Georges Simenon

Pisica

Casa de pe canal

Editura Polirom

Georges Simenon

Pisica

Traducere de Doru Mareş

Adevărul holding

Construieşte-ţi biblioteca împreună cu Adevărul: www.adevarul.ro/carte; e-mail: carte@adevarul.ro; Telefon: 021.407.76.38 / 51; Fax: 021.407.76.42

[SI M E N O N J

Le chat © 1967 Georges Simenon Limited, a Chorion Company. All rights reserved.

La maison du canal © 1933 Georges Simenon Limited, a Chorion Company. All rights reserved.

Pisica • Casa de pe canal © 2009 Georges Simenon Limited, a Chorion Company. All rights reserved.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SIMENON, GEORGES

Pisica; Casa de pe canal / Georges Simenon ; trad.: Doru Mareş, Aurelia Ulici. – Bucureşti : Adevărul Holding, 2009

ISBN 978-973-1999-76-0

I. Mareş, Doru (trad.)
II. Ulici, Aurelia (trad.)

821.133.1(493)-31=135.1

Capitolul 1

Făsase să-i scape din mână ziarul, care mai întâi i se deschisese pe genunchi, apoi alunecase încetişor, înainte de a ateriza pe parchetul ceruit. S-ar fi putut zice că aţipise dacă, din când în când, nu i s-ar fi conturat o deschidere îngustă printre pleoape.

Să se fi lăsat nevastă-sa păcălită? Tricota în fotoliul ei jos, de cealaltă parte a sobei. Nu avea niciodată aerul că îl observă, dar ştia de multă vreme că nimic nu îi scăpa, nici cel mai mic spasm, abia perceptibil, al vreunuia dintre muşchii lui.

Bena cu maxilare de oţel, din faţa casei, cobora rapid din înaltul macaralei şi se lovea cu putere de pământ, aproape de betonieră, într-un vacarm de fierărie. De fiecare dată, şocul zguduia casa şi, de fiecare dată, femeia tresărea şi îşi ducea mâna la piept, de parcă zgomotul acela, care devenise totuşi un lucru obişnuit, i-ar fi atins cele mai profunde organe.

Se observau unul pe celălalt. Nu aveau nevoie să se privească. De ani întregi se cercetau astfel, pe ascuns, adăugând neîncetat noi subtilităţi jocului.

Bărbatul zâmbea. Ceasul de marmură neagră, împodobit cu ornamente de bronz, arăta ora cinci fără cinci. Ai fi zis că îi privea cadranul socotind minutele şi secundele. în realitate, număra mecanic, aşteptând şi el ca limba mare să ajungă la fix. în acel moment, zgomotele malaxorului şi ale macaralei aveau să înceteze brusc. Oamenii în impermeabile, cu feţele şi

mâinile pe care se scurgea ploaia, împietreau preţ de o clipă, după care
se îndreptau către baraca din scânduri ridicată într-un colţ al terenului viran.

Era noiembrie. De la patru după-amiaza munceau la lumina proiectoarelor care urmau să se stingă şi ele imediat, întunericul şi tăcerea invadând totul dintr-odată. Fundătura nu mai rămânea luminată decât de un singur bec cu gaz.

Emile Bouin îşi simţea picioarele îngreunate de căldură. Când întredeschidea ochii, zărea flăcările, unele galbene, altele albăstrui la bază, iscate de butucii din şemineul tot din marmură neagră, ca şi pendula ori candelabrul cu patru braţe care spânzura deasupra.

În casă, în afara mâinilor lui Marguerite, care se mişcau harnic, şi a sunetului slab al andrelelor, totul era tăcere, nemişcare, ca într-o fotografie sau ca într-un tablou.

Cinci fără trei minute. Fără două. Muncitorii începeau să se îndrepte, înceţi şi greoi, către baracă, pentru a se schimba, însă macaraua tot mai funcţiona, o ultimă benă ridicându-şi încărcătura de beton spre cofragul care marca primul etaj al construcţiei.

Fără un minut. Ora cinci. Limba ornicului tremura, ezita pe cadranul şters. S-au auzit cinci lovituri rare ca şi cum, în întreaga casă, totul trebuia să se supună unei mişcări lente.

Marguerite suspină cu urechile ciulite înspre subita linişte de afară, care urma să ţină până a doua zi dimineaţă.

Emile Bouin reflecta. Cu un surâs vag pe buze, privea flăcările prin fanta îngustă a pleoapelor.

Unul dintre butuci, cel de deasupra, nu mai era decât un schelet înnegrit din care urcau fuioare de fum. Celelalte două încă mai sclipeau roşiatic, însă trosnetele le anunţau grabnica prăbuşire.

Marguerite se întreba dacă bărbatul ei se va ridica, va lua alţi butuci din coş şi îi va băga în sobă. Se obişnuiseră cu dogoarea ce sosea din vatră, pe care o

savurau până când pielea feţei începea să îi înţepe, fiind nevoiţi să îşi tragă fotoliile înapoi.

Soţul continua să-i zâmbească. Nu, nu ei. Nici focului. Ci unei idei care tocmai îi dăduse prin cap.

Nu se grăbea să o pună în aplicare. Aveau destul timp, şi unul şi altul, întreg timpul care îi va separa din momentul în care unul dintre ei ar muri. Dar, cum să afli care se va duce primul? Cu siguranţă şi Marguerite tot la asta se gândea. La asta doar se gândeau amândoi, de mai mulţi ani, de mai multe ori pe zi. Ajunsese principala lor problemă.

Până la urmă suspină şi el, ridică mâna dreaptă de pe mânerul fotoliului şi se pipăi până găsi buzunarul hainei de casă de unde scoase un carneţel ce juca un rol deosebit de important în viaţa casei. Paginile înguste erau prevăzute cu linii punctate ce permiteau desprinderea perfectă a unor fâşii de hârtie late de trei centimetri.

Coperta era roşie. Un creion subţire era strecurat într-un inel de piele.

Să fi tresărit Marguerite? Să se fi întrebat, oare, care urma să fie, de această dată, mesajul?

Sigur că era obişnuită, însă niciodată nu ştia ce cuvinte aveau să fie scrise, iar soţul ei rămânea premeditat nemişcat multă vreme, cu creionul între degete, ca şi cum ar fi stat pe gânduri.

Nu avea nimic deosebit să îi comunice. Voia doar să o tulbure, să o ţină cu sufletul la gură chiar în momentul în care, încetând vacarmul de pe şantier, începea să fie liniştită.

Bărbatului îi trecură prin minte mai multe idei, însă le alungă una după alta. Ritmul andrelelor nu mai era chiar acelaşi. Reuşise deja să o îngrijoreze sau, cel puţin, să îi trezească curiozitatea.

îşi prelungi plăcerea încă vreo cinci minute, timp în care se auziră paşii unuia dintre muncitori îndreptându-se către capătul fundăturii.

în cele din urmă, scrise cu litere mari, de copil care

învaţă alfabetul:

Pisica

După care, o vreme, rămase iarăşi nemişcat, înainte de a băga la loc, în buzunar, carneţelul din care rupsese o fâşie de hârtie.

O împăturі cât mai mic cu putinţă, cum procedează copiii cu hârtiuţele pe care le lansează cu ajutorul elasticului. Nu de aşa ceva avea însă nevoie. Fiindcă la jocul acesta ajunsese de o abilitate uimitoare, aproape machiavelică.

Prinse proiectilul între degetul mare şi cel mijlociu. Degetul mare se retrase ca un trăgaci şi se destinse dintr-odată, trimiţând mesajul direct în poala lui Marguerite.

Ca să zicem aşa, niciodată nu îşi rata lovitura, simţind de fiecare dată aceeaşi bucurie interioară.

Ştia că Marguerite nu se va clinti, se va face că n-a văzut nimic, va continua să tricoteze, mişcându-şi buzele ca într-o rugăciune, în timp ce număra în tăcere ochiurile.

Uneori îl aştepta până ieşea din încăpere sau îi întorcea spatele pentru a mai pune un lemn pe foc.

Altă dată, după câteva minute de aparentă indiferenţă, îşi lăsa mâna să alunece peste şorţ, apucând mesajul.

Dacă ritualul loc gestual era cam acelaşi de fiecare dată, îl nuanţau totuşi în diferite variante. Astăzi, de pildă, ea a aşteptat să se stingă toate zgomotele de pe şantier şi liniştea să învăluie capătul fundăturii, unde locuiau.

De parcă şi-ar fi încheiat lucrul, a aşezat bucata tricotată pe un scăunel şi, cu ochii pe jumătate închişi, a lăsat impresia că aţipeşte mângâiată de căldura buştenilor ce ardeau în şemineu.

Mult mai târziu s-a prefăcut că zăreşte bucăţica de

hârtie de pe şorţ pe care a apucat-o cu degetele străbătute de încreţituri mărunte.

încă s-ar mai fi putut crede că stătea să o arunce în foc, că doar mai ezita, însă bărbatul ştia că toate acestea făceau parte din spectacolul zilnic. Nu se mai lăsa păcălit.

Copiii, o vreme mai îndelungată ori mai scurtă, reiau în fiecare zi, la aceeaşi oră, acelaşi joc, fără să îşi piardă convingerea. O fac „ca şi când”…

Diferenţa era că Emile Bouin avea şaptezeci şi trei de ani, iar Marguerite, şaptezeci şi unu. Şi mai era una: jocul lor ţinea de patru ani; şi nu dădeau semne de plictiseală.

Desfăcând, în sfârşit, în umezeala şi liniştea salonului, fâşia de hârtie, bătrâna citi, fără a-şi pune ochelarii, cuvântul scris de soţul ei:

Pisica

Nu clipi, nu se clinti. Primise bileţele mult mai lungi, mai surprinzătoare, mai dramatice, constituind, unele dintre ele, adevărate enigme.

Conţinutul acestui bilet însă era cel mai banal, cel care revenea cel mai des atunci când Emile Bouin nu mai găsea altă înţepătură.

Aruncă hârtia în şemineul de unde ţâşni o flăcăruie care se stinse imediat. Apoi, împreunându-şi mâinile peste pântec, rămase nemişcată, aşa că, în afara focului din vatră, parcă niciun alt semn de viaţă nu mai exista în salon.

Orologiul pârâi şi bătu o singură dată. Ca la un semnal, Marguerite, mărunţică şi fragilă, se ridică.

Rochia de lână avea acelaşi roz pal ca obrajii, iar şorţul în carouri era albastru-deschis. Prin firele albe de păr mai puteai descoperi reflexe ale blondului de odinioară.

Cu anii, trăsăturile i se ascuţiseră. Pentru ceilalţi, care nu o cunoşteau, acestea însă exprimau blândeţe, melancolie, resemnare.

— O femeie de toată isprava!...

Rânjetul se şterse de pe buzele lui Emile Bouin. Nici unul, nici celălalt nu mai lăsa la iveală manifestări spectaculoase ale propriilor stări sufleteşti. Un tremur, o grimasă din colţul buzelor, o sclipire fugară în pupile le era de ajuns.

Marguerite privi în jur de parcă ar fi ezitat în legătură cu ceea ce urma să facă, însă bărbatul ghici, ca la jocul de dame, când intuieşti cu ce pion va înainta adversarul.

Nici vorbă să se fi înşelat. O văzu îndreptându-se către colivie, colivia cea mare, cu picior, alb-albastră, închisă în sârmă aurită.

înăuntru, un papagal cu penajul multicolor stătea nemişcat, cu ochii ficşi. Ţi-ar fi luat puţin timp ca să descoperi că erau ochi de sticlă şi că acolo, pe stinghia ei, pasărea era pur şi simplu împăiată.

Strecurând degetele printre gratii, bătrâna îl privea cu tandreţe, de parcă ar mai fi trăit.

Buzele i se mişcau ca mai adineauri, când număra ochiurile pentru andrele. Vorbea cu papagalul. Mai că te-ai fi aşteptat să o vezi dându-i de mâncare.

El scrisese:

Pisica.

Ea îi răspundea fără cuvinte:

Papagalul.

Răspunsul clasic. O acuza că i-a otrăvit pisica, pisica lui la care ţinea încă înainte de a fi făcut cunoştinţă ei doi.

De fiecare dată când lua loc în faţa focului, îngreunat parcă de valurile de căldură trimisă dinspre butucii aprinşi, dădea să îndrepte mâna pentru a mângâia animalul cu blana moale, cu dungi negre care, cum îl vedea aşezându-se, venea să i se ghemuiască pe genunchi.

— O maidaneză ordinară, pretindea femeia.

Asta pe vremea când încă îşi mai vorbeau, de fiecare dată doar pentru a mai putea izbucni o ceartă.

N-o fi fost mâţa de rasă, dar nici maidaneză nu era. Trupul ei lung, suplu, se prelingea pe lângă pereţi şi mobile ca al unui tigru.

Capul îi era mai mic şi mai triunghiular decât al pisicilor domestice, însă privirea o avea fixă, misterioasă.

Emile Bouin afirma că era un animal sălbatic, care se aventurase până în inima Parisului. Era pui când îl găsise la marginea unui şantier, pe vremea când lucra la salubritate; pe-atunci era văduv şi locuia singur. Pisica devenise prietena lui. Pe vremea aceea mai erau case şi de cealaltă parte a fundăturii, acolo unde, acum, se construia o clădire mare cu spaţii de închiriat.

Când trecuse peste drum ca să se însoare cu Marguerite, pisica îl urmase.

Pisica.

Pisica lui pe care, într-o dimineaţă, o descoperise în cel mai ascuns ungher al pivniţei.

Pisica otrăvită cu pateul pe care i-l pregătise Marguerite.

Felina nu se împăcase niciodată cu nevasta. Patru ani, cât locuiseră vizavi, nu acceptase decât mâncarea primită direct din mâna lui Bouin.

De două-trei ori pe zi, la un simplu plescăit din limbă, care îi servea drept semnal, îşi urma stăpânul ca un câine bine dresat, la plimbare, pe trotuarul fundăturii.

Pisica fusese mângâiată numai de el până în ziua în care schimbaseră amândoi domiciliul, instalându-se în noua locuinţă, în care pluteau mirosuri necunoscute.

— E cam sălbatică, dar se va obişnui ea cu tine…

Nu s-a obişnuit însă niciodată. Neîncrezătoare, nu s-a apropiat nici de Marguerite, nici de colivia papagalului, un ara uriaş, cu penele viu colorate care de vorbit nu

vorbea, în schimb, când îl apucau năbădăile, scotea un fel de ţipete oribile.

Pisica ta...

Papagalul tău...

Soţia era blândă, suavă aproape. Ţi-o puteai închipui în tinereţe, zveltă, îmbrăcată în tonuri pastelate, cu pălărie mare de pai, cu umbreluţă, plimbându-se poetic pe malul unei ape.

Cam aşa o şi arăta fotografia din sufragerie.

Rămăsese la fel de subţire. Doar picioarele i se umflaseră un pic. Păstrase şi acelaşi surâs, mult prea blând, în faţa mean- drelor vieţii, ca atunci, în faţa aparatului fotografului.

Pisica şi papagalul, la fel de neîncrezători şi unul, şi celălalt, se mulţumeau să se observe de la depărtare, nu fără un anume respect. Când patrupedul începea să toarcă pe genunchii stăpânului, pasărea încremenea, fixându-l cu ochii ei mari şi rotunzi, de parcă sunetul regulat şi monoton o lăsa cu gura căscată.

Să fi descoperit mâţa fascinaţia pe care o exercita asupra papagalului? Chiar să nu-l fi spionat, la rândul ei, cu o satisfacţie calmă, printre pleoapele pe jumătate coborâte?

În definitiv, pe ea nu o băga nimeni în colivie, ci împărţea cu stăpânul ei, care o şi apăra, căldura binefăcătoare.

Până când, sătul să tot studieze o asemenea problemă lipsită de soluţie, papagalul, iritat, a făcut o criză de furie. Penele i s-au zburlit fremătânde, gâtul i s-a întins, de parcă nu ar fi existat gratiile din jur, de ai fi zis că urma să se repeadă la duşman, în casa care răsuna de ţipetele lui ascuţite.

Atunci, Marguerite spusese:

— Mai bine ne-ai lăsa câteva clipe singure, pe noi...

Noi, adică ea şi pasărea ei. Pisica se zburlise şi ea, ştiind că avea să fie luată de la căldură şi dusă în

sufrageria rece, unde Bouin urma să se aşeze într-un alt fotoliu.

Femeia deschisese uşa coliviei vorbind tandru, ca unui iubit ori unui copil. Nu era nevoie să întindă mâna. A mers doar şi s-a aşezat la loc, pe scaunul ei. Papagalul privise uşa închisă a salonului, ascultând ca pentru a se asigura că niciun pericol nu mai pândeşte, că străinii aceia doi, bărbatul şi animalul lui, nu mai erau de faţă pentru a-l amenința ori a-şi bate joc de el.

Apoi, dintr-un salt, a ajuns pe spătarul unui scaun, fiindcă de zburat nu zbura. încă două-trei salturi şi aterizase pe umărul stăpânei. Aceasta continua să tricoteze. Jocul andrelelor schpi- toare îl fascina. Când se sătura, atingea cu ciocul enorm obrazul femeii, apoi îl freca de pielea fină din spatele urechii ei.

Pisica ta.

Papagalul tău.

Şi aşa treceau minutele, Emile în sufragerie, Marguerite în salon, până când orologiul de marmură anunța că a venit ora pregătirii mesei.

Pe vremea aceea, ea gătea pentru amândoi.

La început, Emile avea doar el grijă să îşi hrănească pisica. O dată, când s-a îmbolnăvit de gripă şi a trebuit să rămână trei zile la pat, nevasta profitase şi cumpărase de la măcelar bojoc, pe care îl tăiase în bucăţele mici, îl fripsese şi îl amestecase cu orez şi legume.

— A mâncat?

Ezitase să-i răspundă soţului.

— Nu chiar imediat...

— Dar, până la urmă, a mâncat tot?

— Mda...

Era aproape sigur că îl minţea. A doua zi, când făcuse treizeci şi nouă de grade, tot acelaşi lucru i-l

spusese. în dimineaţa următoare, când ea plecase după cumpărături, pe strada Saint-Jacques, coborâse în halat şi descoperise, sub chiuvetă, pateul pregătit din ajun, pentru pisică, neatins.

Pisica îl privise cu un aer de reproş. Bărbatul mai amestecase o dată compoziţia şi împinsese farfuria către animal, care însă nu se hotărâse imediat.

Când Marguerite se întorsese acasă, găsise farfuria golită. Patrupedul nu mai era la parter, ci în dormitorul de la primul etaj, lipit de picioarele stăpânului.

Acolo dormea nopţile.

— Nu e sănătos, protestase ea la început.

— Doarme de ani de zile cu mine şi, până acum, nu m-a îmbolnăvit.

— Sforăie de nu-mi vine somnul...

— Nu sforăie. Toarce. Te obişnuieşti tu. Uite că eu nici nu-l mai aud.

Avea şi ea dreptatea ei. Mâţa aceea nu torcea ca oricare alta. Mai degrabă ai fi zis că sforăie un beţiv.

Acum, ţinându-se dreaptă în faţa coliviei, privea papagalul împăiat, mişcându-şi buzele, de parcă i-ar fi şoptit cuvinte de alint.

Emile, întors pe jumătate, nu avea nevoie să o mai vadă ce face.

Ştia prea bine şi spectacolul acesta, ca pe toate celelalte oferite de Marguerite. Se uita în continuare, schiţând un zâmbet, către butucii din sobă care, încet-încet, se transformau în cenuşă. Intr-un final tot se ridică, pentru a mai pune două lemne pe foc, aranjându-le cu vătraiul.

De afară nu mai răzbătea nici cel mai mic sunet, dacă nu punem la socoteală susurul ploii şi jetul subţire de apă care cădea în bazinul de marmură. Şapte clădiri se înşiruiau, una lângă alta, în fundătură, complet asemănătoare, având fiecare o poartă aşezată între două ferestre la stânga, ale salonului, şi una în dreapta,

a sufrageriei, în spatele căreia se găsea bucătăria. Dormitoarele erau dispuse la primul etaj .Case identice, purtând numerele pare, se ridicau până în urmă cu doi ani şi de cealaltă parte a străzii. Enorma bilă de fier a demolării le culcase însă la pământ ca pe nişte jucării de carton, iar acum peisajul nu mai era constituit decât din şantierul ticsit de macarale, schelărie metalică, concasoare, scânduri şi roabe.

Trei dintre locuitorii de aici aveau maşină. Chiar şi cu storurile coborâte, seara tot se auzea dacă ieşea cineva la plimbare. De afară îţi puteai da seama, pe de altă parte, în ce cameră se găsesc ai casei.

Puţini locatari trăgeau obloanele, aşa că ai fi avut cum zări cupluri ori familii în jurul mesei, un bărbat chel, stând într-un fotoliu, sub un tablou cu ramă aurită, dar cu luciul şters, şi citind, un copil sugând vârful creionului, aplecat peste caietul de teme, o femeie curăţând legumele pentru a doua zi.

Totul era înfundat, fad, ca învelit în pâslă. La drept vorbind, nici măcar izvorul nu se auzea cu adevărat decât după ce intrai în pat şi stingeai lumina.

Casa familiei Bouin, căreia încă i se mai spunea casa familiei Doise, era ultima din şir, lipită de peretele înalt care închidea fundătura. La baza zidului se ridica o statuie, un amoraş de bronz ţinând în mâini un peşte. Un jet subţire de apă, care ţâşnea din gura acestuia din urmă, cădea într-o cochilie de marmură.

Marguerite revenise la locul ei, la gura sobei. Nu mai tricota. Punându-şi pe nas ochelarii cu ramă de argint, citea ziarul pe care îl ridicase de lângă fotoliul soţului ei.

Limbile negre ale pendulei se învârteau încet înainte şi, la fiecare fix ori şi jumătate, se cutremurau, ezitând parcă.

Emile nu mai citea, nu se mai uita la nimic, rămăsese cu ochii închişi, poate gândindu-se, poate pur şi simplu dormitând, schimbându-şi uneori poziţia picioarelor

înfierbântate de căldura şemineului.

Abia după a şaptea bătaie a ceasului se ridică încet şi, fără a-i arunca o privire nevestei sau coliviei cu papagalul ei împăiat, se îndreptă către uşă.

Coridorul nu era luminat. Uşa de la intrare, prevăzută central cu o cutie de scrisori, goală momentan, se afla în stânga. În dreapta dădeai de scara care ducea la etaj. întoarse comutatorul, închise uşa salonului şi o deschise pe aceea a sufrageriei în care domnea frigul.

Locuinţa avea încălzire centrală, dar nu-i dădeau drumul decât în zilele geroase. De altfel, nimeni nu mai avea nicio treabă cu sufrageria. Cei doi soţi mâncau în bucătărie, unde soba cu gaze ajungea pentru a da impresia de căldură.

Grijuliu, meticulos, Bouin stinse lampa de pe coridor, trase uşa, se îndreptă spre bucătărie şi, după ce aprinse aici lumina, o închise pe aceea din sufragerie.

împrumutase obişnuinţa economiei de la nevastă, dar mai avea şi un motiv al lui.

Ştia că, imediat ce se ridicase, Marguerite începuse să se sucească în fotoliu. Nu ar fi vrut să se ţină scai după el, aşa că a mai aşteptat puţin. în momentul în care avea să se ridice, lăsând să-i scape un geamăt, ca înainte de fiecare gest mai important al zilei, va trebui să stingă lumina în salon, să o aprindă pe aceea din coridor, să o stingă apoi şi pe aceea, să închidă fiecare uşă în urma ei.

Mişcările acestea, ale fiecăruia dintre ei, deveniseră un adevărat ritual şi se încărcaseră de un sens mai mult sau mai puţin misterios.

în bucătărie, Emile Bouin scoase o cheie din buzunar şi deschise dulapul din dreapta, căci aveau două. Cel din stânga, mai vechi, din lemn de pin de Australia, era acolo încă de când mai trăia tatăl lui Marguerite.

Cel din dreapta, alb, al lui Bouin, fusese cumpărat de pe bulevardul Barbés.

Din dulap scoase un cotlet, o ceapă şi trei andive fierte, care rămăseseră de la prânz, şi pe care le pusese într-un castron. Luă şi o sticlă de vin roşu, pe jumătate plină, îşi turnă un pahar, apoi trecu şi la rezerva lui de unt, ulei şi oţet.

Aprinse focul la maşina de gătit, puse o bucată de unt la topit, tăie ceapa în felii şi, când aceasta începu să se rumenească, puse şi carnea în tigaie.

Marguerite apăru în cadrul uşii, făcându-se că nu-l vede, că habar nu are că ar fi şi el pe acolo, că nu simte nici măcar mirosul de ceapă, pe care nu-l putea suferi.

Cu cheia agăţată la brâu, îşi deschise şi ea dulapul ei.

încăperea nu era deloc mare, iar masa ocupa o bună parte din ea. Erau obligaţi să se mişte cu o deosebită precauţie pentru a nu se lovi unul de altul. însă se obişnuiseră într-atât cu asta, încât aproape că nici nu se atinseseră vreodată.

Nu se mai foloseau, ca pe vremuri, de feţele de masă, ci se mulţumeau cu muşamaua în carouri.

Şi Marguerite îşi avea sticla ei, însă nu cu vin, ci cu un tonic alcoolizat, la modă pe la începutul secolului, din care tatăl ei îi dădea la prânz şi seara, pe când era încă o fetiţă anemică.

Pe eticheta de pe vremuri, care reprezenta nişte frunze greu de identificat, se putea citi scris cu litere meşteşugit împodobite: *Cordial des Alpes.*

Femeia îşi umplu un păhărel cu lichior, în care îşi înmuie buzele cu lăcomie.

O dată friptura făcută şi andivele încălzite, Emile puse totul într-o farfurie şi se aşeză la unul dintre capetele mesei, în faţa sticlei sale, pâinii, salatei, brânzei şi untului său.

Aparent indiferentă la mâncarea lui, bătrâna îşi puse porţia ei la celălalt capăt al mesei: o felie de jambon, doi cartofi reci pe care îi înfăşurase în staniol înainte de a-i băga în frigider şi două feliuţe de pâine.

Era în întârziere faţă de soţul ei. Se mai întâmpla şi

ca unul dintre ei să se aşeze la masă când celălalt tocmai încheiase. Nu avea nicio importanţă, fiindcă, oricum, se ignorau reciproc.

Mâncau în tăcere, cum de altfel în tăcere convieţuiau.

Bouin era convins că nevasta lui îşi zicea:

— Ia uită-te la el, mănâncă tot de două ori pe zi carne! Şi special mai prăjeşte şi ceapă...

Parţial chiar era adevărat. Ii plăcea lui ceapa, dar nu simţea nevoia să mănânce zilnic.

Uneori, ca să o scoată din minţi, pregătea feluri complicate, care îi luau un ceas ori două. Pentru el, toate acestea aveau un rost. Erau dovada că nu îşi pierduse pofta de mâncare, că rămăsese la fel de pofticios, dar că nu îl descuraja în niciun fel să îşi pregătească masa de unul singur.

în alte dimineţi aducea burtă, la a cărei simplă vedere nevestei i se întorceau maţele pe dos.

Cât despre ea, serile, pentru a sublinia ideea de masă frugală, se mulţumea cu o felie de jambon ori de friptură rece de viţel, eventual puţină brânză şi, uneori, unul sau doi cartofi rămaşi de la prânz.

Şi această demonstraţie avea rost. Ba chiar mai multe rosturi. Mai întâi, dovedea că el cheltuieşte mai mult decât ea pe mâncare. Apoi, că ea refuză să utilizeze tigaia după el. Când nu se putea altfel, prefera să aştepte până când Emile spăla vasele, chiar dacă din cauza aceasta mânca mult mai târziu.

De mestecat, mestecau amândoi fără grabă, ea cu mişcări abia perceptibile ale fălcilor, de parcă ar fi fost un şoricel, el, dimpotrivă, manifestându-şi zgomotos apetitul şi plăcerea de a mânca:

— Vezi?! Nu mă deranjează pentru nimic în lume prezenţa ta... Ai crezut că ai să mă pedepseşti, să-mi vii de hac... Şi uite că sunt cu totul fericit şi nici că mi-am pierdut pofta de mâncare...

Fireşte, dialogurile erau fără cuvinte, însă prea se

cunoşteau bine ca să nu îşi ghicească fiecare cuvânt, fiecare intenţie.

— Eşti grosolan... Mănânci mizerabil şi te-ndopi cu ceapă ca un mârlan... Cât despre mine, întotdeauna am avut un apetit de vrăbiuţă... Aşa-mi zicea şi tata... Vrăbiuţa lui... Primul meu bărbat, talentat şi ca poet, şi ca muzician, îmi spunea porumbiţa lui delicată...

Izbucnea în râs. Dar nu la vedere, pe dinăuntru. El nici că-şi dădea seama de râsul ei.

— Când colo, săracul de el, a murit... El era cel delicat...

Iar privirea ei se asprea de cum da de acest al doilea bărbat.

— Dar şi tu, care te crezi atât de tare, tot înaintea mea ai să te duci...

— M-aş fi dus eu de mult dacă m-aş fi lăsat în nădejdea... îţi mai aduci aminte de sticla din beci?

Izbucni la rândul lui în râs, tot pe dinăuntru. Degeaba rămăseseră singuri în casa învăluită în tăcere, degeaba se condamnaseră amândoi la amuţirea absolută, tot schimbau între ei replici feroce.

— Ia stai aşa... Te fac eu să-ţi vină mâncarea-n gât...

Scoase din nou carneţelul, scrise trei cuvinte, rupse fâşia de hârtie şi o aruncă direct în farfuria soţiei.

Fără umbră de mirare, aceasta desfăcu biletul.

Atenţie la unt.

Chiar era mai tare decât putea duce. înţepeni. Nu se putuse obişnui nicicând, până la capăt, cu gluma aceasta. Doar ştia că nu avea cum fi otrăvit untul, îl ţinea încuiat în bufet, cu toate că se înmuia şi, deseori, chiar curgea.

Nu că s-ar fi oprit din mâncat, dar o făcea cu un efort evident. O să se răzbune mai târziu. Deocamdată, nu ştia cum. Avea tot timpul să se gândească la asta. Doar ce altceva să facă?

— Uiţi că sunt femeie şi femeia are întotdeauna

ultimul cuvânt, lasă că mai are şi vreo trei sau cinci ani mai mult de trăit decât bărbatul... N-ai decât să numeri văduvele... De câte ori sunt mai numeroase decât văduvii?...

Bine, fusese şi el văduv cândva, dar din cauza unui accident, aşadar nu se punea la socoteală. Prima lui soţie, strivită de un autobuz pe bulevardul Saint-Michel, nu murise imediat, ci o mai târâse doi ani, lipsită de puteri. Pe vremea aceea, el încă avea serviciu, nu ieşise la pensie. Seara, când se întorcea acasă, o îngrijea şi facea şi treburile din gospodărie.

— S-a răzbunat grozav, nu?

Vid. Tăcere. Ploaia din curte.

— Stau şi mă-ntreb uneori dacă nu te-ai săturat tu pe la o vreme şi n-ai scăpat de ea... Cu toate medicamentele pe care le lua, n-ar fi fost mare lucru... Nu era nici la fel de lipsită de încredere, nici la fel de rafinată ca mine... O proastă cu labele mari şi roşii, care mulgea vacile-n tinereţe...

Marguerite nu o cunoscuse. Locuiseră la Charenton. Insă Emile îi povestise despre mâinile roşii, cu tandreţe, pe vremea când încă mai conversau.

— Mi se pare ciudat să îţi văd mâinile atât de albe, încheieturile atât de fine, pielea aproape transparentă... Prima mea soţie era o fată de la ţară, voinică, cu mâini mari şi roşii...

Scoase din buzunar un pachet de trabucuri italieneşti, strâmbe, negre, foarte tari, cărora li se mai zicea şi cuie de coşciug.

Aprinse unul, suflă o trâmbă de fum împuţit şi se scobi între dinţi cu chibritul.

— Perfect pentru tine, baborniţo... Asta o să te lecuiască să te mai dai aşa delicată...

— Ai răbdare... N-ai să pierzi nimic...

Bărbatul îşi goli paharul de vin, terminând sticla şi, după ce rămase o clipă nemişcat, se ridică şi se îndreptă către chiuvetă, dând drumul la apa caldă.

în timp ce ea îşi sfârşea masa cu înghiţituri delicate,

spălă vasele personale, şterse tigaia întâi cu o hârtie, apoi cu o cârpă, împachetă cu grijă, într-un jurnal, osul şi grăsimea rămase din cotlet pentru a le arunca la pubela de sub scară. Desigur, nu uită să îşi încuie dulapul.

Şi, uite-aşa, o felie a zilei fusese ciugulită, drept pentru care trecu la a doua, întorcându-se în salon şi pipăind butonul televizorului. Pe programul unu era emisiunea de ştiri. Schimbă direcţia fotoliului. Butucii din vatră arseseră aproape complet, însă nu mai era nevoie să realimenteze focul, fiindcă în încăpere plutea deja o căldură plăcută.

îşi spălă şi ea vasele. Din salon o auzea forfotind încolo şi-ncoace. Până la urmă i se alătură, dar nu se grăbi să îşi întoarcă fotoliul. Nu o interesau ştirile.

— N-au decât politică împuţită, accidente şi violenţă..., îi explica uneori.

Aşa că îşi relua veşnicul împletit. Dacă însă se anunţa vreun festival muzical, mişca fotoliul, insesizabil la început, apoi încă puţin şi încă puţin. Nu voia să pară pasionată de toate prostiile acelea. Nu ca el, care-şi mai ştergea din când în când nasul, în timpul vreunei romanţe sentimentale şi triste.

Bouin se ridică pentru a lua pubela de sub scară şi a o duce afară, la marginea trotuarului. Ploaia era rece ca gheaţa, fundătura goală, cu tot cu cele şapte case înşiruite ale ei, cu cele câteva ferestre luminate, cu maşinile acelea trei aşteptând următoarea dimineaţă şi cu şantierul înfiorător în care începuseră să se ridice unii pereţi, alături de nişte gropi căscate ameninţător.

Peştele de la fântână continua să-şi scuipe apa în bazinul rotund sub formă de cochilie, iar pe amoraşul de bronz şiroia ploaia.

încuie şi trase zăvorul. Apoi, ca în fiecare seară, coborî storurile din sufragerie, apoi din salonul unde televizorul funcţiona fără încetare.

Acesta nu dădea decât o lumină slabă, argintie, dar chiar şi aşa putu descoperi dintr-o aruncătură de ochi

că nevasta ţinea termometrul în gură.

Ei da, găsise! Era mica ei răzbunare, riposta la povestea cu untul. îşi închipuia că-l pune pe jar dacă îl convinge că e bolnavă.

Cândva nu vorbea decât despre plămânii şi bronşitele ei şi, la cea mai mică răceală, se înfofolea în şaluri.

— N-ai decât să crăpi, coană mare...

Nu se mulţumi doar s-o gândească. O mai şi scrise pe o bucăţică de hârtie pe care ea o primi în poală când se aştepta mai puţin. O citi, scoase termometrul din gură, îşi privi cu milă soţul, după care, luând din buzunar un petic de hârtie, scrise la rândul ei:

Deja te-ai înverzit.

Nu îl aruncă, ci îl aşeză pe masă. N-are decât să se mai deranjeze şi el. Nu se înarmase şi ea cu un carnet cu fâşii detaşabile, îi ajungea indiferent ce bucăţică de hârtie, fie chiar şi ruptă dintr-un ziar.

N-o să-ndrăznească el să se ridice imediat. în pofida curiozităţii va aştepta cât mai mult cu putinţă.

Dar femeia descoperi modalitatea de a-l face să reacţioneze. Era destul să se ducă şi să treacă televizorul pe programul doi. Nu ar suporta să i se impună un alt program decât acela pe care îl alesese.

Drept pentru care, imediat ce nevasta i s-a întors în fotoliu, Bouin îşi părăsi culcuşul, schimbă iarăşi postul, apoi, în trecere, ca din întâmplare, puse mâna pe bilet.

Te-ai înverziţi Râse. Se strădui să râdă. Râdea însă fals, evident nici vorbă să hohotească din toată inima, fiindcă adevărul era că pielea nu-i arăta deloc bine. O constata în fiecare dimineaţă, când se bărbierea.

Mai întâi dăduse vina pe dalele băii, cărora le dispăruse luciul. Aşa că s-a mai privit în oglindă şi în altă parte. Fireşte că slăbise. Ceea ce, la bătrâneţe, oricum era mai bine decât să se fi îngrăşat. Citise într-un ziar că firmele de asigurări îi pun să plătească mai mult pe graşi decât pe slabi.

Totuşi, se obişnuia greu cu bărbatul în care se transformase, înainte era înalt, zdravăn, voluminos, voinic.

Pe şantierele pe care lucrase purta nişte cizme enorme şi, fie vară, fie iarnă, haină neagră de piele. Putea mânca ori bea orice, fără să-şi facă griji din pricina stomacului. Cincizeci de ani nici nu i-a dat prin cap să se suie pe cântar.

Acum însă se simţea de-a dreptul slăbănog în hainele în care înota parcă, şi, din când în când, ba îl durea un picior, ba un genunchi, ba ceafa, ba în piept.

Avea şaptezeci şi trei de ani, dar, în afara faptului că slăbise, refuza să se considere bătrân.

Nici ea să nu se fi crezut bătrână? Când îl vedea dezbrăcân- du-se părea că-l priveşte batjocoritor, fără a-şi da seama că era şi mai prăbuşită decât el.

încă unul dintre jocurile lor! Pe care-l vor desfăşura ceva mai târziu, pe la zece seara, când vor urca în dormitor. La etajul întâi se aflau trei camere. în noaptea nunţii dormiseră, firesc, în prima, care fusese dormitorul părinţilor ei şi pe care şi-l alesese şi cu cel dintâi soţ.

Păstrase vechiul lor pat din lemn de nuc, salteaua de puf şi plapuma uriaşă. Bouin încercase să se obişnuiască cu toate acestea. Renunţase după câteva zile, cu atât mai mult cu cât femeia refuza să rămână peste noapte cu fereastra deschisă.

Nu mersese până la a-şi alege un alt dormitor, ci îşi adusese propriul pat, pe care îl instalase lângă al nevestei.

încăperea avea tapet cu floricele. La început, pe pereţi nu erau decât două fotografii în rame ovale: cea a tatălui lui Marguerite, Sébastien Doise, şi cea a mamei, care murise de ftizie când ea era foarte mică.

Mai târziu, când încetaseră să îşi mai vorbească, femeia agăţase, alături de portretul tatălui ei, şi pe acela al primului soţ, Frédéric Charmois. Din poză

părea un bărbat zvelt, distins, cu aer de poet, cu mustaţă subţire şi cioc ascuţit. Era prim-violonist al Operei şi, ziua, dădea lecţii câtorva elevi.

La mai puţin de o săptămână, bărbatul răspunse provocării, instalând şi el, la capul patului lui, portretul celei dintâi soţii.

Aşa fiecare îl putea sfida pe celălalt, lucru pe care păreau a-l face şi atunci când se dezbrăcau. S-ar fi putut retrage în alte camere, însă nu voiau să schimbe nimic din obişnuinţele anilor de început.

Bouin se dezbrăca de fiecare dată primul, cât mai pudic cu putinţă. Nu-şi lăsa la vedere mai mult de o clipă pieptul gol, coastele din ce în ce mai pronunţate, coapsele şi picioarele păroase, de pe care muşchii se topiseră.

Ştia că îl pândeşte, încântată să-l vadă cum se degradează încetul cu încetul, însă, puţin mai târziu, era rândul lui să tragă cu coada ochiului la pieptul îngust şi plat, la fesele care atârnau ori la gleznele ei umflate.

— Frumoasă mai eşti, fetiţo!...

— Da’ ce, te-oi fi crezând tu cine ştie ce splendoare?!

Şi tot nu-şi spuneau nimic. Se măsurau în tăcere. Se duceau pe rând să se spele pe dinţi, întrucât baia era singura încăpere în care nu pătrundeau niciodată împreună. Le devenise familiar zgomotul zăvorului, de fiecare dată când unul dintre ei închidea uşa pe dinăuntru.

Bărbatul se lăsa să cadă greu pe pat, stingând apoi lampa de la căpătâi. Marguerite, în schimb, alunecă delicat între cearşafuri, iar el ştia că urma să rămână multă vreme cu ochii deschişi, în aşteptarea somnului.

El adormea aproape imediat. încă o felie a zilei, cea din urmă, fusese consumată. Mâine va fi o altă zi, cam la fel cu aceea de azi.

Ce bun era somnul! Dar cel mai bine era să viseze fie că nu mai avea nicio vârstă, fie că nu mai era bătrân. I se întâmpla să vadă nişte peisaje ca pe vremuri, în culori vii, mirosind plăcut. Uneori alerga chiar până-şi

pierdea suflul în căutarea unui izvor căruia îi auzea susurul.

Pe Marguerite nu o visa niciodată, foarte rar îi apărea în somn prima soţie, de fiecare dată cu chipul ei dinaintea căsătoriei.

Chiar aşa, Marguerite o fi visând şi ea? Şi pe cine? Primul soţ? Tatăl? Perioada în care purta pălării de pai cu boruri mari, când se plimba pe malul Marnei, protejată de o umbreluţă?

Ce-i păsa lui? N-are decât să-şi viseze primul bărbat, muzicianul, şi copilăria, dacă asta are chef.

Nici că-i păsa! Păi, nu?

Capitolul 2

Se trezi la şase dimineaţa, ca în fiecare zi, cum o făcea de o viaţă, fără să fi avut vreodată nevoie de ceas. Şi tatăl lui se deştepta cu noaptea în cap. Era zidar în vremea în care nu se foloseau macaralele, iar pereţii se ridicau cărămidă cu cărămidă, pe măsură ce creşteau şi schelele.

Locuiau la Charenton, într-o căsuţă, un pavilion, cum i se zicea, chiar în spatele ecluzei care lega canalul Marna de Sena. Vecinii din cartier îşi închipuiau că tatăl lui avea părul cărunt fiindcă era plin de ipsos sau de mortar.

Baie n-aveau. Vară, iarnă, se spălau în curte, la pompă, goi până la brâu şi, o dată pe săptămână, sâmbăta, mergeau la baia publică.

Bouin fusese şi el tot zidar. La început, pe la paisprezece ani, când devenise ucenic, primele lecţii despre meserie însemnaseră drumurile după vin roşu pentru întreaga echipă.

Şcoala o făcea la seral. De dormit, dormea foarte puţin. Era deja căsătorit când îşi trecuse examenele de maistru şi încă şi mai târziu pe cele de inspector la serviciul de drumuri.

Prima nevastă se numea Angèle, Angèle Delige. Se născuse într-un sat de pe lângă Havre şi, la şaisprezece ani, părinţii o trimiseseră la Paris, cum făcuseră şi cu celelalte patru surori ale ei. La început se angajase ca dădacă, apoi ca vânzătoare într-o mezelărie.

Ce e drept e drept, mulsese vacile şi avea mâinile

mari şi roşii.

închiriaseră o locuinţă nu departe de ecluză, pe cheiul de la Charenton. Pe vremea aceea, Bouin trecea în fiecare dimineaţă, înainte de a se duce la lucru, să îşi îmbrăţişeze mama şi tatăl.

Nici acolo nu avea baie. Continua să meargă la băile publice ale căror coridoare erau inundate de un abur cu miros omenesc.

— De ce nu foloseşti cada?

Lui şi lui Marguerite le era greu să se tutuiască. Se recăsătoriseră el la şaizeci şi cinci de ani, ea la şaizeci şi trei. Se purtau stângaci unul cu altul, mai intimidaţi decât nişte tineri îndrăgostiţi.

Chiar să se fi iubit?

— Prefer duşul...

îl speria ideea de a sta întins în apa caldă, fiindcă îl cuprindea o toropeală care nu i se părea naturală. îi plăcea în schimb să se săpunească bine sub duş şi apoi să îşi lase îndelung trupul gol biciuit de stropi reci.

— Cât ai de gând să te mai trezeşti atât de devreme, din moment ce nu ai nimic de făcut toată ziua?

Pentru el, patul semăna cumva căzii. Seara era bine, fiindcă îl fura somnul. Dar pe la şase dimineaţa, vara chiar mai devreme, simţea nevoia de a se reîntoarce la viaţă. încercase, ca să-i facă o bucurie, să rămână sub plapumă, dar lucrul acela aproape că-i provoca dureri în piept.

Se ridica fără zgomot, se strecura în baie şi închidea uşa fără a uita să tragă zăvorul. Duşat, bărbierit, îşi trăgea vechii pantaloni de velur, prea largi, cămaşa de flanel şi cobora în papuci, pentru a nu o deranja.

Era convins că se deşteptase şi ea, că doar se prefăcea că mai doarme, că îl spiona, atentă la orice sunet.

Jos îşi pregătea o cană mare de cafea. După ce se asigura că are cheia în buzunar, se îndrepta către uşa de la intrare şi ajungea în fundătură.

în acest anotimp, când afară nu se împrăştiase încă

întunericul, becul cu gaz era singurul care dădea o lumină gălbuie peste case şi şantier.

Ani de-a rândul, pisica se ţinuse după el cu solemnitate, de parcă plimbarea pe străzile fără un trecător ar fi fost un
act de mare importanţă, un soi de slujbă pe care o celebrau amândoi, în tăcere.

La Charenton, Bouin nu avea pisică. în ultimii doi ani de viaţă ai primei soţii, după ce accidentul de autobuz o transformase într-o infirmă, numai de plimbări nu-i mai ardea. Trebăluia prin gospodărie, făcea ordine, spăla, freca, îi pregătea lui Angèle micul dejun.

înainte de acea oribilă întâmplare se plimba cel puţin o jumătate de ceas pe malul apei, uitându-se la şlepurile trase la mal, la butoaiele ce trebuiau să ajungă la un cunoscut negustor de vinuri, la remorcherele care trăgeau după ele patru sau cinci barje pline cu nisip adus din amonte, de la Corbeil.

Acum urma invariabil acelaşi itinerar. Fundătura dădea în strada Santé, la jumătatea drumului între închisoare şi spitalul Cochin. Mai jos se găsea clinica pentru alienaţi, prin faţa căreia trecea înainte de a urca pe strada Faubourg-Saint-Jacques.

La ieşirea străzii Tombe-Issoire în piaţa Saint-Jacques zărea biserica Saint-Dominique, unde Marguerite participa la slujba duminicală. Vara venea chiar zi de zi.

Se împărtăşea în fiecare dimineaţă. Datorită acestui fapt era în relaţii de prietenie cu preotul, pe care îl ajuta să împodobească altarul şi să aranjeze florile în faţa statuii Sfintei Fecioare.

Ce să se fi întâmplat între ei? De ce s-or fi certat? Cert e că, la un moment dat, a încetat să se mai vadă cu clericul şi să-l ajute în treburile parohiei, mulţumindu-se cu un scaun cu fundul de pai, în întunericul bisericii, în locul unui scăunel de rugăciune personal.

Bouin nu intrase decât o singură dată, din curiozitate, în ziua în care se căsătoriseră. De botezat,

era botezat, ba chiar îşi făcuse şi prima comuniune. Numai că, în familia lui, nimeni nu se ducea la slujbă, ceea ce nu îi împiedicase pe tatăl şi mama lui să ceară să fie înmormântaţi religios.

Avea şi o soră, dar relaţia dintre ei nu fusese una cum se cade, cel puţin la începuturi. Ani de zile, nimeni nu a mai ştiut nimic despre soarta ei. Habar nu avea dacă mai trăieşte ori ba. Apoi, într-o bună dimineaţă, o scrisoare care îl căutase pe la mai multe adrese şi care purta înscrisuri din partea mai multor factori poştali ajunsese, în sfârşit, la Émile. Sora lui îl anunţa că se căsătorise cu un morar de lângă Tours, că avea doi copii, o casă mare pe malul Loirei şi o maşină americană.

De revăzut însă, n-o revăzuse. îi scrisese doar că e văduv şi că se apropia de pensie.

O luă la dreapta, pe bulevardul Port-Royal, apoi încă o dată la dreapta, pe strada Santé, pe care o regăsi la fel de goală ca în clipa în care o părăsise.

în timpul plimbării de numai un sfert de ceas trecuse pe lângă un spital, o puşcărie, un azil, o şcoală de infirmiere, o biserică şi o cazarmă a pompierilor. Nu era asta ca un fel de rezumat al existenţei? Nu lipsea decât cimitirul, care nu se găsea oricum prea departe.

Aproape ajuns acasă, îl zări pe Victor Macri, unul dintre vecini, cel cu mersul solemn, de la numărul 3, ieşind şi pornind motorul automobilului. Se salutară. Maşina scoase întâi o trâmbă de fum, apoi îşi intră, încetul cu încetul, în ritmul de funcţionare, iar Macri se îndreptă spre marele hotel de pe malul drept al fluviului, unde era portar.

Şi el, şi nevasta cunoşteau toţi locuitorii din fundătură. Marguerite era proprietarul întregului şir de case ce mai rămăsese în picioare, tatăl ei vânzând cu câţiva ani înaintea morţii şirul de vizavi, unde se construia acum marele imobil cu apartamente de

închiriat.

Émile Bouin scoase cheia din buzunar. Şi acum, după trei ani, tot îi lipsea pisica şi, în fiecare dimineaţă, avea un moment de ezitare, ca pentru a lăsa animalul să treacă înaintea lui, conform vechiului obicei.

La etaj auzi paşi şi apa curgând în cadă. De acum putea ridica storurile. Nu peste mult timp întunericul de afară îşi va mai pierde din densitate, lumina becului stradal va păli şi se vor auzi, precedaţi de trântituri de uşi, paşi îndreptându-se către strada Santé.

Nu-l apăsa nici singurătatea zorilor, nici golul din jur. întreaga viaţă obişnuise să facă aceleaşi gesturi, la aceleaşi ore.

Unele gesturi totuşi şi unele puncte ale orarului se mai schimbaseră. Trăise diferite perioade, dar fiecare era marcată de ritmul ei determinat, pe care evita să-l rupă.

De pildă, ca şi atunci când se pregătea să plece pe şantier, acum venise timpul vinului roşu, al feliilor groase de pâine şi al cârnaţilor.

înainte de a pleca la muncă, tatăl lui mânca o farfurie mare de supă, o friptură de vită sau o tocană, ceea ce nu-l împiedica să mai care de-ale gurii după el, în traistă.

Maică-sa era micuţă, dar destul de grasă. O vedea mai mult spălând rufe, pe care le întindea în curte. Nu erau pe-atunci maşini de spălat. Şi dacă ar fi existat, ar fi fost prea scumpe. Fără îndoială, mama n-ar fi avut nicidecum încredere, cum nu avea în nimic din ceea ce funcţiona cu electricitate.

Punea rufele la fiert într-un vas enorm, cositorit, apucân- du-se de treabă foarte devreme, întrucât avea nevoie de soţ ori de fiul ei pentru a o ajuta să-l ia de pe foc înainte de a pleca la lucru.

Erau zilele de călcat, serile consacrate cârpitului ciorapilor, după-amiezile curăţării vaselor de aramă, în

aşa fel încât săptămâna însemna o suită de imagini şi de mirosuri diferite.

Curios însă, cu vârsta devenise aproape insensibil la mirosuri. Nici străzile nu le mai vedea cu aceiaşi ochi de odinioară, când se dovedeau un spectacol în continuă schimbare, de care nu te puteai plictisi.

I se părea, pe atunci, când se arunca în mulţime, că face parte dintr-un tot, că participă la un fel de simfonie în care fiece notă, fiece pată de culoare, fiece pală de vânt cald ori rece îl vrăjeau.

Nu ar fi putut spune când se produsese schimbarea. Desigur, se instalase puţin câte puţin, pe măsură ce îmbătrânea fără să-şi dea seama. Fiindcă niciodată nu se surprinsese îmbătrânind. Fiindcă nu se simţea bătrân. Era teribil de uimit când se gândea câţi ani are.

Nu devenise nici mai înţelept, nici mai indiferent. Avea încă puştismele lui, gândurile, gesturile, obiceiurile copilului care fusese cândva.

Din piaţa Saint-Jacques îşi cumpărase jurnalul de dimineaţă, asupra căruia îşi arunca ochii mâncând. Marguerite petrecea un timp interminabil sus, făcându-şi toaleta matinală. Când încă îşi mai vorbeau, cu patru ani mai-nainte, el făcuse observaţia că este periculos să intri în cadă într-o încăpere închisă cu zăvorul, fiindcă ţi s-ar putea face rău şi nimeni n-ar avea de unde şti.

Căpătase obiceiul, mai ales de când îşi declaraseră război, să stea cu urechile ciulite tot timpul cât ea era în apă. Lucru uşor, mai ales pentru că baia se afla chiar deasupra bucătăriei. Ţeava de evacuare trecea prin încăperea de jos, prin dreapta unuia dintre dulapuri, şi, de fiecare dată când se golea cada, producea un zgomot infernal.

Dădu de două ori peste cap paharul cu vin, pahar din sticlă groasă, fără picior, ca la ţară. II va bea imediat şi pe cel de-al treilea, pe la jumătatea dimineţii, la întoarcerea de la piaţă.

Ceasul deşteptător arăta şapte şi un sfert. I se părea că dimineaţa acesta ticăie mai puternic decât în restul

zilei. Mai remarcase şi că este mai grăbit decât pendula din salon, şi se întreba cum este posibil, din moment ce ambele arătau aceeaşi oră.

îşi aprinse primul trabuc italienesc şi coborî în pivniţa luminată de un bec chior, fixat pe tavan. Sparse lemne vreun sfert de ceas, fiindcă era mai ieftin să cumperi bucăţi mai mari, decât gata tăiate la dimensiunile şemineului.

Umplu coşul pe care-l urcă în salon, iar de acum urma o altă sarcină care presupunea minuţie: aprinderea focului în acelaşi timp cu ascultarea ştirilor la aparatul de radio portabil.

La drept vorbind, ştirile nu-l interesau. Era un alt obicei, una dintre acele pietre de hotar destinate să marcheze scurgerea zilei. O auzi pe Marguerite intrând în sufragerie, apoi în bucătărie. Afară, ploaia cădea prin ceaţa alburie.

Nu era nevoie să stea cu ochii pe ea din moment ce îşi încuiase alimentele în dulapul lui. Femeia îşi pregăti cafeaua decofeinizată, convinsă că este bolnavă de inimă.

Dar dacă nu era vorba decât despre un alibi, o motivaţie pentru a se putea plânge şi arbora aerul acela suferind?

Oricum, îşi bău cafeaua cu lapte, ronţăind şi trei-patru biscuiţi cu unt, aşa că nu avu vase de spălat.

în salon, focul începuse să îşi facă simţită dogoarea. Cu toate că ziua părea încă nehotărâtă şi fadă, Emile stinse totuşi luminile şi urcă la etaj, unde mai avea de făcut patul, lucru pentru care dovedea o deosebită aplicaţie, nelăsând nici cuta cea mai mică pe cearşaf, pături ori cuvertură.

Venise vremea să urce şi Marguerite. Nu se salutau, nici măcar o privire nu schimbau. Fiecare îşi continua activitatea ajunsă de multă vreme rutină, fără a trage cel puţin cu coada ochiului spre celălalt, decât atunci când nu se credea observat.

Ea îmbătrânea. Sigur, nici când o cunoscuse nu mai era vreo tinerică, ci o persoană de o anume vârstă, cam fragilă, ceea ce îi sporea distincţia.

Tenul îi era proaspăt, roz-bombon, sub părul alb şi mătăsos, iar figura îi exprima blândeţe, bunăvoinţă.

Negustorii din strada Saint-Jacques o adorau şi o respectau. Nu aparţinea lumii lor, ci unei cu totul alta. Era un soi de aristocrată în cartierul în care, în alte vremuri, tatăl ei ridicase imobilele din fundătura care îi purta numele.

Timp de treizeci de ani trăise alături de un bărbat la fel de distins ca ea, un muzician, un artist, prim-violonist al Operei, care putea fi văzut trecând, serile, în frac, sub o capă neagră şi care, multe vreme, păstrase obiceiul de a nu se lipsi de joben.

Avea şi el acelaşi zâmbet blând şi şters, aceeaşi politeţe timidă şi puţintel condescendentă, totodată.

— Ce profesor bun... Şi anul acesta, unul dintre elevii lui a câştigat premiul întâi la Conservator...

Pe atunci, în fundătură se puteau auzi ceasuri întregi aceleaşi fraze muzicale repetate la vioară, pe când profesorul acompania la pian.

Instrumentul muzical se mai afla încă într-un colţ al salonului, încărcat de fotografii şi de bibelouri fragile. Marguerite cântase şi ea până la moartea primului soţ, dar la întoarcerea de la înmormântare se hotărâse să nu o mai facă nicicând.

La început, Bouin insistase. Ea îi răspunsese cu o încăpăţânare blândă:

— Nu, Emile... Era pianul lui. Şi mai păstrează o fărâmă din viaţa lui...

O dată ridicase capacul şi îşi lăsase un deget să vagabondeze pe clapele de fildeş. Ea coborâse în grabă, indignată, incapabilă să înţeleagă cum a putut da dovadă de o asemenea îndrăzneală.

în ochii ei, pianul chiar constituia o parte din întâiul soţ. Era o relicvă sfântă, ca şi vioara închisă în dulapul din perete. Desigur, acum împărţea cu un alt bărbat dormitorul pe care Frédéric Charmois îl ocupase alături de ea timp de treizeci de ani. Cel de acum se spăla în aceeaşi baie, iar, la început, încercaseră să aibă şi aceleaşi raporturi intime.

Numai că nu mersese. Intimidaţi amândoi, aveau

impresia că, la vârsta lor, gesturile făcute cu stângăcie deveneau ridicole, că nu reuşeau altceva decât să compună o parodie.

Cine ştie? Poate că pentru Marguerite era vorba de un sacrilegiu. O revedea cu pleoapele strânse, cu buzele iremediabil lipite. Era o resemnată. Bine, din moment ce se căsătoriseră, noul soţ avea dreptul să dispună de trupul ei.

însă trupul era rigid, ca pregătit pentru apărare.

— Continuă, dacă tot vrei...

— Tu nu vrei?

— Nu ştiu.

Poate vrusese la începuturi. Poate, serile, adormind, visa uneori plăcerile pe care le cunoscuse cândva. Dar când să şi le mai acorde o dată, întreaga fiinţă i se revolta.

— O să ne obişnuim unul cu celălalt...

Şi încercaseră de mai multe ori.

— Credeam că mă iubeşti...

— Te iubesc... lartă-mă...

— Ce te-mpiedică?

Iar ea repeta:

— lartă-mă... Nu e vina mea...

Şi lacrimi îi tremurau la marginea genelor.

în loc să se rezolve, lucrurile merseseră din rău în mai rău. Cum se apropia de patul de nuc, vedea trupul lui Marguerite strângându-se şi ochii căpătând sclipiri de oţel, de ură aproape.

Nu mai era decât masculul, bruta care nu are în cap decât satisfacerea personală. Şi aşa ea suferise din cauza felului lui greoi de a se deplasa, de a exista în locuinţa în care, altădată, domneau discreţia şi delicateţea. Se obişnuise greu şi cu havanele lui, pe care, la început, se ducea să le fumeze în pragul uşii.

Cât despre pisică, aceasta îi inspira o groază aproape superstiţioasă.

încă din prima zi, animalul o privise fix, ca şi cum ar fi încercat să priceapă ce căuta ea în existenţa lui şi a stăpânului.

Se întâmpla să se ţină după ea prin toată casa, pe scări, ca pentru a se asigura că nu constituie un pericol, iar ochii aurii şi plini de mister ai creaturii păreau că pun neîncetat o întrebare.

De dormit dormea în patul lui Bouin, lipită de picioarele acestuia, aşteptând, înainte de a se lăsa furată de somn, ca fiinţa dubioasă din patul vecin să nu mai facă nicio mişcare.

în perioada aceea, Marguerite se ocupa singură de treburile din gospodărie.

— Nu te duci să te plimbi?

Nu-i plăcea să-l vadă târându-şi paşii prin casă când făcea curăţenie. Aşa că el îşi lua şapca şi pornea agale din stradă-n stradă, uneori până tare departe, de exemplu pe malul apei, cu pas egal, până în vechiul său cartier.

Nu era nici fericit, nici nefericit. Se mai oprea să bea un pahar de vin roşu prin vreo cârciumioară, ca pe vremuri, în pauze, când supraveghea cine ştie ce şantier.

Diferenţa era că, pe atunci, se găsea înconjurat de oameni ca şi el, plini de praf şi de noroi. Vorbeau tare, râdeau, ciocneau paharele.

— Un rând şi din partea mea, Alice...

O bună bucată de timp lucrase în centrul oraşului, când se făcuse joncţiunea între bulevardul Haussmann şi Marile Bulevarde, cele dintre Madeleine şi République. Participase şi la transformarea arterelor exterioare, la demolarea zidurilor de apărare.

Peste tot se putea descoperi câte un mic bar simpatic, în care oamenii se revedeau de mai multe ori pe zi. Adeseori şi mâncau acolo, scoţându-şi de-ale gurii din traistă. Prima lui soţie, Angèle, găsea modul acela de viaţă absolut natural. Nu aveau copii şi nici chef de a afla care dintre ei este de vină pentru acea situaţie.

Evident, Angèle nu mirosea sub nicio formă a elită. în schimb, era veselă, de o voioşie zgomotoasă. Adora cinematograful, unde mergea singură după-amiezile, iar

serile îl ruga să o însoţească, pentru a vedea vreun film. Sâmbătă seara se ducea să danseze.

Vara, duminicile luau trenul pentru a merge undeva, pe aproape, la ţară, unde mâncau în aer liber şi se întâlneau cu alte cupluri simpatice, pentru a ciocni un pahar.

Le era cald. Transpirau. Se îmbăiau în râu. Cum Angèle nu ştia să înoate, se bălăcea aproape de mal.

La întoarcere aveau un gust amar în gură, gustul fripturii mâncate, al frunzelor strivite, al mâlului din râu. Capul li se cam învârtea fiindcă nici vorbă să fi băut şpriţ, ci vin curat. Simţea tot mai grea mâna nevestei, agăţată de braţul lui, pe măsură ce se apropiau de casă.

— Sunt frântă...

O distra să se simtă ameţită.

— Ţie nu ţi s-au înmuiat picioarele?

— Nu... ’

— Pariez că vrei să facem dragoste...

— De ce nu?...

— Şi eu am chef, dar mă întreb dacă să am şi curajul... Ghinionul tău, dac-adorm...

Nimic nu avea importanţă. Nimic nu era grav, cu atât mai puţin dramatic. Nu era nicio problemă dacă masa nu era gata sau dacă patul nu era făcut.

— închipuie-ţi că am dormit toată ziua... Păi, e şi vina ta... Dacă nu mi-o trăgeai la greu, până la două dimineaţa...

Lui Marguerite i s-ar fi părut vulgară. Chiar era de o vulgaritate bună, sănătoasă, la fel cu a lui.

— Ia zi, m-ai înşelat?

— S-a mai întâmplat...

— Şi-o să se mai întâmple?

— Uneori, doar când s-o ivi ocazia... Prin jurul şantierelor se-nvârtesc mereu tot felul de puştoaice...

— Şi nu ţi-e ruşine să profiţi de ele?

— Nu. ’

— Şi te simţi la fel de bine şi cu ele?

— Ei, nu chiar la fel...

— De ce?

— Păi, fiindcă pe tine te iubesc... Cu celelalte e ca şi cum aş bea o jumătate de vin cu băieţii...

— Dac-ar şti ce zici despre ele...

— Las' că nu le-ar păsa... Oricum, le tot trecem de la unul la altul...

Cine ştie? Poate că Angèle îl înşela şi ea. Prefera să nu se gândească la aşa ceva, dar nici nu excludea posibilitatea. Păi, avea toate după-amiezile libere. Se ducea în centru, umbla prin magazine nu pentru a cumpăra ceva, fiindcă bani nu avea, ci numai din plăcerea de a privi. O ispitea indiferent care afiş cinematografic, aşa că intra şi lua loc în întuneric.

De ce nu şi-ar fi încercat norocul chiar niciun bărbat? Şi nu doar bătrânii, pentru care lucrul acesta era un fel de boală, dar şi tinerii în zilele de recuperare.

— Dar tu m-ai înşelat?

— De ce-ntrebi?

— Fiindcă şi tu m-ai întrebat.

— Şi-ţi închipui că o să-ţi răspund la fel? Ce, nu eşti gelos?

— Poate... Poate nu...

— La ce mi-ar folosi... îmi ajungi, nu-i aşa?

Numai răspuns nu era... Se mai încrunta el, gândindu-se la acel subiect, dar nici nu s-ar fi putut zice că l-ar fi speriat cine ştie cât.

L-o fi înşelat, nu l-o fi înşelat, oricum, era o fată de ispravă care făcea tot posibilul să îl vadă fericit.

Şi chiar era. Nici nu-i dădea prin cap să schimbe ceva în viaţa lui. Existenţa aceea îi plăcea. Poate că, mai târziu, îşi va cumpăra şi o maşină pentru a merge duminica să se plimbe cu Angèle fără a mai apela la tren ori autobuz.

Nu i-ar fi dat nici măcar o clipă prin minte că, la finalul unei după-amieze de toamnă, nevasta lui va fi lovită de o maşină pe bulevardul Saint-Michel şi nici că, la pensie, la şaizeci şi cinci de ani, se va recăsători cu o

femeie aproape la fel de bătrână ca şi el.

La ora zece îşi termina partea lui de muncă în gospodărie. Nu ea i-o ceruse. El hotărâse, încă din ziua de după cea în care încetaseră să îşi mai vorbească, să nu îi mai fie dator cu nimic. La vremea aceea, încă mai clocoteau de furie. Li se întâmpla, şi unuia, şi celuilalt, să bombăne cu voce joasă. Fiecare se simţea victimă şi-l considera pe celălalt un monstru.

Ca turbat, se apucase să facă lună salonul, sufrageria, ba chiar şi bucătăria, căreia îi spălase pardoseala în genunchi, cu apă şi săpun, cum îşi văzuse de atâtea ori mama făcând-o.

întrucât nu aveau decât un singur aspirator, aşteptă să înceteze zgomotul din dormitor, domeniul lui Marguerite, pentru a se duce să-l ia. Ca totul să fie echitabil, ea ar fi trebuit să i-l coboare până la jumătatea treptelor.

O dată pe săptămână ceruia parchetul din salon, nu atât pentru a-i face plăcere bătrânei neveste, cât fiindcă-i plăcea mirosul de ceară.

După care micul lor joc începea. La drept vorbind, deja începuse. Nu-i plăcea cuvântul joc. Nici lui Marguerite, probabil. Dar cum altfel să fi numit ea ceea ce se petrecea în fiecare dimineaţă?

Cuvântul joc presupune o anumită bucurie pe care nu o resimţea niciunul dintre ei decât uneori, şi atunci având grijă să se ascundă de celălalt.

Privite din alt unghi, faptele şi gesturile lor erau mai degrabă tragice sau groteşti decât comice.

în dimineaţa aceea, Marguerite nu uitase comedia cu termometrul, începută de cu seară. Tot în gură îl ţinea şi când el urcase pentru a lua aspiratorul. Ca de fiecare dată, în zori, capul îi era acoperit cu un batic de un albastru şters. Nu cumva cu adevărat îi era rău? Ori să fi fost efectul zilei ploioase şi al ceţii? Afară, aerul părea gălbui.

Şi dacă se îmbolnăvise de-adevăratelea? Deşi nu i se

întâmplase nicicând, în pofida veşnicului văitat. Nici el nu fusese cu adevărat suferind vreodată şi amândoi păreau sortiţi să ajungă până la adânci bătrâneţi.

Marguerite, la etaj, şi Emile, la parter, aşteptau să vadă cine va ieşi cel dintâi. El îşi pusese deja impermeabilul de culoarea noroiului şi îşi trăsese galoşii peste pantofi. Şapca îi era la îndemână.

Ar fi trebuit să fie şi ea gata. Aseară, bărbatul îşi pierduse răbdarea şi ieşise ridicând din umeri.

Acum, după zece minute de aşteptare, pe care cu siguranţă le petrecuse în dormitor, îmbrăcată, cu umbrela lângă ea, în picioare, se hotărî să coboare şi să îşi ia sacoşa din bucătărie.

Şi el avea una aproape identică. Când auzi uşa de la intrare închizându-se în urma nevestei, o luă şi el spre fundătură.

O zări pe trotuar, micuţă şi plăpândă, călcând stângace pe picioarele umflate de fiecare dată când încerca să evite băltoacele, cu umbrela mov bălăbănindu-i-se deasupra capului.

Ştia că o urmăreşte. În alte zile, ea era în urma lui, nu prea departe, fiindcă el avea grijă să nu grăbească pasul.

Femeia o luă la dreapta, pe bulevardul Port-Royal, traversând în faţa spitalului Cochin, în curtea căruia se vedeau ambulanţele şi medici în halate albe trecând cu paşi mari.

Puţin mai târziu, păstrând cam treizeci de metri unul de celălalt, o luară pe strada Saint-Jacques, cu magazinele ei pline de servitoare.

Bouin se întreba:

— O să intre şi la băcănie?

Era vorba despre magazinul de coloniale Rossi, o firmă italienească adăpostită într-o încăpere întunecoasă şi adâncă, încărcată de tot soiul de mărfuri, unde puteai găsi mai ales aperitive gata preparate, anghinare în ulei, peşte fript în sos picant, caracatiţe marinate, nu mai lungi decât degetul mare, după care era înnebunit.

Bărbatul avea nevoie de zahăr şi de cafea. în clipa în care intră în magazin, soţia tocmai se uita prin rafturi, cerând spaghetti şi trei cutii de sardele în ulei.

Se făcea că nu ştie că este şi el pe acolo. Se ignorau şi în public ca şi acasă, iar negustorii din cartier se obişnuiseră să îi vadă intrând unul după altul, fără să schimbe vreo vorbă ori vreo privire.

Fiecare pentru sine. Ceea ce nu însemna că se spionau mai puţin sau că, dacă unul comanda ceva scump sau original, celălalt nu ezita să supraliciteze.

— Aveţi *cannelloni?*

— Chiar dimineaţă le-am preparat.

— Puneţi-mi patru.

Erau lungi şi bine umpluţi. Femeia, probabil, a tresărit.

— Vreau trei felii de jambon de Parma, a cerut, la rândul ei. Nu prea groase. Nu prea am poftă de mâncare!

Pe sub mantou purta un fular, ca şi cum nu s-ar fi simţit bine şi s-ar fi temut să nu răcească. Părea încă mai bătrână, mai dărâmată.

— S-a întâmplat ceva, doamnă Bouin?

în general, oamenii ezitau de fiecare dată, înainte de a-i spune pe acest nume. Bătrânii o cunoscuseră, la început, ca domnişoara Doise. Nume prestigios în ochii lor, căci doar vindeau biscuiţi Doise, biscuiţi cu unt Doise şi *Délices de France,* toate cu aceeaşi marcă.

Bunicul ei înfiinţase fabrica de biscuiţi al cărei coş înalt, cu un D alb, pictat la jumătate, încă se mai ridica pe strada Glacière.

Chiar şi în acest magazin, printre cutiile metalice cu capac de sticlă, umplute cu dulciuri, se găseau multe care purtau inscripţia D urmată, e drept, de menţiunea: „V. Sallenave, succesor".

Apoi, mai bine de treizeci de ani, fusese doamna Charmois, iar cu numele actual, de Bouin, lumea se obişnuise cu greu.

O servea doamna Rossi.

— Altceva, domniţă?

— Staţi să mă uit pe listă... Mai aveţi din ciocolata aceea, de ultima dată?

— Cu alune?

— Da... Puneţi-mi două sute cincizeci de grame... Nu iau decât câte puţin, din când în când... Aşa că ţine...

Emile comandă zahărul şi cafeaua. Adăugă şi el două sute cincizeci de grame de salam şi tot atâta Mortadella. Spre deosebire de nevastă, nu simţea nevoia să mai dea şi explicaţii.

Marguerite scoase banii.

— Cât costă?...

El se învârtea prin faţa rafturilor, pentru a nu ajunge la casă decât când ea părăsea magazinul.

Puţin mai departe se găsea o măcelărie, unde se mai făcea şi coadă. Raoul Prou îşi vindea carnea făcând glume cu clienţii.

Bouin aşteptă să mai intre două menajere, care se aşezară în spatele soţiei lui, şi abia atunci pătrunse şi el.

Ce s-o fi zicând pe seama lor, după ce plecau? în orice caz, era peste putinţă ca Prou să nu bârfească.

— I-aţi văzut pe ţicniţii ăia doi?... Sunt soţ şi soţie şi apar în fiecare dimineaţă, unul după altul, făcându-se că nu se cunosc, cumpărând fiecare pentru sine... Mă-ntreb ce-or fi făcând toată ziua închişi în casă... Ea totuşi era o persoană de bună calitate... Primul soţ îi cânta la vioară, la Operă, şi dădea şi lecţii...

— E rândul dumneavoastră, doamnă Bouin... Sunteţi cumva răcită?...

— Cred că am un început de bronşită...

— Ei, lăsaţi... Nu faceţi dumneavoastră aşa ceva, la vârsta dumneavoastră... Cu ce vă servesc astăzi?

— Tăiaţi-mi un escalop foarte subţire... Ştiţi...

Sigur că ştia. Tuturor le vorbea cum mănâncă ea puţin ca o vrăbiuţă, ca nu cumva să fie acuzată de avariţie.

— I-aţi scos grăsimea?

— N-a mai rămas mare lucru...

— Chiar că-mi ajunge...

Era necesar ca toţi să o compătimească şi să dea întreaga vină pe el. Când o luase de nevastă, bărbatul încă mai părea o ditamai bestia. Nu de prea multă vreme începuse să se zbârcească. Fuma nişte ţigări mici, strâmbe şi foarte tari. Scuipa pe jos o salivă gălbuie şi putea fi văzut dând peste cap paharele prin tot felul de cârciumi. Ehei, nu s-ar fi comportat nicidecum la fel cel dintâi soţ al lui Marguerite!

Unii chiar pretindeau că o îmbrobodise şi se însurase cu ea doar pentru bani.

Fals. Erau amândoi cam la fel de bogaţi. Sigur nu ar fi putut şti nimeni, fiindcă ea era deosebit de discretă în acest domeniu. Se căsătoriseră cu contract prenupţial, presupunând separarea bunurilor, însă femeia părea a nu avea moştenitori, nici direcţi, nici indirecţi.

în afara economiilor, el mai avea şi pensia şi, în cazul în care ar fi murit, Marguerite spera să se aleagă şi cu jumătate din aceasta pentru tot restul vieţii.

Aşadar, care era cel mai interesat dintre ei?

Ambii? Niciunul?

— Aveţi un rinichi frumos, de viţel?

Bătrâna plecă, deschizându-şi umbrela mov în pragul măcelăriei, şi se îndreptă către lăptărie.

Acolo a ajuns-o tocmai când făcea plata, la casă, aşa că nu a putut vedea ce cumpărase. Ştia doar că dăduse doi franci şi patruzeci şi cinci de centime.

— Un sfert de Munster...

Brânza aceea alsaciană duhnea groaznic, iar ea o ura.

— Şi-o duzină de ouă...

A mai cumpărat şi un sfert de kilogram de ciuperci pariziene şi seara, înainte de a se delecta cu brânzeturile, şi-a pregătit o omletă zdravănă, copioasă, mustoasă, după care se dădea în vânt. Femeia a abordat o figură complet dezgustată. Poate că se va ridica de la masă, cum se mai întâmpla uneori, în special când îl vedea desfăcând brânza de Munster.

Marguerite se oprise în faţa tarabei vânzătorului de

legume de la care cumpără cartofi. îi plăceau foarte mult, calzi ori reci, şi îi mânca aproape la fiecare masă.

— Daţi-mi ciuperci... Cam o sută douăzeci şi cinci de grame...

însă Emile nu adăugă, cum ar fi făcut nevasta:

— Pentru o omletă...

— Şi-n afară de asta, domnule Bouin?

Mai avea nevoie şi de cartofi, pe care îi puse la fundul sacoşei, pentru a nu strivi restul de cumpărături.

— Şi nişte ceapă... Roşie, dacă se poate...

— Să fie un sfert de kilogram? Nu se strică...

— Ştiu... Şi pătrunjel... Un kilogram de mere... Nu din acelea... De alături, din cele mai încreţite...

Făcea tot ce se putea spre a se crede că a rămas la fel de vioi şi pus pe paranghelii, pe când biata nevastă-sa trăia cu mai nimic, ciugulind doar câteva firimituri.

Nu mai avea nevoie de altceva. Se uită cum femeia pătrunde în prăvălia vopsită în verde a farmacistului şi-l văzu pe acesta prezentându-i mai multe tuburi de comprimate, fără îndoială medicamente împotriva guturaiului. Ea punea întrebări, stătea pe gânduri, pentru a-şi alege, în cele din urmă, pastilele. Nu terminase, însă. Mai cumpără un pachet al cărui aspect îl recunoscu de la distanţă. Erau cataplasme cu făină de muştar.

Seara, înainte de culcare, îşi va aplica una pe piept, după ce, în prealabil, avea s-o umezească, apoi se va răsuci pentru a o aşeza pe a doua sub spate. Era o operaţiune dificilă, care, de fiecare dată, îi provoca mila. Abia se abţinea să-i dea o mână de ajutor, dar ştia că ar fi luat gestul lui drept o insultă.

Apoi, când cataplasmele îşi făceau efectul, urma un du- te-vino între dormitor şi baie, până când durerea devenea insuportabilă.

Oricum, era în stare să le ţină aşa o bună bucată de vreme. Ai fi zis că e un fel de pedeapsă pe care şi-o aplică şi, când dezlipea hârtiile acoperite de muştar, pielea îi era roşie ca o rană deschisă.

Asta să fi fost totul? Nici vorbă. Mai trecu şi pe la librăria în care puteai schimba cărţi cu doar cinci centime. Invariabil, alegea romane de la începutul secolului, poveşti triste care-i sporeau melancolia.

Pe când ea lipsea din salon, parcursese câteva alineate. Era de fiecare dată vorba despre o victimă mândră şi curajoasă, asupra căreia se abăteau toate nenorocirile, dar care tot îşi ţinea fruntea sus.

— Săraca de ea...

Bouin se gândea de multe ori la asta. I se întâmpla să se considere o brută, după care, punând cap la cap amintirile din ultimii trei ani, sfârşea prin a scrie pe bileţel:

Pisica.

Cu siguranţă, ea pusese şoricioaică în mâncarea pisicii. Profitase că avea gripă şi era la pat.

Seara se mirase că nu vede pisica sărind în pat.

— N-ai văzut-o?

— În după-amiaza asta, nu.

— I-ai dat drumul pe afară?

— I-am deschis uşa pe la cinci, când a cerut să iasă.

— Nu ai rămas afară, cu ea?

Era în plină iarnă. Un strat de zăpadă acoperea dalele fundăturii. încă nu începuseră demolările, iar cele două rânduri de case încă mai stăteau faţă în faţă, ca pe timpul când le construise Sébastien Doise.

— N-a mai râcâit la uşă de atunci?

— N-am auzit.

A scos un picior de sub plapumă.

— Nu vrei să mă duc să văd?

— Mă duc eu.

— Doar n-o să ieşi cu febra asta!?

I se păruse că, în vocea soţiei, e şi ceva fals. Până în momentul acela o considerase doar complicată, de multe ori pradă ideilor ei fixe, unele cam stupide, dar nu-i trecuse prin cap că ar putea fi şi plină de răutate.

Furia ei turbată s-a îndreptat numai şi numai asupra pisicii. De câte ori o atingea, sărea ţipând. Exagera. Bărbatul era convins că juca teatru. încă din prima săptămână a mariajului sugerase că ar fi putut scăpa de animal, de exemplu dăruindu-l unui prieten.

— Toată viaţa mi-a fost frică de pisici... Cu un câine, poate că m-aş putea obişnui... Când mai trăia tata, am şi avut unul, care se ţinea după mine cât eram de mică şi părea să mă apere... Pisicile sunt nişte trădătoare... Niciodată nu poţi şti ce le coace mintea...

— Joseph nu e aşa...

Fiindcă Joseph botezase patrupedul găsit într-o seară, pe când se întorcea acasă.

Şi asta o şocase pe Marguerite.

— Nu cred că e bine să dai unui animal numele unui sfânt.

— E cam târziu să-l „dezbotez”...

— Cum poţi să foloseşti un asemenea cuvânt!?... Dar ce, animalele se botează?

— De ce nu?

Acela fusese primul incident. Urmaseră altele, mereu avându-l ca subiect pe Joseph, care îi asculta de parcă ar fi ştiut că este motivul certurilor.

— Nici măcar nu e de rasă...

— Nici eu...

Asta doar aşa, ca s-o ironizeze. Făcea parte din caracterul, din obiceiurile lui. Pe şantiere îşi aruncau tot soiul de vorbe greu de înghiţit în altă parte, ceea ce nu îi împiedica să ciocnească un pahar, după ce sirena anunţa încetarea lucrului.

Şi cu Angèle vorbea destul de pe şleau, uneori împingând lucrurile poate prea departe.

— Vino-aici, măgăriţă-ncăpăţânată...

— De ce mă facă măgăriţă?

— Fiindcă aşa sunteţi toate femeile. Văzându-te, oricine ar jura că faci pe dracu-n patru ca să fiu eu mulţumit, că nu ai ochi decât pentru mine. în realitate,

ca o măgăriţă, faci doar ce te taie pe tine capul...

— Nu e adevărat. Mereu te-am ascultat...

— Da, într-un sens. Când ai chef să faci ceva, mă convingi că eu sunt cel care vrea... Ba da, ba da, vulpe bătrână... Las' că te cunosc eu!... Eşti şi tu o boarfă, ca toate celelalte...

— Nu ţi-e ruşine?

— Nu...

De fiecare dată izbucneau amândoi în râs şi, cel mai adesea, se aruncau îmbrăţişaţi în pat.

Cu Marguerite era altfel. Nu se punea problema nici să se rostogolească în pat, nici să folosească vorbe murdare. Acestea ar fi făcut-o să sară-n sus şi să se închidă într-o tăcere dezaprobatoare.

Mergea să se împărtăşească în fiecare dimineaţă şi, spre seară, i se mai întâmpla să îngenuncheze câteva clipe în întunericul vreunei biserici, lângă confesionale.

— Ai fost să te rogi?

— Pentru tine m-am rugat, Emile...

Nu-i făcea vreo vină. Pe el se considera vinovat pentru că se căsătorise cu ea, fiindcă, evident, nu el putea fi bărbatul care să o facă fericită.

Cum de-i venise o asemenea idee? S-a tot gândit la asta de atunci. Care dintre ei doi să fi făcut primul pas?

Bouin locuia vizavi, acolo unde, acum, se ridica macaraua, închiriase o cameră de la etaj unui cuplu de tineri pentru care întreaga casă ar fi fost mult prea mare, iar chiria prea ridicată.

Cam din aceleaşi motive plecase şi din Charenton. Se simţea ca pierdut în apartamentul pe care îl împărţise cu prima soţie. Cel mai adesea, mânca la restaurant. Pentru el ar fi fost de ajuns un dormitor şi o baie. Fotoliul şi-l trăsese lângă fereastră, de unde auzea susurul fântânii. Seara, când nu ieşea, se uita la televizor.

Avea prieteni la cafeneaua din piaţa Denfert-Rochereau, unde mergea să joace cărţi. Cât priveşte

femeile, era Nelly, chiar dacă nu era o relaţie prea comodă. Oricum, nu-i dădea nicio importanţă. îi ajungea ca să nu se mai gândească la acel subiect.

Dimineţile o vedea pe micuţa doamnă care ieşea să facă piaţa şi i se părea plină de distincţie. Semăna cu femeile din calendarele de altădată, având acelaşi surâs blând şi resemnat. ,

Aflase că e proprietăreasa caselor de peste drum şi atât. Chiar dacă ştia cum o cheamă, nu făcuse vreodată legătura cu biscuiţii cu unt Doise pe care îi mânca în copilărie.

Se întorceau amândoi acasă, ea cu umbrela şi sacoşa care mai agăţa uneori trecătorii, el cu ţigara în colţul buzelor şi faţa udă din cauza burniţei.

Urmau să se regăsească iarăşi între cei patru pereţi, fiecare cu gândurile sale, fiecare cu micile lui pachete, aşteptând ora când pregăteau masa.

în piaţa Saint-Jacques se oprea, lăsând-o să o ia înainte, şi intra într-un bar pentru a bea un pahar de vin roşu.

Patroana, care servea la tejghea, era la fel de bătrână ca Marguerite, purta părul prins în coc şi avea nişte sâni enormi şi fleşcăiţi, care îi atârnau peste burdihan.

— S-ar zice că vine zăpada, a spus aceasta, privind ceaţa de afară.

Capitolul 3

T/j"S ÎI 3 ouin coborâse cu halatul din lână peste pijama, cu picioarele goale băgate direct în papuci. Căutase peste tot: în salon, în sufragerie, în bucătărie, deşi, din cauza febrei, îl durea capul când se apleca pentru a se uita pe sub mobile.

Din când în când şuiera uşor, aşa cum îşi obişnuise pisica, ba chiar striga cu voce blândă, în care se simţea teama:

— Joseph... Joseph...

După care îşi pusese galoşii, iar peste halat prima haină de care dăduse la cuier, vechea lui haină de piele neagră. Nu-i păsa că arăta ridicol.

— Emile!..., îl strigase nevasta din capul scărilor. Nu ieşi aşa... O să-ţi fie şi mai rău...

Asta nu îl împiedicase să parcurgă întreaga fundătură pe întuneric, prin zăpada care scârţâia, alunecând şi fiind gata să cadă de vreo două-trei ori şi să se întindă cât era de lung pe trotuar. De la fereastra luminată a celei de-a două clădiri, îl urmărea un copil cu faţa lipită de geam, cu nasul turtit, care se întorsese pentru a-şi striga mama ce putea fi zărită prin uşa deschisă a bucătăriei.

Cu îmbrăcămintea lui ciudată, Bouin speria copiii! Ajunsese până în strada Santé. Când era lăsată liberă, pentru a-şi face nevoile, pisica nu trecea niciodată linia invizibilă care separa strada de fundătură.

— Joseph!...

Simţea că-i vine să plângă. N-ar fi crezut că absenţa pisicii l-ar putea impresiona, l-ar putea descumpăni în asemenea hal.

Pe strada lor locuiau şi doi câini; un baset cafeniu, care aparţinea unei doamne singure, şi un şpiţ de Pomerania pe care, de obicei, îl plimba în lesă o fetiţă de vreo doisprezece sau treisprezece ani.

Până atunci nu se produsese nimic dramatic între aceştia şi Joseph. Când se întâlneau, îi privea dispreţuitor şi, la nevoie, chiar cobora de pe trotuar pentru a le face loc.

Uşa o lăsase întredeschisă, aşa că nu făcuse decât să o împingă, să lase haina de piele şi galoşii şi să urce în dormitor. În momentul în care dădea să se bage în pat, cu privirea fixă, cu trăsăturile împietrite, îşi amintise de pivniţă şi coborâse din nou.

Marguerite îl urmase, vizibil iritată, până la parter.

— Ai mers după lemne?, o întrebase.

— Doar trebuia să fac focul...

Încă nu o acuza, însă începuse să aibă unele bănuieli. Odată ajuns în beci, aprinsese becul chior de pe tavan şi începuse să caute printre cutiile vechi, sticle şi bucăţi de lemn.

— Joseph!...

îl găsise în fundul încăperii, lipit de peretele umed, în spatele unei grămezi de vreascuri. Animalul era ţeapăn, cu ochii deschişi şi ficşi, cu trupul rigid. Părea cu mult mai slab decât atunci când trăia. Avea spume la gură şi pe pământul bătătorit al subsolului se putea vedea voma verzuie.

Emile îl prinsese în palme şi încercase fără succes să îi închidă ochii. Contactul cu corpul îngheţat îi provocase o senzaţie ciudată de-a lungul şirei spinării.

De felul lui, nu se înfuria uşor. Extrem de rar i se întâmplase să se bată, mai ales prin cafenele, o singură dată pe şantier şi, în toate ocaziile, îşi păstrase sângele rece.

Acum însă, faţa îi fu învăluită de o expresie plină de ură. Cu pisica în braţe, privea împrejur ca şi cum ar fi căutat ceva anume. Şi, într-adevăr, găsi.

înfundătură erau mulţi şobolani. Uneori, noaptea,

puteau fi văzuţi de la ferestrele primului etaj dând târcoale pubelelor. Lui Marguerite îi era foarte frică de ei.

— Crezi că am putea avea şi noi, în pivniţă?

— Posibil.

— Dacă aş fi într-adevăr convinsă, nu aş mai îndrăzni să cobor pe acolo...

El cumpărase un produs pe bază de arsenic, ce se găseşte în orice farmacie. Din când în când, seara, pregătea un fel de tartine pe care le punea într-un colţ al beciului.

Nu e mai puţin adevărat că nu descoperise decât un singur cadavru de şobolan, enorm, aproape cât Joseph. Poate că or mai fi fost şi alţii pe moarte, pe undeva prin apropiere.

Flaconul de metal care conţinea otrava fusese pus pe o etajeră rudimentară unde erau depozitate diferite obiecte ce nu-şi găsiseră loc în altă parte.

Pentru o clipă lăsă pisica din mână, aprinse un chibrit şi văzu vechiul cerc pe care flaconul îl desenase în praf. Acum mai apăruse unul.

Apucând din nou pisica moartă, urcase încet, atât de încet şi de greoi încât Marguerite, la parter, trebuie să fi simţit ameninţarea. A şi vrut să se refugieze la etaj, însă, cum el îi tăiase calea, se repezise în salon. Când femeia încercase să încuie uşa, Bouin întinsese deja piciorul, împinsese, se apropiase cu aceeaşi încetineală şi, cu mâna stângă, o prinsese de păr.

în acelaşi timp, cu mâna dreaptă, apropiase cadavrul lui Joseph de faţa ei.

— Uită-te, ticăloaso!... Uită-te bine!...

Tremurând toată, cu ochii ieşiţi din orbite, ea începuse să strige după ajutor cu voce ascuţită. Nu se mai controla, părea că înnebunise.

— Emile!... Emile!... Te rog, vino-ţi în fire... Mi-e frică...

Bărbatul însă continua să agite blana pisicii prin faţa ochilor ei, până când femeia căzuse în genunchi, apoi se prăbuşise înainte, ca leşinată.

— Ia nu mai juca atâta teatru... Fiindcă tot ce faci e teatru, împuţito!... Mă-ntreb ce mă mai reţine să nu merg să caut otrava şi să ţi-o torn cu de-a sila pe gât...

Respira zgomotos. Capul i se învârtea. Trebuie să fi fost stacojiu la faţă, înfiorător.

Ea nu mai mişca. Pentru a-şi mai potoli nervii, el mătură dintr-un gest toate bibelourile şi fotografiile de pe pian.

După care, fără a-i arunca o privire, urcă scările cu pisica

în mână, pe care o aşează delicat pe o comodă.

Probabil că îi crescuse iarăşi temperatura. Simţea că ameţeşte. S-a întins la loc, în pat, a stins lumina şi a rămas nemişcat, cu ochii deschişi.

La început, în casă nu s-a auzit nicio mişcare. Mai bine de un sfert de oră a domnit o tăcere absolută. Apoi au apărut zgomote greu de definit, un fel de râcâituri, o uşă deschisă cu precauţie, apoi o alta.

Marguerite traversase sufrageria pentru a ajunge în bucătărie, fără îndoială fiindcă simţea nevoia să tragă o duşcă din faimosul ei tonic. El i-ar fi putut găsi paharul ceva mai târziu, lângă chiuvetă.

Avusese nevoie de mai bine de un ceas până când îndrăznise să urce şi, oricum, mai rămăsese o vreme cu urechea lipită de uşă. în sfârşit, după ce intrase în dormitor, ezitase, apoi se culcase fără a se mai dezbrăca.

în noaptea aceea nu au dormit. Emile respira cu greu. Aţipise în mai multe rânduri şi, de fiecare dată, fusese trezit de nişte coşmaruri pe care degeaba încerca să şi le mai amintească.

La şase dimineaţa deschisese ochii de-a binelea, cu o groaznică durere de cap. Fusese nevoit să rămână în pat. Transpirase abundent, aşa că şi pijamaua şi perna erau jilave.

Nevasta-i dormea. Nu fusese în stare să rămână de veghe până la capăt, iar acum părea la fel de răvăşită cum arăta şi pisica, în pivniţă.

Se simţea golit de tot şi de toate, incapabil să se mai gândească la ceva. îşi pusese mecanic halatul, luase pisica de două labe, ca pe un iepure, şi coborâse scările.

Joseph nu mai era un prieten, o fiinţă vie cu care împărţise existenţa şi schimbase atâtea priviri. Nu mai era decât un cadavru, un lucru inert care începea să miroasă urât.

Rămăsese o vreme în picioare, în hol, până la urmă deschisese uşa şi făcuse trei paşi spre pubelă. Gunoierii nu trecuseră încă. Ridicând capacul, lăsă peste deşeuri corpul care îşi pierduse rigiditatea.

După care, în bucătărie, se spălase pe mâini şi îşi pregătise cafeaua.

Nu avea niciun dubiu în legătură cu vinovăţia lui

Marguerite. Nu era, oare, o dovadă, spaima ei când îl văzuse coborând în pivniţă?

Nu a băut decât câteva înghiţituri. Cafeaua îi făcea rău. Se ridicase, deschisese dulapul şi luase sticla de vin, începută. Ca de obicei, un vin roşu, superior. Băuse două pahare, unul după altul, cu coatele pe muşamaua de pe masă. Mai era destul până la ziuă. Era decembrie şi, în seara dinainte, nori grei acopereau cerul, încărcaţi de zăpadă. '

Mai întâi s-a gândit să plece. Dar unde? Să îşi ia o cameră mobilată, într-un mic hotel, în aşteptarea altei variante? În acest caz ar fi trebuit să îşi depoziteze undeva propriile mobile.

Din prima căsătorie mai păstrase patul, fotoliul său din salon, televizorul şi un birou tip pupitru pe care i-l dăruise Angèle de Crăciunul anului dinaintea accidentului. Şi acum se apropia Crăciunul...

Nu va mai accepta niciun dar din partea lui Marguerite, care, de obicei, îi cumpăra papuci, cămăşi sau ciorapi. Şi nici nu-i va mai face vreodată vreunul.

între ei, totul se terminase. în sfârşit, ea îşi arătase adevărata faţă, cea pe care i-o bănuise de mai multe ori sub felul ei mieros de a fi.

îşi pusese un al treilea pahar. Nu avea niciun chef să urce şi să dea iarăşi de ea. N-are decât să doarmă. Să-şi rumege răutatea. Nici măcar un cuvânt nu-i va mai adresa.

Erau bătrâni amândoi chiar dacă, în viaţa de zi cu zi, nu apucau să îşi dea seama. Peste câţiva ani vor fi morţi. Şi, din cauza unei pisici adunate într-o seară, din stradă...

Nu trebuia să cedeze. Nu era vorba doar despre Joseph. Prin animal, el era cel vizat.

De cum pusese piciorul în casa aceea, mai exact din ziua căsătoriei, înţelesese că Marguerite hotărâse ca nimic să nu se schimbe.

Cândva, bunicul Doise, botezat Arthur, purtând favoriţi, redingotă şi guler foarte înalt, ca în fotografiile din album, fondase, în strada Glacière, Fabrica de Biscuiţi Doise pe care, încet-încet, o transformase într-o afacere prosperă.

Nu avusese decât un fiu, Sébastien, şi o fiică, Eléonore, al cărei portret îngălbenit figura şi el în albumul albastru, din

piele, cu colţuri de bronz, şi cu o floare din fir de cupru, emailată, pe copertă.

Eléonore murise la treisprezece ani de tuberculoză, cum s-a întâmplat, mai târziu, şi cu mama lui Marguerite.

Când s-a căsătorit, Sébastien era deja bărbat cu burtă, spre patruzeci de ani, îmbrăcat în redingotă şi el, cu lanţ de ceas dublu de care atârnau câteva brelocuri.

Încet-încet apăruse o stare de spirit Doise, o atmosferă Doise, ritualuri specifice familiei. Fundătura fusese construită într-o perioadă când afacerile imobiliare erau considerate cele mai profitabile şi mai peste tot, în Paris ori în împrejurimi, puteau fi văzute străzi întregi ieşind ca din pământ.

Ceva mai târziu, Sébastien comandase fântâna, iar cuvântul fundătură fusese schimbat: pe plăcuţa albastră cu scris alb, ca şi pe cărţile de vizită, se putea citi: Scuarul Sébastien Doise.

Bătrânul Arthur murise. Soţia lui Sébastien decedase şi ea. în casă nu mai rămăsese decât fiica, Marguerite, pe care tatăl ei o plimba, îmbrăcată în rochii brodate şi împodobite cu dantele, pe Champs-Elysées şi prin pădurea Boulogne.

Mai exista o fotografie cu ei doi într-o trăsură închiriată. Spre deosebire de bătrânul Arthur, Sébastien nu îşi consacra întregul timp fabricii de biscuiţi. Frecventa anumite cluburi şi îşi petrecea cu plăcere unele după-amiezi la curse, cu binoclul spânzurat de gât, purtând pe cap un melon gri.

Marguerite avea o guvernantă, domnişoara Piquet. Mai aveau ca angajate o bucătăreasă şi, mai multe zile pe săptămână, o menajeră.

Un tânăr venea să-i dea adolescentei lecţii de pian, pe numele lui Frédéric Charmois, pe care l-a şi luat de bărbat.

Totul părea unitar, iar casa definitiv apărată de orice atac din afară.

Cu toate acestea, pe strada Glacière lucra şi un anume Victor Sallenave, care începuse cu postul de contabil al bătrânului Arthur. La moartea patronului, importanţa lui crescuse şi, nu peste multă vreme, îl introdusese în afacere şi pe fiul său, Raoul.

De fapt, ce se întâmplase? Marguerite rămânea evazivă şi se mulţumea să discute doar aluziv despre acele evenimente. Lui Emile îi fusese şi aşa greu să o facă să se refere la tuberculoza care secerase viaţa a două femei în familie. Când o

întrebase dacă tatăl ei nu era cumva pasionat de jocurile de noroc, îi răspunsese cu nevinovăţie:

— De ce ar fi fost?

Cei din familia ei, chiar şi morţi, tot fără pată trebuiau să rămână. Orice poveste familială era spusă în tonuri pastelate ori de acuarelă. Totul era pur şi delicat, ca profilul violonistului.

într-o zi, Sébastien Doise se trezise în faliment, cuvânt detestat încă mai mult decât tuberculoza.

Pentru a evita scandalul, pata de neşters, acesta preferase să treacă afacerea în mâinile celor doi Sallenave, tată şi fiu, drept pentru care, acum, Raoul Sallenave, al cărui tată murise, între timp, trona în strada Glacière şi pe cheiul Ivry, unde ridicase clădiri noi.

Ce căuta într-o asemenea casă fiul unui zidar din Charenton, o brută de supraveghetor de şantier?

Nu-l făcuse ea de atâtea ori să simtă prăpastia care îi despărţea şi pe care nimic nu ar fi putut-o umple?

Se măritase cu el de frică să nu rămână singură, să nu aibă cine o îngriji în caz de nevoie, fiindcă era necesar un bărbat în casă, măcar şi pentru a tăia şi aduce sus lemnele şi pentru a scoate afară lada de gunoi.

Să fi fost văduva ce îmbătrânea şi cumva impresionată de masculul care sosea aproape zilnic pe la ea pentru a bea împreună o ceaşcă de ceai?

Şi dacă o fi fost aşa, s-a dovedit un eşec. Se dovedise rigidă încă de la primul lor contact fizic, iar cele două paturi din dormitor constituiau simbolul unirii lor ratate.

La drept vorbind, el nu era decât un intrus şi, în sine, femeia îl acuza că pătrunsese în casa ei prin viclenie.

De parcă nu ea l-ar fi chemat!

într-o dimineaţă călduroasă de august, Bouin stătea la fereastră. Când mai trăia Angèle, obişnuiau să plece în vacanţă, să meargă la mare sau la ţară. De când rămăsese văduv, de puţine ori mai ieşise din Paris. Ce să fi făcut de unul singur, dincolo de zidurile casei?

Marguerite deschisese dintr-odată, cu un gest teatral, uşa locuinţei ei, de vizavi. Era zece dimineaţa. Prin toată fundă-tura, cuverturi, cearşafuri, saltele fuseseră scoase la aerisit pe pervazurile ferestrelor.

Privind speriată împrejur, căuta pe cineva cu care să vorbească şi se putea ghici că era cu nervii întinşi la maximum.

— Domnule!..., îl strigase de pe trotuar.

Emile ridicase privirile.

— Nu vreţi să coborâţi puţin?... Repede, o să am toată casa inundată!...

Ieşise aşa cum era, fără haină, şi traversase strada.

— Ce s-a întâmplat?

— O scurgere în baie... Nu mă pricep deloc...

Bărbatul urcă rapid scara din locuinţa necunoscută, dar perfect asemănătoare cu a lui. în baie crăpase o ţeavă şi apa ţâşnea ca dintr-un gheizer, aproape clocotind.

— Nu aveţi ceva scule prin casă?... Vreo cheie mare, reglabilă?...

— Nu cred... Nu... Nu am avut niciodată de-a face cu aşa ceva... Erau nişte scule prin pivniţă, dar ruginiseră şi le-am aruncat...

— Mă-ntorc într-o clipă...

S-a dus până la el şi şi-a luat ce-i trebuia.

— Unde aveţi contorul?

— Sub scară... Doamne!... Se va prăbuşi tavanul...

După cinci minute, apa se oprise.

— Daţi-mi o găleată şi-o cârpă...

în baie, apa caldă avea câţiva centimetri buni şi, cu toate protestele femeii, o îndepărtase pe toată, cu grijă.

— Nu vă deranjaţi, vă rog... Şi-aşa mi-e ruşine că v-am chemat... Nici măcar nu ne cunoaştem!...

— Ei, lăsaţi, de-acum ne cunoaştem...

— Ne e treabă de bărbat... Voi termina eu de curăţat...

— Ca să vă faceţi şi dumneavoastră leoarcă?...

Lucra rapid, fără a-şi pierde răbdarea, ca un om care toată viaţa îşi folosise mâinile cu folos.

— Aveţi un prosop curat?

Reparase totul şi, când sfârşise treaba, părea că nimic nu se întâmplase.

— Ţeava era veche şi stricată. Probabil data de când s-a construit clădirea, şi asta nu s-a întâmplat chiar ieri...

Să se fi simţit ea jignită?

— Nu ştiam... Ce e de făcut?

— Aş fi putut-o suda, dar tot nu ar fi rezistat prea mult... Mai bine aţi schimba-o până la conducta principală... Sta ţi puţin... Trei metri... Trei metri cincizeci... Cunoaşteţi vreun instalator?

— Nu-mi aduc aminte să fi avut nevoie, în niciun caz după moartea soţului meu... Iar înainte nu m-am ocupat niciodată de aşa ceva...

Părea atât de slabă, de derutată, atât de singură în toată casa, încât el i-a propus:

— Vreţi să rezolv eu?

— Sunteţi instalator?

— Nu chiar... Dar mă pricep puţin...

— Mă va costa mult?

— Cei trei metri şi jumătate de ţeavă...

Coborâseră unul în spatele celuilalt.

— Să vă servesc cu ceva?... Un păhărel?...

Şi în acea zi făcuse cunoştinţă cu faimoasa băutură tonică.

— Vă place?

— Nu e rău...

— Când eram fetiţă, îmi dădeau aşa ceva contra anemiei... Doar un păhărel, înainte de masă... Niciodată nu am fost prea voinică...

îl distrase. Se întorsese acasă, se schimbase, mersese până la un magazin cu articole de fierărie şi cumpărase o bucată de ţeavă. Când sunase la uşă, ea abia de avusese timp să îşi pună o rochie veche, roz, şi să îşi aranjeze părul.

— Ce repede v-aţi întors!... Sunteţi sigur că nu abuzez?... Poate aveaţi altceva de făcut...

— Sunt liber toată ziua...

— De văzut, vă văd destul de des la fereastră... Şi dumneavoastră sunteţi singur?

— De când mi-a murit soţia...

— Nu mai lucraţi?... înainte parcă plecaţi în zori şi nu vă mai întorceaţi decât seara...

— Am ieşit la pensie de şase luni...

Nu îndrăznise să îl întrebe cu ce se ocupase. Adusese cu el un aparat de sudură, o cutie de scule şi lucrase ceva mai mult de un ceas.

— Ce drăguţ din partea dumneavoastră!... Ştiţi, o femeie singură nu se simte deloc la largul ei, e ca pierdută cum se întâmplă cel mai mic lucru neplăcut...

— Dacă se mai sparge vreodată sau se întâmplă orice altceva, nu ezitaţi să mă chemaţi...

— Cât vă datorez?

Scosese din buzunar chitanţa de la magazin, de cincisprezece franci şi câteva centime.

— Şi munca dumneavoastră?

— Doar nu o să mă plătiţi pentru aşa ceva. Sunt foarte mulţumit că v-am putut fi de ajutor...

— Mai beţi un păhărel?

— Ca să vă spun drept, nu beau decât vin...

— Nu am nici picătură în casă!... Uitaţi cum facem: vă întoarceţi după-amiază şi până atunci fac eu rost de o sticlă...

— Nişte vin roşu, vărsat, e de ajuns... Nu prea obişnuiesc eu vinuri la sticlă...

Soarele strălucea. în prag, amândoi erau surâzători.

Nu-i plăcea să îşi amintească.

Stătea acolo, jalnic, în halat, cu picioarele goale în papuci, în bucătărie încă nu se încălzise. Nasul îi curgea şi era obligat să îl tot şteargă.

Se dusese să îşi caute un trabuc italienesc în salon şi până şi acela i se păruse amar. De trei zile, de când rămăsese la pat, nu mai fumase. Nici nu prea mâncase.

Băuse cănile cu limonadă fierbinte, îndulcită cu miere, aduse de Marguerite. îi pregătise şi o tartă. Era nemulţumită că îi refuzase cataplasmele cu muştar, pe care s-ar fi bucurat să i le poată aplica, fierbinţi, şi pe piept, şi pe spinare.

Şi-acum ce era de făcut? Deasupra auzea apa curgând la robinet, semn că se sculase şi se spăla pe dinţi. Sigur era speriată. Emile se întreba dacă, odată îmbrăcată, va îndrăzni să coboare.

Câte pahare de vin să fi băut? Sticla se golise. Se ridicase pentru a lua o alta din dulap, fiindcă pe vremea aceea aveau unul singur amândoi.

De obicei bea cu moderaţie şi ai fi putut număra pe degetele unei mâini de câte ori fusese beat. -

Numai că în dimineaţa aceea i se urcase sângele la cap şi, pesemne, era roşu ca un rac fiert. I se părea că se petrecuse ceva deosebit de important, consecinţele încă neputând fi evaluate.

Din clipa în care Marguerite îi otrăvise pisica, totul se dovedise un fals, aşa cum bănuia de multă vreme, fără a fi vrut totuşi să şi creadă. În minte îi reveneau anumite imagini, frânturi de frază, priviri.

Nu pronunţase niciodată cuvântul dragoste. Nu se făcea, la vârsta lor. Dar pe Angèle, prima lui soţie, o fi iubit-o? Şi Marguerite, cu toate sclifoselile, o fi fost îndrăgostită de primul ei bărbat?

Era greu de zis, acum, care dintre ei s-o fi gândit cel dintâi la o posibilă viaţă în comun.

Nu-i despărţea decât lăţimea fundăturii. Nici ea şi nici el nu cunoscuseră singurătatea interminabilă. Din contră, aveau obişnuinţa cuplului.

El era singur în dormitorul lui, de deasupra tânărului cuplu căruia tocmai i se născuse un copil. Nici ea nu era mai puţin singură în casa în care se simţea pierdută, într-un fel, şi cam speriată.

Când o vizita, după-amiezile, ea părea încântătoare, comodă ca partener. Poate doar vorbea mult préa mult despre zilele bune de odinioară, despre familia şi copilăria ei nepreţuite.

Nici lumea înconjurătoare, s-ar fi zis, nu o privea fără un soi de bunăvoinţă amuzată, cu excepţia a două fiinţe care, pentru ea, aveau înfăţişarea unor trădători de melodramă: cei doi Sallenave, tatăl şi fiul, care se îmbogăţiseră de pe urma averii care ar fi fost normal să îi revină ei. Raoul Sallenave locuia într-un apartament încăpător, pe bulevardul Raspail, şi îşi construise o vilă luxoasă pe malul Senei, la marginea pădurii Fontainebleau.

Biscuiţii Doise! Banii Doise! Cinstea familiei Doise, care îi obligase să vândă un rând de case din scuarul care le purta numele!

Pe vremea aceea se punea problema de a rade tot pentru a ridica noile clădiri şi i se făcuse lui Marguerite o asemenea ofertă.

— Fireşte că am refuzat. Aş fi preferat să mă lipsesc şi de pâine...

De atunci ar fi trebuit el să se ferească. în loc de asta, o asculta zâmbitor. Puţine îl întrebase despre el şi acesta ar fi fost încă un motiv care să-l pună pe gânduri.

Pentru că, în ultimă instanţă, singura fiinţă vie care o interesa era ea însăşi, cu întreg alaiul ei de morţi care continuau să o înconjure ca un halou protector.

Astăzi, abia, înţelesese. Nu îşi dorea o servitoare, o menajeră, fiindcă nu ar fi suportat încă o persoană de sex feminin în aceeaşi casă cu ea.

Totuşi, avea nevoie de un ajutor. Sau ar fi putut avea nevoie. Era de ajuns să se fi îmbolnăvit, să îşi fi rupt un picior. Nici măcar telefon nu avea, pentru a putea anunţa, fiindcă îl desfiinţase.

— Nu are nimeni de ce să îmi telefoneze. Şi aş mai şi tresări speriată de câte ori ar greşi cineva numărul...

Doar îi bănuise avariţia. Acum era sigur de zgârcenia ei şi că lucrul acesta jucase un anume rol în căsătoria lor: nu e rău să ai zi şi noapte pe cineva la dispoziţie fără să te coste un ban.

Bouin avea pensia lui. Din greşeală, într-o zi spusese că, dacă s-ar recăsători, iar noua nevastă i-ar rămâne văduvă, ar primi în continuare jumătate din respectiva pensie.

în schimb, ea nu vorbea nicicând despre averea ei. Una dintre laturile fundăturii tot a ei rămăsese. Trimestrial, locatarii veneau să plătească chiria. Intrau pe rând în salon. Emile habar nu avea nici cât plăteau, nici ce făcea nevasta lui cu banii.

Să-i fi depus la vreo bancă? Se ocupa cineva de investirea lor? Marguerite nu se referea decât la cheltuieli, la reparaţiile de care era responsabilă, la acoperişurile prin care se infiltra apa, la ferestrele şi uşile de reparat.

— S-ar zice că se bucură să strice cât de mult pot... Până la urma urmelor, nici nu ajunge chiria pentru costurile de întreţinere a clădirilor...

Nici vorbă să fi resimţit vreo umbră de afecţiune pentru el, doar i-o dovedise rămânând şi rigidă, şi frigidărîn braţele lui. Pentru ea, nu era decât un soi de valet.

Nu cumva, acum, exagera el? Poate. Avea, oricum, dreptul de a exagera după ceea ce-i făcuse soţia. Cum avea şi dreptul să bea. Şi să îşi fumeze trabucurile.

Ce se va întâmpla când le va aprinde în salon, după cină, în faţa televizorului? Cu siguranţă, ea se va duce şi va deschide larg fereastra, se va înfofoli în şalul cel gros, care nu o va împiedica să dârdâie, pentru a-l face să înţeleagă că risca să facă pneumonie din cauza lui.

Şi acesta nu era decât un amănunt. Mai avea o sută. O mie. De exemplu, după ce se căsătoriseră, îi propusese să împartă cheltuielile gospodăriei. Din punctul lui de vedere, asta însemna ca, lunar, să îi dea o sumă de bani fixată de comun acord.

Or, când se întorcea de la piaţă, ea punea într-un dulap toate chitanţele, alături de facturile pentru apă, electricitate, canalizare şi gunoi.

La încheierea primei luni, se mirase când o auzise spunând:

— Am făcut socoteala...

Cu ochelarii pe nas, îi ceruse să verifice, împreună cu ea, notele de plată de la furnizori, de la spălătorie etc.

— Verifică adunarea... Da, asta este...

După care a împărţit rezultatul la doi.

— O să facem aşa lună de lună... Şi vom evita astfel orice fel de discuţie...

Se dusese în dormitor să caute banii. îi ţinea într-un sertar al comodei. Nu avea cheie şi nici că-i păsa.

Dar iubire să fi fost felul acela al ei de a se purta cu el? Aşa să fi arătat afecţiunea, încrederea?

Când mergeau la cinematograf, îşi plătea fiecare biletul lui.

— E mai cinstit aşa...

Era cu ochii pe el când mâncau şi se strâmba dezgustată dacă îl vedea servindu-se de vreun băţ de chibrit ca de o scobitoare. Cu ajutorul unor cuvinte obişnuite, în aparenţă, şi pri- vindu-l lung, sublinia fiecare dintre proastele lui obiceiuri.

Totul o şoca în privinţa lui. Nu doar pisica aceea care dormea noaptea lipită de picioarele lui.

— Primul meu soţ avea pielea netedă, ca de femeie..., îi zisese într-o zi, pe când el se plimba prin cameră cu bustul gol.

Ceea ce însemna că părul negru şi des care îl acoperea îi repugna.

— M-a detestat dintotdeauna...

Ca pe cei doi Sallenave. Poate că simţea nevoia să aibă pe cine detesta. Ca să îşi mai anime cumva zilele goale.

O simţea mereu în spatele lui, pitită hoţeşte.

— Ia te uită! Azi ai băut altceva, nu vin...

Nu se înşela. Se întâlnise cu un vechi prieten şi băuseră două-trei aperitive.

Ştia totul. Voia să ştie totul. Nu se grăbea sub nicio formă înainte de a pune întrebări aparent nevinovate. Unele erau legate de evenimente întâmplate în urmă cu mai multe luni, de care nu uitase.

îi compara răspunsurile cu altele, date cu alte ocazii.

— I-auzi! Parcă ziseseşi...

în anumite momente s-ar fi zis că încă mai era la şcoală, în faţa învăţătoarei care se străduia să îl prindă cu minciuna şi nu era mulţumită decât când îl vedea roşind, înainte de a-şi recunoaşte vina.

— E adevărat că prima ta soţie nu era geloasă?...

— Adevărat...

— Aşadar, nu te iubea...

— Ba, cred că da... Ne înţelegeam foarte bine...

— Ai fost fericit cu ea?...

— Nu am fost niciodată nefericit...

Angèle nu punea întrebări. în casa lor nu existau reguli. Nu mâncau obligatoriu la ore fixe. Dacă masa nu era gata, mergeau la restaurant.

Nici vorbă de vreun orar, iar rarele dispute făceau parte, mai degrabă, din regula jocului.

— Şi profitai?...

— De ce?

— De faptul că nu era geloasă...

— Se mai întâmpla...

— Şi acum?...

— încă nu...

Minţea. îl simţise. Avea antenele ei.

— Dar speri să se întâmple?...

— Nu sper nimic... Nu mă gândesc la viitor...

— Prima ta nevastă nu era prea mândră...

— De ce?...

— Chiar nu înţelegi?...

— Nu...

— Să vezi că ţi se-ntoarce acasă bărbatul murdărit de pântecul unei alte femei, una pe care abia de-o cunoştea şi care, poate, i-a mai dat şi vreo boală ruşinoasă... Să te culci în acelaşi dormitor cu el, să împărţi baia...

Nu găsea nimic să-i răspundă şi se uita la ea cu o privire ca imbecilizată.

— Eu n-aş fi admis aşa ceva... Ţi-aş fi zis: „închide uşa pe dinafară, prietene...”.

Ca unui servitor!

Oare Marguerite îl urmărea când ieşea după-amiezile, la plimbare? Asta bănuia. Se mai întorcea, uneori, brusc. E adevărat că, în decurs de câteva luni, o zărise de două ori, prima dată intrând într-un magazin, a doua, pur şi simplu, făcând stânga-mprejur. Nu a întrebat-o nimic la întoarcerea acasă.

Prefera să nu se gândească la asemenea lucruri mai mult sau mai puţin neplăcute, în ideea de a-şi apăra doza personală de bucurie de a trăi.

Cu atât mai rău pentru ea dacă se apucase încet-încet să îl antipatizeze. El făcea în aşa fel încât să îşi umple fiecare zi cu mici bucurii şi îl mai avea şi pe Joseph, fidelul lui tovarăş, care, uneori, părea că îi reproşează schimbarea domiciliului, prin care îi impusese o prezenţă străină, una peste alta, că îl trădase.

Oare, în lipsa lui, s-o fi apucat să-l bată? Se îndoia, fiindcă ştia că îi era mai degrabă teamă de pisică. Deşi aşa ceva ar fi uşurat-o, cu siguranţă.

Insă făcuse ceva cu mult mai eficient. O ucisese. Şi nu doar cu Joseph ar fi vrut să rezolve astfel, dar şi cu el, cu Emile, a cărui prezenţă, al cărui miros, nu le mai suporta încă mai ceva decât pe ale animalului.

Aşteptase ani de-a rândul ocazia. Nu mai avusese răbdare un an sau doi, ca patrupedul să sfârşească prin moarte naturală.

Bouin bea, dar mintea şi-o simţea tot mai trează, fiind

convins că vedea, în sfârşit, limpede lucrurile, mai obiectiv decât oricând.

Asta era, o jigodie. Ajungea să vezi, în fotografii, alura caraghioasă a primului ei bărbat, faimosul prim-violonist al Operei, pentru a-ţi da seama că era un bleg care se lăsase dus de nas mai bine de treizeci de ani.

Cât despre Sébastien, tatăl ei, prăjitura aia umflată şi împodobită cu brelocuri, avea şi aşa destule păcate de iertat pentru a nu-i trece totul cu vederea fetei lui, când se întorcea acasă.

încă de pe atunci, de când se plimba în trăsura trasă de doi cai prin pădurea Boulogne, se dovedea o ticăloasă. Una care-ntr-o zi avea să se mărite cu Frédéric Charmois. Fiindcă exista, bineînţeles, şi fotografie de la căsătorie. Albumul dădea pe-afară de poze. Fabrica de biscuiţi văzută din curte. Curtea fabricii de biscuiţi cu întreg personalul Doise aliniat pe un singur rând, cu Sébastien în mijlocul lor.

Bătrânul Doise, Arthur, în fotoliu. Acelaşi, la birou. Sora lui, coafată ca împărăteasa Eugénie. Şi alţi Doise, mai ales bătrâni, câţiva bebeluşi pe blănuri de urs, apoi Marguerite fotografiată de logodnicul ei la malul apei, cu pălăria ei uriaşă şi umbrela cu vârf ascuţit.

Albumul trona pe pian, ca o comoară.

Figura lui Bouin nu avea acces acolo. Nu-i ceruse niciodată vreun portret. Când se căsătoriseră, nici măcar nu îi propusese să treacă pe la fotograf.

Un singur câine apărea în toată povestea asta, unul bine periat, de rasă, la fel de distins ca scripcarul de bărbatu-său.

Niciun alt animal. Pentru astfel de vietăţi nu era loc, cu excepţia papagalului pe care Marguerite îl cumpărase la câteva săptămâni după moartea lui Charmois, pentru a-l înlocui.

Un papagal care nu vorbea. Păi, nu era mai bine? O fi vorbit Charmois? Ba, dădea lecţii de vioară. Seara se îmbrăca, îşi punea cravata albă şi se ducea să ia metroul de la Denfert-Rochereau pentru a ajunge la Operă, unde intra mândru pe la intrarea artiştilor...

— Fir-ar a dracului de treabă!...

Se înfuriase. Se simţea nefericit. îl atinsese la punctul sensibil şi nu avea cum riposta.

O ura. O dispreţuia.

— O jegoasă, asta e...

îi părea rău de Angèle, ar fi avut nevoie să-i plângă pe umăr, să-i vorbească, să se destindă alături de ea.

Angèle era o femeie, o femelă adevărată, nu făcută din biscuiţi care-ţi întorceau stomacul pe dos. Până şi biscuiţii ăia, Doise, însemnau o amintire neplăcută, mai ales cei numiţi *Deliciile Franţei.* Cuvinte pretenţioase şi suave care oglindeau perfect mentalitatea familiei.

în realitate, în strada Glacière se făceau doar produse ieftine, dulciuri din acelea din care nu te apuci să cumperi pentru tine, ci pentru copiii celor la care mergi în vizită şi cărora nu ştii ce altceva să le duci.

Deliciile Franţei erau făcuţi dintr-un aluat mizerabil. Ţi se părea că mănânci nisip. însă erau îmbrăcaţi într-un strat de zahăr de diferite culori peste care, tot cu zahăr, erau desenate flori ori arabescuri.

O vecină bătrână obişnuia să-l cheme, de la fereastră, când avea patru sau cinci ani şi se juca pe stradă.

— Vino-aici, micuţule!... Am ceva bun pentru tine...

Se ducea să caute cutia de biscuiţi de la Doise, pe care o deschidea de parcă ar fi conţinut bijuterii, şi îi zicea, aşteptându-se să-l vadă încântat:

— Alege unul...

Trăia de una singură. în cartier era considerată cam ţicnită şi se spunea că ar fi fost actriţă. Era singura de pe toată strada care se machia şi mai că te speria cu ochii ei puternic fardaţi.

— Mizerabila...

Nu, nu era beat. Ea nu îndrăznea să coboare. Din când în când auzea paşi uşori în încăperea de deasupra. Paşi perfizi. Fiindcă totul, în ea, era numai perfidie.

— Nu vrei să ieşi, Emile?... E vremea să-l dresez un pic pe Coco...

Fiindcă, evident, papagalul se numea Coco. Şi era tâmpit. Şi rău. Nici el nu-l ierta pe Bouin fiindcă îi invadase locuinţa şi, colac peste pupăză, mai adusese cu el şi un animal ciudat.

îşi rumega ranchiuna. Vinul îl ajuta. De parcă ar fi încărcat o sobă, găsea neîncetat reproşuri de adăugat şi, dintr-odată, se ridicase hotărât să-i arate cine era el.

Să fi avut un scop precis când pătrunsese cu paşi şovăitori în salon?

începu prin a ridica storurile de care nu se atinsese încă nimeni în acea dimineaţă. Zăpada începuse să se topească. Pe trotuare rămăseseră bucăţi de gheaţă, pe care un puşti tot încerca să se dea. Bouin fusese surprins să constate că, afară, viaţa îşi continua cursul ei de toate zilele.

în faţa unei guri de canal deschise, un vidanjor îşi freca palmele ca să se încălzească. Zărindu-l pe Emile în spatele perdelelor, probabil că îl invidiase, de parcă nu ar fi aşteptat altceva de la viaţă decât să împlinească şaizeci şi cinci de ani şi să iasă şi el la pensie. Păi, şi atunci? Ce-o să se facă?

Coboară Marguerite, ori ba? De auzit, auzise zgomotul jaluzelelor. Şi-o închipuia cu urechea lipită de uşa dormitorului. Nu avea încredere în nimeni şi nimic, dar mai ales în el.

în colivia lui, papagalul ţipa ascuţit, iar bărbatul se întorsese spre el cu o privire dură, răutăcioasă.

Era timpul să fie şi el al dracului. Şi ea, care îi tot vorbea despre dreptate, ar trebui să se aştepte la ce va urma.

Uitându-se fix la pasărea care îl privea la fel, făcuse doi paşi spre colivie. Deschisese şi întinsese prudent mâna. Aripile i se desfăcuseră. Reuşise să îl apuce de una dintre ele, în timp ce lovituri de cioc îi umpluseră degetele de sânge.

Era imposibil să-l scoţi cu forţa prin uşiţa aceea. I-ar fi putut suci gâtul. Tocmai îl apucase cum trebuie, dar nu aceasta îi era intenţia. Intinzând şi cealaltă mână spre cuşcă, îi smulse o pană din coadă, cea mai lungă, de un roşu strălucitor. Trebuise să tragă cu putere. Nu îşi închipuise că penele acelea erau atât de bine înfipte în carne. Ii mai smulse două, trei, patru...

— Stai să vezi, tu, baborniţo...

Cinci... -

într-un fel, pe ăia din familia Doise îi jumulea aşa. Şase...

Ajunsese acum la cele mai mici, mai uşoare, pe care le smulgea cu pumnul. Sângele curgea şi din mâna lui şi din fundul păsării.

Până la urmă se oprise, epuizat, închisese brusc colivia şi, aplecându-se, adunase penele de pe jos.

Era şi scârbit, şi sătul. Nu-şi mai dorea altceva decât să se întoarcă în pat şi să se culce.

Privi penele multicolore pe care le ţinea în mână şi care alcătuiau un soi de buchet. într-o vază de pe pian se găsea dintotdeauna un buchet de imortele.

Le scosese şi pusese în locul lor penele, fără a-şi putea opri un zâmbet răutăcios.

Cum trecea pe lângă uşa de la intrare, o deschisese şi aruncase florile, care se risipiseră în zăpada murdară.

Se întâlniseră pe scară. Probabil văzuse sângele de pe mână şi grăbise pasul spre salon. Ajunsă acolo, nu-i scăpase decât un ţipăt scurt. El ajunsese în capul de sus al scărilor. Se întorsese, dar nici măcar când auzise un sunet înfundat, nu-i dăduse prin cap să coboare.

Capitolul 4

u fusese vina lui, iar Marguerite o ştia atât de bine, încât atunci când îi aterizase în poală biletul bine ţintit, care îi amintea de moartea pisicii, nu îndrăznise să răspundă:

Papagalul.

Bărbatul simţise că se îmbolnăveşte, că face febră. Din cauza loviturii primite din partea ei băuse peste măsură, trăind de vreo jumătate de oră într-o ceaţă ca de coşmar.

Mai rămăsese o clipă în picioare, clătinându-se, în faţa uşii dormitorului. Patul soţiei era deja făcut. Camera era pusă în ordine, patul lui gata de a-l primi cu cearşafuri proaspete şi faţă de pernă curată.

Nu era şi aceasta o modalitate de a-i arăta că era o femeie perfectă, care îşi cunoştea îndatoririle, că numai el greşea, iar ea era pur şi simplu o victimă?

Dovada că îl îngrijea, în pofida cruzimii lui, era că aseară îi propusese să îi pună cataplasma cu muştar, că o neliniştea starea lui, că îi schimbase aşternutul, deşi nu venise ziua în care ar fi trebuit să o facă.

Să fi rămas tot întinsă pe jos, în salon, leşinată ori prefăcându-se leşinată? Doar nu spera să îl apuce neliniştea, să coboare, să intre în panică, să-i ceară iertare, poate chiar să cheme un doctor.

Emile ezitase o clipă, apoi, cu figura împietrită, se îndreptă spre pat, lăsând totuşi uşa deschisă.

Rămăsese la pândă. Febra îl ducea mult înapoi, în timp, pe când, în copilărie, avea vreo angină ori un guturai mai serios.

Senzaţiile, gândurile când vagi, când precise, imaginile care păreau ca sosite din vis aveau în ele ceva copilăresc. În definitiv, nu se comportase, jos, ca un necopt apucat de turbare?

Aşa fusese, dar faptul acela îl mai liniştise puţin. Sigur însă, îl mai liniştise? Nu cumva motivul de a-şi fi dus gestul până la capăt fusese ideea diabolică apărută aşa, dintr-pdată?

Ii era ruşine. Dar nu recunoştea. În niciun caz nu ar fi vrut să se simtă vinovat faţă de ea. Ceea ce, în schimb, şi-ar fi dorit, ca atunci când era mic, era o boală cinstită, una adevărată, care să-i pună viaţa în pericol şi să oblige medicul să apară de două-trei ori pe zi să îl consulte.

Oricum ar fi fost, Marguerite tot s-ar fi speriat. S-ar fi simţit hărţuită de sentimente contradictorii şi ar fi sfârşit prin a-şi recunoaşte greşeala, prin a-i fi ei ruşine, nu lui.

însă nu se va îmbolnăvi. Se va mulţumi cu gustul coclit din gură, produs de mahmureală. Va tuşi, îi va curge nasul, va asuda în pat fără a-i fi cuiva milă de el.

Nimeni nu ar fi putut pretinde că l-a auzit cerşind milă. Nu-i plăcea să fie deplâns. Era bărbat şi îşi era întotdeauna de ajuns lui însuşi...

Chiar acesta să fi fost adevărul?

Trişa, alungând gânduri încă neprecizate care, dacă s-ar fi limpezit, ar fi riscat să nu-i placă. Asculta în continuare, încă mai ezita să se ridice şi să coboare.

— Ce e, coană mare, ai început să te prinzi că, de data asta, nu mai ţine?

Ciudat. O clipă o confundase cu maică-sa.

Jos, ea începuse să se mişte. Bărbatul se străduia să capteze şi cel mai mic sunet, cel mai mic fâşâit de stofă. Probabil că se ridicase încet, stând şi ea cu urechile ciulite. Odată în picioare, fără îndoială privirile i se îndreptaseră către colivia în care se afla papagalul cu tot cu coada lui jumulită, fiindcă putea fi auzită suspinând. Printre hohotele de plâns putea fi auzită bolborosind cuvinte de neînţeles, pe când se îndrepta spre coridor.

în dreapta se găsea un cuier de bambus, rămas acolo probabil din vremea lui Sébastien Doise. Erau agăţate în el, una lângă alta, haina lui de piele şi vechiul ei mantou verde.

Şi-l pusese, pesemne, pe umeri, şi îşi trăsese galoşii peste pantofi. Uşa de la intrare se deschisese, se închisese şi paşi apăsaţi răsunaseră pe trotuar.

Alergase la fereastră şi o zărise mergând grăbită spre strada Santé. în mână nu ţinea nimic. Se vedea că era agitată şi, chiar dacă nu gesticula, probabil continua dramaticul monolog din vârful buzelor.

Unde se ducea oare, în halul acela? Un moment se întrebase dacă nu cumva se îndrepta spre comisariatul de poliţie pentru a depune plângere împotriva lui; însă, odată ajuns înapoi, în pat, îl luase somnul.

Totuşi, era conştient de ce se întâmpla. Se produsese un eveniment grav. Puţinul pe care îl mai avea de trăit risca să se dea peste cap. Nimic nu îl lăsa să prevadă care vor fi urmările.

Cu atât mai rău! Cu atât mai bine! Tot trebuia să se întâmple într-o zi. Tot trebuia să crape buba. Suportase destul atacurile făţarnice ale babei.

Fiindcă dacă el nu se simţea nicidecum în vârstă, pe ea o vedea matusalemică. Oricum, mai bătrână decât propria-i mamă, din moment ce aceasta murise la cincizeci şi opt de ani.

întotdeauna, nevasta asta, a doua, făcea ce făcea şi tot avea ultimul cuvânt. Cine ştie dacă nu s-o fi dus să caute un avocat?

Trecuse o jumătate de oră şi tresărea la fiecare zgomot care venea din fundătură.

Toată viaţa, Marguerite prevăzuse nenorociri pentru care suferea dinainte, chiar dacă nu se întâmplau niciodată. Astfel, zgârcenia îi provenea din frica de viitor, din amintirea tatălui ruinat, din fabrica de biscuiţi ajunsă pe mâini străine.

S-ar fi putut îmbolnăvi, s-ar fi putut trezi, dintr-odată, imobilizată pentru totdeauna. Dacă, poate, contase pe el spre a o îngriji, cu siguranţă acum nu o mai făcea. Ar fi avut nevoie de o infirmieră. Dar câţi ani ar fi putut-o plăti?

Cuvântul spital o obseda. Intra în panică la ideea de a se găsi singură, la cheremul oricui, într-un pat necunoscut, sub privirile curioase ale opt ori zece bolnavi.

Avea nevoie de bani, cel puţin pentru a-şi putea achita internarea într-o clinică privată.

Se gândise la asta încă de când mai trăia Frederic Charmois, dacă nu cumva chiar tatăl ei.

îi era frică de orice, de tunete, de vânt, dar, mai presus de orice, de mizerie, căreia încerca să i se opună încă înainte de a o ajunge.

— Ea o să mă-ngroape...

El spusese asta adesea. Şi lui, şi ei. O dată, ea îi răspunsese şoptit:

— Sper...

După care adăugase, calmă:

— E totuşi mai uşor pentru o femeie să rămână singură, decât pentru un bărbat... Bărbaţii nu sunt în stare să aibă grijă de ei... Sunt mai delicaţi decât noi...

Aşa obişnuia să încheie orice discuţie, despre orice ar fi fost vorba, având numai ea dreptate. Dovadă că, în timp ce ea păşea vitejeşte prin zăpadă, ducându-se Dumnezeu ştie unde, el rămăsese lat în fundul patului, văitându-se, scârbit de sine însuşi.

Paşi... Paşii a două persoane... Una dintre ele, bărbat... Cheia intrând în broască...

— Intraţi, domnule doctor...

Nu pricepea de ce adusese medicul, din moment ce era vorba despre el, nu despre ea. Dar dacă chemase un psihiatru, cu gândul nemărturisit de a-l interna?

Intraseră în salon şi închiseseră uşa, aşa că Bouin nu mai auzea decât un murmur surd. Vizita a ţinut mult. Degeaba încerca să înţeleagă. Probabil că bărbatul pe care îl numise doctor era un veterinar.

într-adevăr. Adusese un veterinar pentru a-i îngriji papagalul. Nu se înşelase. Până la urmă, uşa salonului se deschisese, după ea şi cea de la intrare, iar Bouin se repezise la fereastră, de unde văzuse spatele unui bărbat care ducea colivia acoperită cu bucata de molton pentru noapte.

Se culcase la loc, aşteptând urmarea, după care adormise.

Mai târziu percepuse zgomote familiare, îndepărtate, venind parcă din altă lume. Recunoştea paşii bătrânei pe duşumeaua dormitorului şi sunetul unei farfurioare, pe care

era aşezată o ceaşcă, izbind uşor marmura măsuţei de noapte.

Nu deschisese ochii. Paşii se îndepărtaseră. Coborau scările. Tot nu se mişca. Simţea îmbrobonindu-i-se fruntea de transpiraţie. Era ca într-un joc. încerca să ghicească de unde va apărea următoarea picătură: când de lângă o tâmplă, când chiar din mijlocul frunţii, ba se mai iveau şi unele din ce în ce mai depărtate, tocmai la baza nasului.

Deschizându-şi pleoapele, văzuse cana din care încă se mai ridicau aburi. Foame nu-i era. Refuzase să se atingă de mâncarea pe care i-o adusese fie din simţul datoriei, fie de milă.

Cine ştie dacă nu intenţiona să scape şi de el, ca de pisică?

Era pentru întâia oară când îi venise acea idee, vagă încă, în care tot nu putea crede de-adevăratelea. îşi închipuia că e un reflex al febrei, al vinului băut.

— Dar ce practic ar fi!... Ar moşteni pensia fără a mai fi necesar să mă suporte încă o bucată de vreme în casa ei...

în toată povestea exista o contradicţie pe care prefera să nu o ia în seamă. Dacă se măritase cu el pentru a nu mai fi singură şi pentru a se asigura că, în caz de nevoie, are în casă un ajutor, atunci nu avea niciun interes să îl facă să dispară.

întrebarea era dacă femeia se mai şi gândea când făcea un anumit lucru. Nu cumva era înecată în propria-i ură? O ură care nu începuse în dimineaţa aceea, care nu avea nimic de-a face cu papagalul, care ducea undeva, foarte departe în timp, chiar înainte de a-l cunoaşte pe el, deşi aşa ceva părea o prostie.

îşi amintea de privirea rece şi dură din clipa în care, după îndelungi ezitări, se întinsese peste ea pentru a face dragoste, în timp ce o pătrundea, nu fără dificultate, ea fusese cuprinsă de rigiditate, ca şi cum trupul ei ar fi respins din instinct masculul.

Cam un minut sperase că ea se va mai relaxa, dar nici vorbă de asta, ba, din contră, drept pentru care se retrăsese ruşinat şi bâlbâind nişte scuze.

— De ce?, îl întrebase cu voce albă.

— De ce îmi cer scuze?

— De ce nu continui, ca să ajungi la plăcere? Doar m-am măritat cu tine. E datoria mea să suport şi treaba asta.

Expresia „şi treaba asta” îi revenise de mai multe ori în minte. Ce îi mai suporta, oare, tot din supunere creştinească? Trabucurile? Manierele fruste? Faptul că aveau paturile în acelaşi dormitor?

La etaj erau două încăperi goale: una folosită ca debara, cealaltă, vechiul dormitor de fată al lui Marguerite, păstrat intact, cu cele mai neînsemnate obiecte la locul lor, pe care ea îl considera un fel de sanctuar.

Nu i-l arătase decât o singură dată, şi atunci doar din prag, fără a pune piciorul înăuntru, iar uşa aceea o ţinea în permanenţă încuiată, deschizând-o doar când el era plecat, sau cel puţin Emile aşa presupunea.

Femeia se găsea în bucătărie. Cu toată durerea, mânca. El încercase să se smulgă din amorţeală, ridicându-se într-un cot şi luând cana cu supă de legume, călduţă de acum.

Neîncrezător, mirosise zeama, îşi înmuiase buzele în ea şi i se păruse că lichidul avea un gust neobişnuit.

Nu cumva intrase şi el într-un anume rol? Dacă ar fi avut intenţia să îl ucidă, nu ar fi făcut-o chiar atât de repede după moartea pisicii şi după incidentul cu papagalul.

Se ridicase şi, în picioarele goale, se dusese şi vărsase la toaletă conţinutul cănii, mulţumindu-se să ronţăie cele câteva bucăţi de pesmet de pe farfurie.

Nu îi era foame. Nu se bărbierise, nici nu făcuse duş, aşa că mirosea urât.

Fusese o după-amiază penibilă, din cele pe care, mai târziu, faci tot ce poţi ca să le elimini din memorie. Dormise şi se trezise de mai multe ori, o dată când se lăsase noaptea şi se aprinsese becul din fundătură.

Ciulise urechile, însă nu auzise nimic. Mai bine de un sfert de ceas rămăsese la pândă până când realiză că era singur. Simţea că Marguerite plecase de acasă. Fusese părăsit, începuse să îl învăluie neliniştea.

Până la urmă se hotărâse să coboare, şi o făcuse în vârful picioarelor. în salon nu era lumină, nici foc în şemineu. Era teribil de frig. Absenţa coliviei crea un gol care făcea încăperea să pară mai mare, iar pianul uriaş.

Lumina nu era aprinsă nici în sufragerie, nici în bucătărie, însă peste tot domneau ordinea şi curăţenia.

Sfidător, mai dădu peste cap un pahar cu vin. Deşi nu avea chef. Băutura i se păru acrită. Apoi urcă înapoi rapid, de teamă să nu fie surprins la parter.

Nu îşi făcuse niciodată griji legate de faptele şi gesturile lui Marguerite, care, acum, căpătau o importanţă enormă.

Deşi aţipise încă o dată, o auzise totuşi intrând. Erau, şi unul, şi celălalt, atât de obişnuiţi cu zgomotele casei, încât ar fi sesizat şi cea mai neînsemnată boare!

Tot nu aprinsese focul în salon. Poate că nu mai erau lemne tăiate în pivniţă, fiindcă, după trei zile, rezerva trebuie să se fi epuizat.

Se învârtea prin bucătărie. Ceva mai târziu urcase, rămânând în picioare în faţa lui, privindu-l în lumina becului de pe scară.

Părea să doarmă. Ea luă cana şi farfuria. După care bărbatul fusese nevoit să meargă la toaletă şi, pentru a nu-şi trăda mişcările, nu mai trăsese apa.

Bouin tot mai dormea. Probabil că ea se culcase, pentru că, trezindu-se pe la miezul nopţii, îi auzise respiraţia regulată.

Ziua următoare se scurse exact la fel. Ea ieşise de două ori, o dată pentru piaţă, apoi, probabil, pentru a merge la veterinar, de parcă s-ar fi dus la spital să viziteze un bolnav.

O fi murit Coco? Nu i-ar fi dorit-o, deşi îl îngrozea ideea de a mai sta împreună în salon, alături de pasărea cu coada amputată.

Profitase de absenţa nevestei şi coborâse pentru a mânca nişte pâine. După-amiază, când se simţise mai rău, o zărise vag înaintea lui, cu figura lipsită de expresie, cu ochii la fel de reci ca atunci când, în deplină naivitate, încercase să se culce cu ea.

— Vrei să chem doctorul?

Bărbatul făcuse semn că nu.

— Ai nevoie de ceva?

Acelaşi semn. Nu juca teatru, ci era foarte departe de ea, într-o lume incoerentă.

Marguerite ieşise din nou, pe la cinci, aşa că el mai

coborâse o dată pentru a se mai hrăni puţin. Picioarele i senmuiaseră. Capul i se învârtea. Se ţinea de balustradă ca un bolnav grav, care se teme să nu cadă.

Găsise, în frigider, o felie de jambon pe care o mâncase, ţinând-o între degete, apoi mai luase şi o bucată de brânză. Era masa soţiei, numai că ea avea posibilitatea să meargă la cumpărături.

A doua zi, din cauza tăcerii din casă, realizase că era duminică. Universul era nemişcat, cu excepţia sunetelor îndepărtate ale clopotelor.

Deci, plecase la slujbă. Nu se mai simţea bolnav. Ii era tare foame. Dar, mai ales, avea nevoie să scape de mirosul de transpiraţie şi să se bărbierească.

Era mai slăbit decât îşi închipuise, ceea ce nu l-a împiedicat să intre sub duş. Abia când îşi trecuse aparatul de bărbierit peste obraji îşi dăduse seama că îi tremurau mâinile. înghiţise două ouă. Pentru a le prăji, ar fi avut nevoie de tigaie sau de o cratiţă, dar îi lipsea curajul să le spele după utilizare.

Cum vor decurge lucrurile între el şi nevastă acum, când nu mai avea niciun motiv să mai rămână în vârful patului?

îmbrăcat cu o pijama curată şi cu halatul, coborâse în pivniţă, spărsese ceva lemne, le dusese în salon şi aprinsese focul în şemineu. Ca pentru a-şi anunţa soţia că era pe picioare, ridicase storurile. Astfel, ea ar fi prevenită încă dinaintea intrării în casă, ceea ce o să-i lase timpul de a se décide pentru o anumită atitudine.

Doar ea alesese, nu el. Casa a ei era, ca şi cea mai mare parte dintre mobile. Multe dintre acestea se găseau în acelaşi loc ca şi în ziua când ea se născuse. Frédéric Charmois, cu toate că trăise alături de ea mai bine de treizeci de ani, nu făcuse decât să treacă pe acolo fără a lăsa vreo urmă, cu excepţia câtorva fotografii şi a viorii încuiate într-un dulap.

Bouin ar fi putut pleca şi în absenţa lui Marguerite, luându-şi cu el lucrurile personale. I-ar fi ajuns pentru aceasta şi o targă pe roţi, pe care ar fi împins-o de unul singur. Deja se gândise şi urma să o facă şi mai în detaliu, imediat ce avea să fie restabilit pe deplin.

Deocamdată, era cam speriat. Minutele, secundele parcă

îşi încetiniseră curgerea. Cheia căutase puţin înainte de a pătrunde în broască şi de a produce declicul cunoscut. Dacă, în doar câţiva ani, el se obişnuise atât de bine cu zgomotele, mirosurile, freamătul aerului din casă, ce efect ar fi putut avea cea mai mică schimbare asupra lui Marguerite, care îşi petrecuse aici toţi cei şaptezeci şi unu de ani ai existenţei ei?

Femeia intrase în sufrageria în care ei doi nu mâncaseră niciodată, dar unde, odinioară, în jurul mesei ovale, se întrunea toată familia, sub lustra cu petrol care, succesiv, fusese transformată pentru a funcţiona cu gaz, iar, mai apoi, cu electricitate.

Acum era în bucătărie. Nu rămăsese multă vreme acolo, dar frigiderul tot îl deschisese şi deci aflase că el mâncase două ouă.

Urcase în vechiul ei dormitor de domnişoară. El era nerăbdător, şi-i era ciudă că-l ţinea cu sufletul la gură. Nu cumva o făcea special pentru a-l pedepsi?

Dormitorul era îmbrăcat în creton înflorat. Intr-un colţ se găsea micul birou tip pupitru, în două ape, pe care, cu cincizeci şi cinci de ani mai înainte, locatara îşi încredinţa, poate, unui caiet gândurile şi emoţiile ei de adolescentă.

Ei, dac-ar fi cunoscut-o atunci... Dar pe vremea aceea nu era decât un ucenic de zidar cu obiceiuri necioplite, căruia nu i-ar fi acordat nici măcar o privire.

Se auzise pocnind o portieră, cea a automobilului inginerului, care pusese motorul în funcţie şi se întorsese în casă pentru a-şi lua şi familia. în anotimpul acela nu mergeau la ţară, ci, fără îndoială, urmau să îşi petreacă duminica la părinţii unuia dintre ei, la un frate ori o soră, la marginea oraşului sau în altă parte.

Fiecare trăieşte într-un cerc mai mult ori mai puţin restrâns. Cercul lor, al lui Marguerite şi al lui, se reducea la pereţii locuinţei, între care nu erau decât două fiinţe care se târau.

Cu Angèle nu-l încercase nicicând asemenea impresie, poate şi fiindcă nu stăteau pe-acasă decât pentru a mânca, a face dragoste şi a dormi.

Totuşi, aveau puţini prieteni. De ieşit, ieşeau, se duceau unde cu gândul n-ai fi gândit, se aruncau în mulţimea în care

numai singuri nu s-ar fi putut simţi.

Dar oare, când locuia vizavi, având numai un dormitor şi o toaletă, Bouin se simţea singur? Nu se gândise la asta. Insă nu era nici trist, nici melancolic şi niciodată nu i se păruse, angoasant, că se mişcă în gol.

Aici, în schimb, se întreba câteodată dacă obiectele, mobilele, bibelourile erau reale. Toate se găseau la locul lor, de neclintit, pentru eternitate.

Când soţia i se uita la televizor, îi urmărea uneori profilul, şi acesta împietrit, de se mira că o mai aude respirând.

Aşa că ea pusese ochii pe el de la bun început, tocmai de frica acelui imobilism, acelei tăceri. Când se aşezaseră amândoi la masa din bucătărie pentru a bea un pahar din lichiorul ei scârbos, femeia realizase dintr-odată că se schimbase ceva, că un freamăt de viaţă pătrunsese în casă.

Pentru ca bărbatul să rămână, pentru a putea fi împreună fără a cădea în păcat, se simţise obligată să se mărite cu el, aşa că, într-o bună dimineaţă, se treziseră alcătuind un cuplu.

Un cuplu bătrân şi ofilit. Nu cumva oamenii care îi vedeau, vecinii, furnizorii, îi considerau demni de milă sau groteşti?

Ce şi-ar fi zis dacă i-ar fi putut observa pe amândoi în interiorul locuinţei?

Se închisese o uşă. Paşi. încă o uşă. Aştepta ca ea să coboare scările. O auzi ezitând, odată ajunsă pe coridor.

în fine, rigidă, lipsită de expresie, intrase în salon. El ridicase ochii. Privirile li se încrucişaseră reci, ca lipsite de contact. Ea îi întinsese o bucată de hârtie, din vârful degetelor slabe şi tremurătoare.

O clipă rămăsese fără a citi, apoi începu (să lectureze mesajul), pe când bătrâna se îndrepta spre fotoliul ei. înainte de a se aşeza, îşi luase şi lucrul de mână.

M-am gândit bine. Catolică fiind, îmi este interzis să mă gândesc la divorţ. Dumnezeu a hotărât să fim soţ şi soţie, aşa că trebuie să trăim sub acelaşi acoperiş. Nimic însă nu mă obligă să vă adresez vreun cuvânt şi vă rog insistent să vă abţineţi şi dumneavoastră.

Semnase sub scrisul înalt şi regulat, învăţat la călugăriţe: *Marguerite Bouin.*

Jocul începuse.

A doua zi, pentru întâia oară de când locuia în casa aceea, şi-a făcut patul odată cu ea.

Nu pentru a o sfida. De vindecat, era vindecat. Mintea îi era limpede. Din moment ce nu îşi mai vorbeau, din moment ce nu mai exista niciun fel de legătură între ei în afara semnăturii din registrul stării civile şi a slujbei de la biserică, i se părea firesc să nu mai accepte nimic din partea ei.

Poate că dovedea o reacţie infantilă, dar ţinea la ea şi, când a.văzut-o pregătindu-se să plece la piaţă, i-a scris pe o bucăţică de hârtie:

Mănânc în oraş.

I se păruse absolut cinstit ca ea să nu mai gătească pentru doi, din moment ce el se hotărâse să nu mai guste nimic din cele pregătite de soţie.

Aşa că a luat masa într-un restaurant din cartier, fără a vorbi cu cineva, evitând să intre în cafeneaua din piaţa Denfert-Rochereau unde ar fi putut da peste persoane cunoscute.

Fără să o fi recunoscut, se grăbea să se întoarcă, să ştie ce-i mai făcea nevasta pe acasă. Odată ajuns în apartamentul din scuarul Sébastien Doise, descoperise că era plecată şi nu mai ştiu ce să facă. Era derutat. Nu îşi pusese problema, până acum, cu ce să îşi umple timpul.

Era trei după-amiaza. Deschisese frigiderul pentru a încerca să ghicească ce-o fi mâncat şi găsise un rest de pateu, doi cartofi ambalaţi separat şi nişte fasole verde într-un castron.

Zilele trecute plecase mai târziu. Astăzi s-o fi dus în altă parte decât de obicei?

Se enerva fără rost, urcând la etaj, deschizând şifonierul şi constatând că nu îşi luase paltonul de lână, ci pe acela de astrahan, pe care, de obicei, îl purta numai duminica.

Cum, la întoarcere, nu îi mai putea pune întrebări, trebuia

să se mulţumească spionând-o şi încercând să ghicească.

O fi murit papagalul?

Se acuza că îi făcuse rău, deşi jurase că nu va recunoaşte niciodată asemenea sentiment. Ce, ei îi părea rău că îi otrăvise pisica?

Făcuse focul şi tocmai îşi citea ziarul când ea intrase, urcase la etaj, apoi coborâse în bucătărie. A trecut o clipă şi prin salon, pentru a-şi lua lucrul de mână.

Chiar avea să se instaleze în sufragerie sau în bucătărie, deşi nu era făcut focul?

Ore goale, lipsite de culoare, de umbre şi lumini, încărcate doar de gânduri care nu te-ar putea face să de mândreşti, de întrebări neserioase, dacă nu chiar ridicole.

— Cine ştie dacă nu va încerca să mă otrăvească şi pe mine?

După care, imediat, se mai întrebase:

— Chiar m-aş întrista dac-ar muri?

Nu! Nici vorbă de tristeţe. De nefericire. Poate doar i-ar lipsi. Nu-i plăcea să vadă oameni murind. Nu fiindcă i-ar fi iubit, ci pentru că-i era frică de moarte.

Ce şanse aveau, la vârsta lor, şi unul, şi celălalt, să supravieţuiască încă multă vreme?

Uneori, când adormea pe spate, i se mai întâmpla să îşi încrucişeze mâinile pe pântec şi, dacă apuca să sesizeze asta înainte de a cădea complet în somn, se grăbea să schimbe poziţia care prea semăna cu aceea în care erau aşezaţi morţii, înainte de a li se pune un şirag de mătănii între degete.

Unde se va stabili camera mortuară? în dormitor? în salon? îşi închipuia toate amănuntele, inclusiv sosirea sicriului mirosind încă a lemn proaspăt geluit.

Nu ar fi vrut să moară el primul. Nu ar fi vrut să moară nici ea. Trebuia să se gândească la altceva. Prefera să plece, să meargă fără ţintă pe străzi, în ciuda gerului şi a vântului rece din nord, care începuse să sufle imediat după căderea zăpezii, alungând rapid norii de pe cer.

Nu îndrăznise să se mai ducă şi să îşi bea paharul cu vin în bucătăria de unde Marguerite încă nu plecase. Cum locuiau aproape de Nelly, se hotărâse să meargă să o vadă fără o

intenţie anume. Nu ca altă dată.

O cunoştea de mai bine de zece ani, poate chiar de cincisprezece. Era un obişnuit al micii ei cafenele, din strada Feuillantines, încă de pe când îi mai trăia bărbatul, căruia toată lumea îi zicea Théo. Deasupra vitrinei înguste şi întunecate, se putea citi cu litere galbene, pe fond cafeniu, o inscripţie care ar fi trebuit să le amintească papilelor gustul vinului acela de pe valea Loirei: *La Sancerrelu'.*

Mai întâi se cobora o treaptă de piatră albastră. Pe jos, erau dale roşii acoperite de rumeguş.

Tejgheaua se afla în fundul încăperii, alături de o uşă de sticlă, mascată de o perdea subţire, ce dădea spre bucătărie.

încă din vremea patronului, cafeneaua era plină la orice oră a zilei de consumatori cunoscuţi: dimineaţa, muncitorii care îşi beau cafeaua sau vinul înainte de a merge la şantier, apoi micii burghezi ai cartierului, comercianţii, meşteşugarii cărora le plăceaţi licorile de pe valea Loirei şi umorul lui Théo.

Acesta era stacojiu la faţă, ca pavelele de pe jos. Treaba lui cea mai importantă era, pe la zece dimineaţa, să dispară printr-o trapă din spatele tejghelei şi să coboare în beci pentru a trage vinul în sticle.

Atunci îi lua locul nevasta, care stătea în picioare, chiar pe chepeng.

— Şi-uite-aşa poţi fi sigură că nu-ţi mai scapă, glumeau muşteriii.

Nelly era o fată care făcea toţi banii, cu douăzeci de ani mai tânără decât bărbatul ei. încă de pe vremea aceea, Bouin nu era singurul care profita de temperamentul ei.

Era mereu gata să facă dragoste, la fel de firesc cum clienţii barului dădeau pe gât un păhărel. într-o zi, când Emile o întrebase de ce nu poartă niciodată chiloţi, îi răspunsese ironică, însă sinceră:

— Ce-ai vrea, să risc să pierd vreo ocazie?...

Pe de altă parte, era la fel de adevărat că prezenţa continuă a soţului, faptul că în cafenea putea intra oricine, oricând, dar şi topografia acesteia făceau ca exerciţiile amoroase să fie duse la bun sfârşit cu dificultate şi în grabă.

Era mai uşor dimineaţa, pe la opt, când Théo obişnuia să meargă la piaţă. Era de ajuns să îi arunci o privire lui Nelly, care stătea sprijină leneş, în coate, pe tejghea, pentru ca aceasta să priceapă. La rândul ei, răspundea tot cu o privire. Care spunea da ori ba. Dar mai mereu era da.

După o clipă se îndrepta către bucătărie, urmată de Bouin. De după uşa închisă puteau observa, prin perdea, dacă intra cineva în cafenea, fără a putea fi văzuţi şi ei.

Pentru asta însă trebuiau să rămână în picioare, într-un unghi anume. Femeia îşi ridica fusta cu un gest atât de natural încât nu mai avea nimic indecent, prezentându-şi pulpa albă şi cărnoasă.

Să-i fi plăcut şi ei, sau doar se prefăcea? De multe ori îşi pusese Emile acea întrebare, fără să fi ajuns la un răspuns plauzibil. Probabil că, din moment ce se arăta întotdeauna gata, sătulă să nu fi fost nicicând.

La sosirea vreunui client, sau chiar a lui Théo, manevra inversă nu era deloc dificilă. Ajungea să iasă pe cealaltă uşă, care dădea în coridorul imobilului, şi, de acolo, în stradă.

Sigur că ea îmbătrânise de când el riscase întâia oară să o convingă, dar, cum timpul trecuse peste amândoi, nu îşi mai dădea seama.

— Un Sancerre...

— Mare?

Apăruse în papuci albaştri, din bucătărie, unde pusese o cratiţă pe foc. îşi trecuse o mână prin părul care, ca de obicei, îi cădea peste obraji.

— Credeam c-ai murit...

Nu era momentul potrivit pentru pronunţarea unui asemenea cuvânt, când şi aşa numai cu gândul morţii trăia, celei a lui Joseph, poate şi a papagalului, cine ştie, poate chiar şi a lui.

— E adevărat că te-ai recăsătorit?

Buzele i s-au desfăcut ca două suluri groase şi trandafirii peste dinţii la fel de frumoşi. Privirea îi era umedă. Cu coatele pe tejghea, cu bărbia în mâini, oferea ochilor lui adâncitura dintre sânii albi.

De când o ştia se îmbrăca numai în rochii negre, încât ai fi zis că nu se schimbă niciodată.

— Aşa e...

— Umblă vorba că ţi-ai luat nevastă bogată, care are şi-o stradă a ei...

Nici subiectul acela nu era pe placul lui, aşa că dăduse paharul peste cap.

— Mai pune-mi unul... Nu iei şi tu?...

— Bine, o să iau un aperitiv mic de coacăze cu vin alb...

Nu prea ştiau ce să îşi spună. Bărbatul se întreba dacă o să-i facă ori nu semnul tradiţional.

— Nu cumva e doamna aia bătrâna, uscată, îmbrăcată în mov, cu care te-am văzut în toamnă pe strada Saint-Jacques?

Probabil se întâmplase într-o zi însorită, fiindcă taiorul mov al lui Marguerite era destul de subţire şi îl purta, de obicei, cu o pălărie albă.

— Viaţa trece, ce să-i faci!... Păcat că nu te vede omul mai des... Ai ieşit la pensie?

— De mult...

— Pe-aici e linişte... Cei vechi dispar unul câte unul... Tinerilor nu le mai plac locuri cum e ăsta... Li se pare cam de pe vremea lui Pazvante şi, la drept vorbind, nu prea greşesc... Câteodată mă întreb de ce n-oi fi încuind şi nu m-oi fi ducând să-mi sfârşesc zilele la ţară...

Câţi ani să fi avut? După câte îşi putuse da seama, trebuie să fi fost de vreo treizeci când o urmase prima dată în bucătărie. Theo murise de embolie acum şapte ani. Aşadar, ea trebuie să fi ajuns pe undeva pe la patruzeci şi cinci, dar pielea tot netedă îi rămăsese.

Nimic nu se schimbase în comportamentul ei nici după ce rămăsese văduvă.

Era liberă. Nu avea de dat nimănui socoteală. Cu toate acestea nu îl invitase niciodată să urce în dormitor. Nu o văzuse niciodată în întregime goală, iar raporturile lor rămăseseră la fel de grăbite.

Era a tuturor, cam ca o prostituată. Pe de altă parte, nu resimţea mai puţin nevoia de a avea un loc numai al ei, micul ei domeniu unde nimeni altcineva nu era admis.,

— Ai slăbit...

— Mda, un pic...

— Ai fost bolnav?...

— Am avut o gripă...

— Şi necazuri?... Ce e, nu te-mpaci cu nevasta?...

— Ba da...

II privea de parcă ar fi citit în el ca într-o carte deschisă. La fel îl privea şi pisica.

— Ei, haide, nu te mai gândi la asta!..., zise femeia ca o concluzie a confidenţelor care nu îi fuseseră făcute.

îndreptându-se, îi dădu semnalul, ocheada aceea, abia perceptibila mişcare a capului.

El nu avusese curajul de a zice nu. Doar când intrase la *Sancerrelu'* trebuia să se aştepte şi la urmări. în definitiv, nu pentru asta venise? Nu era asta un soi de examen?

O urmase. Ea îl privea râzând.

— Recunoaşte că ai avut o ezitare... O clipă am crezut că ai să mă refuzi... Nu prea ţi-ai luat cu tine mutra de petrecere... Ia hai să vedem dacă te-ai schimbat ori nu...

Toată povestea o distra. Poate că acesta îi era secretul. Dacă accepta cu atâta uşurinţă mângâierile bărbaţilor, dacă îi provoca printr-o calmă neruşinare, poate că o făcea mai puţin din dorinţă sexuală, cât pentru că o amuzau. -

— Bine!... Merge foarte bine...

Lui îi fusese teamă că nu va reuşi, dar iată-l regăsindu-se într-un pântec familiar, ca în urmă cu cincisprezece ani, pe vremea când era cu Angèle, înainte de a se căsători cu Marguerite.

Prin cap îi trecuse o idee copilărească. I-ar fi plăcut să apară nevastă-sa şi să-l vadă exact aşa cum era în clipa aceea... Căci la ea se gândea, la taiorul ei mov despre care tocmai vorbiseră, la faţa ei lipsită de expresivitate de ieri, din dimineaţa aceasta...

Văzută de aici, locuinţa din strada Sébastien Doise părea ireală. Şi Marguerite, şi familia Doise din care aceasta descindea, şi bărbatul cu lanţ de ceas, şi fondatorul biscuiţilor, şi soţul cu vioară care pleca în frac la Operă, şi penumbra care domnea în toate camerele, şi focul de lemne lipsit de veselie, şi serile petrecute în tăcere, în întuneric, în faţa televizorului.

Şi-ar fi dorit să ţină cât mai mult, pentru a rămâne în aceeaşi stare sufletească.

— Eşti cu ochii pe uşă?, îl întrebase gâfâind.

Cădea în sarcina lui să supravegheze, prin perdea, intrarea oricui în cafenea.

— Da...

încremenise, stătuse o clipă să-i revină suflul, pe când Nelly îşi lăsa rochia să-i cadă la loc, peste picioare.

Gata. Nu mai rămânea decât bucătăria, doar puţin mai luminoasă decât aceea de acasă, şi un miros de praz amestecat cu cel de subsuori şi damfuri de vin, ce se impregnase în întreg imobilul.

— Satisfăcut?...

— Mulţumesc...

O spunea cu sinceritate. Şi-ar fi dorit să îşi poată exprima cât mai bine recunoştinţa. Doar de atâtea ori îi oferise plăcere fără a-i cere nimic, fără a aştepta ceva în schimbul acesteia.

Alţi bărbaţi, care profitaseră ca şi el, probabil că, odată întorşi la masă cu prietenii, o bârfiseră că ar fi curvă.

Emile însă păstra pentru ea un sentiment de blândă recunoştinţă. I-ar fi plăcut să stea mai mult de vorbă, să urce în dormitor, să împartă cu Nelly adevărata intimitate. Când rămăsese văduv se gândise serios la ea, de mai multe ori, mai ales că murise şi Théo.

Sigur că îl deranja faptul că atâţia alţii ca el trecuseră prin bucătărie. Avea îndoieli că ar fi putut-o caracteriza vreodată fidelitatea. Dar ce, Angèle i-o fi fost fidelă? Habar nu avea şi prefera să nici nu îşi pună întrebarea.

Ceea ce îi plăcea la Nelly era naturaleţea ei. Se înţelegeau bine. în definitiv, o iubea. îşi reproşa că nu mai trecuse de atâta vreme să o vadă.

Poate că, dacă ar fi trecut mai des pe la *Sancerrelu',* nu s-ar mai fi lăsat vrăjit.

Fiindcă i se făcuseră vrăji, din moment ce pierduse contactul cu lumea. întâlnea pe stradă cunoscuţi şi nu-i mai vedea. Nu mai ştia ce înseamnă o femeie, un copil, un râset, un plâns.

Trăia într-o lume fantomatică, în acelaşi timp precisă şi inconsistentă. Ştia însă până şi cele mai mici flori ale tapetului din salon, urmele din vremea lui Charmois, fotografiile, treptele scării, care scârţâiau, şi crăpăturile balustradei.

Cunoştea luminozitatea din locuinţă la orice oră din zi şi din noapte, în toate anotimpurile, figura lui Marguerite, trupul ei subţire şi buzele încă şi mai subţiri, pielea mult prea albă şi fină a pieptului pe care o vedea seara, când se dezbrăca.

Toate acestea deveniseră o obsesie. Se lăsase înlănţuit, iar acum era prizonier pe viaţă. Nu ar fi trebuit să ardă biletul. Textul vorbea de la sine. îl considera un bun personal, drept pentru care, în numele religiei, nu îi permitea să îşi reia libertatea.

— La ce te gândeşti?...

Bărbatul făcuse efortul de a zâmbi.

— La nimic clar...

— Totuşi, nu faci parte dintre aceia care sunt trişti după dragoste...

Drăguţ din partea ei că o spunea.

— Multor bărbaţi le e ruşine şi nu mai îndrăznesc să te privească... Or fi şi femei de soiul ăsta?...

Ar fi trebuit să îi răspundă că ştia cel puţin una, căreia îi era ruşine încă înainte de a începe.

în general, Nelly avea dreptate. Căutase printre amintiri.

— Poate că noi, femeile, suntem mai realiste...

Intraseră doi clienţi, lăcătuşi sau tipografi, judecând după hainele gri.

— Două vinuri albe, mici...

Salutaseră fluturându-şi mâinile, îl priviseră în voie pe Emile, apoi îşi continuaseră discuţia.

— ...după care i-am zis, privindu-l drept în ochi, cum mă uit la tine: „Dacă e pe-aşa, n-aveţi decât să vă reparaţi singur...". Fii atent! Ce părere ai?... Douăzeci de franci pentru o treabă care mi-ar fi luat pe puţin trei ore?...

Femeia îi făcuse cu ochiul şi, cum aproape se făcuse întuneric, întinsese braţul şi învârtise comutatorul.

— Noroc, Justin...

— Noroc.

Aveau cam şaizeci de ani. încă nu ştiau în ce grabă soseşte bătrâneţea.

— Cât îţi datorez?

— Să vedem: trei pahare de Sancerre şi unul de aperitiv cu coacăze... Pentru tine, doar doi franci optzeci... La drept vorbind, tot atâta dau şi ceilalţi...

Ajunsese din nou afară, pe stradă, în bătaia vântului, sub luminile felinarelor şi ale vitrinelor, învăluit de mirosurile diferitelor magazine. Regăsise bărbaţii, femeile, copiii traşi de mână, bebeluşii plimbaţi în landouri. Mereu fuseseră acolo. Şi vor fi mereu. Viaţa curgea în jurul lui, dar el nu mai

avea senzaţia că aparţine acelui şuvoi.

Ajunsese un străin. Lui Marguerite i se întâmplase asta dinaintea lui, deşi, cine ştie, poate că fusese dintotdeauna o străină.

Nu se găsea deja în afara lumii fetiţa aceea în haine scumpe, căreia îi admirase portretul?

Privindu-i imaginea din fotografie, îţi venea să o scuturi, să o trezeşti, să-i zici:

— Uită-te!...

Uită-te şi simte! Atinge! Copacii, animalele, bărbaţii... Sus, pe cer, e soarele... Cade o burniţă binefăcătoare... O să ningă... Ninge... Şi uită-te cum începe vântul să sufle...

Ţi-e frig... Ţi-e cald... Trăieşti... Vibrezi...

Păşea mecanic, cu fruntea plecată, fără să fie atent la drum, ca un cal bătrân care se-ntoarce la grajd.

Dăduse colţul, în fundătura peste care domnea tăcerea. Rare erau ferestrele luminate, de un galben posomorât. O casă, apoi o alta, toate la fel. Şi ultima. Fântâna din faţa peretelui din spate, cu omuleţul ei gol, care-şi ţinea în braţe peştele ce scuipa apă întruna...

Scosese cheia din buzunar, îşi trăsese nasul, şi-l ştersese cu batista, apoi se tamponase şi pe obrajii umeziţi.

Capitolul 5

Cinci zile mâncase în oraş, fără să-i fi făcut nici cea mai mică plăcere. Se trezea la şase dimineaţa, se închidea în baie, cobora, îşi făcea o ceaşcă de cafea ori chiar dădea peste cap un pahar de vin roşu.

în liniştea parterului gol îşi termina o parte din treburile gospodăreşti cu deosebită grijă, de parcă s-ar fi temut să nu i se facă vreo observaţie ori să i se reproşeze ceva. Ajunsese aproape maniac, iar pianul nu strălucise nicicând mai puternic.

Ultima îndatorire era de a coborî în pivniţă, de a sparge lemne, de a le urca în salon, într-un coş, şi de a aprinde focul.

Marguerite cobora la opt şi jumătate, gata îmbrăcată. Fără a părea conştientă că mai este şi un bărbat care se tot învârteşte prin casă, îşi pregătea micul dejun, apoi îşi lua mantoul verzui, cel de toate zilele, şi se îndrepta către strada Saint-Jacques.

Uneori o urmărea, deşi nu avea nevoie de nimic din oraş, doar aşa, ca să-şi mai omoare timpul. La întoarcere, femeia punea în ordine cumpărăturile în frigider şi în dulap, se aranja, după care îşi lua haina de blană.

De două ori pe săptămână, dimineaţa şi după-amiaza,

pleca la o misterioasă întâlnire, probabil cu veterinarul care îi trata papagalul.

Bouin nu-i ştia nici numele, nici adresa, ci doar—de atunci, de când îl zărise pe geam, când luase colivia acoperită cu o pătură – că era mic de statură, şchiopăta şi purta un pardesiu prea strâmt.

La *Sancerrelu'* nu mai îndrăznea să se întoarcă, poate tocmai fiindcă şi-o dorea mult prea mult. Se speriase de modul în care se gândea la Nelly şi înţelegea pericolul.

În prezenţa ei nu era necesar să se autoanalizeze fără încetare. Din contră, se destindea imediat. Complicaţiile din scuarul Sébastien Doise dispăreau, îşi pierdeau importanţa ori luau o înfăţişare bizară.

Până la urmă chiar s-ar fi obişnuit să-şi facă veacul pe acolo, cam fără vlagă, bând din când în când câte un păhărel şi oferindu-şi plăcere alături de patroană de câte ori ar fi avut chef.

Planuri de viitor nu avea. Nimic în casa asta nu îi oferea un statut definitiv. Fiecare pleca şi venea căutându-şi locul, ritmul, modalitatea de a-şi folosi timpul, ca muzicienii unei orchestre acordându-şi, în fosă, instrumentele.

A patra ori a cincea zi, nici nu mai stătea să le numere, îşi urmărise nevasta din depărtare când se dusese la întâlnirea de după-amiază. Era deja întuneric.

Coborâse pe strada Santé, aproape goală la acea oră, şi mersese de-a lungul zidurilor închisorii. Trecători erau puţini, iar paşii li se auzeau cu mult înainte de a-şi face apariţia.

Cotise pe strada Dareau, cu nimic mai animată, pentru a ajunge, până la urmă, pe strada Saint-Gothard, aproape de calea ferată.

Probabil nici nu încerca să afle dacă este ori nu urmărită. Păşea destul de repede pentru o persoană de vârsta ei. Se oprise în faţa unei construcţii ciudate, o fermă veche, în aparenţă, cu o curte interioară, dincolo de gard, o casă ţărănească în dreapta şi, pe celelalte două laturi, nişte construcţii joase, ca un fel de grajduri.

Traversase curtea pietruită în lătrăturile unor câini

aflaţi în grajdurile acelea, se îndreptase către nişte trepte care alcătuiau un soi de peron, sunase şi aşteptase deschiderea uşii.

Când o văzuse dispărând înăuntru, se apropiase de gard şi citise pe o plăcuţă emailată:

Doctor Perrin
Clinică veterinară

Venea aici de parcă s-ar fi dus să vadă un bolnav la spital, iar vizitele confirmau faptul că papagalul nu murise.

Emile îşi regreta fapta, chiar dacă pisica îi fusese otrăvită. I-ar fi mărturisit şi soţiei, însă era prea târziu. De altfel, nu mai dorea sub nicio formă să îi dea satisfacţia de a-l vedea umilindu-se în faţa ei.

Oare regreta şi ea fapta săvârşită? Nu. Nu era genul de femeie care să aibă remuşcări. Fiindcă avea întotdeauna dreptate. Fiindcă era mereu sigură pe ea. Doar urma calea cea dreaptă, ajungea să îi vezi chipul în special duminica, la întoarcerea de la biserică. Hainele îi miroseau a tămâie. Ai fi zis că ochii îi erau mai limpezi, mai puri, de parcă tocmai ar fi zărit fericirea din ceruri şi viaţa fără sfârşit.

Ura duminicile, absenţa zgomotelor, obloanele coborâte ale magazinelor, oamenii fără nicio treabă de care mai dădea pe străzi şi care nici măcar nu mai păşeau ca în celelalte zile ale săptămânii. Nu se duceau nicăieri sau, dacă totuşi aveau un scop, graba cu siguranţă le lipsea.

Şi aceia se plictiseau, nefiind sub nicio formă la largul lor în hainele bune, temându-se neîncetat ca nu cumva cei mici să şi le murdărească pe ale lor. îşi amintea că, în copilărie, aproape că nu era duminică în care părinţii să nu i se certe, deşi erau oameni cumsecade, obişnuiţi să-şi încovoaie şira spinării şi să ia viaţa aşa cum era.

— Du-te să te plimbi...

O făcea, de-a lungul canalului ori al Senei. îi dădeau

un bănuţ din care îşi cumpăra vara o îngheţată şi iarna bomboane din cele acrişoare, care ţineau mai mult.

Chiar şi în bărci oamenii parcă încremeniseră şi, pe la finalul după-amiezilor, putea băga mâna-n foc că avea să dea peste tot felul de bărbaţi beţi.

în duminica aceea, restaurantul în care intra de obicei era închis, aşa că fusese nevoit să ajungă până pe bulevardul General Leclerc pentru a mânca. Ceva mai târziu trecuse şi prin faţă pe la *Sancerrelu',* dar şi acolo erau coborâte obloanele. .

Ce făcea oare Nelly duminica? La slujbă, cu siguranţă nu se ducea. Pesemne se da jos din pat târziu, îşi ţâra paşii prin dormitor, prin bucătărie, prin cafeneaua întunecată în care nimeni nu venea să o deranjeze.

După-masa se ducea, poate, la cinematograf. Nu o văzuse niciodată pe stradă. Nu o ştia altfel decât în rochie neagră şi în papuci.

Marguerite nu se dusese la doctorul Perrin, fiindcă şi acesta avea clinica închisă duminica. Nici după-amiaza nu ieşise, astfel că rămăseseră amândoi în salon, uitându-se la televizor, unde se difuza un meci de fotbal. Câteva cântece. Desene animate. Şi apoi un film cu cowboy.

îşi omorau şi ei timpul. Ea tricota. De două sau trei ori i se păruse că era gata să o lase mai moale şi că, atunci când ridica fruntea, se găsea pe punctul de a-i adresa câteva cuvinte.

1 se făcuse milă de ea. Dacă tot nu era în stare să facă primul pas, se simţea el gata să întindă mâna cel dintâi. Ar fi deschis gura şi-ar fi zis, de pildă:

— Ne purtăm ca nişte copii...

Nu. Nu ar fi acceptat ea o asemenea definire a comportamentului lor.

— Ascultă, Marguerite, dacă am încerca să uităm?

Nici atât. De uitat, nu va uita nimic. Doar îşi amintea

cu precizie data fiecărei decepţii, fiecărui prilej de amărăciune, fiecărui afront suferit încă din fragedă pruncie.

Avea nevoie să fie nefericită, victimă a răutăţii oamenilor, pe care să îi ierte din vârful buzelor.

— Biata femeie...

El greşise. Nu ar fi trebuit să se însoare cu ea. Ce l-o fi împins să se întoarcă de atâtea ori, după-amiezile, în căsuţa în care femeia îi oferea o ceaşcă de cafea şi, mai târziu, un pahar de vin?

Nu cumva îl impresionase faptul că era proprietara unei jumătăţi din fundătură, fata lui Sébastien Doise, o fiinţă delicată, de o eleganţă uşor fanată în veşmintele ei pastelate?

Fiindcă la bani nu se gândise. Nu prea. Imaginea banilor se contura totuşi ca un fundal al acestui rând de case aparţinând lui Marguerite, la capătul căruia omuleţul cu peştele lui căpătaseră alură de simbol.

Bouin intrase aproape accidental într-o lume pe care, altfel, nu o zărise decât din depărtare şi în care niciodată nu îi trecuse prin cap că ar fi putut fi admis.

Dar chiar aşa se întâmplase? În definitiv, oprise doar o simplă scurgere de apă. Femeia îi oferise un pahar de lichior, ca oricărui muncitor care şi-a terminat treaba într-o locuinţă.

— De ce n-aţi veni şi mâine, la o ceaşcă de cafea?

în bucătărie, căci de-abia după două săptămâni fusese introdus în salon.

îl impresionaseră fotografiile, mai ales cea cu trăsura trasă de doi cai şi cea în care se plimba pe malul apei, având pe cap pălăria mare de pai.

Regăsea prin acele imagini anumite senzaţii din copilărie, când fie că vedea câte o femeie ridicându-şi poalele pentru a urca în şaretă, fie admira amazoanele în pădurea Boulogne, unde însă nu ajunsese decât de două sau trei ori, fiindcă era prea departe de casă.

— Tatăl dumneavoastră avea şi cai?

— Ar fi putut. Totuşi, prefera să închirieze trăsuri cu ziua. Am luat lecţii de echitaţie într-un manej.

Mai ales caii îl făceau să viseze.

— Doar în manej?

— Ne plimbam şi în Bois de Boulogne, cu profesorul.

La început îi plăcea să îi povestească sărind de la o perioadă la alta.

— De două ori pe săptămână, seara, soţul meu mă conducea la Operă, unde aveam fotoliu rezervat...

Păstrase în garderobă rochia de seară din mătase Liberty, brodată cu perle, pe care o purtase în acele ocazii, şi mănuşile albe, fine, din piele de ied, care îi ajungeau până mai sus de coate.

— Mâine să nu veniţi... E zi de plată şi defilează toţi locatarii pe aici...

Desigur, ca să-i aducă banii. Cât să-i fi adus cele şapte case pe care încă le mai deţinea în proprietate? Nu avea nicio idee, însă i se părea un act de prestigiu să îi primească astfel, în salonul încălzit în exces, pe cei care îi aduceau tributul.

Dacă femeia şi-ar fi dorit, nu ar fi avut nevoie să se

ocupe de gospodărie. Doar îi spusese.

— Dacă aş sta degeaba, m-aş plictisi, m-aş îmbolnăvi şi aş ajunge ca atâtea femei de vârsta mea, care nu se mai gândesc la altceva decât la micile lor probleme de sănătate...

Bouin protestă cu un gest.

— Taci! Taci!... Ştiu eu ce spun... Doar nu mi-am uitat data naşterii... însă am jurat că nu am să mă plâng vreodată... Oricum, numai când începi să te corcoleşti, îmbătrâneşti...

Se plimba şi cu Angèle, duminica, pe malul Marnei, în apropiere de Lagny. Se tot împingeau, ca să se distreze, şi, când observau că nu era nimeni prin preajmă, se rostogoleau unul peste altul prin ierburile înalte. îşi amintea^de mirosul primei lui soţii, de râsul ei, fiindcă adesea izbucnea în hohote când făceau dragoste.

— Zi că nu e haios!... Habar n-am cine a inventat chestia asta, dar ar merita o statuie...

Saliva de duminică, din timpul lungilor săruturi, avea gust de şampanie.

în fotografii, Marguerite apărea mereu visătoare, îndepărtată, atât de vulnerabilă, încât îi venea, parcă, să o apere.

în fond, de căsătorit se căsătorise puţin şi cu fotografiile, cu pianul cu coadă de dimensiuni reduse care strălucea în penumbră, cu mobilele Louis-Philippe şi *Second Empire,* cu fântâna din scuar şi coşul înalt din strada Glacière.

Ar fi trebuit să spună nu. Se dovedise destul de naiv, de necioplit pentru a nu pricepe că urma să o facă nefericită.

— Ce-ar fi să mergem la cinema?

Fiindcă făcuse şi încercări de a o mai scoate din casă.

— Ce film e?

— Unul cu cowboy...

— Nu pot să sufăr scandalul şi împuşcăturile...

Uneori o ducea la restaurant. Ea privea neliniştită în jur, ştergându-şi tacâmurile şi mirosind fiecare fel

înainte de a începe să mănânce.

— Gătesc cu margarină...

Sau:

— Chelnerul ar fi cazul să se spele pe mâini înainte de a ne servi...

Trăia într-o lume a ei, invizibilă, pe care şi-o colora cum voia. Şi iată că, dintr-odată, era obligată să suporte un bărbat cât se poate de real, tumultuos, cu pasul greu, care fuma trabucuri de proastă calitate şi care răspândea o duhoare animalică.

Şi, ca să pună capac, acesta introdusese, pe domeniul atât de grijuliu protejat, un animal care se prelingea de-a lungul mobilelor ca o fiară care se freacă de gratiile cuştii, care o privea fix şi nu accepta niciun fel de familiarisme decât de la stăpânul şi Dumnezeul ei.

Fiindcă, pentru Joseph, Emile Bouin era un zeu, lucru care o necăjea teribil pe Marguerite.

Bărbatul nu făcuse niciun sacrificiu, nu încercase nicidecum să se integreze în noul univers.

Trăiseră astfel, aşa, fiecare în colţul lui, iritat de gesturile ori de tonul celuilalt.

Dar nu cumva, până la urmă, ajunsese să le placă starea aceea? Copiii, de exemplu, se joacă de-a războiul. De-a micul lor război. în schimb, pentru ei, acum, era război în toată puterea cuvântului, aşadar încă mai pasionant. Fiecare se gândea la moartea partenerului, fiecare, dorindu-i-o mai mult sau mai puţin mărturisit, spera în propria supravieţuire.

Deja Marguerite scăpase de cel mai vizibil duşman, de pisica aceea care sfida, prin simpla ei prezenţă, întreg arborele genealogic al familiei Doise, cu întreaga-i sensibilitate...

De ce n-ar scăpa, într-o bună zi, în acelaşi mod, şi de soţul ei?

Cea mai mare parte a crimelor prin otrăvire, citise el bine intr-un ziar, era comisă de femei. Articolul adăuga

că, fără îndoială, în realitate se produc de zece ori mai multe omoruri care nu se mai descoperă, întrucât medicii de familie, când vine vorba despre un bolnav ori un bătrân, semnează certificatul de înhumare fără să se mai apropie de cadavru.

încă nu i se făcuse frică, dar începuse să îl cuprindă un val de neîncredere. Oricum, mai avea un motiv de a nu mai mânca din ceea ce gătea nevasta: hotărârea de a nu-i mai datora absolut nimic şi de a separa treburile gospodăriei.

Din moment ce tot îşi făcea patul, spărgea lemnele, aprindea focul, lustruia podelele şi ştergea praful, de ce nu şi-ar fi şi gătit, evitând astfel să mai meargă de două ori pe zi la restaurant?

Dacă tot nu împărţea patul cu Marguerite, de ce ar fi împărţit mâncarea şi, în definitiv, nici nu-i displăcea să o vadă surprinsă, pentru a nu zice înfuriată.

Luni după-amiază intrase într-un magazin de pe bulevardul Barbés.

— Nu aveţi unul care să se încuie?

Un dulap alb de bucătărie, cu două uşi, lăcuit, ieftin, din lemn de brad.

— Dacă mai plătiţi ceva, putem monta o încuietoare...

— Una bună, insistase. Nu din acelea care pot fi deschise cu o agrafă... -

îi fusese livrat joi dimineaţă. în ziua aceea, Marguerite nu mai ieşise ca să îşi viziteze papagalul şi plânsese toată noaptea. Era nervoasă, avea ochii roşii şi obrajii umflaţi.

Privise stupefiată camionul galben, enorm, inscripţionat cu litere negre pe laterale, al celor de la livrări, care a fost nevoit să facă mai multe manevre până a putut pătrunde în fundătură.

Urmărise din ochi muncitorii care transportaseră mobila în bucătărie, întrebând:

— Unde-l punem?

I se adresaseră ei care, fără a fi catadicsit să le răspundă, părăsise încăperea.

— Aici... în dreapta chiuvetei...

— Nu credeţi că e cam lat?

Nici vorbă. Intra exact în spaţiul prevăzut de Emile care, în aceeaşi zi, făcuse cumpărături serioase, întorcându-se cu mai multe cutii de conserve, sticle de ulei şi de oţet, şi tot felul de alte pachete.

La prânz, pe când nevasta îi era sus, în dormitor, îşi pregătise mâncarea: o friptură de vită enormă, cartofi rumeniţi, mazăre.

Când coborâse, îl găsise la masă, aşa că şi-a preparat şi ea o gustărică.

Fereastra bucătăriei dădea într-o curte de doi metri, închisă de un perete cenuşiu, fără nicio deschidere. întrucât evitau să se uite unul la altul, zidul acela le era unic peisaj. Zgomotele din fundătură ori din oraş nu ajungeau până la ei, cu excepţia, uneori, a huruitului îndepărtat al vreunui avion care trecea pe deasupra clădirii.

Vizavi încă nu începuseră lucrările. Zvonurile anunţau însă că locatarii fuseseră evacuaţi. Unii vorbeau despre ridicarea unei şcoli de infirmiere, alţii despre birouri, despre un service auto modern, ba chiar despre apartamente de lux...

Era afacerea lui Sallenave, blestematul care îl extorcase pe mult prea credulul Sébastien Doise de o jumătate din fundătură. Cu banii obţinuţi pe acel teren urma să fie dezvoltată noua fabrică de biscuiţi din Ivry.

Trecuse o lună. Marguerite primise o scrisoare care o tulburase enorm. Se îmbrăcase şi plecase în grabă. El nu o putuse urmări, fiindcă era în haine de casă.

Aşteptase. îşi petreceau tot atât timp aşteptându-se şi spionându-se, fiindcă nu se simţeau deloc în apele lor când rămâneau singuri în casă. Plecările celuilalt miroseau a ameninţare, mai ales când aveau loc la ore imprevizibile.

Unde se dusese Marguerite?

Unde o pornea, tot mai des, Bouin pe la patru după-masa?

Li se întâmpla să se urmărească la vedere, cu un aer nevinovat.

în ziua aceea, întoarcerea bătrânei se dovedise a fi un eveniment la fel de neaşteptat ca şi apariţia în fundătură a camionului cu mobilă. Pentru întâia oară de când o cunoştea, se întorsese cu un taxi. Şoferul coborâse şi el pentru a o ajuta să scoată colivia pe care, cu siguranţă, o băgaseră cu greu în maşină. Colivia lui Coco, evident.

îi privea de la fereastra salonului. Urmată de taximetrist, era clar că ţinea să ducă numai ea colivia, pe care o aşezase cu grijă pe trotuar pentru a-şi scoate cheile şi a descuia.

Plătise cursa spunând cuvinte pe care Emile nu avea cum să le audă, apoi luase din nou colivia acoperită de bucata de molton şi, după câteva clipe, fără a-i arunca lui vreo privire, o aranjase la locul obişnuit.

Rămăsese nemişcat lângă fereastră, surprins şi neliniştit. O văzuse dând la o parte husa şi privind tandru papagalul care stătea în picioare pe stinghia lui.

Avea toate penele, iar coada era parcă mai strălucitoare decât oricând. Ochii holbaţi priveau fix înainte, iar Bouin se simţise jenat, ca în faţa unui spectacol necuviincios. Bănuia că în toată povestea era ceva nefiresc. Nici pasărea şi nici Marguerite nu mai mişcau, aceasta din urmă reculegându-se ca înaintea unei fiinţe iubite, într-o capelă încinsă de fumul lumânărilor.

Abia atunci descoperise adevărul. Papagalul era mort de-a binelea. Fusese împăiat, i se înfipseseră la loc penele, iar ochii îi erau de sticlă. '

După o vreme, femeia se întorsese către el privindu-l cu duritate, sfidător.

Apoi se îndreptase către un gheridon pe care se

găseau hârtie şi un creion. Scrisese câteva cuvinte, lăsase foaia pe pian şi ieşise în coridor pentru a-şi lăsa pălăria şi mantoul.

Emile citise:

Dacă-l atingi, chem poliţia.

Nu se întorsese imediat în salon, lăsându-i timp să cugete asupra avertismentului. Când, în sfârşit, revenise pentru a se instala în fotoliu, nu departe de papagal, era şi el aşezat, însă de cealaltă parte a şemineului.

Notase şi el ceva pe o foaie din carneţel pe care o transformase într-un ghemotoc, îl prinsese între mijlociu şi degetul mare cărora le imprimase o mişcare scurtă, în aşa fel încât proiectilul să ajungă în poala nevestei.

De data aceea ratase.

Ulterior căpătase o oarecare abilitate... Mesajul atinsese genunchiul lui Marguerite şi căzuse pe parchet. Femeia se prefăcuse că nici nu-l văzuse, nici nu-l simţise. Rămăseseră mult timp nemişcaţi, în aşteptare, parcă. De mai multe ori, ea îşi privise pasărea.

În sfârşit, ea se prefăcuse că scapă ghemul de lână şi, luân- du-l de jos, prinsese şi bucata de hârtie care, pentru întâia oară, venind din partea lui, purta cuvântul:

Pisica.

Erau la egalitate.

Memoria nu îi mai funcţiona la fel ca altădată. De amintit îşi amintea foarte bine evenimentele, faptul că trecuse prin cutare ori cutare Joc sub soarele arzător sau udat de ploaie, cuvintele schimbate cu negustorii din cartier, homarul enorm pe care îl cumpărase pentru a o surprinde pe Marguerite, prima maşină a unei firme

specializate în mutări intrată în fundătură, două case mai jos.

Ii reveneau în minte textele bileţelelor, acelea pe care soţia i le lăsa, cu figură ameninţătoare, pe pian ori pe măsuţa de noapte.

Unde însă începuse să îl lase memoria, era în privinţa ordinii întâmplărilor şi a datelor. Era tentat să pună totul într-o oală, deşi între timp trecuseră doi ani. Pentru a preciza timpul, era nevoit să facă trimitere la anotimpuri ori la hainele în care erau îmbrăcaţi el şi nevasta.

Astfel, de exemplu, prima mutare avusese loc în prima jumătate a lui martie, un martie deosebit de cald, fiindcă ziarele citau statistici şi publicaseră fotografii cu castani în floare.

Când se deschideau toate ferestrele, fundătura era mai puţin mohorâtă, mai puţin tăcută. Un freamăt viu răzbătea din locuinţe, se auzeau glasuri trecând de la o clădire la alta, o mamă îşi chema copilul care se juca pe alee, un disc, sunete de la radio, totul având ca fundal trecerea automobilelor pe strada Sânte, ba chiar şi ecourile îndepărtate ale intersecţiei Saint-Jacques.

Sprijinindu-şi coatele pe pervaz, contempla mobilele desfăcute care erau îngrămădite în camion, descoperind astfel gusturile şi ceva din intimitatea persoanelor pe care, până în acel moment, nu le întâlnise decât pe stradă. îl uimiseră maşina de scris a unui bătrân ofiţer şi imensul tablou cu ramă aurită, reprezentând o bătălie navală din vremea piraţilor.

Şi Marguerite se uita, dar de la etaj, cu fereastra închisă, de dincolo de perdele, fără a se arăta la geam. Părea să sufere, mânca încă şi mai puţin decât de obicei şi îmbătrânise brusc.

Uneori nici nu se mai machia, deşi, până atunci, o discretă cosmetizare oferea o anume strălucire tenului ei. Te prindea mirarea cum, din zi în zi, o descopereai tot mai fanată şi mai fadă.

în salon nu intra niciodată fără a se opri o clipă în

faţa coliviei, cu buzele mişcându-se ca într-o rugăciune, la biserică.

Bouin nu se obişnuia nicidecum cu acea prezenţă mută. Papagalul mort era încă mai stânjenitor decât atunci când trăia. Aşa, nemişcat, căpătase expresia misterioasă şi ameninţătoare a unor sculpturi africane pe care le văzuse în vitrina unui negustor de antichităţi.

Serile, colivia nu mai avea nevoie să fie acoperită cu bucata de molton. ,

Şi perioada exactă a doamnei Martin îi era greu să o stabilească. Să fi fost cam odată cu mutările succesive ale locatarilor din imobilele de peste drum? Fiindcă atunci puteai asista la tot felul de neaşteptate plecări şi sosiri în fundătură.

De pildă, nişte bărbaţi veniţi cu maşina coborau cu servietele sub braţ, se învârteau încolo şi-ncoace, consultau planurile, se opreau, apoi mai făceau iarăşi câţiva paşi, gesticulau.

Erau arhitecţii, antreprenorii şi tehnicienii. După o clipă, Marguerite închidea ferestrele şi se îndepărta pentru a nu-i mai vedea.

Bătrânul tot mai spera ca ea să cedeze, să îşi schimbe atitudinea, să întoarcă spre el o faţă umană, nişte ochi blânzi şi să i se adreseze. Să-i spune orice. De exemplu:

— E ora mesei...

De altfel, ca peste tot, prin toate casele pe unde trăiesc împreună fiinţe omeneşti.

Ar fi fost de acord să uite de pisică. Poate. însă nu pentru mult timp, mai ales că mai descoperise şi alte greşeli grave.

în fond, ceea ce nu îndrăznea să îşi mărturisească era frica pe care ea i-o provoca. Fiindcă era mult mai coerentă, mai plină de energie, mai stăpână pe ea însăşi.

La rigoare, el ar fi reluat vechiul lor fel de a coabita, chiar dacă, după trei zile, s-ar fi ciondănit iarăşi şi ar fi recurs încă o dată la bileţele.

Ea nu. Figura şi privirea îi erau tot atât de rigide ca papagalul.

El o deplângea. Până la urmă, atâta tensiune trebuie să fi fost dureroasă şi se temea să nu o vadă prăbuşindu-se.

— Ce vorbeşti!, îşi răspundea imediat. O femeie ca asta nu se dă niciodată bătută. Nu atâta vreme cât te mai vede mişcând. Tot ce îşi doreşte e să îţi pună pielea pe băţ şi e convinsă că într-o zi chiar aşa va fi. Până atunci, face ea faţă la orice...

Era vară. Prin august, sau cam aşa ceva, fiindcă măcelarul şi băcanul italian erau în vacanţă, aşa că trebuia să meargă destul de departe pentru a găsi magazine deschise. Peste tot puteau fi văzute anunţuri pe obloanele coborâte; lenjeria fusese schimbată de trei ori.

Bouin luase obiceiul de a-şi urmări soţia la cumpărături, deşi lucrul acesta nu ajunsese o obligaţie cotidiană. În unele zile pleca el primul. Altă dată ieşea mai târziu, pe la unsprezece, iar la întoarcere se oprea să ia un aperitiv.

Bea mai mult decât înainte, dar numai vin roşu, care îi producea somnolenţă după masă. Nici nu îi displăcea, de altfel, toropeala aceea aducătoare de vise mai apropiate de realitate decât cele de noapte. O realitate înceţoşată. Voci şi atitudini uşor deformate.

Rămânea în fotoliu, cu capul cam greu, cu ochii pe jumătate închişi. O vreme continua să distingă picioarele lustruite ale pianului, labele în formă de leu în suporturile de sticlă. Imaginea se tulbura pe nesimţite, înlocuită de un copac din pădurea de la Fontainebleau, şi i se părea că aude vocea zeflemitoare, vulgară, dar atât de vie a lui Angèle.

Când fusese adusă de la spital, după accident, iar el îi cumpărase un şezlong, fiindcă nu mai putea face decât câţiva paşi cu cioatele ei, aflase de la doctor că va rămâne neputincioasă întreaga viaţă, dar de trăit era

convins că va trăi.

După un an, ambulanţa o dusese iarăşi la spital şi, luni de-a rândul, o vizitase de trei ori pe săptămână, într-un salon în care şi alţi soţi stăteau ca şi el pe marginea patului şi şopteau neîncetat.

— Te descurci? Nu ţi-e prea greu?

Părea veselă.

— Mi-am făcut şi o prietenă bună, roşcata aia micuţă, două paturi mai încolo. O cheamă Lili. Era vânzătoare la Galerii...

I-o dăduseră înapoi după şase luni, fără a-i ascunde că starea ei era cu mult mai gravă şi că, practic, nu se mai putea face nimic pentru ea. Un medic din cartier venea din când în când să o vadă. O menajeră bătrână, doamna Blanquet, stătea mai toată ziua cu ea, făcându-i şi de mâncare.

Picioarele i se umflaseră. Apoi, şi pântecul îi devenise enorm. îi fuseseră atinşi şi rinichii. Făcuse uremie. Ea nu ştia însă, aşa că, atunci când îngrijitoarea o spăla, îi zicea:

— Ia te uită! S-ar spune că sunt gravidă...

într-o seară, vineri, 17 mai, supraveghea un şantier din apropierea porţii Chapelle. Maistrul, Léon Uriaşul, îi era vechi prieten.

— Nu iei un păhărel?

— Mă aşteaptă nevasta... Ştii că e la pat...

— Ei, una mică, la botul calului!...

Nu rămăsese mai mult de cinci minute în cafenea. Când ajunsese acasă, doamna Blanquet se ridicase brusc de pe scaun, cu ochii roşii. îl privise fix, ca şi cum s-ar fi temut de o reacţie violentă.

— Vă jur că nu m-am mişcat nicio clipă de lângă ea...

Angèle murise. Bătrâna îi închisese ochii. Părea tot atât de enigmatică pe cât era acum papagalul lui Marguerite.

— Când s-a întâmplat?

— De vreo jumătate de oră...

O apucase de mâna moale încă, dar nu fusese în stare să o sărute.

Mama lui nici măcar o doamnă Blanquet nu avusese la căpătâi atunci când părăsise această lume. Era singură. El, deja căsătorit. De câteva săptămâni nu se simţea bine, dar continua să se dea jos din pat pentru a vedea de gospodărie.

Trecea să o vadă în fiecare seară, ducându-i dulciuri şi fructe. O găsise pe jos, în bucătărie, cu ochii deschişi.

Câteodată se temea să nu dea de Marguerite moartă, în vreuna dintre camere. -

Deşi nu exista nicio asemănare între cele trei femei, între mama lui şi Angèle, ori între cele două şi Marguerite, totuşi, când moţăia, ele aveau tendinţa să se confunde unele cu altele. Mai ales vocile, cuvintele, frazele pe care le pronunţau. Poate şi o anume neîncredere ce li se putea citi în priviri?

Cine ştie dacă nu cumva punctul acela comun nu era în ele, ci în el, un soi de sentiment de teamă, ca în copilărie, când mereu i se găsea ceva de reproşat. O nelinişte, senzaţia de a nu se fi achitat de o obligaţie, de a nu fi făcut tot ceea ce era necesar, de a merita pedeapsa.

Ce mai conta dacă era iunie, iulie ori august? în orice caz, era perioada în care Marguerite, groaznic de nervoasă, nu mai stătea locului.

Două sau trei zile nu s-a mai ţinut după ea la cumpărături. Avea nevoie de Nelly. Până la urmă se dusese să o vadă şi, ca de obicei, îi pusese întrebarea aceea fără cuvinte, primise semnalul de confirmare şi pătrunsese în bucătărie pe urmele ei.

— S-ar zice că îţi reiei vechile obiceiuri... Nu e geloasă nevastă-ta?...

— Nu ne mai vorbim.

— Serios?...

— Mda...

— Stai puţin... Mă doare...

Urmase o lungă clipă de tăcere. El respira rapid.

După care ea continuase, aranjându-şi rochia, fără a pierde firul conversaţiei:

— Spui că trăiţi împreună, sub acelaşi acoperiş, fără a schimba o vorbă măcar?...

— Jur...

— Şi când totuşi trebuie să vă anunţaţi ceva?

— Ne scriem nişte bilete...

— De exemplu: am chef să fac dragoste...

— N-am făcut niciodată...

— Nu te excită? Ori nu vrea?...

— Amândouă... Habar n-am...

Simţise nevoia de a vorbi cu cineva, iar acum îi părea rău de parcă, vorbind astfel despre Marguerite cu Nelly, ar fi comis o greşeală, o lipsă de delicateţe.

Cum stătea la tejghea cu un pahar de vin de Sancerre în mână, întorcându-se către strada însorită îşi zărise soţia pe trotuar, alături de o persoană cu vreo zece ani mai tânără, pe care o văzuse şi la piaţă. înaintau încet amândouă, ca pentru a mai lungi conversaţia.

O fi vorbind acum şi Marguerite despre el?

Tocmai trecuse de cafenea când întorsese capul. Sigur îl descoperise, cu tot semiîntunericul din interior. Fiindcă vedea totul, ghicea totul, mai ales când venea vorba despre el şi, mai mult, despre ceva ce el încerca să îi ascundă.

— Ea e?

— Da.

— Care dintre cele două?

— Cea mai în vârstă. Cea cu rochie roz...

— Mereu se îmbracă aşa?

— Nu poartă decât culori deschise, uşor şterse...

— Te-a văzut...

— Aşa mi se pare şi mie...

— Te deranjează?

— Nu.

— Nu prea te cred... Nu ţi-e frică să te întorci acasă?

— Frică de ce?

— Vii şi mâine?

— Sigur...

— Noroc...

Numai că a doua zi nu mai trecuse pe la Nelly. Fiindcă se întâmplase ceva în casa de la capătul fundăturii. Pe la patru sunase cineva la uşă, ceea ce era un lucru foarte rar. Fără grabă, Marguerite, care părea că se aştepta, se dusese să deschidă.

— Ce mai faceţi, doamnă Martin?...

Era foarte brunetă, voinică, cu umeri lăţi, ca de bărbat, şi o umbră de mustaţă

— Nu deranjez?

Femeia ştia că Emile se găsea în salon, doar în cămaşă, citind o revistă. Ceea ce n-a împiedicat-o să o invite pe musafiră înăuntru. Bărbatul schiţase gestul de a se ridica şi a saluta. Doamna Martin ezitase, nu avusese încotro şi întinsese mâna, dar imediat fusese solicitată de gazdă.

— Luaţi loc aici, vă rog... Este cel mai confortabil fotoliu, cel preferat, după câte se spunea, de mama... Am cunoscut-o atât de puţin!... Doriţi o ceaşcă de ceai?... Mai târziu?...

Doamna Martin îl privea curioasă, iar el era foarte încurcat. Totuşi, a pleca din încăpere însemna a pierde teren, aşa că rămăsese la locul lui, prefăcându-se că citeşte.

— Primesc rareori vizite, ştiţi... Mai mereu sunt singură. Sunteţi unul dintre puţinii mei musafiri...

Şi adăugă, urmărind privirea doamnei Martin:

— Nu-i daţi atenţie... L-am luat de bărbat mai mult din milă... Era văduv... Părea nefericit... Locuia vizavi, într-una dintre casele care vor fi demolate... îl zărisem petrecându-şi zilele la fereastră...

L-am invitat o dată la o ceaşcă de ceai şi mi-a făcut o bună impresie... Acum îmi dau seama că se intimidase... Timid şi mincinos... Fiindcă n-am cunoscut în viaţa mea

persoană mai falsă decât bărbatul acesta...

Poate că, în definitiv, nu e vina lui... Am descoperit mult prea târziu că nu seamănă cu un altul... De câte ori mi se adresa îmi spunea câte o grosolănie, aşa că l-am rugat să tacă...

— Deci, nu mai scoate niciun cuvânt în faţa dumneavoastră?

Aceeaşi curiozitate ca şi cea de ieri, a lui Nelly! Atâta doar că Marguerite se dovedise cu mult mai crudă, mai viciată decât fusese el în strada Feuillantines.

— De luni de zile...

— Niciun singur cuvânt?

— Niciunul... Uneori îmi aruncă nişte bilete făcute cocoloş, pe care însă nu le citesc...

— De ce?

— Fiindcă ştiu dinainte că nu sunt decât înjurături... Dovadă că nu e în toate minţile stă faptul că, atunci când i-a murit pisica, o maidaneză găsită nu ştiu pe unde, m-a acuzat că i-am otrăvit-o... Pe mine care o suportasem fără să spun un cuvânt, după ce că umbla prin toată casa şi, până şi nopţile, în dormitor... Se culca în pat cu el şi nu mă lăsa să dorm de tare ce sforăia...

Se uitase urât la el, cu o scânteie de triumf în ochi. Descoperise o nouă cale de a se răzbuna. Mâine-poimâine, această doamnă Martin va repeta povestea în toate magazinele din strada Saint-Jacques, pe unde va fi privit cu un amestec de reprobare şi milă.

— Ştiţi ce a făcut a doua zi?

— A doua zi după ce?

— După moartea pisicii... Vedeţi papagalul acela?

— Da... Ce frumos e!... Vorbeşte?...

— E mort...

— Mă şi miram cum de rămâne atâta vreme nemişcat...

— Era fiinţa cea mai inteligentă şi mai afectuoasă de pe faţa pământului... Dar bărbatul acesta era invidios... Fiindcă papagalul nu îl iubea... Şi atunci-, în timpul unei

crize, întrucât nu ştiu cum altfel să-i spun, o adevărată criză de furie oarbă, i-a smuls toate penele din coadă şi i le-a pus într-o vază, în bătaie de joc...

Doamna Martin îşi exprimase dezaprobarea clătinând din cap şi uitându-se fără nicio reţinere la Bouin.

— Pare liniştit..., şoptise ca pentru a-l potoli.

— Pare... Prefer să nu îl vedeţi când îl apucă furiile... Dacă nu şi-ar fi vărsat turbarea pe bietul Coco, fără îndoială eu aş fi fost victima...

— Şi nu vă e frică?...

— Ştiţi, la vârsta mea...

în sinea ei, Marguerite jubila, iar el bănuia că pusese la punct scena de multă vreme. însă tot nu voia să părăsească încăperea. Ar fi fost o dezertare.

—Mergeţi cu mine la bucătărie? Mai stăm şi acolo la taclale cât pregătesc ceaiul.

Cum doamna Martin nu avea niciun chef să rămână singură cu bărbatul care îi fusese astfel descris, se grăbise să îşi urmeze gazda. Le auzea vorbind în continuare cu jumătate de voce şi se întreba ce o mai fi inventând bătrâna.

De acum, orice i s-ar fi întâmplat nevestei, întreg cartierul l-ar fi indicat ca sigur vinovat. Păi, o persoană atât de fină, de blândă, de distinsă!... O femeie care locuise în aceeaşi casă încă de când se născuse şi al cărei prim soţ câştigase respectul tuturor!

De unde să se fi pricopsit cu bruta aia? Nu zice bine cine zice să rămână fiecare cu de-ai lui?

De unde o fi ieşit la iveală individul acela? îl ştia cineva? I se cunoştea trecutul?

Se întorceau, Marguerite ducând platoul de argint pe care nu îl folosise niciodată.

— Două cuburi de zahăr?

— Vă rog...

— O bucăţică de prăjitură?... Am nişte amandine excelente...

— Tatăl dumneavoastră nu cumva făcea şi

prăjituri?... Mi se pare...

— Biscuiţii Doise, aveţi dreptate... E o poveste lungă... încă o istorie care s-a sfârşit prost... Cam din aceleaşi motive... Tata a primit, de milă, într-unul dintre birourile sale, un om de nimic, un anume Sallenave... Nevasta îi era bolnavă, fiul refuza să se ducă la şcoală, nici el nu o ducea prea bine cu sănătatea... Pe scurt, vechea poveste... I-a încredinţat un post important... Apoi, când băiatul i s-a făcut mare, l-a angajat şi pe el... Puteţi crede ce vreţi, dar, după cincisprezece ani, tata era cel dat afară pe poarta propriei lui fabrici... Iar jumătate din scuarul care acum se demolează a trecut tot în mâinile acelor Sallenave... Tot au vândut... Acum se rad din temelie toate casele... în locul lor o să se ridice un imobil cu nu ştiu câte etaje, aşa că nici vorbă să mai vedem vreodată soarele... Şi încă asta ar fi bine, dacă nu cumva, cum afirmă unele persoane, vor construi un service cu staţie de benzină chiar în faţa ferestrelor... Eu am refuzat toate ofertele care mi s-au făcut... dacă aş fi cedat, atunci, scuarul care poartă numele tatălui meu ar fi dispărut... Mai luaţi o prăjitură...

în timp ce nevasta îi vorbea cu un fel de înfierbântare, doamna Martin arunca ocheade când înspre Emile Bouin, când înspre papagal.

Simţea că în aerul casei aceleia plutea ceva anormal.

Din când în când se uita şi la Marguerite, aşa cum femeile ştiu să se privească între ele.

Dar, oare, nu se întreba care dintre ei doi era cel cu adevărat deranjat la creier? Nu cumva, oare, amândoi?

Capitolul 6

Rezista de patru zile, patru zile de haos, cu senzaţia că tot îl vor învinge. Era o conspiraţie făcută să-i cedeze nervii.

Niciodată, de când trăia în casa aceea, Marguerite nu ar fi invitat înăuntru o femeie atât de vulgară precum doamna Martin, pe care Emile o vedea ca pe o adevărată vrăjitoare a cartierului, cu privirile ei întunecate, buzele şi obrajii încăr- caţi excesiv de fard roşu, îmbrăcată fără gust în rochia ei neagră, sub care i se ghicea corsetul.

Când ceasul bătea ora patru, apărea şi ea, ca în prima zi. Mai întâi îi auzea paşii în fundătură. Trecea apoi prin faţa primei ferestre, dispărea o secundă, apoi apărea în faţa celei de-a doua.

O clipă mai târziu răsuna soneria. Bărbatul rămânea nemişcat. Refuza să le cedeze teren, înţelegea că dacă ar fi făcut-o şi-ar fi pierdut puţin câte puţin spaţiul vital.

Planul era diabolic şi nu avea decât să îşi privească soţia pentru a fi convins de evidenta ei satisfacţie.

Ea se dusese să deschidă.

— Ce drăguţ din partea dumneavoastră că aţi mai trecut pe la mine...

—Mă bucură atât de mult să mai stăm şi noi de vorbă!... Nu întâlneşti în fiecare zi o femeie de calitatea dumneavoastră... Ce căldură e azi!... Dar aici e răcoare...

La mine în apartament te sufoci şi. în afară de asta. mai trebuie să şi suport tot timpul radioul vecinilor... Măcar de-ar avea şi ei gusturi bune... Nici vorbă!... Nu ascultă decât şansonete stupide...

— Intraţi, draga mea... Ceaiul e gata...

îi aruncase o privire şi lui Bouin, ca de obicei aşezat în fotoliul lui, numai în cămaşă. Bărbatul rezistase. Avea tot dreptul să se afle acolo, îmbrăcat cum îi plăcea. Doar nu pe el venea să-l vadă. Nici măcar nu-l băgau în seamă. Sau, mai degrabă, îl tratau nici mai mult, nici mai puţin decât ca pe un animal domestic, ca pe papagalul împăiat din colivie, de exemplu.

— Sper că aţi dormit bine astă-noapte...

— Ştiţi, la vârsta mea nu prea mai dormi... Cum te bagi în pat, cum îţi vin în minte toate necazurile...

Fals! Rar se trezea în zori.

O privire de vrăjitoare către Emile.

— Neplăceri aţi mai avut?

— Ei, e mereu la fel... M-am obişnuit... Dacă n-aş avea nervii tari, de mult aş fi murit sau aş fi ajuns la azil...

Le ura pe amândouă. Fiindcă, în sfârşit, îndrăznea să recunoască, în sinea lui, că îşi ura nevasta. Care ceruse ajutor din afară. Lupta nu mai era egală. Cine ştie dacă nu avea să aducă de pe stradă şi alte doamne Martin pentru a-l încercui cu o întreagă turmă de cotoroanţe.

Bouin bea prea mult. Şi nu pentru a-şi dărui micile momente de voluptuoasă somnolenţă. Simţea nevoia, ceas de ceas, de unul sau două pahare de vin pentru a-şi face curaj.

Nevasta îl urmărea. Degeaba încuia sticlele în dulapul a cărui cheie o ţinea tot timpul în buzunar, ea tot vedea câte aducea la masă dimineaţa şi nu avea cum să nu înţeleagă motivul drumurilor lui tot mai dese la bucătărie.

Cine ştie dacă nu povestea cui stătea să o asculte despre faptul că ajunsese un beţiv. Doamna Martin îi era martoră. Poate că, nereuşind să îi provoace moartea şi neîndrăznind să îl ucidă pur şi simplu, Marguerite îşi pusese în cap să îl interneze!

Lui Emile îi era frică. Chiar când nu vorbeau despre el, subiectul tot rămânea pe undeva, prin planul doi al dialogurilor lor punctate de suspine şi de priviri grăitoare.

— Nu s-ar putea zice, scumpă doamnă, că, deşi sunteţi atât de plină de calităţi, viaţa v-ar fi răsfăţat...

— Nu m-am plâns niciodată... Ce să fac, dac-aşa a vrut Dumnezeu...

— Din fericire, aveţi credinţa... întotdeauna am spus că dacă ai un Dumnezeu...

— Mi-e milă de oamenii care nu cred în nimic...

Ochii i se fixaseră asupra soţului.

— Dar, oare, aceştia nu se coboară singuri la rangul de animale?...

— Şi încă cum! Deşi animalele sunt inconştiente...

Ceaiul. Platoul de argint. Prăjiturelele. O dată se dusese şi el în bucătărie, luase sticla de vin roşu şi se pusese pe băut în faţa lor.

Fusese o greşeală ce nu trebuia repetată. Instinctul îl avertiza că nu putea duce la nimic bun.

Luase obiceiul de a merge, de mai multe ori pe zi, să bea câte ceva într-un mic bar-restaurant de vizavi de închisoare, unde mâncau şi inculpaţii care stăteau mai bine cu banii.

Acolo, puteai auzi patronul dând tot felul de comenzi, ca de pildă:

— Două cotlete de porc pentru Sucitu'... Cu mulţi cartofi şi salată...

— Cocoş în sos de vin pentru Notar...

Mai toţi arestaţii aveau porecle. Nimeni nu se mira cum de trăiau după gratii, între patru pereţi.

— Pe Ochilă l-au ţinut la infirmerie?...

— Nu, a ieşit ieri... Doctorul s-a prins că nu e mai bolnav nici ca mine, nici ca tine...

Bouin îşi bea paharul cu vin roşu la tejghea. Nu-l cunoşteau, aşa că erau cu ochii pe el.

— Nu sunteţi de prin cartier?...

— Ba da...

— Chiar că parcă v-am mai văzut...

— Locuiesc în scuarul Sébastien Doise...

Simţea nevoia să îşi explice prezenţa pe acolo, de parcă ar fi dat un examen la intrare. Invers decât la Nelly, aici era un du-te-vino continuu, clienţi mulţi, inşi dubioşi, câteodată, care vorbeau în şoaptă, prin unghere, chemau patronul şi îi spuneau câte ceva la ureche.

— Nu cumva sunteţi soţul bătrânei aceleia ţicnite?

Confirmase printr-un semn, ca şi când doar despre Marguerite ar fi putut fi vorba.

— De ce n-a vândut?

— Ce să vândă?

— Casele, ce naiba... Era vorba să se desfiinţeze fundătura ca să se facă un bloc enorm... I s-a oferit o avere pe maghernițele alea, dar din cauza încăpăţânării ei a trebuit să fie schimbate toate planurile...

A trecut şi pe la Nelly, dar nu i-a mai propus să intre în bucătărie. Aceasta înţelesese imediat că era deprimat.

— E de rău?

— Fac amândouă tot ce pot ca să mă pună jos... Doamna Martin asta e o... e o...

— E o brunetă destul de voinică, cu pleoapele umplute de negru?

— Da...

— Cea care ieri-alaltăieri era cu nevastă-ta?... Cu vreo doi ani în urmă ghicea-n cărţi... Nu ştiu ce s-a întâmplat, dar a intrat pe fir şi poliţia... Acum, nu prea mai face nimic... S-ar părea că are ceva bani puşi deoparte...

— Nu mai pot să le suport...

— Atunci, de ce stai cu ele?

— Fiindcă, dacă aş ieşi din cameră, sigur că ar lua-o ca pe o victorie a lor...

— Ce ciudat eşti... Uneori aş jura că te şi distrează povestea asta... Eşti convins că nu ţi-ar lipsi nevasta?...

— O urăsc...

— Bea-ţi paharul şi încearcă să te gândeşti la altceva, la natură, la păsările...

— Eu vorbesc serios şi tu...

— Şi eu...

Mai era şi mirosul: doamna Martin dădea pe ea tone de parfum ieftin, care se impregnase în întreg salonul.'Marguerite, care nu suporta parfumurile în general, nu spunea o vorbă, ceea ce demonstra o anumită complicitate între ele.

încă i se mai întâmpla să îşi urmărească soţia când mergea la cumpărături. Ea nu se mai mulţumea doar cu a se vedea cu doamna Martin după-amiezile. ci, ca din întâmplare, o întâlnea şi la băcănia italienească ori la măcelar, unde stăteau împreună la rând.

A cincea dimineaţă, Bouin nu mai rezistase şi, intrând la Nelly, aceasta înţelesese că nu mai venise doar pentru a bea un pahar sau două, nici pentru a trece puţin în bucătărie.

— Bătrâne, s-ar zice că s-a cam împuţit treaba... Ce ţi-au mai făcut?...

— Trebuie să îţi vorbesc...

Jenat, nu-i prea venea să intre-n miezul problemei.

— înţelegi, un bărbat are totuşi mândria lui...

Râdea în sinea ei. Cunoştea ea mai bine decât el bărbaţii şi ştia, din experienţă, că, atunci când vorbesc despre onoarea lor, lucrurile merg cât se poate de prost.

— Dă-mi ceva de băut...

— E al patrulea pahar!...

— Acum începi şi tu?...

— Ce vrei să spui?

— Că, oricum, tot îmi numără nevastă-mea paharele... De dimineaţa până seara stă cu ochii pe mine... E mai rău decât pe vremea când eram copil mic şi mergeam de-a buşilea... Când mă întorc acasă, face ce face şi trece pe lângă mine miro- sindu-mă... Baia a ajuns singurul loc în care mă pot închide de unul singur...

— Emile, săracul de tine!...

Nelly nu lua nimic în tragic. Din punctul ei de vedere, toate aceste poveşti conjugale erau toate la fel.

— Ei... Parcă ajunseseşi la m'ândria aia a ta...

— Câte camere ai sus?

Femeia se încruntase, neaşteptându-se la o asemenea întrebare.

— Două, dar, de ce?

El continuase, ruşinat, în şoaptă:

— Sunt totuşi un bătrân cumsecade, ştiu eu... Nu vreau să-ţi propun să trăim împreună ca nişte...

— Ca doi amanţi, asta ai vrut să zici? Află, băiete, că, în primul rând, nu am putut dormi în viaţa mea alături de un bărbat... Chestie de piele, de miros... Să faci dragoste pe fugă, de acord... Dar să transpiri umăr la umăr, să te loveşti de o mână sau de un picior când numai la aşa ceva nu te aşteptai. ei bine, nu!... Am încercat, la început, cu Théo... Doar era soţul meu... Pe la primărie trecusem din cauza amănuntelor băneşti ale afacerii...

După câteva zile l-am rugat să se ducă să mai cumpere un pat... Dormea în camera din spate... Cu toate acestea, ne-am iubit...

— Ştia că îl înşelai?

— Ce vrei să spui?

— Nimic... lartă-mă... Mă gândeam să-ţi devin un fel de chiriaş... Aş plăti... Tu ai stabili cât... Şi nici nu te-aş deranja... N-aş încurca pe nimeni... ,

— Şi-ar trebui să-ţi gătesc?

— Poate... Mi-ar plăcea... Dar, dacă trebuie, pot mânca şi în oraş...

— Cât timp?

— Habar n-am... Poate pentru totdeauna...

— Chiar în halul ăsta te chinuieşte baba?...

Nelly rămăsese pe gânduri.

— Cât ai fi dispus să plăteşti?

— Nici nu mai contează, în starea în care am ajuns... Am o pensie bună de la primărie... Şi nişte economii...

— N-o să te fâţâi toată ziua prin cafenea?... Nu prea le-ar plăcea clienţilor, pricepi tu...

— Pricep, pricep... O să fac cum vrei tu...

— Şi dacă-mi mai vin şi mie nişte prieteni?...

Emile se uitase spre uşa bucătăriei.

— Treaba ta...

— Nu o să fii gelos?...

— De ce-aş fi gelos?

— Nu e chiar frumos ce spui...

— Aşa e...

— Lasă-mi ceva timp, să mă mai gândesc...

— Cât timp?...

— Să zicem până mâine-dimineaţă, când treci din nou...

— Nu s-ar putea până astăzi?

— Chiar aşa ai ajuns?...

Nu i-a răspuns, dar părea la capătul puterilor, iar privirile îi erau rugătoare.

— Bine! Treci peste o jumătate de oră...

— Cât îţi datorez?...

— Lasă că îţi deschid imediat un cont...

Cum făcea cu obişnuiţii localului, îi trecuse şi lui consumaţia într-un carnet.

— La ce oră te scoli?...

— La şase... Dar mă pot trezi la orice oră... Aş putea băga la loc lăzile de gunoi, ridica obloanele, mătura prin cafenea... Sunt obişnuit...

— Du-te şi te plimbă puţin...

O ascultase mai speriat decât îşi amintea să fi fost vreodată. în ochii lui, acesta era unicul colac de salvare. La Nelly nu avea să se mai gândească nici la Marguerite, nici la doamna Martin, nici la toate ameninţările care îl apăsau în casa aceea din fundătură.

Nelly îl înţelegea. Cum înţelegea pe toată lumea. Nu avea prejudecăţi şi nu vedea decât latura bună a oamenilor şi a evenimentelor.

Dormitoarele erau la mezanin şi, de pe trotuarul de vizavi, li se puteau zări ferestrele ca nişte semilune. Probabil că aveau tavanele joase şi, de acolo, fără îndoială se auzeau toate zgomotele din cafenea şi din bucătărie.

Nu era acesta refugiul ideal? Aproape că s-ar fi putut crede iarăşi alături de Angèle. Nimeni nu îl va mai spiona. Va ieşi când va avea chef, fără a mai trebui să se tot întoarcă pentru a şti dacă e urmărit ori nu.

Scorpiile acelea două nu îl vor mai putea jigni chiar cu el de faţă, nu îi vor mai putea pândi reacţiile pentru a le folosi cine ştie când împotriva lui.

înconjurase întreg grupul de clădiri mai întâi într-un

sens, apoi în celălalt, uitându-se des la ceas, apoi, în sfârşit, intrase în cafeneaua întunecoasă şi rece.

La tejghea se afla un client, un muncitor cu haina murdară de ipsos. Şi figura îi era acoperită de ipsos, mai ales genele şi sprâncenele, făcându-l să semene cu un Pierrot din spectacolele de bâlci.

Se temuse să nu îi deranjeze. Nu era momentul să o supere pe Nelly. Lăsase să treacă un timp şi, când era pe punctul de a ieşi din nou, femeia îl făcuse să înţeleagă că nu era unul dintre clienţii bucătăriei.

— Ce iei?

— Un pahar de vin, ca de obicei...

— Mic sau mare?...

— Mare...

O şmecherie, în definitiv. Doar avea şaptezeci şi unu de ani şi nu trebuia să mai dea socoteală nimănui. De ce tot cerea unul mic, când ştia foarte bine că urma să îi pună unul mare?

— Mai avem cam o săptămână de lucru pe-aici..., continuase bărbatul cu faţă de Pierrot. Nu e rău... Suntem trei în echipă şi ne înţelegem bine... Pot să iau o sticlă-ntreagă, să le duc şi celorlalţi?...

— Tot din acesta?

Patroana plecă să mai scoată vin din pivniţă, dispărând încet, încet prin trapa pe care o deschisese.

Théo avusese o viaţă destul de frumoasă, chiar dacă o sfârşise rău, fiindcă murise tânăr, la şaizeci şi doi sau şaizeci şi trei de ani.

— Mulţumesc, domniţă...

Zidarul nu se putuse abţine să nu îşi lase privirea să alunece peste pieptul ei revărsat. Dacă ar mai fi avut măcar o săptămână de lucru în cartier, fără îndoială ar fi profitat şi el cum o mai făcuseră şi atâţia alţii. Avea părul blond deschis, abia de împlinise treizeci de ani şi ochii îi erau surâzători.

— Ei?...

— Bine, să-ncercăm...

— Când pot veni?...

— Când vrei... Am nevoie doar de puţin timp ca să fac patul... De când a murit Théo, nu a mai dormit nimeni în el...

Nu a întrebat-o cât o să fie chiria.

— O să-mi aduc valiza imediat după masă...

— Sper că nu ai de gând să treci la o mutare în toată regula...

Era atât de liniştit încât, pe stradă, simţise nevoia să fluiere. Pentru el, asta însemna descătuşarea şi se întreba cum de nu se gândise mai de mult la Nelly.

Intrând în casă, ochii îi sclipeau răutăcioşi. Marguerite urma să trăiască surpriza vieţii ei. Victima avea să-i scape. Se va trezi singură, fără să mai aibă pe cine spiona, iar el încerca să ghicească dialogul celor două femei, după-amiază, în jurul ceştilor de ceai.

— Şi a luat totul?, ar fi întrebat vipera aia de doamnă Martin.

— Nu. Doar o valiză mare...

— O fi plecat într-o călătorie?... Poate are pe cineva bolnav sau i-a murit cineva în provincie...

— Nu are familie... Nu primeşte scrisori, ci doar prospecte...

— Cum arăta?...

— Sfidător...

— Sunt convinsă c-o să se întoarcă...

— Credeţi?...

— Nu l-aţi urmărit?...

Ar fi roşit, probabil, fiindcă îl urmărise fără doar şi poate, îi jucase el un renghi de zile mari, dovadă că îşi regăsise echilibrul.

Valiza era destul de grea. O cărase în spate până în piaţa Saint-Jacques, unde se găseau în permanenţă două sau trei taxiuri.

Marguerite nu se ascunsese, mergând cam la zece metri în urma lui şi, când Emile se întorsese, putuse citi totala confuzie pe chipul ei.

— O să vezi tu, bătrâno...

Fără să îşi fi luat măsuri de precauţie, plecând în

grabă, femeia îşi uitase acasă geanta. în consecinţă, nu avea la ea niciun ban. Bărbatul i se urcase în primul taxi şi-i ceruse şoferului:

— La Gara de Est...

Gara de unde, în 1914, plecase pe front.

Ea rămăsese acolo, la marginea trotuarului, îmbrăcată în mov, fără a-şi crede ochilor. Ajunşi la Lion de Belfort, Bouin se aplecase către taximetrist.

— Mergeţi câteva minute în ce direcţie doriţi... O să vă spun eu, apoi, pe unde să o luaţi...

— Şi Gara de Est?

— Mi-am schimbat ţinta...

— Dumneavoastră plătiţi...

în sfârşit, după ce calculase că Marguerite avusese timp să se întoarcă acasă, dăduse noua adresă:

— La colţul străzii Feuillantines...

— Care dintre colţuri?

— Oricare...

Soarele fierbinte, strălucitor, îşi trimitea razele vertical. Parisul mirosea bine. De ani de zile nu mai respirase ca acum miasmele oraşului.

Ce farsă-i jucase!... în sfârşit avea să înţeleagă că el nu era un animal de companie pe care-l cumperi şi-l dresezi cum îţi vine. De acum o să mănânce singură la masă<singură în bucătărie, singură în toată casa, cu figura aceea de om căruia nu îi e foame, care nu are niciodată poftă de mâncare.

Un spirit pur, plutind pe deasupra împrejurărilor vulgare!

— Ai şi apărut?... Parcă spuseseşi...

Nelly mânca singură, dar vizibil cu poftă.

— Las valiza şi plec... N-am mai avut răbdare să aştept şi să mai mănânc o dată faţă-n faţă cu ea... Mă duc la restaurant...

După o ezitare, femeia îi propusese să împartă ce gătise, nişte cârnăciori apetisanţi de Toulouse pe varză roşie, umflaţi, suculenţi, răspândind o aromă plăcută de usturoi.

Deşi ar fi preferat să nu creeze un precedent. Era o

persoană practică, evident cu picioarele pe pământ. Şi cunoştea prea bine bărbaţii. Dacă se înţelegea atât de bine cu ei, era fiindcă nu le cerea mai mult decât puteau ei da.

— Poftă bună...

— Şi ţie...

îi zâmbise recunoscător şi se îndepărtase întinerit.

Toată viaţa îşi născocise, uneori fără să îşi dea seama, succesive obişnuinţe sau feluri de a-şi folosi timpul, mai mult ori mai puţin riguroase.

Era nevoie de săptămâni, de luni sau de ani pentru a face loc, fără nicio motivaţie aparentă, unui alt ritm, altor reguli, altor orare sau altor deprinderi.

Mai întâi fusese viaţa alături de părinţii lui, în copilărie şi adolescenţă, apoi în prima parte a căsătoriei cu Angèle, o viaţă în patru nu de fiecare dată plăcută, fiindcă mama sa suporta cu greu prezenţa nurorii. Cât despre tatăl lui, acesta, fie prudent, fie resemnat, evita să intervină.

Mama i se arăta în special strictă când era vorba despre ora mesei şi, când gătea, nu suporta să vadă pe nimeni prin preajmă.

— Du-te să te plimbi... Asta e mai degrabă pentru vârsta ta... Şi m-ar bucura mai mult decât să mi te tot încurci printre picioare...

În consecinţă, viaţa lor avea loc mai mult în afara casei. Mergeau şi iar mergeau. Bulevardele de pe malul apei le erau familiare, de la Charenton până la Pont-Neuf, şi li se întâmpla să bată împrejurimile până târziu, în noapte.

Când îşi închiriaseră apartamentul de deasupra cafenelei, mâncaseră de multe ori la restaurant, fie pentru că Angèle se culca la loc după ce el pleca la muncă, fie pentru că îşi doreau câte un fel de mâncare mai deosebit. Ii distra să descopere bistrouri simpatice şi ieftine, în care clienţii îşi aveau, în nişte rafturi, chiar şi şervetele fiecăruia.

Astfel notaseră perioada Mélanie, de la Halle aux

Vins, perioada Père Charles, de pe strada Saint-Louis-en-l'Ile, dar şi altele, fiecare cu aromele şi culorile ei, diferite de celelalte.

La fel se întâmpla şi duminicile. Intr-o primăvară, Emile îşi cumpărase o motocicletă cu care se duseseră în pădurea Fontainebleau, însă, după ce scăpaseră cu mare noroc din- tr-un accident, lui Angèle i se făcuse frică de vehiculul pe două roţi, şi, în consecinţă, îl vânduseră.

Doi ani fuseseră obişnuiţi ai trenului de Lagny, ajungând să cunoască toate colţişoarele regiunii.

Dansaseră în toate cârciumioarele de la ţară, pierdute în vegetaţie. El se apucase de pescuit, iar nevasta încercase şi ea să îl imite.

Urmase spitalul, unde ajungea mai devreme, se aşeza pe câte o bancă şi parcurgea ziarul de seară, înjurând când soneria anunţa ora de vizită, înainte de a fi apucat să citească toate titlurile.

Văduvia, apoi, viaţa solitară în fundătură, romanele devorate lângă fereastră, ţipetele bebeluşului de la parter. partidele de belotă, de după-amiaza, de la cafeneaua din Denfert-Rochereau...

Marguerite...

Acum intrase într-un nou univers în care căuta să se integreze, supraveghindu-şi comportamentul şi gesturile.

Numai dormitorul lui Nelly dădea spre stradă. Prin fereastra lui nu vedea decât o altă fereastră cu geamurile atât de murdare încât nu avea cum ghici ce se afla în spatele ei. Undeva, într-un atelier invizibil, un ciocan izbea în metal conform unui ritm lent, regulat. I se întâmpla să numere loviturile, aşteptând binefăcătoarea pauză. ,

Nu se plângea. Era fericit că scăpase de atmosfera din fundătură.

— Ce faci toată ziua?

— Mă plimb, citesc...

— Dacă nu e destulă lumină la tine în cameră, poţi să stai la mine, lângă fereastră, cu condiţia să nu fumezi împuţitele alea de trabucuri ale tale...

Pe ea nu îi era ciudă, cum îi fusese pe Marguerite.

— Nu îţi cer altceva decât să mă laşi să îţi dau o mână de ajutor...

— Mai vedem...

După expresia feţei, ghicea că nu se felicita pentru momentul în care acceptase să îl primească.

— Mă rog... Eşti şi tu un ciudat...

Printr-un chilipir, îşi cumpărase nişte cărţi ieftine, cinci sau şase, o adevărată provizie.

Pentru întâia oară după schimbarea domiciliului, se întorsese la cafeneaua din piaţa Denfert-Rochereau. Patronul îl recunoscuse.

— Ia te uită!... Dumneavoastră sunteţi!... Aţi fost bolnav?

îl privea grijuliu, de parcă Bouin nu ar fi arătat prea bine. Nu e vorbă, slăbise mult în ultima perioadă, şi asta se vedea mai ales pe gât. Gulerul cămăşilor, desfăcut, descoperea mărul lui Adam, scos în relief, cu pielea atârnând de o parte şi de alta.

Se uitase către masa de lângă geam, unde prietenii lui obişnuiau să joace cărţi.

— Căutaţi veteranii?... Uriaşul Désiré a murit acum un an, Colonelul, cum îi ziceaţi, deşi nu era decât sergent-major...

— Ce-a avut?

— I s-a făcut rău pe stradă... iar cel mic şi gras... Staţi un pic... îmi stă numele pe limbă... Loireau?... Voiron?... Cel care a avut papetărie la Porte d'Orléans... Nu contează... S-a întors la el în sat, în Dordogne, unde îşi avea familia... Cu ceilalţi nu ştiu ce s-a mai întâmplat... E un du-te-vino... Ce luaţi?

— Un pahar de Bordeaux roşu...

— Joseph!... Un Bordeaux roşu... Şi ce mai faceţi?... Sunteţi mulţumit?... Lucrurile merg cum vă doriţi?...

— Nu mă plâng...

— Parcă, soţia v-a murit?... După un accident... Vedeţi ce bine îmi ţin minte clienţii?... Le mai uit câteodată numele, dar am memoria fizionomiilor... Tot aici, în cartier, locuiţi?...

— Aproape de piaţa Saint-Jacques...

— Nu cumva dumneavoastră?... Ba da, sigur că da!... V-aţi căsătorit cu proprietăreasa întregului scuar...

— Numai al unui rând de case..., îl corectase.

— Oricum, e o mică avere... Peste drum se ridică un imobil nou, nu-i aşa?

— Nu încă... Nu au început lucrările... Unii dintre locatari nu se mută decât luna viitoare...

— Căutaţi parteneri pentru o partidă?...

— Nu neapărat...

Nu cunoştea jucătorii care luaseră locul celor de altădată. Erau mai tineri.

— Sunt jucători de bridge. Stau până la opt seara... Pasionaţii de belotă sosesc pe la patru...

Se întorsese pe strada Feuillantines făcând un ocol lung, pentru a trece prin parcul Montsouris. Ar fi trebuit să o ia şi pe strada Santé pentru a vedea de departe casa din capătul fundăturii, dar renunţase la ideea ridicolă.

Intrase pe culoarul locatarilor şi întredeschisese uşa de la bucătărie pentru a anunţa:

— Urc...

Se arăta întotdeauna discret. Abia sosit, se temea ca prezenţa lui să nu plictisească, aşa că parcă trăia în vârful picioarelor. Citea, ieşea câteva clipe pentru a fuma un trabuc, urca la loc şi privea oamenii care treceau pe stradă.

îi plăcea mirosul din dormitorul lui Nelly, un miros destul de puternic, care îi amintea de scurtele clipe pe care le petreceau amândoi în bucătărie.

Pe la şapte cobora iarăşi pentru a se duce să ia masa. Ea stătea în spatele tejghelei, în faţa a vreo şase clienţi. Mânca în timp ce îşi citea ziarul, închipuindu-şi-o pe Marguerite singură, în bucătărie, dacă nu cumva o mai invita pe doamna Martin.

I-ar fi plăcut să se poată ascunde pe undeva la sosirea acesteia, după-amiaza, când ceasul anunţa ora patru.

— Bună soluţie!..., ar fi suspinat Marguerite.

— Mie mi se pare că a procedat ruşinos, după tot ce aţi făcut pentru el... Când mă gândesc că l-aţi adunat de pe străzi ca pe o pisică maidaneză...

Dacă doamna Martin aşa spusese, greşise, fiindcă era de preferat să nu se pronunţe cuvântul pisică în casa aceea. Dar poate că o fi zis câine...

— Nu vă temeţi că, în starea în care este...

— Teamă de ce?...

— Nu ştiu... Un bărbat care nu mai este în toate minţile...

O fi auzit când îi ceruse taximetristului să îl ducă la Gara de Est? Dacă da, acum s-o fi întrebând în ce direcţie ar fi putut pleca. Fiindcă, la drept vorbind, el nu cunoştea pe nimeni spre est, nici în suburbii, nici în oraşele mai îndepărtate. Fusese nevoie de războiul din 1914 ca să ia o dată trenul din gara aceea. Mai târziu, cu Angèle, nu merseseră niciodată cu trenul mai departe de Lagny.

La întoarcere a găsit-o pe Nelly mâncând pe un colţ de masă.

— Ai gustat ceva bun?

— Un antricot cu cartofi prăjiţi...

— Mor după cartofii prăjiţi, dar nu fac niciodată, fiindcă nu le place clienţilor mirosul... Doar duminica, de câte ori mă hotărăsc să mai plec de acasă, îmi mai iau o porţie...

— Şi când rămâi, ce faci?

— Dorm... Ascult radioul... Citesc, dar nu prea mult, fiindcă nu mă pasionează cărţile... Mereu aceleaşi poveşti şi nimic adevărat în ele...

— La cât închizi?

— Când mi se face somn... Seara nu prea vine nimeni... Doar aşa, câte un client, din când în când... Un păhărel la botul calului... Pică bine, ţinând cont că tot nu am ce face...

— Gata, te las...

— De ce?

— Mă tem să nu te deranjez... Doar ţi-am promis...

— La drept vorbind, eşti un timid... N-aş fi crezut... Nu cumva ai fost să dai târcoale aşa, ca din întâmplare, prin strada Sânte?

— Niciodată! De ce aş fi făcut-o?

— Habar n-am... Poate ca să-ţi vezi nevasta şi să afli

cum a încasat lovitura... Chiar vrei să-ţi spun?... Aveţi tot atâta nevoie unul de altul ca doi tineri căsătoriţi... Hai, lasă protestele... O să vezi... Nu-ţi dau nici cincisprezece zile până o să te întorci la ea...

— Mai bine... Nici nu mai ştiu... Nu contează...

— Să zicem că mă înşel... Uite: cât spăl vasele poţi să duci pubelele pe trotuar. Le găseşti în curte, la capătul culoarului. Cele care au un cerc roşu. Fiecare locatar are culoarea sau iniţialele lui, altfel nu le-am mai deosebi şi ar duce fiecare în cârcă mizeriile celorlalţi.

Ea îşi citise jurnalul, întreruptă de două ori de câte un client, şi, de fiecare dată, Emile se îndepărtase, în cazul în care ar fi fost nevoie de bucătărie.

— Ia zi, ai de gând să tot intri şi să tot ieşi ca omuleţii din barometrele suedeze?... Ce-ţi închipui?... Că-mi fac curul cadou tuturor clienţilor?... Bine... N-oi fi tu singurul, or mai fi şi alţii... Dar, cum o fac pentru că aşa-mi place, am tot dreptul să aleg...

Au urcat pe la zece seara. De data aceasta, el închisese obloanele.

— Şi dincolo te culcai devreme?

— Da... dacă nu era ceva interesant la televizor...

— Televizor nu am... Costă scump...

îşi jurase, în sine, că se va duce să îi cumpere unul mâine. Seara ar fi plăcut să urmărească emisiunile alături de ea.

Fără să îşi fi dat seama, reconstruia un fel de mică lume destul de asemănătoare celei din care tocmai fugise.

— Nici cadă nu am, numai duş... Se intră pe uşa asta... Vara, apa nu e încălzită... Nu e vorbă, nici nu aş avea nevoie de apă caldă...

îşi scosese rochia peste cap. Uşa dintre ei rămăsese deschisă. Renunţase şi el la haină, la cravată şi apoi aşteptase, ezitând dacă să se dezbrace mai departe sau nu.

— în după-amiaza asta ce ai făcut?

— Am băut ceva în piaţa Denfert-Rochereau... într-o cafenea unde jucam cărţi pe vremuri... însă nu mi-a mai rămas niciun prieten pe acolo. Iar pe cei noi nu-i ştiu...

— Şi după?

— Am mers în parcul Montsouris şi am stat pe o bancă...

— Şi te-ai uitat cum se joacă copiii?

Râdea de el.

— ...Ori ai aruncat pâine la păsărele?

— De ce râzi?

— Habar n-am... Viaţa e ciudată... Nu ţi se pare?... Uite! în clipa asta te-ai făcut mic, mic ca să nu cumva să închid uşa înainte de a fi complet dezbrăcată... îmi ştii tu bine bucile, da-n curul gol nu m-ai văzut niciodată... Hai, recunoaşte!

— Da... Mă gândeam mult la asta, seara...

— încercând să adormi în camera nevesti-tii!... Bine, dacă îţi face plăcere, vom inaugura şederea ta aici făcând dragoste... Dar nu la mine-n pat şi nici în dormitor... La tine...

Odată goală puşcă, începuse să se învârtească prin dormitor fără nicio ruşine, aranjându-şi lucrurile la locul lor.

— Ei?

— Da..., şoptise bărbatul.

— Aşa rămâi?

Pantalonii şi cămaşa nu şi le scosese.

— Aş prefera...

Nu îndrăznea să se dezbrace mai mult. La rigoare, faţa mai putea da o iluzie, însă trupul îi era slăbit; îmbătrânit, şi se temea să nu observe în ochii ei sclipiri de milă ori de batjocură.

— Cum vrei să stau?

Deşi acum aveau şi pat, o făcuseră tot ca jos, în spatele uşii.

— Bine! Acum închid uşa şi mă culc. Noapte bună...

Ironică, îl sărutase pe frunte şi se retrăsese în camera ei, unde o auzise întinzându-se în pat.

Ziua următoare se desfăşurase aproape la fel, cu diferenţa că, seara, televizorul era deja instalat în bucătărie. Drept mulţumire, la apariţia aparatului, Nelly remarcase:

— Nu eşti prost deloc...

— De ce?

— De-aia... Asta te va ajuta să îţi treci serile... Vă uitaţi amândoi la televizor, tu şi baba ţa?

— Da...

— Şi cu cea dinainte? -

— Nu aveam pe vremea aia...

Duminică rămăsese în pat până la unsprezece, când ea deschisese uşa căscând.

— Nu ai ieşit pe nicăieri?

— Am aşteptat să te trezeşti pentru a te invita să mâncăm împreună într-un restaurant; poate la Paris sau în împrejurimi, unde vrei tu...

— Chiar atât eşti de bogat?

— Mi-ar face plăcere... Aşa ai putea mânca şi tu cartofi prăjiţi...

— Atunci, ce-ai zice de Saint-Cloud? Era pe-acolo un fel de terasă cu bolţi de verdeaţă, chiar la marginea apei. Am fost o dată cu Théo... Mă întreb dacă o mai fi existând...

Luaseră metroul. Era pentru prima oară când o vedea în afara cafenelei, îmbrăcată într-o rochie de stambă şi cu ciorapi albi. Căutaseră pe malul Senei localul până îl găsiseră, dar aşteptaseră un ceas până să se elibereze o masă.

— Ştii câţi ani aveam când am venit întâia oară aici?

— Douăzeci?

— Optsprezece... Aşa... Făceam încă trotuarul pe bulevardul Sevastopol... Théo m-a luat cum ar fi putut-o face cu oricare alta... Doar eram trei prietene în acelaşi colţ de stradă, aşa că, pe întuneric, a ales la întâmplare... După ce-am făcut-o, nu a plecat imediat... A început să mă întrebe tot felul de lucruri... Nu-mi plăcea deloc

treaba... E plină lumea de ţipi care nu plătesc o fată decât pentru ca aceasta să le povestească viaţa ei. Alţii îţi tot plâng pe umăr la auzul unor asemenea nenorociri... S-a întors, m-a invitat să mâncăm împreună şi m-a adus aici, dar ştii cum? în taxi, te rog frumos!... N-am mai avut nicio îndoială că de atunci în trei luni o să mă mărit cu el... Nu e tare? Iar astăzi mă găsesc în acelaşi loc, cu tine la masă...

Nu mai continuase. Lui i-ar fi plăcut să ştie ce era ea gata să spună, mai departe, dar nu îndrăznise să insiste.

La întoarcere, după ce se mai plimbaseră pe malul Senei şi se uitaseră la şlepuri, ea îi declarase:

— Bine! Aşa, în mod excepţional, poţi să mănânci cu mine. Duminica seara mă mulţumesc cu jambon şi brânză...

Se uitaseră la televizor. Cum nu pricepea episodul, fiindcă nu văzuse serialul, el i-a spus toată povestea. Urcaseră pe la unsprezece şi intraseră, imediat, fiecare în camera lui.

— Abia aştept să mă bag în pat... Pun pariu că am făcut insolaţie... Dacă ies din casă aşa de rar...

Luni dimineaţă îi făcuse surpriza de a mătura pe jos, de a face ordine în bucătărie şi de a pregăti şi cafeaua până ca ea să coboare. Se comporta cam ca un câine care îşi găsise un nou stăpân şi făcea tot posibilul să îi placă.

îi era frică să nu fie aruncat în stradă, bănuind că entuziasmul lui Nelly poate să nu fie chiar de lungă durată.

Aceasta îl suporta, găsind situaţia amuzantă. Dar cât timp, oare? Aşa că se făcea mic, oferea cele mai mărunte servicii şi se grăbea să dispară de câte ori nu mai era nevoie de el.

Se întorcea iar şi iar în parcul Montsouris unde, într-ade- văr, se uita cum se jucau copiii. El nu avea. Cu prietenii sau, mai degrabă, cu tovarăşii lui se întâlnea la cafenea, mai rar la ei acasă, şi atunci seara târziu, când copiii acestora dormeau.

Drept pentru care îi privea uimit ca şi cum, abia după ce trecuse de şaptezeci de ani, descoperea copilăria.

Ceea ce îl mira cel mai tare erau cuvintele murdare pe care aceştia şi le aruncau peste capetele mamelor, care nici nu-i băgau în seamă.

Aşa o fi făcut şi generaţia lui în copilărie? La treisprezece ani nu ar fi îndrăznit să îi mărturisească mamei că aflase de la colegi cum se nasc bebeluşii.

Stai drept... Nu-ţi mai băga degetul în nas... Mănâncă frumos... Pe unde-ai mai umblat de-ai adunat tot noroiul ăsta?... Şterge-te pe picioare...

Dacă ar fi făcut copii, acum ar fi fost căsătoriţi şi ar fi avut, la rândul lor, copii...

Ar fi fost mai fericit, Bouin, în cazul acela? Dar ce, era nefericit? Să fi fost vreodată în viaţă nefericit?

Nu cumva cât locuise în scuarul Sébastien Doise? Evident. Existase şi perioada aceea... Fusese îngrozitor de îngrijorat, mai ales după povestea cu pisica. Soţia îl ura. Şi el o ura. Pe unul dintre bilete, într-o zi când o văzuse apăsându-şi neîncetat mâna pe piept ca şi când inima urma să înceteze să-i mai bată, el îi scrisese:

Poţi să crapi/

Chiar aşa şi gândea? Oricum, era răspunsul la răutăţile ei. Căci inventa unele mai subtile decât ale lui şi aranja lucrurile diabolic, în aşa fel încât orice vină să poată fi pusă pe socoteala lui.

Doar se stabilise o dată pentru totdeauna că el era un monstru, iar ea, o victimă nevinovată...

La ce bun însă să se mai gândească la asta? Doar scăpase. Era liber. îi plăcea micuţa cafenea cu dalele ei roşii, cu bucătăria care mirosea atât de bine, cu cele două dormitoare şi cu locul lui, din timpul zilei, de la fereastra boltită ca o semilună. Era atât de bine să o vadă pe Nelly dimineaţa, deschizând uşa abia mişcându-se de somn, în cămaşa ei mototolită, şi seara, când lăsa uşa deschisă cât timp se dezbrăca.

— Pot cumpăra de la tine nişte Bordeaux roşu?... Mi se mai întâmplă, cât stau sus, să am chef de un pahar şi nu aş vrea să te mai deranjez...

— Din cel la sticlă, de un franc paharul?...

— Da...

— Mă duc imediat să caut în pivniţă...

Uite-aşa! Existenţa i se organiza. îşi găsise un nou colţişor al lui.

Capitolul 7

otul ţinuse ceva mai mult de o săptămână, mai preM cis zece zile, dacă punem la socoteală şi cele două ^■1'' duminici, cea de la Saint-Cloud şi cealaltă, cu furtuna, pe care o petrecuseră învârtindu-se între parter şi etaj, pentru a se opri, până la urmă, posaci şi fără chef, în faţa televizorului.

Mai târziu, cu siguranţă îi venea greu să admită că viaţa lui alături de Nelly fusese atât de scurtă, fiindcă aceasta, în mintea lui, se aşezase în galeria de femei alături de care trăise multă vreme: mama sa, Angèle, Marguerite.

Până la urmă o să o confunde şi pe ea cu celelalte.

Era greu de explicat ce se întâmplase. îşi amintea cuvinte, atitudini, fraze, dar mai ales priviri şi, în special, reacţia lui faţă de acele priviri, însă nu îşi mai dădea seama dacă era vorba despre amintirea inconştientă a cutăreia sau cutăreia dintre perioadele existenţei sale.

Intr-o dimineaţă, pe la ora zece, tocmai îşi citea ziarul lângă fereastra boltită de la mezanin.

Cumpăra mai multe jurnale decât în mod obişnuit, fiindcă încă îi lipsea curajul de a începe un roman de proporţii. Cu fiecare nouă carte trebuia să parcurgă un număr de pagini până să se familiarizeze cu personajele, să le recunoască după nume, fiind deseori obligat să se întoarcă pentru a relua anumite fragmente.

Acum număra mai multe ore goale decât în scuarul Sébastien Doise, întrucât îşi impusese să nu o deranjeze pe Nelly în perioada în care puteau apărea clienţi. De

plimbat, se plimba mult, dar tot nu reuşea să îşi umple toate zilele. Continua să meargă să se aşeze pe câte o bancă din parcul Montsouris, să ia şi masa de prânz, şi cea de seară în oraş, cu excepţia celor două cine la care fusese invitat să rămână.

în dimineaţa aceea ridicase ochii din carte şi o văzuse pe trotuarul de vizavi. Era chiar Marguerite, împietrită, cu geanta de piaţă în mână, privindu-l cu o expresie dureroasă, pe care nu i-o mai văzuse. -

Fusese atât de şocat încât începuse să vorbească de parcă între ei nu ar fi.fost distanţa aceea din stradă până la etaj. Fereastra era deschisă. Dacă ar fi vorbit mai tare, ea l-ar fi putut auzi.

Nu şi-o închipuise niciodată astfel. îi dispăruseră şi rigiditatea, şi siguranţa de sine. Nu mai era vechea domnişoară Doise cu privirea ei studiată, ci o biată femeie oarecare, trecută, obosită, speriată, bolnavă poate.

Parcă îmbătrânise şi mai mult şi se îmbrăcase ca vai de ea, în grabă, cu o rochie care nu i se potrivea nicidecum.

îl înşelau ochii sau buzele i se mişcau ca într-o rugăciune?

Ruşinat, derutat, Emile se străduise să nu se ridice, să nu se mişte, să îşi întoarcă privirea. Oamenii care treceau pe trotuar o atingeau, dădeau peste ea, care nu se mişca, fascinată parcă.

Apoi, încet, regretând s-ar fi zis, cu pas şovăitor, se îndreptase către colţul străzii Saint-Jacques.

El mai rămăsese încă vreun sfert de ceas cu ochii în ziar, fără a mai fi citit. După care coborâse. La tejghea, Nelly îl servea pe lăcătuşul din capătul străzii.

— Un pahar de vin alb...

îl privise curioasă, îl servise cu gesturi mecanice, după care îşi continuase discuţia:

— ...din moment ce a fost una, vor mai fi şi altele... Vremea s-a stricat şi o să mai treacă vreo câteva zile până să se îndrepte...

Până la urmă înţelesese că vorbeau despre furtuni. în noaptea precedentă fusese cea de-a treia în numai patru zile.

— Tot ce-mi doresc, mormăise lăcătuşul, e să fie duminică timp frumos... Le-am promis copiilor că-i duc la pădure şi...

Plecase ştergându-se la gură. Nelly şi Bouin se priveau.

— Ei?

— Ei, ce?

— Nu mă face să cred că nu ai văzut-o, explicase Nelly.

— Bineînţeles că am văzut-o...

— Şi efectul?...

— Niciunul... De ce?...

Şi femeia asta pretindea că poate citi în el.ca într-o carte deschisă, lucru pentru care îi era ciudă pe ea. îl deranja să descopere că era şi ea ca toate celelalte.

Nu coborâse pentru a se confesa. Nici nu ştia de ce coborâse. Cu siguranţă nu pentru a se ascunde în spatele fustelor mamei.

Şoptise, pesemne:

— Groaznic ce-a mai îmbătrânit...

Tăcuse imediat, fiindcă i-ar fi putut ghici mila din glas. Era pentru întâia oară când nu se mai simţea la largul lui lângă Nelly, ba chiar se îndoia de ea.

— Unde te duci?

— Să mă plimb...

Nu ca să dea de Marguerite. O luase în sens invers şi făcea eforturi pentru a nu se mai gândi la ea.

Fusese o zi cu adevărat neplăcută. Stătuse mai mult decât oricând la fereastră. Totuşi, ajunsese până în parcul Montsouris, dar nu rămăsese decât câteva minute pe bancă.

Se aşteptase el: a doua zi, la aceeaşi oră, o revăzuse în acelaşi loc, aproape exact în aceeaşi poziţie, cu ochii ridicaţi. Era ceva patetic în bătrâna aceea uscată şi şubredă, ceva ce te ducea cu gândul la credincioşii care,

prin biserici, devorează din priviri statuia Fecioarei Maria.

Nelly nu îi mai spusese nimic, dar nici nu se mai purtase cu el cu naturaleţea din zilele precedente. Părea să îşi zică în gând:

— Băiete, eşti în mare pericol...

Aşa şi era. Apariţia îl dăduse peste cap. Crezuse că s-a eliberat şi începea să descopere că se înşelase.

Ea revenise şi o a treia, şi o a patra oară, tot mai de plâns, de-ai fi zis că e pe punctul de a se prăbuşi, epuizată, pe trotuar.

Intr-o după-amiază, pe stradă, se întorsese şi o descoperise mergând în spatele lui, la vreo treizeci de metri.

Era ora plimbării în parcul Montsouris. Nu îşi schimba nimic nici din cutume, nici din itinerar. Înainta cu paşi mari, auzindu-i în spate pe ai ei, mărunţi, grăbiţi şi, din când în când, încetinea spunându-şi că altfel femeia-avea să-şi piardă suflul.

Fiindcă, evident, gâfâia. Fiindcă, evident, îi lipsea. Nu-şi mai regăsise echilibrul în locuinţa goală, iar prezenţa în urma lui era în acelaşi timp o mărturisire şi o rugăminte.

Bouin făcea eforturi pentru a nu se lăsa impresionat. Se aşezase pe banca lui, pe când ea rămăsese la colţul unei alei.

— Ai fost pe-acolo?

Cum o fi putut Nelly ghici că Marguerite se ţinuse după el, care fusese tentat să...

— Nu...

— Ştii, Emile, nu trebuie să îţi fie ruşine de mine... Te-aş înţelege...

Cuvintele acelea l-au enervat. Toată viaţa detestase să fie judecat şi, mai ales, să vadă cum oamenii prevedeau ce urma să facă, din moment ce el habar nu avea şi încă mai stătea în cumpănă.

Nu dorea deloc să se întoarcă în scuarul Sébastien Doise. Aici era fericit. îşi putea cultiva obiceiurile şi

ciudăţeniile lui.

Atâta doar că nu mai simţea acelaşi sentiment al eliberării din primele zile.

Aproape că o uitase pe Marguerite. Şi uite că acum încerca să năvălească peste el, cu timiditate, cu o umilinţă pe care nu ar fi ghicit-o nicicând în ea.

Nu cumva doamna Martin o fi sfătuit-o să se comporte astfel? S-or mai fi văzând amândouă în fiecare după-amiază, pentru a vorbi despre el?

îşi punea asemenea întrebări şi multe altele lăsându-şi gândurile să zboare în voia lor.

— Ieşi?

— Am nevoie de aer... Ziua a fost sufocantă...

în seara aceea, la căderea nopţii, o luase aproape direct, cu doar un mic ocol, atât cât să pară că are unele ezitări, către strada Santé, trecând prin faţa fundăturii unde se vedea becul stradal şi se auzea jetul de apă. Din depărtare nu putea şti dacă e lumină la vreùna dintre ferestrele ultimei case.

Nelly nu îl întrebase nimic. Când se întorsese, ea se băgase deja în pat. închisese uşa dintre ei, şoptind uşor, în cazul în care ea chiar ar fi dormit:

— Noapte bună...

— Noapte bună...

Fusese o noapte groaznică. Se trezise cel puţin de cinci ori, cu scuza că merge să facă pipi, adormise la loc cu greutate, pentru a se scufunda în vise de neînţeles, pe care nici măcar nu şi le mai amintea la sculare.

Tot ce ştia era că se lupta. Că nu voia. Nu putea preciza ce refuza atât de sălbatic, însă îl copleşea faptul de a vedea că toată lumea se coalizase împotriva lui, că el era singura persoană de partea lui.

La şase se ridicase din pat obosit, măturase rumeguşul, spălase bucătăria cu multă apă, băgase la loc pubelele, băuse ceva vin roşu la sticlă şi, când Nelly coborâse în papuci şi aproape goală pe sub rochia ei neagră, nu găsise nimic să îi spună. Venise, după cum se aştepta, şi rămăsese în picioare, în acelaşi loc, în aceeaşi

poziţie, mereu cu aceeaşi întrebare în privirea aţintită asupra lui, de care nu mai reuşi să scape nici mai târziu.

Ochii ei erau de un albastru şters, dar, când era emoţionată, albastrul bătea într-un fel de gri murdar, iar figura îşi pierdea luminozitatea, albindu-se, urâţindu-se cumva.

Ai fi zis că se stingea, că nu mai putea lupta mai departe.

Bouin tot mai refuza să se lase cuprins de milă, deşi nu reuşea prea bine. La prânz nu îi fusese foame, aşa că lăsase jumătate din porţie în farfurie. Deşi alesese restaurantul lui preferat şi comandase tocană de viţel în sos alb, ca-n vremurile bune.

— N-a ieşit bine?..., se neliniştise patronul.

— Ba da, însă nu prea mi-e foame...

— O fi, poate, din cauza căldurii. Nu păreţi să o suportaţi prea bine...

Şi omul acesta îl privea cu atenţie, de parcă ar fi vrut să descopere pe faţa lui Dumnezeu ştie ce maladie.

Chiar nu l-or fi putând lăsa în pace? Nu avea de dat nimănui socoteală, în schimb toată lumea se înţelesese să stea cu ochii pe el şi să îl judece.

Păi ce, o judeca el pe Nelly? Le judecase vreodată pe Angèle ori pe Marguerite?

Până la urmă o să se supere, o să le pună pe toate în aceeaşi oală şi o să le considere duşmanii lui. Dacă s-ar apuca şi bărbaţii să-şi bage nasul unde nu le fierbe oala...

Nu se întorsese imediat. Sărise într-un autobuz, ajunsese pe bulevardul Saint-Michel şi o luase către Sena. Umblase multă vreme, trecând de-a lungul antrepozitelor de la Bercy, fără însă a mai contempla, ca altădată, cum erau descărcate şlepurile.

Abia de aruncase o privire vechii lui case. Cât despre cea a părinţilor şi a copilăriei, din spatele ecluzei de la Charenton, de mult fusese rasă de pe faţa pământului pentru a se ridica un ansamblu de locuinţe cu chirie redusă, pentru persoanele cu venituri modeste.

Era deja prea obosit pentru a se mai întoarce pe jos

până în strada Feuillantines, aşa că aşteptase autobuzul, posomorât şi cam speriat. În nări, îi stăruia un miros de praf, iar pantofii începuseră să îl bată. Nu mai făcuse un drum atât de lung de ani şi ani de zile.

Ar fi trebuit să intre pe coridor, dar până la urmă împinsese uşa de la intrarea în cafenea. Nelly nu se afla la tejghea. Zărise o umbră mişcătoare în spatele perdelei care acoperea intrarea în bucătărie.

Nu resimţea nici cea mai mică umbră de gelozie. îşi făcuse şi ea apariţia, netezind cu palmele poalele rochiei şi, câteva clipe mai târziu, un bărbat trecuse pe trotuar cu faţa ostentativ întoarsă în cealaltă direcţie.

— Iar a venit...

El nu spusese nimic. Nici nu ar fi avut ce.

— Părea derutată...

Desigur, fiindcă nu îşi făcuse obişnuita plimbare prin parcul Montsouris. L-o fi crezut bolnav?

— De data asta a traversat...

— Şi-a intrat?...

—Nu... Ar fi trebuit... A atins clanţa din vârful degetelor... M-a privit de parcă m-ar fi fotografiat, apoi s-a hotărât şi-a plecat...

S-a abţinut să o întrebe: „Ce mai făcea?". Realizase că nu i-a fost uşor să treacă strada şi să se apropie de clădire... Fusese pe punctul de a intra... Şi asta ar fi obligat-o să vorbească cu Nelly... Ce i-ar fi putut spune?... Ar fi îndrăznit să îi ceară noutăţi?... Ar fi fost capabilă să o roage să i-l dea înapoi?...

— Mai bine te-ai hotărî...

— Să ce?

Femeia ridicase din umeri ca în faţa unui copil care pune întrebări idioate.

— Sunteţi ca şoarecele şi pisica...

— Nu înţeleg ce vrei să spui...

— înţelegi foarte bine şi ştii cum o să se termine toată povestea...

— Cum?...

Ea mai ridicase o dată din umeri.

— Ia şi bea...

în faţa televizorului abia dacă schimbaseră câteva cuvinte, de parcă fiecare ar fi fost doar el şi aparatul. Apoi urcaseră şi îşi spuseseră noapte bună, fiecare în faţa camerei lui.

Emile dormise mai bine, încă apăsat, dar mai puţin agitat decât noaptea precedentă. Acum, Nelly era cea supărată. îşi îndeplinise măruntele sarcini gospodăreşti ale dimineţii ca un robot şi, când ea coborâse, evitaseră să se privească.

La ora zece, Marguerite sosise la întâlnire. Nici ea nu se uita direct în ochii lui. Privirile îi alunecau de parcă ar fi vrut să păstreze un secret pe care toată lumea ţinea morţiş să i-l fure.

Până la urmă se îndepărtase. Numai atunci bărbatul se uitase şi el direct la ea, până când bătrâna dispăruse după colţul străzii.

Jos erau clienţi. Se puteau auzi voci vesele, de muncitori în pauză care-şi făceau cinste. Şi el lua astfel de pauze când era supraveghetor de şantier, însoţind câte un maistru ori un antreprenor într-un bar pentru a da un pahar peste cap.

Stătea în picioare în faţa patului lui Nelly, un pat din aramă cum nu mai văzuse din tinereţe. Trecuse apoi în camera lui şi scosese din dulap o sticlă de Bordeaux roşu pe care se dusese singur în pivniţă şi îl trăsese din butoi.

Ca Théo... Théo care murise... Moartea îl luase brusc, când nici nu se aştepta, ca pe mama sa...

I s-ar fi putut întâmpla şi lui... I se putea întâmpla şi lui Marguerite, care ajunsese acasă şi stătea singură în bucătărie...

Cine avea să-i descopere trupul?... Şi după câtă vreme?...

Tot se mai lupta, se străduia să nu cedeze. Nelly avea dreptate. în definitiv, ştie şi el foarte bine cum avea să se încheie toată povestea. Atunci de ce să nu îi pună capăt chiar de acum?

Râdea ea jos, la vreun banc spus de cine ştie ce client, dar era sigur că urechea îi era atentă la paşii lui pe podeaua mezaninului.

Valiza era deasupra garderobei. Se ridicase pe vârfurile picioarelor ca să o apuce, îşi luase hainele de pe umeraşe şi le înghesuise înăuntru cu tot cu lenjeria şi pantofii de schimb.

Ce va zice Nelly ori cum se va uita la el numai de bine nu urma să fie. însă se săturase să tot fie subiectul de interes al altora. Avea dreptul să trăiască după cum credea de cuviinţă, să se lase în voia propriilor impulsuri.

Se privise în oglindă şi observase că a îmbătrânit.

La ce bun să se mai chinuiască să înţeleagă? Se tot întrebase în ultimele zile, până îl apucaseră durerile de cap.

Coborâse scara fără grabă, cu valiza în mână. Ar fi putut pleca fără a fi văzut, ajungând direct pe trotuar şi luând-o la stânga.

Oricum, îi mai datora nişte bani. Nu îşi plătise nici camera, nici sticlele băute sus, nici paharele golite la tejghea.

Muncitorii plecaseră. Rămăsese doar zidarul cu mutră de Pierrot. Ajunsese un obişnuit al casei. Să fi trecut şi de cealaltă parte a uşii de la bucătărie, pândind prin perdea?

Nelly îl privise fără a-şi arăta mirarea.

— Presupun că vrei nota de plată.

Nu era supărată. îi vorbea ca de obicei, în timp ce căuta pagina lui din carnet.

— Camera nu o mai pun la socoteală...

— Ba te rog să o faci...

— Habar nu am nici cât vine, nici câte zile ai stat...

— Unsprezece...

Păruse surprinsă că le numărase atât de precis.

— Cum vrei... Să zicem, trei franci pe zi...

— Prea puţin... Zi măcar cinci...

— N-o să ne certăm, acuma... Consumaţia e cincizeci şi doi de franci...

— Plus două mese...

— Atunci scad dejunul de la Saint-Cloud... Haide, doar ai fost invitatul meu...

Zidarul roşcovan aştepta fără să înţeleagă ceva. Bouin îşi scosese banii din portofel.

— Nu ai mărunţiş?...

— Nu îndeajuns...

Nici în casa de marcat nu mai erau.

— Mă duc să caut...

Nelly ieşise din cafenea, traversase o zonă însorită şi apoi făcuse să răsune clopoţelul de la intrarea în patiserie.

— Gata!... Cred că am încheiat afacerea... Iei un Sancerre?

Nu o putea refuza. îşi pusese şi ei unul.

— Rândul patroanei..., glumise Bouin.

îşi băuse paharul dintr-o sorbitură, după care îngăimase un adio stângaci. Ieşise fără a mai întoarce capul, simţindu-le privirile în ceafă. Peste o clipă urmau să facă dragoste în spatele uşii, iar gândul acesta îl săgeta în inimă.

Regăsise itinerarul familiar pe care îl urmase atâţia ani. în curtea spitalului Péan, femei, copii, bătrâni stăteau la rând la uşa dispensarului. Ceva mai departe, o dubă era parcată în faţa închisorii.

Făcu stânga, în fundătură. De o parte a străzii, casele erau goale, cu storurile coborâte, la parter, cu ferestrele de la etaj fără perdele.

Linia ce despărţea umbra de lumină trecea chiar prin mijlocul străzii.

Nu se folosise de cheia care rămăsese la el fără să fi vrut. Sunase, lăsându-şi valiza pe trotuar. Ciulise urechile, surprins de liniştea din interior, tresărise apoi când uşa se între- deschisese şi când zărise jumătatea unui chip prin crăpătura îngustă.

Pregătise o bucată de hârtie, pe care însă nu o mai aruncase cu obişnuita mişcare din mijlociu şi degetul mare. Când uşa se deschisese larg, i-o întinsese fără un cuvânt.

Marguerite o luase tăcând şi ea, dar cu o privire

speriată, îşi scosese ochelarii din buzunarul şorţului. Citise, lăsând uşa deschisă, apoi intrase în salon.

Emile trecuse pragul, recunoscând mirosul, densitatea şi greutatea aerului dinăuntru. în salon zărise colivia şi papagalul încremenit acolo.

Marguerite scria aplecată deasupra pianului.

Biletul lui cuprindea o întrebare:

Doamna Martin?

Condiţie, în acelaşi timp, a capitulării, din partea lui. Doar nu era să revină cu coada între picioare. Doar nu cerşea dreptul de a-şi relua locul în casă.

Era tentat să urce imediat şi să golească conţinutul valizei, însă preferase să aştepte. Marguerite nu îi dăduse răspunsul pe care îl terminase de scris, ci îl lăsase pe pian. Aşezându-se în fotoliu, îşi luase lucrul de mână ca pentru a-l face să înţeleagă că nimic nu se schimbase.

Bărbatul înaintase, ezitând, şi întinsese mâna.

Am dat-o pe uşă afară pe vipera aia.

Aşteptase destul de mult înainte de a ridica ochii pentru a înţelege dacă era satisfăcut, apoi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat în cele două săptămâni, îşi continuase lucrul mişcând din buze.

Lucrările nu se deschiseseră decât în primăvara următoare. La început, timp de mai multe zile, putuseră fi văzute nişte maşini care staţionau în faţa caselor goale şi grupuri de străini într-un continuu du-te-vino. Uneori erau însoţiţi de muncitori pe care te mirai zărindu-i pe neanunţate sus, pe acoperişuri, făcând treburi misterioase.

Foarte nervoasă, Marguerite nu lăsa să treacă un sfert de oră fără a se duce să se uite pe fereastră.

Intr-o dimineaţă, când ieşiseră unul după altul pentru

a face piaţa, dăduseră de un cordon de poliţişti pe strada Sânte. Iniţial, Bouin îşi închipuise că evadase vreun deţinut, dar, la întoarcere, tot în urma nevestei, cam la vreo zece metri, înţelesese.

Se încerca introducerea unei macarale-turn în fundătură şi o întreagă mulţime stătea şi căsca gura la spectacol. Tractorul cu şenile înainta, se oprea, dădea înapoi şi se urnea iarăşi, cu deosebită precauţie, în timp ce o întreagă echipă se învârtea grăbită în jurul lui.

Bătrâna trecuse pe lângă ei dispreţuitoare. În bucătărie îi găsise cumpărăturile lăsate de izbelişte. Urcând scările, constatase că se închisese în dormitor de unde putea fi auzită plângând.

Fusese nevoie de întreaga zi pentru a aduce macaraua până în faţa casei lor, iar amoraşul de bronz fusese şi el dărâmat.

începuse o perioadă neplăcută. A doua zi, un camion adusese până lângă şantier o bilă enormă de fier.

Două luni asistaseră la un întreg circ. Prima lovitură fusese dată luni. în zilele precedente, nişte adevăraţi acrobaţi, în echilibru pe acoperişuri, apoi pe coamele pereţilor şi pe grinzi, aruncaseră în stradă grămezi de ţigle, care se spărgeau cu zgomot greu de suportat.

El i-ar fi recomandat:

— Nu mai sta la fereastră...

Tresărea la fiecare zgomot nou şi, de douăzeci de ori pe zi, îşi ducea mâna la piept ca o cardiacă.

Când bila îşi lua avânt, o priveau amândoi, fiecare de la altă fereastră a dormitorului. Jos, un bărbat în haină de piele ţinea un fluier între buze. O barieră vopsită în alb şi roşu interzicea accesul în fundătură.

Bila începuse să se balanseze în gol, ca o pendulă, descriind un arc de cerc tot mai amplu. în punctul cel mai ridicat, atingea aproape zidul. înaintarea era lentă. în sfârşit, lovise şi o crăpătură apăruse de sus până jos în peretele casei cu numărul opt.

Era aproape sigur că o auzise pe Marguerite ţipând, dar nu ar fi putut băga mâna-n foc, din cauza zgomotului

infernal.

Bila se întorsese şi mai lovise o dată, iar peretele se prăbuşise într-un nor de praf, un coş rămânând suspendat în gol, lipit de ceea ce mai rămăsese dintr-o cameră îmbrăcată în tapet galben cu dungi.

Molozul trebuia cărat zilnic. Camioanele veneau unul după altul. Când cei doi soţi se întorceau de la piaţă erau obligaţi, pe rând, să spună cine sunt, fiindcă în fundătură nu mai erau lăsaţi să intre decât cei care locuiau acolo.

Din fericire, la ora cinci după-amiaza, totul se calma, pentru a începe în dimineaţa următoare, la şapte. Două-trei zile mai putuseră fi văzute planşee atârnând ori balustrada unei scări care nu mai ducea nicăieri.

Şi, pe cer, se conturau neîncetat aceiaşi oameni făcându-şi acrobaţiile.

Clădirile cădeau una după alta lăsând goluri ca de dinţi cariaţi pe care, privindu-le, fosta proprietară simţea trecân- du-i fiori de gheaţă pe şira spinării.

în perioada aceea, el fusese gata să îi vorbească în mai multe rânduri, să-i spună orice, numai cuvinte liniştitoare să fi fost. Ştia că de acum era prea târziu, că nu mai exista cale de întoarcere.

în unele dimineţi, când nu putuse dormi, ea redevenea agresivă. într-o zi, grăbit să asiste la lucrările pentru care, până la urmă, făcuse o pasiune, bărbatul nu mai intrase la duş. Către prânz, descoperise un bilet pe pian.

Mai bine te-ai spăla. Puţi.

Nici unul, nici celălalt nu avea dreptul să coboare garda. Acesta ajunsese modul lor de a exista. Li se părea la fel de firesc, de necesar să îşi trimită bileţele înveninate, ca altora să schimbe cuvinte frumoase ori săruturi.

Era convins că o urăşte, chiar dacă i se mai întâmpla să îi plângă de milă. Cu toate acestea, nu era supărat că îl adusese înapoi, la capătul fundăturii, cu viclenie, expunându-şi o disperare mincinoasă pe sub ferestrele din strada Feuillantines.

De atunci, de mai multe ori o surprinsese zâmbind scurt, fără îndoială gândindu-se la victoria repurtată.

1-l luase unei femei mult mai tinere decât ea, o femeie cu care fără îndoială făcea dragoste.

Aşadar, nu îşi pierduse nimic din putere, ea, băbătia, cum probabil că o numeau Émile şi Nelly.

Macaraua plecase la fel de dificil ca la sosire, lăsând în urma ei grămezi de cărămizi sparte, de moloz, de fiare şi de mizerii de toate felurile. De atunci, timp de o lună, nu a mai fost văzut nimeni de partea cealaltă a drumului, instalân- du-se domnia tăcerii, a calmului absolut, cu excepţia nopţilor, când şobolanii începeau să dea târcoale, atacând pubelele.

E adevărat şi că, în rândul de clădiri rămas neatins, nu mai era aproape nimeni. Toată lumea plecase la ţară sau la munte, unii chiar în Spania sau în Italia.

Chiar şi pentru altcineva în afară de Marguerite, cineva care să nu fi fost născut în scuar şi să nu fi trăit acolo întreaga viaţă, spectacolul tot deprimant era, ca să nu mai punem la socoteală mirosul, un miros greu, inexplicabil, care amintea de acela al cimitirelor în care tocmai s-au săpat gropi noi.

în septembrie s-au întors camioanele şi macaraua a început iarăşi să funcţioneze, pentru a încărca molozul. Când totul se încheiase, nu mai rămăsese decât spectacolul pivniţelor prin care se învârteau câteva persoane străine şi al unui butoi de vreo două sute de litri, desfundat.

Echipele se schimbaseră cu tot cu gesturile şi accentul muncitorilor.

Au venit la rând excavatoarele şi picamărele, aşa că, asurzit, Bouin îşi reluase obiceiul de a petrece o parte a după- amiezilor în parcul Montsouris. Lua cu el o carte şi se aşeza pe aceeaşi bancă pe care se odihnea şi în timpul cât locuise la Nelly.

Două zile mai târziu, nevasta, care probabil îl urmărise, se aşezase şi ea pe o bancă, aproape în faţa lui, şi îşi scosese veşnicul lucru de mână.

Chiriaşii le sunau la uşă şi Emile îi auzea, în salon,

plân- gându-se vehement.

Numai că ea nu avea ce face. Nu era în stare nici măcar să le spună când se vor încheia lucrările, aşa că familia de la numărul cinci se mutase peste două săptămâni. Casa rămăsese goală cu toate anunţurile date prin ziare.

Probabil că antreprenorii erau în întârziere. Ca urmare, în loc ca programul să se termine la ora cinci, munca se prelungea până la şapte şi, cum noaptea cădea mai repede, fuseseră instalate şi proiectoare.

Să fi fost din cauza proastei organizări? Când vedeai un furnicar în plină agitaţie, când nu mai zăreai pe nimeni săptămâni de-a rândul.

în cafeneaua unde Bouin îşi bea paharul de vin roşu auzise spunându-se că societatea imobiliară care începuse construcţia rămăsese fără bani, aşa că lucrările urmau să fie reluate de o altă firmă, cu ajutorul unei mari bănci.

Pe cine să fi crezut când umblau atâtea zvonuri? Iarna trecuse în aceeaşi alternanţă de vacarm şi de linişte.

Marguerite se ţâra de parcă ar fi fost cineva care a primit lovitura de graţie. Era din ce în ce mai posomorâtă şi, uneori, la cumpărături, i se mai întâmpla să se oprească locului cu o mână apăsată pe piept şi cu un zâmbet forţat pe buze, ca pentru a înşela presupunerile trecătorilor.

Nu dorea să i se plângă de milă, nici să fie întrebată cum mai stă cu sănătatea. Când rămânea aşa, nemişcată, se prefăcea că se uită la vreo vitrină, după care pleca mai departe cu paşi totuşi mai nesiguri decât înainte.

Să nu fi fost decât teatru jucat pentru soţul ei? Cum o ştia în stare, nu era prea impresionat.

Nevasta măcelarului o întrebase:

— Nu vă simţiţi bine, doamnă Bouin? S-ar spune că sunteţi cam obosită...

Ea răspunsese:

— Nu, nu, totul e-n regulă... Daţi-mi un escalop de o sută de grame...

Măcelăreasa era din Midi şi, în înţelesul de acolo,

puţin obosit ar fi însemnat în pragul morţii.

Bouin parcă se împuţinase şi el, ajungând să meargă la fel ca ea, să geamă, să tresară de cum pornea motorul vreunei maşini.

Evita să mai treacă pe strada Feuillantines şi încerca să nici nu se mai gândească la acel episod al vieţii lui. Mai ciudat încă: felia aceea subţire a existenţei i se părea acum aproape de necrezut.

Ii era greu să se convingă cum că într-adevăr i se întâmplase, că fusese cândva liber, că jucase rolul de patron de cârciumioară şi că, seara, o fată planturoasă, cu carnea încă tare, se dezbrăca în faţa lui fără umbră de ruşine.

Nu ar fi avut decât un cuvânt de spus, un singur gest de făcut...

Intr-o duminică luaseră prânzul în Saint-Cloud, la o terasă îmbrăcată în bolţi de verdeaţă, ca doi îndrăgostiţi, ca un tânăr cuplu...

Şi atunci, ca să se răzbune, îşi scosese carnetul cu pagini detaşabile în benzi subţiri şi scrisese cu literele lui mari, stângace:

Pisica.

Capitolul 8

Cât timp să fi trecut din dimineaţa în care, cu toată gripa, se ridicase din pat pentru a coborî în pivniţă, unde găsise cadavrul rigid al pisicii?

Nu prea mai ştia. Datele i se învălmăşeau în minte. De altfel, nu avea nicio importanţă. Trei ani? Doi?

Mai fusese şi doamna Martin. Nu o mai văzuse decât o singură dată, de departe, câteva luni mai târziu. Fără îndoială, se mutase din cartier sau îşi făcea în altă parte cumpărăturile.

Fusese şi Nelly...

Şi Marguerite pe trotuarul de vizavi...

Fusese şi bila de fier care se balansa pe cer pentru ca, apoi, să lovească cu răutate pereţii între care nişte fiinţe omeneşti trăiseră şi pe care încă li se mai puteau vedea urmele...

Fuseseră şi vântul, şi ploaia, şi grindina, şi zăpada...

Excavatorul muşcase adânc din pământ, dând de ţevi şi de cabluri, spărgând canalizarea, lucru care împuţise întregul cartier vreo trei zile...

Fuseseră şi muncitorii cu felurite accente, italieni, spanioli şi, la sfârşit, turci...

Fuseseră biletele feroce, şi ale lui Marguerite, şi ale lui... Fuseseră...

Trăia. Se trezea la şase dimineaţa, făcea duş, se

bărbierea, cobora, aducea înăuntru lada de gunoi, îşi îndeplinea partea lui de muncă în gospodărie, după care bea un pahar de vin, deşi mai adesea două sau chiar trei.

Mai înainte nu bea decât unul singur.

Apoi, lemnele. Nu trebuia să uite de tăiatul lemnelor. Nimic nu trebuia uitat. Rutina se impunea să fie urmată cu scrupulozitate...

Noiembrie... Zăpada întărită de ger... Zidurile care începuseră să se ridice, în faţă, cofrajele în care erau plantate barele de fier înainte de a fi turnat betonul...

Era cinci după-amiază şi făcuse tot ce avea de făcut: cumpărăturile, pregătitul mesei, spălatul vaselor. Moţăise în fotoliul din salon până când îl învăluise lumina incertă a amurgului şi o zărise şi pe Marguerite aşezată la locul ei...'

Era tot atât de nemişcată ca papagalul ei... Nu îl privea... De multă vreme nu se mai priviseră în ochi...

El mergea... Simţea nevoia de a lua aer... Băuse într-o bodegă... Nu se îmbătase niciodată, dar de băut, bea mult... Ar fi fost necesar să se mai controleze...

— Ticăloasele...

Nu se gândea la cineva anume... O spusese cumva mecanic. .. Asemenea cuvinte îi reveneau în minte din timp în timp, ca o incantaţie...

Pe vremea când încă îşi mai vorbeau, într-un trecut îndepărtat, Marguerite şoptea din vârful buzelor, când se aştepta Emile mai puţin:

— Iisuse, Fecioară Maria, Sfinte Joseph...

Cum el se mirase, îi explicase că, astfel, câştiga, de fiecare dată, trei sute de zile de indulgenţă, trei sute de zile mai puţin, da, a înţeles bine, de petrecut în Purgatoriu...

S-ar fi putut duce la Nelly, care l-ar fi privit cu un zâmbet compătimitor, fiindcă ajunsese încă şi mai

decrepit... Şi-apoi, i-ar mai fi venit lui cheful, ar mai fi avut puterea de a trece dincolo de uşa bucătăriei?...

Doi ani?... Trei ani?...

La drept vorbind, nici nu mai ştia. Oamenii se duceau Dumnezeu ştie unde, într-un du-te-vino fără sens, cum fără sens erau şi vitrinele luminate, care păreau triste, totuşi, şi la care nimeni nu se uita din cauza vântului îngheţat din nord...

Prin cinematografe, mulţimea stătea nemişcată, în rânduri, uitându-se la nişte fotografii care nu mai stăteau o dată locului...

Era obosit. Prevăzuse şi asta. Femeile sunt mai rezistente. Statisticile au dreptate...

Când Angèle...

Ba nu, Nelly era... Dar o Nelly cu zâmbetul lui Marguerite...

în definitiv, toate aveau acelaşi zâmbet, unul care însemna că, până la urmă, tot ele urmau să câştige partida...

...cu pălăria ei mare şi rochia de prinţesă, cu umbrela în mână, pe malul râului...

Ei îi spusese că modelul acela se chema rochie de prinţesă. De mult de tot văzuse şi el aşa ceva pe stradă...

Spitalul Cochin... Mai departe, pe dreapta, închisoarea... Iar între ele fundătura, care nu mai avea case decât pe o singură parte şi unde te mirai că mai poţi zări, de la distanţă, nişte ferestre luminate...

în casa lui, în fine, în casa lui Marguerite, nu mai era lumină. Luă cheia din buzunar. Enervat, deschise uşa în întuneric şi linişte...

Aprinse becurile şi intră în salon. Nimeni. Lucrul de mână căzuse pe jos. Tot nimeni şi în sufragerie, şi-n bucătărie. Urcă pe cât de repede cu putinţă. Cu siguranţă ieşise special ca să îl îngrozească...

— Mar...

O strigase pe nume, uitând că nu îşi mai vorbeau...

împinse uşa... Aprinse lumina... Acolo era, pe marginea patului, unde se şi aştepta să o găsească...

Spectacolul nu îl mira... Curios lucru, dăduse plapuma la o parte, îşi scosese rochia, iar moartea o lovise exact când era în combinezon...

O fi strigat după ajutor?... I-o fi pronunţat numele în golul casei lipsite de ecou?...

Coborând treptele, ieşind pe uşă fără a se mai gândi să o închidă la loc, mergând repede până în colţul bulevardului Arago, unde locuia doctorul Burnier, îl cuprinse panica. Bouin nu îl văzuse niciodată. Doctorul nu venea acasă, dar, într-o zi, când o urmărise, o văzuse intrând în clădirea aceea şi citise numele doctorului pe o plăcuţă.

Sună îndelung...

— Ce e?... Doctorul nu e...

O servitoare negricioasă, cu puternic accent străin. Un vestibul de marmură luminat discret.

— Nevastă-mea...

— Dacă vă spun că domnul doctor...

— Ma... Nevastă-mea...

Femeia încercă să închidă uşa, dar, privindu-l mai bine, îşi schimbă decizia. ,

— Ce vi s-a întâmplat?...

— Nimic... Nevastă-mea...

Inaintă câţiva paşi, clătinându-se. în stânga era o banchetă Ludovic al XVI-lea, îmbrăcată în catifea roz-pal, ca una dintre rochiile...

Şi ceaţa tot culoarea aceea o avea...

Când deschise ochii, nu văzu la început decât alb. I se păruse că ar fi şi ceva soare. întorcând uşor capul zări paturi şi chipuri.

— Nu vă agitaţi...

Făcu un efort pentru a privi şi în cealaltă parte şi reuşi. O infirmieră cu păr cenuşiu îl ţinea de încheietura

mâinii, privindu-şi ceasul din cealaltă...

— Ssst...

Număra din vârful buzelor, în linişte, aşa cum îşi număra Marguerite ochiurile lucrului de mână.

— Ma...

— Ssst...

— Unde...

— Sta ţi liniştit... Nu vă fie teamă. Sunteţi la spital şi avem grijă de dumneavoastră... Profesorul va veni imediat...

Cuvântul profesor îl păcăli, ducându-l cu gândul la şcoală. Parcă n-ar fi fost în toate minţile. Trupul îi era atât de greu încât, când mâna îi fu lăsată la loc, pe pat, nici nu simţi...

— Nevastă-mea...

— Ştiu... A fost făcut tot ceea ce trebuia...

Profesorul... Tot ceea ce trebuia... Dar ce trebuia?... La ce oare trebuia?...

— Păi, a murit..., mai găsi puterea să spună.

îşi închipuise că va striga, dar abia de i se auzea vocea.

— Nu mai vorbiţi... Uitaţi că vine...

Liniştită, se ridică de pe scaun şi vorbi încet cu un bărbat de o anumită vârstă, în cămaşă albă.

— Simţiţi nevoia să vomitaţi?

Nu ştia. Nu simţea nimic. Era de parcă propriul corp nu i-ar mai fi aparţinut...

Nici greţuri, nici dureri atroce...

Cu mâna stângă îşi pipăi pieptul, mirându-se că dă de un pansament fix...

— Aţi fost operat de urgenţă, noaptea trecută... în primul rând, nu trebuie să vă agitaţi...

— Nevastă-mea...

— Ne-am ocupat noi...

— Chiar a mu...

— Da...

— Şi eu?

Doctorul nu şi-a putut opri un zâmbet.

— Trăiţi, însă nu vă pot ascunde că veţi rămâne aici destul de mult timp... Trebuie să fiţi cuminte...

— Da...

Promisese. Doar întotdeauna fusese cuminte. Şi aşa va rămâne cât timp i se va cere, cât timp i se va permite...

Era... Greu de gândit... Zâmbetul doctorului... Era... Caută un cuvânt... Nu-l găsi... Nu mai era nimic...

Epalinges (Vaud), 5 octombrie 1966

Sfârşit

Georges Simenon

Casa de pe canal

Traducere de Aurelia Ulici

Capitolul 1

În valul de călători care se scurgea în cascade spre ieşire, ea era singura care nu se grăbea. Cu bagajul în mână, cu capul drept sub voalul de doliu, îşi aşteptă rândul ca să întindă biletul funcţionarului, apoi făcu câţiva paşi.

Când luase trenul, de la Bruxelles, era ora şase dimineaţa, iar întunericul părea şi mai apăsător din cauza ploii îngheţate. Compartimentul de clasa a treia era ud şi el, podeaua udă sub încălţămintea plină de noroi, pereţii uzi de aburi vâscoşi, geamurile ude, pe dinăuntru şi pe dinafară. Oamenii, cu hainele ude, moţăiau.

La ora opt, chiar la sosirea la Hasselt, se stingeau luminile garniturii şi cele din gară. în sala de aşteptare, din umbrele se scurgeau şiroaie de apă care îmbibau mătasea decolorată. în jurul godinelor, oamenii se uscau; aproape toţi erau îmbrăcaţi în negru, ca şi Edmee. Să fi fost o întâmplare? Să fi observat asta tocmai pentru că şi ea era în mare doliu? Dar nu e negrul uniforma oamenilor de la ţară?

12 decembrie. Cifra, cu caractere mari, negre şi ele, aflată în apropierea unui ghişeu, îi atrase atenţia.

Ploaia şiroia, oamenii alergau, siluete se lipeau de

uşile clădirilor; norii făceau cerul atât de întunecat, încât magazinele aveau încă luminile aprinse. Chiar în faţa gării, în mijlocul străzii, se zărea un tren vicinal vopsit în verde şi negru. Era gol. Nu se vedea nici mecanicul, nici conductorul. Pe o pancartă stătea scris: Maeseyck. Prin acest oraş trebuia să treacă Edmee pentru a ajunge la Neroeteren.

Fără să întrebe nimic, urcă în primul vagon care era împărţit în două printr-un perete de sticlă. Observă, de o parte, banchete din lemn şi podeaua plină de mucuri de ţigară şi scuipaţi; de cealaltă, perne din catifea roşie; în zona aceea, compartimentul avea şi covor.

Edmee ezită o clipă, apoi intră la clasa întâi, se aşeză într-un colţ, ţinându-se dreaptă, îşi ridică voalul de crep care îi acoperea faţa. Era foarte subţire, extrem de palidă, anemică, aşa cum sunt fetele la şaisprezece ani. îşi purta-părul în cozi bine împletite, prinse la ceafă într-un coc tare.

Trecu o jumătate de oră. Oamenii urcau la clasa a doua, mai ales ţărăncile încărcate cu coşuri, care vorbeau foarte tare în flamandă, aşa cum o fac întotdeauna flamanzii. Uneori, după ce arunca o privire spre Edmee, aflată singură în spatele geamurilor, o femeie şuşotea şi clătina din cap, cu milă; curând, şi alţi ochi îi dădeau târcoale fetei.

Locomotiva şuieră. Trenul rulă de-a lungul străzilor orăşelului abia trezit. Lămpile din vagoane se aprinseră, ca din întâmplare, şi nu se mai stinseră tot drumul.

Ploaia, voalul lui Edmee, şalurile negre ale cumetrelor, apa care se scurgea pe podele şi pe banchete – totul se cufunda într-o melancolie lugubră. Pământul arat al câmpurilor era întunecat, casele construite din cărămidă de un maroniu murdar. Trecură pe lângă exploatările de cărbuni de la Limbourg şi munţii de steril defilară în timp ce vicinalul traversa satele de mineri.

Era un tren vechi care îi cam scutura pe călători şi,

fără să vrea, fiecare bâţâia din cap. Edmee nu făcea excepţie. Uneori, femeile schimbau câteva cuvinte. Prin peretele de sticlă nu se auzea nimic, dar se vedea expresia tristă a feţelor, gurile care se deschideau pentru un oftat şi ochii goi care, după fiecare conversaţie, priveau lacom prin geamurile aburite.

Conductorul intră la a-ntâia, i se adresă în flamandă lui Edmee care, fără să se uite la el, se mulţumi să-i spună întin- zându-i banii:

— Maeseyck!

Funcţionarul mai spuse două vorbe, dar ea întoarse capul. Se opreau în toate satele, uneori chiar la întretăierea unor drumuri unde nu exista nicio casă. Oameni veneau în grabă, femei care îşi suflecau fustele şi care trebuia să se caţere, sufo- cându-se şi râzând, pe scară. Trompeta conductorului scotea un ţipăt caraghios de jucărie de copil. Locomotiva şuiera.

Spre ora unsprezece, ţăranii îşi desfăcură coşurile şi scoaseră mâncarea. La ora două, ajunseră la Maeseyck, unde vici- nalul se opri alături de o garnitură asemănătoare, doar că avea un vagon mai puţin şi că purta menţiunea Neroeteren.

Edmee nu se interesă de ora de plecare, nu se uită la nimic, nu adresă niciun cuvânt nimănui. Aşa cum făcuse şi la Hasselt, se duse să se instaleze într-un colţ al compartime- tului, în vreme ce majoritatea călătorilor intrau în cafenele unde îi vedeai aşezaţi la masă în faţa cafelei calde.

Următorul tren nu plecă decât la ora trei şi jumătate. Era deja amurg. Traversară pădurea şi un canal foarte drept, atât de drept şi de lung încât devenea de-a dreptul obsedant. Noaptea se lăsase când, în mijlocul unui sat, conductorul strigă:

— Neroeteren!

Edmee coborî, rămase nemişcată în mijlocul străzii, în faţa unei băcănii a cărei firmă era în flamandă. Oamenii se apropiau de tren, alţii se îmbrăţişau sau

părăseau peronul. Dar nimeni nu-i dădea atenţie. Se opri în pragul băcăniei, la adăpost de ploaie, şi îşi puse bagajul pe trepte.Vicinalul pornea din nou la drum. Strada se golea. în întuneric, în apropierea caselor fără etaj, văzu un cal mare, cenuşiu, înhămat la o şaretă pe roţi înalte. La un moment dat, dintr-un loc nedefinit al atelajului, se desprinse fără zgomot o siluetă pătrăţoasă, fără gât, dar cu un cap enorm acoperit cu o beretă decolorată; braţele-i prea lungi se legănau stângaci.

Făptura purta saboţi şi haine de ţăran. De două ori trecu prin faţa lui Edmee fără s-o privească, apoi, dintr-odată, oprindu-se la doi paşi de prag, mormăi:

— Dumneavoastră sunteţi cea care trebuie să ajungă la Irigaţii?

— Da.

— Eu sunt Jef.

O spunea fără să îndrăznească s-o privească şi încă ezita să-i ia geanta de voiaj.

— Aveţi maşină?

— Am o şaretă.

Şi, brusc, în cele din urmă îi luă bagajul, se grăbi spre şareta căţărată pe roţi, linişti din vorbe calul nerăbdător.

— Reuşiţi să urcaţi singură?

Edmee îl urmase, îngheţată şi băţoasă, cum fusese toată ziua. El puse lucrurile în vehicul, se întoarse, neştiind cum să-i întindă mâna.

— Cred că o să vă murdăriţi. „

Ea se căţără dintr-un salt, aplecându-se uşor pentru a intra sub coviltir. O clipă mai târziu, aşezându-se alături de ea, Jef apucă frâiele şi îndemnă calul cu un cuvânt în flamandă.

S-au mai văzut două-trei luminiţe, apoi nimic altceva decât brazi negri pe cele două părţi ale drumului. Bătea vântul. Coviltirul se umfla, lăsa să treacă ploaia şi chiar, prin unele găuri, apa curgea ca la robinet.

Edmee nu-şi putea vedea vecinul. Nu exista decât o

lumină chioară agăţată de oişte, care proiecta în noroi un disc mişcător.

— Nu vă e frig?

— Mulţumesc.

Nu era o şosea, ci un drum de pământ cu hârtoape atât de adânci, încât bărbatul trebui să coboare de două ori ca să ajute calul, împingând de spiţele roţilor. Era frig. Pe Edmee o treceau fiori care îi pătrundeau până în oase. Şi mai ales dura mult, mai mult decât toată ziua petrecură în vicinal.

— Mai e mult?

— Intr-un sfert de oră ajungem pe domeniul nostru.

Trecuseră de pădurea de brazi şi acum străbăteau câmpia joasă, împărţită de plopi în dreptunghiuri. Apoi urcară puţin şi traversară canalul pe care Edmee îl mai văzuse. Era mai ridicat decât câmpul, mărginit de diguri de pământ. Undeva, în depărtare, se zărea o barjă.

— Nu vă e foame? Vorbiţi flamanda?

— Nu.

— Păcat...

Tăcură amândoi preţ de câteva minute.

—... pentru că mama şi cele două surori mai mici ale mele nu ştiu franceza.

O dată, o poticnire a şaretei o făcu pe Edmee aproape să cadă, lovindu-se de umărul vărului ei; se trase la loc, cu o mişcare speriată.

— Acolo e!

în câmpie, printre dreptunghiurile formate de plopi, străbătea o luminiţă. Venea dinspre o fereastră de la etaj a unei case. Cu cât se apropiau, puteau ghici umbre în spatele perdelelor. Vehiculul se opri scârţâind în faţa unei porţi.

— O să vă conduc. Se intră întotdeauna prin curte.

Lăsând calul să se ducă singur la grajduri, Jef o apucă de-a lungul unui gard verde care, în trecere, o zgârie pe Edmee. Nu vedea nimic. Abia dacă distinse, când el deschise o uşă, o lumină roşiatică. în aceeaşi clipă, o femeie slabă şi uscată, aflată într-o stare de

agitaţie nebună, se avântă spre ea, o luă în braţe, o scăldă în lacrimile ei urlând nişte fraze în flamandă.

Edmee, băţoasă, nici nu se mişcă; vedea peste umărul femeii o bucătărie luminată doar de focul din vatră. în încăpere se aflau nişte siluete fragile, de fetiţe, aşezate pe scăunele, care priveau fix în faţa lor sau care plângeau.

Edmee făcu cunoştinţă cu mirosul puternic de lapte acru, de slănină şi de lemn ars.

în fine, femeia îi dăduse drumul şi îl săruta pe Jef, bâiguind aceleaşi fraze disperate. Uşa rămăsese deschisă. Noaptea arunca în bucătărie rafale de ploaie. Un butuc se prăbuşi.

— Tata!..., murmură băiatul cu capul mare, privind năucit înaintea lui.

Apoi, fără să se întoarcă spre verişoara lui:

— Tata a murit! Chiar în momentul când ai ajuns...

Timp de trei zile s-a trăit în haos, în noroi, în curentul din casa aceea de nebuni în care numai Edemee, calmă şi rece, observa totul.

Nu-şi cunoscuse unchiul şi îl privea curioasă, aşezat cum era în patul în care murise, uimită de mustăţile lui lungi şi roşii. în camera mortuară făcuse cunoştinţă cu Fred, cel mai mare dintre verii ei. El plânsese. Numai lumânările străpungeau întunericul şi lumina lor pâlpâitoare făcea să i se schimbe figura cu buze groase, cu păr stufos, greu de pieptănat, lipicios de briantină.

Fred avea douăzeci de ani, iar Jef, cel care îşi adusese verişoara la Irigaţii, nouăsprezece. Mia, sora lor de şaptesprezece ani, era în camera de jos, unde le dădea să mănânce celor mici, căci mai existau trei fetiţe, dintre care cea mai mică avea cinci ani.

în privinţa mamei, putea fi văzută dintr-un colţ în altul, când cu Mia, când cu Jef. Nu plângea; se tânguia cu glas monoton, în flamandă, făcându-i aceleaşi confesiuni disperate lui Edmee, fără să-şi dea seama că aceasta nu pricepea.

încă de la început, Edmee evită astfel de efuziuni.

Cum verii ei o priveau cu o curiozitate temătoare, nu le vorbi deloc, îi era foame şi sete, dar nu ceru de mâncare şi numai pe la opt seara primi un castron de supă.

Moartea unchiului s-a datorat unui accident. Cu opt zile înainte, primise o lovitură de corn în coapsă, de la o vacă pe care de multă vreme o scăpa de la tăiere. Rana nu era adâncă. A şchiopătat trei zile, apoi a căzut la pat.

Când doctorul a fost, în sfârşit, chemat, era prea târziu. Cangrena invadase tot organismul.

Aşadar, Edmee nu-l va cunoaşte niciodată. Dar rămâneau de descoperit toţi ceilalţi, alături de care va trăi de-acum înainte şi pe care îi studia cu o privire lipsită de bunăvoinţă.

Mama ei murise dându-i viaţă. Cât despre tatăl ei, medic la Bruxelles, acesta o ocrotise şaisprezece ani, murind şi el de curând. Fiind săracă, tutorele ei a decis să o trimită să trăiască la unchiul din Neroeteren, cum se spunea în familie, o rudă pe care ea n-o văzuse niciodată şi care avea sute de hectare în Kempen[I].

Apropiaţii unchiului mişunau în jurul ei, plângeau, se agitau ca furnicile într-un furnicar abia distrus. De ce nu aprindeau lămpile? Era prea apăsător acest semiîntuneric care îneca totul, în vreme ce pupilele se măreau ca să descopere fiinţele în întuneric.

Numai biroul era luminat de o lampă cu petrol, acoperită cu un abajur roz. Mirosul de nedefinit al casei era pigmentat de efluviile de pipă şi de cerneală violetă. Vărul cel mare, Fred, se instală, cu aer priceput, şi scrise câteva telegrame. Uneori întredeschidea uşa pentru a cere o informaţie de la mama sau de la fratele lui.

Jef plecă din nou, în miez de noapte, cu şareta, şi Edmee observă cum îşi îndesa în buzunare cartofi pe care îi cop- sese sub cenuşă şi care erau încă aburinzi. Mia le băgă pe cele mici în pat, se întoarse spre Edmee şi recită ca pe un compliment:

I Bazin carbonifer din nordul Belgiei (n.t.).

— Verişoară, ai vrea să-ţi arăt camera ta?

O cameră luminată de o lumânare, cu un tavan în pantă şi un pat foarte înalt, pe care era cocoţată o plapumă prea groasă, în timpul nopţii s-au tot auzit zgomote prin casă. După scârţâ- itul porţii, Edemee înţelese că trăsurica se întorsese. Când se trezi, constată că jos erau oameni pe care nu-i cunoştea. Mai ales un bărbat foarte înalt, voinic, extrem de calm, în vârstă de vreo cincizeci de ani, care era mai distins decât ceilalţi. Fred îi vorbi în flamandă şi o privi pe Edmee.

— Ah! Tu eşti fata lui Bertha, spuse el, fără să-i întindă mâna sau s-o îmbrăţişeze.

O examină cu simpatie din cap până-n picioare.

— Ei, bine, sper că o să te înţelegi cu verii tăi. Doi morţi într-o săptămână într-o singură familie...

Era unchiul Louis, din Maeseyck, fabricantul de trabucuri, al cărui portret Edmee îl văzuse adesea în albumul de fotografii din Bruxelles. Despre toată această parte a familiei nu avea decât noţiuni vagi, care căpătau aspect de legendă. Mama ei era sora mătuşii care nu înţelegea decât flamanda şi a unchiului Louis, dar ea nu trăise niciodată la Limbourg şi, măritată la Bruxelles, rareori vorbea de familia ei.

— Tu eşti deja în doliu, adăugă unchiul, dar acum trebuie să-l poarte toţi verii tăi.

îi duse la Neroeteren cu maşina lui demodată, în care puteau încăpea zece persoane. Călători şi Edmee. Pătrunseră în bucătăria unei case joase şi pe spătarele scaunelor văzură găini. O femeie uscată, de vreo cincizeci de ani, lucra la o maşină de cusut. La început, aflând vestea, se văicări, vru să le sărute pe micuţe, chiar şi pe Edmee, care se îmbăţoşă, apoi, în sfârşit, le luă măsurile, le arătă eşantioanele de material şi desenele cu modele, toate îngălbenite.

În stradă, alţi bătrâni veniră să-i îmbrăţişeze pe copii şi o priviră curioşi pe tânăra necunoscută.

Unchiul Louis dormi la Irigaţii. A doua zi primiră noi vizite şi în a treia avu loc ceremonia.

Acum, Edmee văzuse proprietatea la lumina zilei. Casa era mare. între altele avea un salon spaţios care nu se deschise decât pentru a-i primi pe preot şi pe un domn din Maeseyck, care purta o mantie.

Dar ceea ce o derută pe Edmee era faptul că în apropierea acestui salon exista o cafenea la fel de amărâtă ca toate cafenelele de ţară. Avea să înţeleagă mai târziu că era o necesitate, căci transportatorii care aveau treabă pe proprietate nu aveau unde să-şi potolească setea în altă parte. Or, era nevoie de mai mult de două ore ca să se traverseze pământurile.

Pământuri joase, pe care întâlneai rânduri simetrice de plopi. Pe ici, pe colo, o pădure de brazi întunecată. în fine, linia înaltă a canalului pe care barjele pluteau pe deasupra câmpurilor.

înmormântarea fu un eveniment memorabil. La ora opt dimineaţa se aflau în jurul casei mai mult de cincizeci de trăsuri de toate felurile şi vreo duzină de maşini. Toată noaptea, Jef copsese pâine în cuptor şi, în ultimul moment, se spălă şi se îmbrăcă în negru, în timp ce Fred primea lumea. Mia muncea alături de o servitoare bătrână în bucătărie, unde soba era plină de oale.

Copiii erau mereu pe drum, împinşi când într-o parte, când în alta. Toată lumea vorbea flamanda, toată lumea se văita, iar femeile repetau cu mâinile împreunate şi cu fruntea plecată:

— lisuse! Fecioară Maria!

Fred îi conducea pe bărbaţi în biroul lui şi le oferea bere. Uneori, Edmee era prezentată unuia dintre ei, în flamandă, şi oamenii clătinau din cap cu milă.

Preotul sosi la ora nouă. Continua să plouă, cu stropi mai mărunţi decât în zilele trecute. Se formă cortegiul. Oamenii mergeau pe jos, sub umbrele, inclusiv preotul şi diaconii ale

căror tunici de un alb crud pluteau pe câmp ca aripile unui pescăruş.

Acordurile cântecelor liturgice şi plescăitul paşilor prin noroi se stinseră încet-încet şi femeile rămaseră singure cu copiii, având doar grija mesei. O masă de cincizeci de persoane, căreia i se montau acum prelungiri. Se împrumutaseră scaune de la Neroeteren. Mia oftă de două ori pentru că tartele cu mere nu se coceau, dar, în ultimul moment, aluatul se întări ca prin minune.

Lui Edmee îi revenise sarcina de a aranja tacâmurile. Umbla singură în jurul mesei goale, în marele salon care purta încă semnele priveghiului. în sfârşit, trebui îmbrăcată .şi cea mai mică dintre verişoare, care fusese lăsată în pat cât mai târziu cu putinţă.

Bărbaţii se întoarseră abia la ora unu, şi după respiraţia lor se putea ghici că îşi stinseseră deja setea la hanul satului. Fred făcea pe stăpânul, oferind tuturor cutia cu tutun şi casetele cu trabucuri.

Femeile şi fetele mâncară în bucătărie, ridicându-se adesea pentru a vedea dacă totul este în bună rânduială.

Se servi vin vechi; spre ora patru, când Edmee intră în salon ca să aprindă lămpile, acesta era albastru de fum. Cei mai mulţi dintre musafiri, cu scaunele date pe spate, aveau feţele congestionate, colorate de atmosferă şi de o masă bună, puse în valoare de gulerele false prea albe.

Domnea o atmosferă de mulţumire, de cordialitate, de optimism. Pe masă, printre farfuriile murdare transformate în scrumiere, nu erau mai puţin de zece cutii cu trabucuri.

Edmee aprinse cele trei lămpi, în timp ce majoritatea bărbaţilor îi urmăreau silueta subţire şi nervoasă, apoi se întoarse în bucătărie, unde mătuşa îşi povestea suferinţele, plângând, unei femei bătrâne, care tocmai sosise.

La ora opt a plecat şi ultimul invitat, dus cu maşina

de unchiul Louis, şi casa rămase goală. Fred, cu ochii lucind, cu buzele groase, fuma un ultim trabuc, străbătând de la un capăt la altul salonul în dezordine. O văzu pe Edmee şi îi spuse:

— Frumoasă înmormântare! Au fost prezente toate notabilităţile, chiar şi primarul din Maeseyck!

Privirea lui fixa silueta verişoarei sale. îşi scotea pieptul înainte şi respira zgomotos, căci golise pahar după pahar de curuşon de ienupăr.

— Cred că o să se întâlnească amândoi!, adăugă el.

Zâmbi, apoi se apucă să pună sub cheie cutiile cu trabucuri, aşa cum cerea tradiţia.

Invitaţii plecaseră. Mortul plecase. Fetele şi servitoarea începură să spele vasele, în bucătărie, în timp ce ceilalţi, cu picioarele la căldura şemineului, rememorau amănunte ale ceremoniei, predica preotului, discursul rostit de preşedintele sindicatului Cultivatorilor.

Mătuşa asculta, îşi sufla nasul, plângea un pic, apoi întreba din nou.

Spălatul vaselor dură până spre miezul nopţii; apoi, toată lumea se duse la culcare, cu excepţia lui Jef, care trebuia să ducă doi viţei la târgul din Rothem şi care înhămă calul cenuşiu, se afundă singur în noapte, cu viţeii care, în urma lui, îşi pierdeau echilibrul la fiecare hârtoapă.

Capitolul 2

Se decisese ca Edmee şi Mia să facă o vizită la notar. Imediat ce micuţele plecară la şcoală, asemenea unor gnomi, cu glugile lor negre şi în saboţi, Mia urcă în camera ei ca să se îmbrace.

Era o fată solid clădită, cu oase mari, şi care, ca toată familia, păcătuia împotriva simetriei, fără să se poată stabili clar ce nu era în regulă. Oare umerii erau exact la locul lor şi nasul.foarte drept? Nepotrivirea era infimă, dar suficientă ca să-i dea Miei un aspect greoi, de lucru neisprăvit.

Se trezea întotdeauna prima, din cauza micuţelor pe care trebuia să le îmbrace, în timp ce servitoarea aprindea cele două focuri din bucătărie – la vatră şi la cuptor. Tot ea era cea care tăia bucăţi mari de slănină şi care, când se rumeneau în tigaie, turna peste ele, cu polonicul, aluatul moale de hrişcă.

Băieţii nu se trezeau decât când toată casa era invadată de mirosul cald al plăcintei şi, atunci când coborau, cele trei micuţe plecau deja spre şcoală în cenuşiul zilei care abia mijea.

Dimineaţa asta era una excepţională. Fiecare, în camera lui, se îmbrăca; pe coridor, mătuşa striga să i se închidă corsajul din mătase neagră. Mia, roşie la faţă de prea mult spălat, cu părul dat pe spate, o întrebă pe

Edmee:

— Verişoară, crezi că sunt destul de bine pieptănată aşa?

Avea părul des, de un brun lipsit de strălucire.

— Foarte bine!, spuse Edmee indiferentă.

' Se deschise o uşă pe culoar. Apăru Fred, roşu şi el, cu părul proaspăt pomădat, cu pieptul strâns într-o cămaşă albă cu plastron. Furios, aruncă spre Mia un guler fals murdar, făcându-i reproşuri în flamandă. Ea răspuse cu aceeaşi vehemenţă şi curând izbucni o ceartă în toată regula. Mia refuza să facă ceva. Fred insista. Brusc, îi dădu soră-sii o palmă atât de puternică, încât ei i se tăie răsuflarea; rămase câteva clipe împietrită, fără să plângă.

îşi smulse rochia, apucă gulerul fals şi coborî aşa, în combinezon, în timp ce fratele ei se întoarse în cameră.

Când Edmee coborî şi ea, Mia era în bucătărie, tot în combinezonul roz, ocupată să calce alt guler fals.

Au luat trăsura; cele două banchete erau orientate spre înainte. Jef înhămă calul, îmbăcat în haine noi, ca toţi ceilalţi; capul său mare deveni parcă şi mai dizgraţios din cauza contrastului dintre un guler tare de celuloid şi o caschetă de şeviot negru, care nu i se potrivea. Dar cel care luă hăţurile fu Fred. Mama lui se aşează alături; nu se simţea la largul ei din cauza voalului şi a mănuşilor, şi tot drumul nu scoase niciun cuvânt, nu făcu nicio mişcare.

Ploaia din ultimele zile încetase. Vântul începuse să bată spre nord-est şi lumina, mai aspră decât în ajun, de un alb strălucitor şi rece, învăluia peisajul.

— în mai puţin de opt zile vom avea zăpadă, anunţă Fred, întorcându-se spre verişoara lui.

Iarna se simţea prin preajmă. Vârful degetelor îngheţa în mănuşi şi toată lumea îşi ştergea nasul fără încetare. Traversară Neroeteren, care nu e decât un

sătuc pe malul canalului, un sat flamand cu case joase şi întunecate, cu drumuri pavate cu pietre ascuţite.

Peste tot, terenul era la fel de plat şi, în afara de câteva păduri de brad, nu mai exista decât un singur copac, plopul, care împărţea peisajul în dreptunghiuri.

La Maeseyck, în faţa casei notarului, mătuşa apucă braţul lui Fred. Unchiul Louis sosise. îl găsiră în salon, fumând un

trabuc şi gustând un păhărel de *sheidam*[II], în timp ce funcţionarul, durduliu şi prevenitor ca un popă, îl trata cu o consideraţie evidentă.

Edmee remarcă faptul că unchiul purta pantofi fini, din *şevro,* şi un costum bine croit. Vorbea cu siguranţa unui om obişnuit să fie ascultat.

Discuţia se purtă tot în flamandă, iar cele câteva cuvinţele franţuzeşti aveau rostul să sublinieze o frază.

Salonul te făcea să te gândeşti la un vorbitor de mănăstire, atât de lustruite erau mobilele, prea era totul curat şi lucitor. Te oglindeai în acajuul mesei. Pe perete se găseau două fotografii de mari dimensiuni, întruchipând doi preoţi: fiii notarului.

Acesta citea fără grabă documentele, aruncând din când în când cîte o privire către unchiul Louis, ca să se asigure că erau de acord. Fred asculta cu atenţie, se prefăcea uneori că repetă o frază, în timp ce Jef, indiferent, trăgea de marginile caschetei.

Mama era absentă, ca în trăsură, ca şi acasă, de altfel. Avea capacitatea de a se izola de tot ce o înconjura, de a se anula, şi, din acel moment, rămânea astfel ore întregi, dacă era nevoie, foarte dreaptă, cu un un zâmbet trist şi politicos pe buze. Nimeni nu putea să-i descrie trăsăturile feţei. Nu vedeai decât un tot spălăcit, ochi fără culoare, supuşi, şi acel zâmbet care dădea dreptate tuturor.

Cum nu pricepea nimic din ce se întâmpla, Edmee îi privea mai ales pe Fred şi pe Jef, îi compara, observa micile amănunte, cum ar fi o cicatrice care tăia buza inferioară a lui Jef şi plasturele care, pe gâtul lui Fred, probabil că ascundea un furuncul. Oare nu acest furuncul era cauza dramei gulerului şi a absenţei Miei?

între bărbaţi au avut loc îndelungi şi liniştite discuţii inutile. Hârtiile trecură din mână în mână şi fiecare se ridică în picioare pentru a le semna; chiar şi Jef, care nu ştia cum să ţină tocul. Cât despre Fred, acesta era atât

II Ţuică de cereale, în olandeză (n.t.).

de mulţumit, încât Edmee pricepu că pentru el se produsese intr-adevăr o schimbare.

S-a luat masa la unchiul Louis, care trăia singur cu nevasta lui, o flamandă frumoasă de vreo cincizeci de ani, blândă şi grasă, cu părul complet alb. Casa era la fel de curată, dar mai bogată ca cea a notarului. La masă, Fred îi explică lui Edmee:

— Problemele succesiunii s-au rezolvat. Tata, care nu voia ca proprietatea să fie împărţită, a cerut prin testament fraţilor mei să renunţe la partea lor. în ce mă priveşte, eu mă angajez să le asigur o situaţie onorabilă.

Să fi fost Jef mai abătut decât de obicei? Nu se putea spune, într-atât îl schimbau, într-un sens grotesc, noile haine.

Se mâncă porumbel – avea să-şi amintească inai târziu Edmee, fără vreun motiv anume. La sfârşitul mesei, mătuşa mai plânse încă puţin, apoi au luat trăsura. Pe drumul de întoarcere, ca şi la dus, toată lumea tăcu îndesat. între timp se lăsa noaptea şi Edmee tremura în haina prea subţire. După ce trecură de Neroeteren, le întâlniră pe micuţele care se întorceau de la şcoală. Cum în trăsură nu mai era loc şi pentru ele, depăşiră cele trei siluete ale căror capişoane se legănau în imensitatea goală a decorului.

Pe Edmee o aştepta o surpriză. îi sosiseră şi celelalte bagaje sau, mai bine spus, câteva lucruri amestecate pe care decisese să le păstreze după moartea tatălui său, în vreme ce restul, la sfaturile tutorelui, fuseseră trimise la talcioc.

Mai întâi au mâncat. Seara, meniul era întotdeauna acelaşi: supă şi cartofi stropiţi cu un ciudat sos de zer care, de la ora şase, umplea casa cu mirosul lui acrit. Fred fu cel care aprinse lampa în salon, unde se depuseseră lăzile şi valizele.

— O să-ţi dau o mână de ajutor, spuse el.

Ceilalţi scăpaseră deja de hainele noi, dar el îşi păstra pantalonii negri, cămaşa apretată şi gulerul cu vârfurile îndoite. Când prima ladă fu deschisă, toată

lumea se strânse în jur, chiar şi mătuşa, dar şi Mia care se făcea că se ţine la distanţă de Fred. ,

Obiectele îngrămădite la Bruxelles, în casa în dezordine, ieşeau la iveală unul după altul, dar într-o atmosferă atât de diferită, încât căpătau un alt aspect. Un portret al mamei lui Edmee era încadrat în catifea grena. Mia îl privi îndelung şi spuse cu convingere:

— Era frumoasă!

Era mai ales altfel decât cei de acolo! Ca Edmee! O faţă foarte delicată, un gât lung, mlădios.

— Ce rochie frumoasă!, adăugă Mia.

Şi, din acea clipă, fiecare obiect dădu naştere unui concert de exclamaţii. Fred fu atras cu precădere de trusa de chirurgie a tatălui lui Edmee, pe care tutorele, Domnul ştie de ce, o pusese în bagaje. Cu degetele lui groase mânuia instrumentele de precizie, lustruite ca nişte bijuterii.

— Ce-o să faci cu ele?

Ochii îi străluceau de lăcomie. N-ar fi putut face nici el nimic cu ele, dar se simţea că-i plăcea să atingă obiectele de oţel aşezate în cutia lor de catifea neagră, pe care Edmee o apucă cu un gest hotărât, fără să răspundă.

O cutiuţă conţinea inele din aur, bijuterii vechi fără valoare, ornamentele lor cele mai scumpe fiind rubinele. Mia încercă unul dintre aceste inele, Edmee i-l luă, cu acelaşi gest, cu aceeaşi indiferenţă,

în ochii verilor şi verişoarelor ei, devenea o fiinţă excepţională, iar Mia, care le tot dădea la o parte pe cele mici, era la fel de avidă ca şi ceilalţi să vadă şi să pipăie, mai ales când s-au desfăcut rochiile. Era una din satin albastru ca cerul, cu volănaşe, pe care Edmee o primise cu un an în urmă, la împărţirea premiilor.

— Mai târziu, când n-o să mai fiu în doliu!

Ce se mai găsea prin valize? O trusă de voiaj cu flacoane din cristal, o acoperitoare de pian brodată de mână, o cupă din bronz care trebuia să fie un cadou.

într-o ladă descoperiră nişte cărţi groase de medicină pline de planşe de anatomie, desenate în albastru, roşu şi galben.

— Ce-o să faci cu astea?, întrebă Fred.

— Sunt ale mele!

— Ar putea fi puse în bibliotecă.

Mobilierul din biroul lui nu conţinea decât premiile copiilor, fascicule, reviste vechi şi câteva lucrări separate.

— Nu! Vreau să le am în camera mea.

Mătuşa interveni, în flamandă:

— Las-o în pace, Fred!

Edmee punea toate aceste obiecte la locul lor, în lăzi şi valize. Totuşi, făcu unele cadouri, dar cu oarecare răceală şi după o prealabilă chibzuinţă. Miei îi dădu cartea de rugăciuni din care căzură poze religioase şi, cum acestea erau prea multe, împărţi micuţelor jumătate din ele.

— Vreau ca tot bagajul să fie adus în camera mea, decise ea când termină.

Ghemuit intr-un colţ, Jef cioplea o bucată de lemn. Ea îl strigă.

— îmi urci bagajele?

Imediat, ea surâse de graba ei, de stângăcia ei.,

în noaptea aceea, probabil că Mia a visat rochia din satin albastru şi inelele din cutiuţă.

A doua zi, Fred anunţă că se va duce la Hasselt, poate şi la Bruxelles, pentru afaceri. Deşi Edmee nu-şi cunoscuse unchiul, simţea că Fred îi călca pe urme şi că, începând din acea clipă, toată lumea îl trata la fel ca pe tatăl lui.

Acest lucru se putea observa mai ales la mătuşa, a cărei docilitate proclama că Fred, de acum, era stăpânul. Nimeni nu-i ceru explicaţii despre călătorie. Mia îi călcă trei cămăşi şi îl ajută să se îmbrace. Jef

înhămă calul cenuşiu. în fine, în momentul plecării, Fred dădu instrucţiuni tuturor pentru bunul mers al proprietăţii. Aceasta era un vast *polder*[III]. Terenurile nisipoase, mai joase decât nivelul mării, erau înconjurate de diguri şi de o mulţime de canale, separate de vane care se deschideau şi se închideau după nevoie, permiţând inundarea unei părţi sau a alteia.

Se cultiva ceva sfeclă pentru animale. Aveau vreo treizeci de vaci, găini, gâşte şi curcani. Dar producţia principală, raţiunea de a fi a Irigaţiilor, era fânul, care, primăvara, umplea vagoane întregi.

Acasă nu ţineau decât un bătrân servitor, cu 'nevasta lui, găzduiţi într-o baracă lângă grajduri. Pe pământuri, din loc în loc, se ridicau alte barăci, ale paznicilor, care îşi aveau
sectoarele lor şi care, în fiecare sâmbătă, veneau după ordine şi plată.

în lumina rece de decembrie, aceste câmpii păreau să se întindă la infinit şi, tăind proprietatea în două, canalul foarte drept făcea peisajul şi mai aspru, imprimându-i o geometrie implacabilă.

Jef se întoarse spre ora zece dimineaţa de la Neroeteren, unde îl condusese pe Fred la vicinal. Edmee îl văzu dezhămând calul, apoi luând ceva din trăsură şi îndreptându-se spre o construcţie care se înălţa în fundul curţii. Era foarte aproape de cuptorul de pâine, o construcţie neregulată, care servise drept magazie şi în care încă se mai găseau câteva legături de vreascuri, o coasă, un scăunel şi nişte sfori. Edmee intră aici puţin după vărul ei, pe care-l găsi ghemuit, cu spatele la ea, în faţa unui foc de conuri de pin.

— Ce faci?, îl întrebă.

La început, el avu intenţia să-i ascundă ce avea în mână, apoi îşi schimbă gândul şi se dădu înapoi. Şi

III Nume dat în Olanda unei porţiuni joase de uscat smulsă mării sau unui lac maritim prin îndiguire şi drenare (n.t.).

atunci ea zări pe pietrele pline de praf de pe jos cadavrul unui mic animal, care tocmai fusese deschis cu o tăietură de cuţit.

— Ce e asta?

— O veveriţă.

Arătă cu mâna spre unul dintre pereţi, cândva dat cu smoală. întinse pe scânduri, erau vreo douăzeci de piei, cu labele desfăcute şi fixate cu cuie, cu lunga şi frumoasa coadă atârnând.

— Ce faci cu ele?

El ridică din umeri şi, cu vârful cuţitului, scoase unul dintre cartofii care se coceau în cenuşă.

— Nimic. Nu ştiu.

— Sunt multe în regiune?

— în dimineaţa asta am văzut două, dar am ratat una.

El rămăsese pe vine, iar ea stătea în picioare, privindu-l de sus, cuprinsă de o senzaţie nouă, de o nelinişte care îi răscolea pieptul şi pe care totuşi nu voia s-o alunge plecând.

— Mai povesteşte-mi!

Apucă din nou cuţitul ca să eviscereze animalul. Cu vârful făcea să iasă măruntaiele. Mâinile lui mari erau mânjite de sânge. Edmee nu făcea nicio mişcare, dar când blana începu să se desprindă, descoperind pielea foarte fină, albăstruie, trebui să se sprijine de tocul uşii.

Jef nici nu clipi. Trăsăturile lui neregulate îşi păstrau imobilitatea. Purta un costum vechi, o cămaşă fără guler tare, saboţii lui, şi aşa era mai puţin urât decât în hainele lui noi.

— Nu vrei un cartof? Te mai încălzeşte!

îi întinse unul, cu mâna lui care tocmai scotocise cadavrul, şi Edmee îl luă, fără să ştie nici ea de ce. îi era greaţă, dar trecu peste această senzaţie; tremură văzând o pată roşie pe coaja plină de cenuşă. Fără s-o privească, Jef bătea în cuie o primă labă, într-un cap de scânduri. Părul îi era atât de aproape de foc, încât o şuviţă sfârâi.

Cu privirea fixă, Edmee muşcă brusc din cartof. Păstră o bucăţică pe limbă, dar imediat aruncă restul, cu un ţipăt mânios, şi alergă până la casă, pătrunsă de aceeaşi stare de nelinişte care te cuprinde noaptea, afară, când teama te sugrumă dintr-odată şi te obligă să fugi de un pericol invizibil.

Abia în bucătărie scuipă bucata de cartof. Mia, care cosea lângă fereastră, o privi uimită.

— Ce ai?

— Nimic!

Nu voia să vorbească. Era furioasă! Se aşeză lângă cămin şi, cu bărbia în pumni, rămase nemişcată, privind focul până când simţi că o ard pupilele.

Emoţia violentă pe care o trăise preţ de o clipă se prelungea acum în fiinţa ei în unde descrescânde, ca valurile pe suprafaţa unei ape. Avea frisoane bruşte, se strângea în ea pentru a tremura cât mai puţin, îşi aduna coatele, îşi încrucişa picioarele.

Apoi, când trecu şi ultima tresărire, mai slabă decât celelalte, îşi aminti de veveriţă, crezu că tremurul o s-o apuce din nou, dar căzu într-o prostraţie tristă.

Nu scoase niciun cuvânt până la dejun, care s-a petrecut pe la miezul zilei. La masă ridică ochii spre Jef, observând că nici măcar nu se spălase pe mâini.

— Spune, Jef, o să-mi dai pieile ca să-mi fac o haină?

— Nu sunt destule.

— O să găseşti şi altele!

— Piei de ce?, se nelinişti Mia.

— Piei de veveriţă.

— Nu se fac haine din piei de veveriţă.

Şi Edmee, foarte palidă, crispată, se întoarse spre ea:

— Şi dacă eu vreau o haină de veveriţă?

Mătuşa, care nu pricepea franceza, le privea placidă, având aerul că se aştepta din clipă în clipă la o nenorocire, şi devenea cât mai umilă cu putinţă, schiţând un zâmbet şters, parcă pentru a dezarma soarta.

Avusese nouă copii, dar nu mai trăiau decât şase

dintre ei. Nu avea decât patruzeci şi cinci de ani şi nicio formă. Timidă, îl întrebă pe Jef ce spunea verişoara lui şi, când îi vorbi despre haina de veveriţă, zâmbi, adresându-i lui Edmee un surâs aprobator.

Nu foloseau faţă de masă. Jef se întindea, cu amândouă coatele, şi înghiţea una după alta trei farfurii de supă. La prânz, micuţele nu veneau acasă, ci mâncau tartine la şcoală.

— Tu nu coşi niciodată?, întrebă Mia, ca să rupă tăcerea.

— Am oroare de asta!

— Aici, mereu e ceva de cusut. Acum fac şorţuri.

Edmee o privi cu duritate, căci ghici ce se ascundea în spatele gândului Miei. Ce-avea să facă ea dacă nu cosea şi dacă nu ajuta la bucătărie?

— Vreau să studiez medicina, ca tata.

— Medicina nu se studiază decât la universitate, şi la Neroeteren nu există aşa ceva.

— O să învăţ singură! Ştiu de ce am nevoie.

Era atât de categorică, încât nimeni nu îndrăzni s-o contrazică. Ca să dovedească că nu vorbea degeaba, urcă în camera ei, imediat ce se termină masa, se întoarse cu o carte groasă şi se instală lângă şemineu. Mătuşa spălă vasele şi Mia, lângă fereastră, se apucă din nou de cusut.

Cerul devenea din ce în ce mai mult unul care anunţa zăpadă, desigur alb, dar de un alb dubios. Valuri de aer rece pătrundeau prin crăpăturile uşilor. Jef, cu cascheta pe cap, cioplea un capăt de lemn.

— Ce faci cu asta?

— O chestie nouă de prins iepuri.

— Explică-mi!

— Nu pot. O să vezi.

Ea deschisese cartea de medicină la întâmplare şi ochii îi căzură pe o planşă care reprezenta un stomac de canceros. N-avea chef să citească, nici să privească. Insă nu voia să spele vase şi, mai ales, să coasă, ca Mia, şorţuri din bumbac cu mici carouri roşii.

— Mă duc să văd dacă vana cea mare s-a reparat!, spuse Jef împingând uşa.

Edmee ar fi vrut grozav să-l urmeze, dar fusese jignită că n-o invitase. Se prefăcu că se cufundă în lectura ei. Erau cuvinte al căror sens nu-l pricepea. Căldura focului de brad o pătrundea, îi frigea picioarele şi făcea să i se urce sângele în obraji. Mătuşa aranja farfuriile în dulap şi Mia, din timp în timp, trăgea de pânza de bumbac băţoasă.

Când masa fu complet golită, mătuşa se duse să-şi caute lucrul, un şal din tricot, şi se aşeză în faţa lui Edmee, de cealaltă parte a căminului. Nu putea vorbi cu nepoata ei. Aşa că, atunci când îşi ridica privirea, schiţa un mic zâmbet trist şi încurajator, spunându-i o frază sau două Miei, care răspundea cu o voce ciudată, pentru că ţinea acele între buze.

Zgomotul regulat al flăcărilor se transforma într-un tors persistent; afară, vântul de nord-est se prăvălea peste proprietatea uriaşă, îndoind toţi plopii.

Edmee nu întorcea paginile. Se gândea la veveriţă, făcea special să se gândească la asta, dar nu mai reuşea să regăsească tremurul de dimineaţă, nici valurile ciudate care începeau să se stingă în fiinţa ei, până când deveniră doar o imperceptibilă încordare a muşchilor.

Capitolul 3

ra 31 decembrie. De

41 cat decât

ra 31 decembrie. De trei zile, cerul părea mai întunecat decât pământul, căci universul, de acasă şi până la orizont, era acoperit de zăpadă. în dimineaţa asta nu mai ningea, dar în zori găsiseră geamurile acoperite de arabescuri de gheaţă.

Fetiţele, aflate în vacanţă, stăteau pe jos, aproape de foc, şi schimbau între ele bucăţele de pânză, discutând pătrunse de seriozitate. Bertha, care avea doisprezece ani, o ajutase pe mama ei să facă gofrele de Anul Nou, care se răceau acum pe grătare. Trecuseră deja mai mult de două ore de când, fără pauză, se umpleau formele cu aluat dulce şi pe care, din timp în timp, cineva le număra cu satisfacţie.

Edmee umpluse şi ea forma, timp de zece minute, apoi renunţase. Umbla de colo-colo prin bucătărie fără să-şi găsească locul. Când se apropia de sobă, primea în faţă un val de aer cald. Cum se îndrepta spre uşă sau spre ferestre, o lovea un curent îngheţat, care se strecura pe la îmbinări.

Mia, care era deja sus, ocupată să aranjeze camerele, strigă de pe scară:

— Edmee!

Edmee nu o găsi în camera ei, ci în cea a lui Fred, misterioasă şi surescitată.

— Fred este tot în birou?

încă de dimineaţă, acesta scria urări pe felicitări şi cărţi de vizită.

— Uite!

Peria costumul cel mai frumos al fratelui ei şi tocmai dăduse peste o fotografie pe care i-o întinse lui Edmee. Era făcută de un fotograf de provincie. Fondul era cenuşiu, cu o coloană din carton. În prim-plan zâmbea o femeie, cu degetul mic sub bărbie. Era încă tânără, dar grasă şi vulgară. Avea mai ales un piept bogat, care făcea să crape corsajul de mătase deschisă.

— De asta se duce aşa de des la Hasselt, explică Mia pufnind în râs.

— E urâtă, spuse cu răceală Edmee, care înapoie portretul verişoarei sale.

— Nu mi se pare. Fred nu are niciodată de-a face cu urâtele, şi doar are fete câte vrea.

Camera semăna cu toate celelalte ale casei, însă obiecte precum o pipă, un baston, ori hainele care atârnau arătau faptul că era teritoriul unui bărbat. Mia se simţea la largul ei acolo; peria acum un pantalon cu fundul deja lustruit de atâta purtare, în timp ce Edmee simţea o repulsie instinctivă, respirând cu nările strânse, pentru că i se părea că mirosea a bărbat.

— Toate sunt îndrăgostite de el, afirmă Mia încântată. Era una la Neroeteren, fata brutarului, care venea aproape în fiecare duminică să se plimbe până aici doar ca să-l zărească. Ai văzut-o şi tu. Aia cu sânii mari...

Edmee nu părăsi încăperea, deşi atmosfera avea ceva care o şoca. Să fie oare adevărat că nu-l simpatiza deloc pe Fred, aşa cum susţinea Mia? De la venirea ei se dusese deja de trei ori la Hasselt şi, de fiecare dată când rămânea acolo peste noapte, se întorcea cu un aer triumfător. Nu se interesa deloc de Edmee. De altfel, se putea întâlni cu femei când dorea. Doar era un senzual cu buzele groase, cu ochi strălucitori, cu sânge fierbinte, care i se vedea pe sub piele... Fără să vrea,

Edmee îşi amintea de Fred de fiecare dată când citea, cu inima strânsă, în cărţile de medicină, articole despre împreunare.

— Nimic de zis, e un bărbat frumos!, conchise Mia, aranjând lucrurile fratelui său.

— Nu mi se pare. Pe mine mă scârbeşte. De altfel, deja e prea gras.

Nu atât gras cât îndesat, slinos, mult prea robust, transpirând şi mirosind a bărbat.

— Ce se întâmplă?

Afară se auzi cineva proptindu-şi bicicleta de zid; apoi, murmur de voci. Mia deschise uşa, ciuli urechea şi strigă:

— Repede! Se dau cu patinele pe gheaţă...

Vestea fusese adusă de un servitor de la fermă, care venea totuşi din partea opusă locului unde se patina. Cinci minute mai târziu, toată lumea se agita în bucătărie. Chiar şi Fred îşi abandonase felicitările de Anul Nou. Jef trăgea o sanie grea, verde, din magazie. Nu se mai gândeau nici la gofre, nici la frig. Din cauza uşilor deschise şi închise întruna se făcea curent.

Copiii se îngrămădiră în trăsură; în ciuda înghesuielii, micuţele îşi încălţau deja patinele olandeze, din lemn, cu lama subţire şi joasă. De pe buzele fiecăruia scăpau norişori de aburi. Obrajii crăpaţi erau roşii.

Era ceva ameţitor în felul în care fusese adusă vestea şi în febra care îi urmase. Jef biciui calul care dădea din cap. Roţile aruncau în urmă bulgări de zăpadă care zburau în lături.

Uneori, din înaltul cerului cenuşiu, câte un fulg rătăcit cădea pe şalul negru al lui Edmee. Căci, în lipsă de alte haine, a trebuit să adopte ţinuta verişoarelor sale: un şal gros de lână, ale cărui capete erau aduse la spate şi înnodate deasupra şoldurilor, făcând torsul să pară umflat, disproporţionat faţă de restul corpului.

Numai Mia avea o broboadă care fusese cândva

roşie; nevoită s-o vopsească, aceasta devenise violacee. Mătuşa era cea care le lega pe toate. Rând pe rând se apropia de fete, făcân- du-le ea nodurile. Dar Edmee, cum ajunse afară, deznodă şalul şi îl purta neglijent, ca spaniolele.

— Nu ţi-e frig?, întrebă Mia.

— Nu.'

Pielea se strângea. Ochii înţepau.

înainte de a ajunge în sat, se poate zări un câmp de câteva hectare. Săptămâna trecută era acoperit de zece centrimetri de apă care îngheţase şi care forma un mare patinoar, pe care mişunau deja oameni.

Toţii copiii din Neroeteren erau acolo şi aproape toţi aveau şaluri înnodate. Cei mai mulţi patinau; unii însă aveau sănii joase, simple lăzi fixate pe două lame de fier; se ghemuiau pe ele şi se împingeau cu două beţe ascuţite, cum fac cei fără picioare.

Cum a oprit trăsura, au şi zburat. N-au mai rămas decât Jef şi Fred să dea jos sania. Apoi, Jef, pe patine, se năpusti şi el pe gheaţă, cu atâta putere şi grabă încât doar o minune a făcut să nu-i răstoarne pe copii ca pe nişte popice.

— Vrei s-o încerci?

Edmee, care nu ştia să patineze, acceptă invitaţia. Era o sanie adevărată, asemănătoare celei pe care o văzuse în litografia care împodobea, acasă la ea, o cutie de cacao olandeză. Dar, în acel desen, doamna purta haină de blană; avea un manşon gros pe genunchi, iar cavalerul, o căciulă de lutru.

Fură minute de exaltare. Mergeau foarte repede. Edmee nu-l putea vedea pe Fred, aflat în spate, dar îi auzea respiraţia puternică. Dintr-odată, Jef năvăli spre ei, viră la timp, făcu turul săniei în mers, de două ori pe un singur picior, apoi se îndepărtă din nou, zâmbind cu gura până la urechi; o gură atât de mare încât, atunci când râdea aşa, îţi lăsa impresia că avea de două ori mai mulţi dinţi decât ceilalţi.

— Nu sunt prea grea?, se mâţâi Edmee.

Fred n-o auzi din cauza vitezei. De două-trei ori trecură pe lângă o fată înaltă care patina cu prudenţă. Era tânăra cu sânii mari, despre care îi vorbise Mia de dimineaţă. Edmee văzu că aceasta privea sania cu invidie. Doar era singura de acest fel din regiune pe care o foloseau de mai bine de cincizeci de ani la Irigaţii! Toată lumea o ştia.

— Eşti obosită?

Fred se oprea din când în când pentru a-şi şterge faţa care, în ciuda temperaturii, îi şiroia de transpiraţie. Şi chiar fumega ca un lichid cald, scotea aburi.

— Mă aştepţi o clipă? Fac un tur cu o cineva.

Ea se întoarse. Fata brutarului era acolo, cu ochii strălucind de încântare că putea să-l contemple pe Fred de aproape. Edmee, fără un cuvânt, coborî, traversă prudentă gheaţa, apoi rămase neclintită la marginea patinoarului, scrutându-l cu o privire ascuţită.

Jeff trecu prin faţa ei o dată, de două ori, la fel de repede, tot cu acel aer că atacă ceva.

— Jef!, îi strigă ea când îl văzu a patra oară.

Se opri cu un viraj scurt, veni către verişoara lui, lividă de frig şi de nervi. Cu o voce joasă, tăioasă, vocea ei de mică zeiţă care nu fusese niciodată contrazisă, rosti:

— Vreau să merg la veveriţe!

El privi pista şi pădurea de brazi care o mărginea la nord.

— Nu avem câini...

— O să te ajut eu.

O picătură tulbure îi atârna în vârful nasului şi nările i se dilatau la fiecare respiraţie. Spuse:

— Cum vrei.

Era a cincea oară când se duceau împreună la vânătoare de veveriţe. De fiecare dată, Edmee i-o ceruse, şi de fiecare dată rămânea complet crispată când vedea animalul mort; se întorcea acasă fără să

scoată un cuvânt.

Jef îşi puse patinele în buzunar. în pădure, tăie un lemn pe post de toiag şi începu să rătăcească în căutarea unei veveriţe. Edmee nu-l privea, ci fixa câmpul de gheaţă unde sania cea mare continua să se învârtească. îi era frig. Ştia că era imprudent să îşi lase şalul desfăcut, dar nu-i păsa.

Lui Fred nu-i plăceau decât fetele grase! Şi sânii mari! Şi feţele precum cea a brutăresei, cu ochi rotunzi şi tâmpi, cu buze foarte roşii, cu nas mic, caraghios!

— Hep!...

Jef fu nevoit să repete chemarea de trei ori pentru ca ea să vină să-l ajute. Căci Edmee cunoştea tactica: imediat ce descopereau o veveriţă într-un brad, vărul ei lovea trunchiul copacului cu ciomagul ca să alunge animalul spre teren deschis. Astfel încolţit, părăsea dintr-odată adăpostul pădurii; Jef arunca lemnul, îl atingea aproape întotdeauna şi îi rupea şalele.

Edmee alergă ca să-i taie veveriţei retragerea. Dar totul se terminase deja: băţul zburase prin aer, căzuse, se auzise un zgomot ciudat, Jef sărise înainte şi apucase din zăpadă ceva brun şi mişcător.

— A luat-o în bot, spuse eL

Pentru prima oară, Edmee voi s-o vadă de aproape. Lemnul îi zdrobise botul, care acum stătea strâmb, aproape atârnând, şi sângera. Trăia încă, se zbătea în timp ce degetele lui Jef, apăsând gâtul, o sugrumau cu încetul.

— Dă-mi-o mie!

Era chiar după ultima zvâcnire. Cu respiraţia tăiată, apucă animalul cald încă, devenind tot mai greu pe clipă ce trecea.

— E o femelă, spuse vărul ei.

— Să mergem!

Ţinea veveriţa de mijloc, simţindu-i burta tremurând. Picături de sânge căzeau în zăpadă.

— Unde?

— Acasă. O să luăm trăsura.

— Şi ceilalţi?

— Vreau să merg acasă cu trăsura!

El nu îndrăzni s-o refuze. O urmă, învârtind morişcă lemnul. Calul dăduse zăpada la o parte şi păştea iarbă. Nimeni nu observă plecarea lor. Sania verde era foarte departe, abia dacă se vedea. Edmee şi Jef se strânseră unul în altul, pe banca din faţă.

— De ce vrei să te întorci?

— Nu ştiu. Vreau să mănânc cartofi copţi, calzi, în coliba noastră.

Ceea ce ea numea colibă însemna magazia din fundul curţii. Jef era îngrijorat şi se uita mereu în spate.

— Cum or să se întoarcă?

— N-au decât s-o ia pe jos.

Veveriţa, pe care o ţinea pe genunchi, era mult mai rece acum. Şi ei îi era frig. Şi totuşi simţea o căldură ciudată în piept şi, mai ales, în ţeastă.

Totul părea negru pe albul zăpezii, chiar şi calul cenuşiu, băncile şaretei ori verdele brazilor. Mergeau la trap şi bus- turile li se legănau, lovindu-se uneori unul de altul din cauza hârtoapelor.

— în fond, rosti dintr-odată Edmee, Fred nu e nici el prea sănătos.

Şi, cum tovarăşul ei nu spunea nimic, continuă fixând crupa calului:

— Nu m-ar mira ca unchiul să fi murit de sifilis. Tata era doctor...

Jef îi întoarse o privire năucită.

— De ce?

— De sifilis! Până la urmă, toţi sunteţi nişte degeneraţi. Aveţi sângele stricat, bolnav. Mia a recunoscut că, din fragedă pruncie, i-a apărut o eczemă pe picior. Fred are mereu un coş undeva. Şi în familie nu există un cap care să fie normal, simetric. Tu, tu ai o faţă de hidrocefal...

Cu nervii încordaţi, vorbea pentru sine, nu pentru el,

dar n-o deranja că o auzea cineva. Observase că cea mai mică rană, cea mai mică zgârietură a verişorilor ei, abia de se vindeca într-o săptămână.

Ei bine, în ciuda palorii şi a anemiei, ea se însănătoşea mult mai repede. Nu avea niciun coş, iar pielea, niciun rid!

La ei, totul era anormal. Niciun nas care să pară drept, cu nări egale, chiar şi la fetiţe. Penultima era uşor saşie, şi până şi părul le creştea tuturor anapoda.

— Să nu-i spui niciodată asta mamei, sau lui Fred!..., mormăi Jef în momentul în care au ajuns acasă.

Făcu un înconjur ca să intre în curte şi, fără să-l deshame, legă calul de uşa grajdului.

— O să se înfurie.

— Vino să aprinzi focul.

Edmee intră în cămăruţa pe care o numea coliba lor şi puse veveriţa pe jos. Era profund epuizată, ca şi cum oboseala îi intrase în oase, dar, în acelaşi timp, se simţea în stare să ţină piept tuturor.

Jef intră pentru o clipă în bucătărie, fără îndoială ca să-i spună ceva maică-sii, şi, deşi era departe, mirosul de gofre ajunse până la Edmee. Se întoarse cu vreascuri, aprinse un chibrit şi făcu focul.

— Trebuie să fie cartofi în colţul cu unelte, zise el.

Era o invitaţie să se ducă să-i caute, dar Edmee, aşezată pe butucul pe care şi-l făcuse scaun, nu mişcă. Privea flăcările cum se înălţau, slabe la început, albăstrui, care crescură apoi, devenind mai galbene. Era îngheţată.

— Ce-a zis maică-ta?

— Nimic. Face gofre.

— Nu cred că e prea deşteaptă. Şi ea are eczemă...

Jef închise uşa. O fereastră îngustă lăsa să pătrundă lumina zilei, care era imediat înghiţită de reflexele roşiatice ale căminului.

— O jupoi?

Arătă veveriţa cu capul spart, care devenise ceva inform.

— Nu-i nicio grabă. Aşază-te aici.

Şi cum se aşează, îl întrebă:

— Nu te deranjează că omori animale?

— De ce? -

— Şi dacă erau mai mari?

— Intr-un an am doborât un mistreţ. '

— Şi dacă erau oameni?

Dintr-odată, râse nervos. Cum stătea aşa, aproape de foc, căldura lui o cuprindea din cap până-n picioare. Jef, derutat, nu răspunse.

— Cine e mai puternic, Fred sau tu?

— Cred că eu.

Stătea alături de ea, pe jos, masiv ca un urs.

— Şi el omoară veveriţe?

— Fred a fost întotdeauna la şcoală, la Hasselt, şi a făcut chiar un an de facultate, la Liège...

Fereastra n-avea nici jumătate de metru pătrat, dar se putea vedea uneori plutind, tremurător, un fulg de zăpadă.

— Ţi-e frică de el?

Plutea în aer un fel de beţie: a frigului, a cursei pe gheaţă, apoi a sângelui care cursese picătură cu picătură din capul veveriţei. Tot aşa, acum, beţia focului care îi scălda într-un miros de răşină. De cealaltă parte a curţii, mătuşa, băţoasă şi uscată, în haine lipsite de culoare, turna în forme, cu polonicul, aluatul curgător; le punea pe foc, le răsucea, rând pe rând, şi gofrele rumenite se adunau teanc pe grătar.

— Ţi-am cerut un cartof.

El găsi unul uitat din ajun sub cenuşă şi îl curăţă cu cuţitul, acelaşi pe care îl folosea să eviscereze şi să jupoaie veveriţele.

— Nu cred că ai curaj să faci ceva mai grav.

— Să fac ce?

— Nu ştiu.

Ea avea gura plină de miezul cald al cartofului.

— Ceva periculos! Nu e periculos să omori un animăluţ!

Jef era cel mai urât din familie. Ceilalţi, aşa cum spusese Edmee, aveau pe piele neregularităţi, coşuri,

eczeme sau asimetrii. El era o asimetrie tot. Era înapoiat, dar puternic ca un animal de pădure.

— Ceva periculos?, repetă el.

Nu o privea, ci fixa focul. Abia dacă îi separau zece centimetri... Şi părea că nişte curenţi, asemenea unor unde, străbă- teau aceşti zece centimetri, unindu-i. Dar ce fel de curenţi?

Se făcea cald, prea cald, mai ales după frigul de pe câmpul de gheaţă. Jef îngropase alţi doi cartofi sub cenuşă şi, automat, se apucă să jupoaie veveriţa.

— Mie, zicea Edmee, încordată toată, mie mi-ar plăcea un bărbat capabil să facă lucruri extraordinare, un bărbat căruia nu i-ar fi frică de nimic! Nu un bărbat căruia i-ar fi teamă de o fată ca aia a brutarului! Grasă, bleagă! Aş vrea un bărbat în stare să ucidă, dar să ucidă de-adevăratelea, care şi-ar risca viaţa...

Jef jupuia veveriţa pe care o ţinea cu o mână de cap. Cu cealaltă trăgea pielea, şi asta scotea un fâşâit mătăsos.

A urmat o tăcere lungă. Edmee mâncă doi cartofi. în întreaga ei fiinţă simţea un amestec de căldură şi de frig, poate pentru că uşa lăsa să pătrundă aerul printr-o crăpătură de cinci centimetri. Revedea sania mare, verde, care evolua pe gheaţă şi fata prăvălită pe perne.

— Fred o să se înfurie că e nevoit să vină pe jos!

Rămaseră acolo timp de două ore, fără să schimbe decât câteva cuvinte şi, încet, încet, senzaţia de cald şi rece se amestecă cu alta: cea de frică. Se făcuse de mult ora cinei când Jef şopti:

— Trebuie să ne întoarcem în casă.

Teancurile de gofre erau înalte de un metru, iar mirosul de aluat dulce, copt sau ars, insuportabil. Căci de-o parte fusese pus un maldăr de prăjituri arse.

întâlnirea avu loc în bucătărie, unii venind de pe drum, ceilalţi din curte. Numai Mia părea să nu aparţină niciunui grup. Micuţele făceau clar parte din clanul lui Fred.

Acesta nu ezită, merse drept spre fratele lui, îi spuse două fraze în flamandă şi îl pocni în plină figură.

Grămezile de gofre încă scoteau aburi. Fulgii de zăpadă cădeau din ce în ce mai deşi.

De la cele două ferestre se putea vedea albul de afară. Un aer rece se strecura pe sub uşă.

Pe masă erau puse deja supiera, farfuriile, tacâmurile.

Mătuşa scoase acele de siguranţă care prindeau la spate şalurile fetelor.

— Arde!, strigă Mia, grăbindu-se spre forma de gofre pe care o răsturnă.

Asta a fost tot. Se aşezară cu toţii în jurul mesei, cu Fred care privea crunt în faţa lui, Jef care avea un obraz mai roşu decât celălalt şi copiii care patinaseră în neştire ore întregi.

Capitolul 4

Începea dezgheţul. Curând, albul dispărea, câmpul nu mai era decât un noroi rece, iar picături mari de apă cădeau una câte una din copaci.

Familia plecă în formaţie completă, de la mătuşa până la ultima micuţă, şi uşa casei se închise. În trăsură a fost nevoie să se înghesuie. Au traversat canalul, apoi satul, trecând prin faţa terenului de patinaj unde încă se mai vedeau bucăţi de gheaţă cenuşii.

Când au ajuns la unchiul Louis, la Maeseyck, casa mare, bine întreţinută, era plină de lume şi în aer plutea mirosul de trabuc şi ienupăr. Se vorbea în flamandă. S-au îmbrăţişat. Edmee, la fel ca toţi ceilalţi, făcu turul asistenţei, unchi, mătuşi şi vecini.

Copiii mâncară separat, în timp ce adulţii continuau să ronţăie biscuiţi, să fumeze trabuc şi să golească păhărele. După-amiază, unchiul se închise timp de o oră cu Fred, ca să discute afaceri şi, când ieşiră, erau prost dispuşi.

întoarcerea se petrecu pe întuneric. Una dintre fetiţe adormi pe genunchii lui Edmee. Din când în când, Fred pronunţa o frază şi mama lui răspundea, cel mai adesea, cu o clătinare din cap.

De-acum înainte vor avea parte de luni de umezeală, de frig, de noroi şi, mai ales, de vânt. Era o furtună

continuă care aduna pe cer nori întunecaţi, mereu gata să se spargă, în casă, se certau de dimineaţa până seara din cauza uşilor deschise căci, de cum intrai sau ieşeai, camerele se umpleau de curenţi de aer, hârtiile zburau de pe masă, şiroaiele de apă ajungeau până în mijlocul camerelor şi toţi aduceau de afară bulgări groşi de noroi pe care-i lăsau pe dale.

Micuţele nu făceau, târâş-grăpiş, ţinându-se de mână, mai puţin de cinci kilometri în fiecare dimineaţă, ca să se ducă la şcoală. Şi seara, când se întorceau, aveau obrajii scăldaţi de ploaia rece care le învăluia.

în fiecare săptămână, Fred pleca la Hasselt sau la Bruxelles. Edmee află de la Mia că succesiunea tatălui fusese o surpriză neplăcută. Existau ipoteci pe Irigaţii şi pe deasupra nu se găsise în casă niciun fond de rulment.

— S-ar părea, oftă Mia, că şi tata se întâlnea'cu o femeie la Hasselt.

Şi se presupunea că asta îi făcea mare plăcere!

Duminică dimineaţa, toată lumea se ducea cu trăsura la Neroeteren, numai Fred rămânea în pat. Porneau devreme în zori şi ajungeau la biserică, pentru prima liturghie, când încă nu se crăpase de zi. Biserica era îngustă, construită pe lungime. Nu avea pentru iluminat, în afară de lumânările de la altar, decât două lămpi cu petrol.

Mătuşa avea o pernă de rugăciuni din catifea verde şi Mia una grena; ceilalţi se mulţumeau cu scaunele. în naos era foarte puţină lume: mai ales bătrâne care se pierdeau în întunericul lăcaşului.

Toate astea însemnau trezirea foarte de dimineaţă, apa rece folosită la spălat şi foamea care rodea. Căci mergeau la împărtăşanie şi nu puteau mânca nimic înainte de plecare. Fiecare lua în buzunar o tabletă de ciocolată şi micuţele începeau să o ronţăie pe furiş, pe când se pregăteau să iasă din biserică.

Mătuşa avea obiceiul să se roage privind spre altar, fixând cu ochii goi tabernacolul şi mişcând din buze în ritmul mereu egal al rugăciunii. Aşa, în postura asta, îşi

arăta întreaga personalitate. Faţa lungă, spălăcită de cele cincizeci de ierni din Kempen, atingea paroxismul resemnării. _

La împărtăşanie, micuţele mergeau primele, urma Mia, apoi Edmee şi, în fine, mătuşa; câteodată Jef, dar nu întotdeauna. Cu mâinile împreunate şi ochii plecaţi, auzeau în spate paşii furişaţi ai tuturor bătrânelor care se apropiau şi ele de Sfânta Masă. Preotul trecea murmurând rugăciunea cuvenită şi Edmee cobora pleoapele pe jumătate. Aştepta ceva. în fiecare duminică pândea momentul când preotul ajungea în faţa ei, cu potirul în mână; timp de câteva secunde privea fix acel obiect care o fascina. înalt, foarte voluminos, din aur bătut. îngerii bucălaţi ieşeau în relief, formând o ghirlandă în jurul vasului. Dar, pentru Edmee, interesante erau cele patru pietre violete, enorme, încastrate în metal. Niciodată nu văzuse unele aşa de mari, iar acestea căpătau o sclipire uimitoare sub razele oblice ale lămpii cu petrol, în lumina săracă a bisericii.

Lui Edmee îi plăceau pietrele. Adesea urca în cameră, mângâia granatele şi rubinele unor bijuterii vechi pe care le păstra într-o cutie şi visa la cele ale potirului care erau mai frumoase decât oricare altele, atrăgătoare, misterioase.

La întoarcerea de la slujbă cumpărau o tartă de la un brutar. Uneori, îl găseau pe Fred dormind încă; alteori, era pe jumătate îmbrăcat, cu pieptul bombat intr-o cămaşă apretată, cu părul unsuros de briantină.

Pretindea că se pregătea să meargă la slujba-mare de la ora zece, dar toată lumea ştia că el nu intra în biserică, preferând partidele de cărţi sau de popice dintr-o cafenea. Când se întorcea, spre ora unu, respiraţia îi mirosea a ienupăr sau a vermut.

Nu-i dădea nicio atenţie lui Edmee şi îi vorbea arareori. O dată sau de două ori, în trecere, o bătu pe coapsă, în timp ce ea se încorda, fixându-l cu o privire furioasă.

— Mi se pare un bărbat dezgustător!, îi spuse ea într-

o zi Miei, care făcu ochii mari de uimire.

— De ce?

— Nu ştiu. Aşa simt eu.

Mia roşi dintr-odată amintindu-şi că găsise în buzunarele fratelui său fotografii de femei şi bărbaţi goi, a căror simplă vedere îi provocase o nelinişte insuportabilă.

Fred petrecea o oră sau două pe zi în biroul lui, dar cel mai adesea trebuia să se ducă la Maeseyck sau într-un sat vecin. Alteori, în aceeaşi încăpere, veneau să-l vadă diverse persoane cărora li se servea ienupăr şi trabucuri. Era vorba să vândă fân, să cumpere îngrăşăminte sau animale. Timp de trei zile străbătea proprietatea însoţit de doi oameni îmbrăcaţi în piele, care însemnau cu o cruce plopii de tăiat.

Nu trecea o zi fără ploaie. Singura diferenţă era că, uneori, cădea subţire şi deasă, fără să se oprească. Atunci, cerul avea o nuanţă uniformă şi era cel mai trist. Alteori, vântul bătea tare, norii de toate formele alergau pe deasupra plopilor şi aversele cădeau în rafale, plesnind în curte, pe drum, în geamuri, pătrunzând în casă prin cea mai mică fisură.

Edmee se încăpăţâna să se ţină după Jef care se ducea să deschidă vanele unui canal sau să dea ordine unui paznic. Apa îi spăla faţa, îi tremura pe vârful nasului şi pe bărbie. îşi ţâra picioarele prin noroi, pentru că nu era încă obişnuită să meargă cu saboţi. Câteodată ajungea la marginea unei gropi pline de apă şi Jef o lua cu un singur braţ, fără efort, ca s-o depună de cealaltă parte.

— Sigur, Fred nu e mai puternic decât tine?

— Sunt sigur.

— Atunci de ce-l laşi să te plesnească?

— El este ăl mare.

Ce putea face? Pentru că era cel mare, chiar şi mătuşa îl asculta aşa cum ani de zile îşi ascultase soţul!

— Jef, ai şi tu amantă?

Era tulburat, nu îndrăznea să răspundă. Nu putea da seama dacă ştia ce spunea sau repeta cuvintele ca un copil, fără să le cântărească greutatea. Jef totuşi era incapabil s-o trateze ca pe o fetiţă. O urma, făcea tot ce-i comanda. Şi ea profita. O făcea special, la masă, când îi spunea:

— Jef, du-te şi caută-mi medicamentul.

Cândva, tatăl ei o punea să ia hemoglobină. Şi-a păstrat acest obicei de a avea mereu o sticluţă la ea.

Jef se ridica fără grabă, lipsit de chef, cu aerul lui cel mai greoi şi mai urâcios.

— Mergem astăzi în coliba noastră?

— Nu ştiu dacă o să am timp pentru asta.

Dar sfârşea prin a se duce. Ei îi plăcea să stea departe de restul casei, în căsuţa pe care o lumina focul de pin. Se aşeza cât mai aproape cu putinţă de flăcări, aştepta momentul când arsura căldurii îi pătrunde în carne.

— Fă şi tu ceva!

Căci nu voia să-l vadă pe Jef stând degeaba. El tăia lemne, îşi aranja pieile de veveriţă. Vântul sufla în cămin. În staulul de alături, o vacă mugea uneori, lovind peretele cu piciorul.

— Te-ai gândit la ce ţi-am spus mai de mult?

Capul mare al lui Jef rămânea nemişcat. Făcea mişcări încete, mai ales când îşi ridica fruntea lată, prea bombată, şi îşi privea verişoara încruntând sprâncenele.

— Ce vrei să spui?

Şi mâinile lui acoperite de jeg, care nu se mai ducea cu apă, nici cu săpun, mânuiau mereu cuţitul şi o bucată de lemn.

— Aş vrea să faci pentru mine ceva periculos, foarte greu...

O străbătea acelaşi frison voluptuos ca atunci când întinsese mâna spre veveriţa în agonie. Ii era frică, fără să ştie dacă de ea sau de el. Buzele i se umezeau.

— De exemplu, ce?

— Dacă ţi-aş cere să te duci să-mi aduci un obiect care nu se poate cumpăra..., un obiect care aparţine cuiva...

El ridică din umeri, împingând cu sabotul un butuc care se prăbuşea.

— Spune-mi ce!

— O să te duci?

— De ce nu?

Dacă Fred se îmbrăca la fel ca un bărbat de la oraş, chiar ca să se ducă pe câmp, cu guler tare şi cravată, în ce-l priveşte, Jef era îmbrăcat ca un ţăran. întotdeauna avea un costum fără formă, unul din acelea cărora nu li se ştie nici măcar originea. Cu buzunarele atârnânde din cauză că erau prea pline. Vestonul nu avea decât un nasture şi pe sub el nu purta decât o cămaşă de flanelă fără guler tare.

Edmee nu-şi imagina nici măcar că Jef poate fi sărutat, dar îi plăcea să-l simtă aproape, mai ales în coliba lor, departe de restul familiei.

Cu două zile înainte, un coş se prăbuşise pe jumătate şi el se urcase pe acoperiş, cu mortar şi cărămizi, stând într-un echilibru precar şi refăcând zidăria.

Când calul o lua razna, scăpând singur pe câmp, Jef lua o nuia şi pleca să-l caute. Fuseseră văzuţi la mare distanţă unul de celălalt. Dispăruseră la orizont, în spatele perdelei groase de ploaie. Trei ore mai târziu, Jef se întoarse călare, fără şa, fără scări, legănându-şi capul mare, cu picioarele încălţate în saboţi strângând coastele animalului.

— Dacă ţi-aş spune să furi...

Era ameţită, ca de fiecare dată când venea în magazie, de căldură, de privitul flăcărilor care dansau, de mirosul de brad şi de mâncatul cartofilor fierbinţi. Pieptul ei mic gâfâia. Nările i se strângeau.

— Sunt sigură că n-ai îndrăzni să furi pietrele violete ale potirului!

Spunând asta, şi-l imagina pe Jef, noaptea, căţărându-se pe acoperişul bisericii, pătrunzând prin vreo deschizătură şi îndeptându-se pe pipăite pe lângă

scaunele de pai cu pernele de rugăciune, care făceau zgomot pe dale. Işi simţea nervii încordaţi, iar senzaţia aceasta era delicioasă. Cuţitul lui mare va face să sară pietrele din gheruţele de aur care le ţin prizoniere...

— Nu e greu!, spuse el fără s-o privească.

— Dar n-o s-o faci!

Spre jumătatea lui ianuarie s-a petrecut un eveniment extraordinar. Pe la opt dimineaţa, toată lumea era la masă, în bucătărie, în afară de Jef care, la ora aceea, întotdeauna muncea pe-afară, în staul, la cuptor sau aiurea.

Mătuşa tăia plăcintele de hrişcă cu slănină care umpleau bucătăria de mirosul lor. Mia turna lapte cald şi cafea în căni. Micuţele plecaseră şi Fred spunse că după prânz se va duce în sat.

Prin ferestre se vedeau plopii luptându-se cu vijelia care îi făcea să trosnească. Parcă niciodată vântul nu fusese atât de violent şi ploaia atât de deasă încât să culce ierburile la pământ.

În bucătărie domnea amestecul obişnuit de căldură de foc şi de curenţi de aer care pătrundeau prin fisurile tocurilor ferestrelor şi ale uşilor. „

Lui Edmee nu-i era foame. Privea singura linie dreaptă din peisaj, canalul, negru între cele două taluzuri, care depăşea cinci sute de metri. Zări doi cai care mergeau de-a lungul drumului de remorcare de pe mal, în faţa unui căruţaş, ud din cap până-n picioare, cu privirea abătută.

în urma animalelor, o coardă întinsă apăru în dreptunghiul ferestrei, apoi se zări partea din faţă a unei barje flamande, care lucea şi ea în bătaia ploii. Din coşul de deasupra cabinei ieşea fum. De catarg flutura o pânză fără formă, o copertină prinsă cu mijloace improvizate.

Vântul umfla pânza. Barja înainta atât de repede, încât într-o clipă ieşi din cadrul ferestrei.

în acelaşi moment se auzi un zgomot îndepărtat, asemănător multor altora obişnuite, şi totuşi fiecare

simţi că acesta anunţa o catastrofă; chiar şi mătuşa încetă să mai taie plăcinta şi, la fel ca ceilalţi, se grăbi spre fereastră.

A fost ceva incredibil, dar acum nu se mai auzea nimic şi nici măcar nu se putea spune ce se auzise. Barja se oprise, ca şi cum ea se ciocnise de ceva. Catargul era rupt în două şi pânza atârna pe punte.

Dar cel mai halucinant a fost ceea ce s-a întâmplat cu caii exact în momentul în care Edmee îşi lipea fruntea de geam. Erau la o sută de metri de barjă. Or, cablul care îi lega de aceasta se întinse brusc, se destinse apoi pentru a se întinde din nou, trăgând animalele înapoi.

Un cal, cel din dreapta, dispăru imediat în canal. Celălalt se putu agăţa o clipă cu picioarele din faţă de mal, dar fu smuls şi el de greutatea tovarăşului său.

în acest timp, nişte siluete alergau pe fondul verzui al cerului; vasul golit care, cu puţin înainte, domina canalul, scădea în înălţime văzând cu ochii.

— Se scufundă!..., sj>use Fred deschizând uşa.

Chiar se scufunda. în acel loc, canalul făcea un cot şi barja, care aluneca cu toată viteza, împinsă de vânt, îşi continuase drumul în linie dreaptă, în ciuda mişcărilor din cârmă, cioc- nindu-se violent de taluz.

Caii, opriţi din elanul lor, fuseseră traşi înapoi. Unul încerca disperat să-şi ţină capul afară din apă, cu tot cablul care îi înfăşură picioarele.

Edmee plecă în urma lui Fred, fără ca măcar să-şi ia şalul, în curte, Mia striga din toate puterile:

— Jef!... Veniţi repede... Jef!... Unde eşti?...

Edmee nu se putu însă apropia de barja din care numai acoperişul cabinei şi catargul rupt mai ieşeau din apă pentru că între ea şi canal mai era un altul, mai îngust, destinat să irige pământurile; nu avea cum să treacă peste acesta. Fred sărise, îl vedea agitându-se, ajutând o femeie să se caţere pe taluz.

Prin pâclă, toate siluetele erau negre ca de cerneală. Văzu o fetiţă cu părul ud lipit de ceafă. Căruţaşul şi barcagiul se străduiau în zadar să salveze animalele

care ridicau valuri agitându-se. Nu era nimic de făcut. Totuşi, deciseră să nu abandoneze locul accidentului. Rămaseră acolo, unul lângă altul, în ploaie; acoperişul cabinei se scufunda şi el.

Edmee se întoarse de zece ori în speranţa că Jef va apărea. O s-o ajute să sară peste groapă şi, apoi, cu siguranţă, va găsi el o soluţie. în pragul casei, Mia striga încontinuu. Servitorul alerga peste câmp cât îl ţineau picioarele.

întâmplarea a durat aproape o jumătate de oră. Edmee era udă din cap până-n picioare şi buzele începeau să i se învineţească; Fred şi cei de pe barjă se îndreptau deja spre casă.

Toată lumea intră. Femeia plângea cu sughiţuri. Era la fel de slabă ca mătuşa, cu părul cânepiu, cu pete de roşeaţă şi, cum nu era îmbrăcată când se produsese accidentul, prin despică- tura corsajului se vedea un sân flasc a cărui goliciune n-o mai simţea. Bărbatul privea în jurul lui cu un aer năucit; căruţaşul mormăia, îşi ştergea nasul şi se scărpina în cap, furios.

S-au dus că caute un cruşon de ienupăr.

— Jef n-a venit încă?, întrebă Fred.

îl căuta, ca pentru a-i cere un sfat.

— Mai sunt alte cinci care urmează să vină!, îndrugă căruţaşul. Trebuie să-i anunţăm pe cei de la ecluza din amonte, altfel...

Dar nu aveau telefon şi Jef nu se afla acolo ca să alerge până în sat. Din nou, mirosul iute al ienupărului umplu atmosfera. Edmee primi şi ea un pahar. Mătuşa încerca s-o facă să înţeleagă că trebuia să se ducă să se schimbe, dar ea nu se mişca: voia să vadă totul. Se învârtea în jurul femeii, al bărbatului, al copilului. îi privea de foarte aproape, lacomă, ascultând cuvintele pe care le spuneau în flamandă.

— Jef nu e la staul?

— Nu! E ziua de făcut pâine. Trebuia să fie la cuptor, dar nu este.

Mia, înnebunită, nu mai ştia de capul ei şi fratele cel mare se supără pentru că nu punea destul de repede apa pe foc ca să prepare cafeaua.

Dintr-odată se zări un biciclist trecând prin faţa ferestrei şi oprindu-se imediat. Era Jef. Dar nu intră în casă. Când se deschise uşa, îl văzură cum se îndrepta spre magazia pe care Edmee o numea colibă.

— Jef!

— Vin.

— Acum! Imediat!

Făcu cale-ntoarsă împotriva voinţei sale, apăru în prag şi, cu ochi bănuitori, îi privi pe intruşi.

— Ce s-a întâmplat?

— De unde vii?

— De la Neroeteren. Nu mai aveam drojdie...

Edmee observă că o zgârietură îi brăzda mâna dreaptă, pe care evita să o privească. îl puseră la curent cu ultimele noutăţi. El ascultă nemişcat, se întoarse spre canal şi mormăi:

— Bine!

Apoi se vorbi în flamandă. Femeia încetă să mai plângă, explicând ceva cu înfocare, în timp ce Jef o fixa cu ochii lui obosiţi. Cum în aer plutea nehotărârea, toţi aşteptau ca el să ia o decizie.

— Bine, repetă în cele din urmă, rotindu-şi privirea de jur- împrejur.

Puse sticla de ienupăr în buzunar, îi dădu un ordin Miei care se grăbi la primul etaj şi se întoarse cu o haină grea.

Atmosfera era mai limpede, deşi ploaia se înteţea. Mătuşa era mai disperată decât nevasta barcagiului care, de câteva clipe, părea că-şi regăsise speranţa.

Jef ieşi însoţit de proprietarul vasului, de Fred şi de căruţaş. Femeia alergă la uşă, strigând şi dându-le câteva sfaturi. Fără să fie văzută, Edmee se luă după bărbaţii care săriră peste canalul cel mic.

— Jef!

Elseîntoarse, ovăzu, făcu drumulînapoicas-oajute să treacă. Era tulburat. Privirea lui avea o mobilitate neobişnuită.

— Mergi pe lângă mine!, şuieră el.

Nu mai rămâneau de străbătut decât o sută de metri. Căruţaşul era deja pe malul canalului şi căuta din ochi cadavrele cailor.

— Dă-mi mâna!

Mergeau unul lângă altul; mâna mare şi aspră a lui Jef o apucă pe cea a lui Edmee, îi desfăcu degetele şi închise în ele nişte obiecte mici, îngheţate.

— Atenţie!

O părăsi şi se aruncă înainte. Ce ţinea ea în mână erau cele patru pietre violete ale potirului. Şi nu avea buzunar. Nu ştia unde să le pună şi strângea atât de tare pumnul, încât crezu că sângerează. '

Jef îşi scoase vestonul şi îl luă la întrebări pe barcagiu; acesta îi dădu câteva explicaţii, privindu-l cu oarecare teamă. Din vas nu se mai vedeau decât părţile de deasupra: o bucată din acoperişul cabinei, capătul cârmei şi catargul rupt. Fred făcea pe indiferentul.

Ultimul gest al lui Jef fu să-şi lase saboţii şi să se arunce imediat în apă, la întâmplare; se băgă sub epavă, se afundă până la piept, apoi, dintr-odată, fără îndoială găsind uşa cabinei, dispăru cu totul.

Se ridică un val. Apa era neagră. Vântul o făcea să se lovească de malurile care erau atât de alunecoase, încât, în cele din urmă, căruţaşul căzu în canal. Jef ieşi la suprafaţă, spuse câteva cuvinte barcagiului şi dispăru din nou.

în fine se întoarse, înotă spre mal, cu un obiect moale în mână. A fost nevoie să-l ajute să se caţere. Picioarele ude alunecau pe argila îmbibată de apă. Era foarte palid, aproape vânăt, cu pleoapele roşii şi ţinea gura deschisă în timp ce scotea o respiraţie scurtă şi fierbinte.

Lăsă să cadă obiectul moale care era un portofel. Marinarul îl deschise şi scoase din el hârtii de o mie de franci lipite unele de altele.

Mâna lui Edmee chiar sângera de cât strânsese pietrele violete, pe care se stăpânea să le arunce în canal.

Capitolul 5

fX" imp de trei zile, mătuşa se purtă precum o mâţă agi- í'í tată care, în nebunia unei mutări, dă târcoale puilor VLP cărora le schimbă fără încetare locul. Ca o pisică o adoptase şi pe Edmée, fără s-o observe, deşi uneori, când privirea îi cădea asupra ei, avea o clipă de uimire.

Concret, agitaţia a fost la fel, dacă nu chiar mai mare, decât la moartea unchiului şi această repetare a evenimentelor o înnebunea pe mătuşă, care vedea totul ca pe o ameninţare.

Mia îi mărturisi lui Edmée că, înainte, mama ei nu se ducea decât o dată pe an la Maeseyck, de 1 ianuarie, ca să-şi prezinte urările unchiului Louis, fratele ei mai mare. În afară de această călătorie, nu părăsea niciodată Neroeteren, iar unchiului i se întâmpla atât de rar să primească o vizită, încât, venind acasă, observa dintr-o ochire paharul pe masă, sau simţea miros de tutun sau de ienupăr.

— Cine a fost?

Exista un ritm stabilit, o zi pentru copt pâine, una pentru făcut gofre sau clătite, în fine o alta, în fiecare lună, pentru *a se* duce la cimitir.

Or, acum, era evident că toate astea se clătinau. Fusese înmormântarea, pe urmă sosirea lui Edmée, apoi, atât de repede, 1 ianuarie, şi acum acest accident cu urmările lui. Fred dădea de băut unor oameni cu care tatăl său nu ciocnise niciodată, punând să se scoată vin de Burgundia în ocazii care nu se potriveau

cu adevărat cu acea licoare.

Mătuşa nu spunea nimic. Alerga în sus şi în jos de dimineaţă până seara, dar, uneori, în ochii şterşi se zărea un tremur de îngrijorare.

Trebui să pregătească o cameră pentru barcagiu şi nevasta lui, pe care Fred îi invitase să doarmă în casă, în aşteptarea refacerii vasului. În acelaşi timp, căruţaşul fu găzduit în magazie. Şi erau cearşafuri de luat din dulapuri, podele de măturat, haine uscate de găsit pentru micuţă.

Ploua mereu şi era apă în toată casa, care părea plină de găuri.

în timpul celor trei zile, nevasta barcagiului nu părăsi scaunul de lângă foc. Toată lumea ajuta la gospodărie, căci erau doisprezece la masă, uneori cincisprezece, dar ea nu se clintea din loc. Se văicărea ore întregi, încât lăsa impresia că-şi degusta nefericirea.

în prima zi, spre prânz, inginerul de poduri şi şosele sosi cu şeful de la ecluze; se opriră la marginea canalului, acolo unde Jef instalase deja un scripete pe taluz, ca să scoată din apă caii morţi.

Accidentul se petrecuse atât de repede, încât barcagiul nu văzuse nimic. Cum avea vântul în spate şi cum vijelia era puternică, barja goală înainta mai repede decât caii al căror cablu slăbea. Or, la cot, omul nu putuse redresa vasul, care lovise malul. în alte locuri, asta ar fi fost mai puţin grav, dar acolo exista în taluz un fel de tunel din zidărie, cu o vană care folosea la aducerea apelor din canal la Irigaţii.

Fred se lămuri dintr-o privire şi declară:

— Etrava a atins vana şi a distrus-o. Coca, în schimb, pariez că are o gaură mare cât o uşă.

Cum barja se oprise brusc din elan, cablul cailor se întinsese atât de repede, încât animalele fuseseră literalmente târâte spre canal. în timp ce marinarul îşi salva nevasta şi fiica, bătrânul căruţaş nu ştia ce să mai facă, îngrozit de spectacolul celor două animale încurcate în coardă; încercase totuşi să înoate, fără să

reuşească să se caţere pe taluzul alunecos. Patruzeci şi opt de ore mai târziu era încă năucit. Cu toate acestea, el fusese cel care, sub ploaia care făcea să-i lucească umerii, se dusese în barcă să agaţe un cablu de piciorul animalului care plutea pe jumătate.

Edmee era de faţă. Nu putea rămâne acasă. Era pătrunsă de nevoia confuză de a fi în preajma acelor bărbaţi, de a-i auzi vorbind şi ţipând, de a simţi ploaia pe fruntea pe care fluturau fire de păr.

Jef mânuia scripetele şi toată lumea îl ajuta să învârtească roata, în timp ce, centimetru cu centimetru, cadavrele monstruos de mari, cu pântecele deja umflate, erau ridicate spre taluz.

Fred, singurul care purta ghetre şi un pardesiu de piele, avea aerul de adevărat proprietar. La fel cum nevasta barcagiului se complăcea în nenorocirea ei, aşa şi el: se mulţumea cu rolul de personaj important care conduce totul şi căruia toată lumea îi aşteaptă sfaturile. Nasul lui stropit de ploaie părea şi mai lung. Edmee îi putu observa mai bine decât în alte zile asimetria feţei.

— Tu du-te să te încălzeşti!, îi spuse el în două rânduri.

Dar ea rămânea la marginea canalului, îngheţată, udă toată. îngropase pietrele violete în pământ, la rădăcina unui plop. Ore întregi îl pândise pe Jef, aşteptând momentul să-i vorbească, şi în tot acest timp îl privise cu ochi atât de întrebători, încât o dureau pupilele. El nu se mişcase! Chiar ai fi zis că o evita. Muncea fără răgaz, mai mult decât toţi ceilalţi la un loc, preluând rând pe rând sarcinile tuturor.

La masă a fost îngrămădeală. Tăiaseră trei iepuri. Fără să pună vreo întrebare, mătuşa asculta conversaţia bărbaţilor, iar Mia traducea uneori câte o frază pentru Edmee:

— Au adus un scafandru şi un remorcher. Ai mai văzut un scafandru?

La început s-au gândit să golească canalul lung de

cinci kilometri care alimenta moara, dar lucrul acesta era imposibil de realizat din cauza şuvoaielor de apă. Or, epava nu putea rămâne de-a latul canalului, pentru că ar fi încurcat toată navigaţia.

După ce bărbaţii băură ceva alcool şi fumară o ţigară, se întoarseră la vas, apoi plecară la Neroeteren; a doua zi, aspectul Irigaţiilor era şi mai neobişnuit.

Când se trezi, Edmee văzu canalul, pe care întotdeauna îl ştiuse gol, acoperit de un şirag de opt barje. Un remorcher şuiera, depăşindu-le, ca să se apropie de epavă; mulţimea se agita pe taluz.

Alergă imediat intr-acolo, în ciuda furtunii de afară.

Când rămânea în bucătărie cu mătuşa, cu nevasta barcagiului şi cu Mia, cădea pradă unui fel de sufocare. Poate mai mult decât mătuşii sale, nici ei nu-i făcea bine toată această agitaţie; i se părea că întâmplările din ultima vreme erau lovite de o fatalitate care ameninţa întreaga casă.

Seara, stând în pat, se tot gândea la asta până când, în cele din urmă, o apuca ameţeala, nemaiştiind dacă era coşmar sau realitate. Păi... unchiul murise chiar în momentul în care ea sosise la Irigaţii; eczema Miei se agravase; un accident tocmai se produsese şi Jef comisese un sacrilegiu.

Nu mai îndrăznea să atingă mâna vărului său. Se întreba cum de putea să-şi păstreze figura obişnuită, să muncească, să vorbească cu toţi cei din jur, în afară de ea, pe care nici măcar n-o mai privea în faţă.

Unchiul Louis era şi el pe taluz, împreună cu paznicii; Fred se arătă contrariat de prezenţa lui şi mai ales de rolul pe care şi-l asuma în conducerea lucrărilor. Remorcherul aduse o macara. Scafandrul îşi puse costumul pentru plonjări şi ajutoarele îi înşurubau casca de aramă.

Probabil că Edmee avea febră, căci uneori era cuprinsă de frisoane nervoase atunci când bântuia singură printre oameni. Fred îi mai spuse o dată:

— Ai face mai bine să te duci în casă, să ajuţi femeile!

Mai târziu, unchiul Louis o bătu cu bunăvoinţă pe obraz şi îi spuse:

— Eşti sigură că nu ţi-e frig, micuţo?

O priveau. Erau acolo bărbaţi şi femei de pe alte barje, care aşteptau să poată trece canalul morii şi numărul acestora creştea de la o oră la alta. Edmee nu voise să-şi pună şalul negru, nici saboţii. îşi luase pe umeri o gabardină prea subţire, care, deşi lăsa apa să treacă, îi dădea un aspect de domnişoară de la oraş.

îi văzu pe oameni întrebându-l pe Fred despre ea; unii chiar îi aruncau câte o ocheadă care o supăra şi o flata în acelaşi timp. Căci îi ghicea semnificaţia. Bănuiau legături între ea şi Fred. O găseau frumoasă, mult mai frumoasă decât fetele de la ţară.

De dimineaţă se privise şi ea în oglindă, aproape goală, cu o privire critică: era slabă, cu picioare subţiri şi umeri ascuţiţi. Sânii abia dacă îi înmugureau, dar se simţea mai femeie decât Mia, de exemplu, care, în ciuda faptului că avea un piept mare, păstra nesiguranţa unei siluete de copil.

Ceea ce-i uimea însă pe bărbaţi era faţa ascuţită, foarte palidă a lui Edmee. Verii ei, la fel ca şi barcagiii de pe acolo, aveau pielea mai mult sau mai puţin rugoasă, trăsături diforme, nasuri turtite sau borcănate, buze extrem de groase sau ochi prea apropiaţi.

Or, chipul lui Edmee era la fel de regulat şi de mat precum cel al tinerelor pe care sătenii le vedeau în reviste ori pe calendarele în culori. În plus, nu râdea ca verişoarele ei, nu întorcea capul dacă era privită sau dacă se vorbea despre ea în flamandă.

Toată lumea păstră tăcerea când scafandrul se lăsă să coboare în apă, printre bulele de aer; se auzea clar respiraţia celor două ajutoare care trăgeau la pompă. Pentru Edmee, asta a fost o emoţie de acelaşi fel cu aceea pe care i-o produsese moartea veveriţelor, dar nu

atât de violentă. Caii morţi erau tot acolo şi un căruţaş avu curajul să deschidă gura unuia dintre ei ca să-i vadă dinţii, mormăind ceva.

Casca de aramă apăru, ca să dispară din nou. Avură loc discuţii între inginer, oamenii de la canal, Fred şi scafandru. Apoi, în timp ce unii oameni au rămas acolo ca să muncească, alţii s-au îndreptat spre casă. în cafeneaua goală de obicei, nu fusese niciodată o asemenea agitaţie. Mia servea, mergea de la masă la masă, turna bere sau ienupăr barcagiilor care o asaltau cu glume.

— E urâtă şi vulgară!, decise Edmee.

Pentru cină a fost nevoie să se aranjeze două mese, una în salon şi alta în bucătărie, unde mâncară femeile. Mia o anunţă pe verişoara ei:

— Se pare că s-a furat ceva de la biserică.

Edmee nu se clinti, luă un aer firesc, aproape indiferent:

— Ce?

— Pietrele potirului. însă, cum sunt false, preotul nici măcar n-a depus plângere.

Era complet dezamăgită, nu atât din pricină că era vorba de falsuri, cât pentru că întâmplarea era tratată cu asemenea uşurinţă, ceea ce o făcea să fie jalnică.

De două sau trei ori, Edmee simţi privirea mătuşii îndreptată asupra sa, şi asta o tulbură mult mai mult decât vestea jafului. Mia îi traduse cele câteva cuvintele pe care femeia tocmai le rostise:

— Mama zice că nu e potrivit să-ţi petreci toată ziua pe canal, cu bărbaţii.

Un val de sânge îi urcă atunci în obraji şi răspunse ridi- cându-se dintr-un salt:

— Spune-i că e şi mai puţin potrivit ca o fată să servească băutură căruţaşilor!

Plecă în curte, o traversă şi se închise în coliba unde nimeni nu aprinsese focul. îi era foame, căci cina abia începuse în momentul în care a avut loc altercaţia. Avea frisoane. Nu era deloc în apele ei. Simţise că, din toată

familia, numai mătuşa ghicise ceva; femeia asta care nu vorbea un cuvânt franţuzesc şi care nu ieşea niciodată din casă!

Să ghicească ce? Edmee nu ştia foarte exact. Dar sigur era ceva de ghicit, ceva ce nici ea însăşi nu putea defini. Se gândea la veveriţe, la atitudinea lui Jef şi la pietrele potirului.

Existau lucruri şi mai puţin clare. în veghea de seară, în patul ei, pe jumătate adormită, avea despre aceste lucruri un sentiment aproape limpede, care se traducea atunci, în întunericul rece, prin forme, prin imagini bizare, prin cuvinte care, în plină zi, nu mai aveau sens. Edmee revedea toate feţele din jurul mesei: buzele prea groase ale lui Fred, care stătea vizavi; fruntea diformă a lui Jef; Mia cea cu eczemă, care, cu sânii ei cu tot, la nouăsprezece ani, nu era încă femeie. Una dintre micuţe era saşie. Familia pretindea însă că era doar o deviere de moment a privirii. Aiurea! Cea mai mică era în urmă cu doi ani faţă de un copil normal!

Edmee ghicise, ea şi numai ea, că în 1 ianuarie, când unchiul Louis îl luase pe Fred deoparte, o făcuse pentru a-i vorbi despre toate aceste chestiuni îngrijorătoare şi, poate, pentru a-i face morală.

Pe când trăia, unchiul se ducea la Hasselt să se vadă cu o femeie; Fred, la rândul lui, nu mergea la oraş, la Liège şi la Bruxelles, decât ca să se întâlnească cu fete grase.

Oare Edmée îi detesta cu adevărat? Habar n-avea, dar reuşise să îl determine pe Jef să fure pietrele de la potir. E adevărat că nu credea că o s-o facă şi îi îngheţase sângele în vine când el îi îndesase pietrele dure, violete, în pumn.

Acum, el nu mai era acelaşi. O privea pe sub sprâncene, ca pe toată lumea, de altfel. Iar Fred, în dimineaţa aceea, după ce i s-a vorbit despre Edmée cu un aer echivoc, începuse să îşi privească şi el verişoara cu alţi ochi.

Când se gândea la asta ziua în amiaza mare, în

lumina albă a unui cer ploios, întâmplarea nu-i spunea nimic. Dar, cu ochii închişi, în căldura patului, toate astea reprezentau un furnicar de lucruri perverse şi rele.

După prânz, Edmée se întoarse la canal, nu pentru că avea chef, ci ca le facă în ciudă Miei şi mătuşii. în plus, simţea plăcere fizică în a se amesteca printre bărbaţii care se agitau şi să se compare cu ei, să le suporte privirile, să le ghicească gândurile.

Traversa pentru a patra oară câmpia plină de apă. Se plictisise. Ciorapii negri erau uzi până la genunchi şi se lipeau. Nu putea să se aşeze nicăieri; trebuia să rămână în picioare ore întregi; când ploaia înceta un moment, era rândul picăturilor mai mari şi mai reci să cadă din plopi.

Spărtura barjei fusese astupată cu saci. Macaraua ridicase vasul şi pompele îl goleau, acţionate de motoarele remorcherului, cu un sfârâit continuu şi zgomot de apă care curge în cascade.

Unchiul Louis, Fred şi inginerul, precum şi un agent de asigurări se ocupau de evaluarea pagubelor. Toate canalele mici de la Irigaţii fuseseră golite; Edmée încerca să înţeleagă mecanismul: în canalul mare erau mai multe prize de apă, fiecare comandată de o vană pe care Jef o manevra cu ajutorul unei chei speciale. Restul semăna cu sistemul arterelor unui corp. Dintr-un canal de o dimensiune mai mică, apele ajungeau în canale mult mai mici, care şi ele se ramificau într-o multitudine de şanţuri.

Apa putea fi oriunde oprită sau lăsată să curgă. Jef era cel care conducea aceste manevre şi când era văzut astfel, cu umerii lăsaţi, cu capul bălăbănindu-i-se, mergând de-a latul de la o vană la alta, declanşând vârtejuri sau golind canalele, avea aerul unui geniu al Irigaţiilor. Unchiul Louis însuşi, care era născut acolo, îi cerea sfatul – căci Jef ştia că unui anume angrenaj îi lipsea un dinte, că într-un anume şanţ apa stagna din

cauza unei înclinaţii a solului şi că în altă parte trăiau vidre.

Odată apa evacuată, ieşi la iveală mâlul negru al fundului presărat cu obiecte care erau acolo poate de zeci de ani: bucăţi de fier, de ceramică, un cerc de butoi, o găleată, vreo zece metri de cablu şi chiar un pat pliant.

Se auzi dintr-odată un zgomot ritmat, însoţit de un fluierat. Macaralele începeau să scoată din apă partea din faţă a barjei.

Când toată lumea s-a întors acasă, târziu în noapte, chiar şi muncitorii pe care Fred îi invitase să bea un păhărel, Mia o întrebă pe Edmée:

— Care e?

— Care cine?

— Scafandrul?

Era un bărbat destul de gras, cu mină veselă şi atitudine de muncitor de la oraş. Nu era flamand, ci valon, şi îl aduseseră de la Liège cu motocicleta. Avea o bună dispoziţie exuberantă şi nu lăsa să treacă nici cinci minute fără să spună o glumă.

Cafeneaua căpătase o altă viaţă decât de obicei. La fiecare masă din pin lustruit stăteau cel puţin cinci bărbaţi. Femeile barcagiilor îşi ţineau copiii pe genunchi. O singură lampă cu petrol lumina încăperea. Toată lumea vorbea tare şi totuşi ambianţa era domoală, calmă. Numai Mia, în papuci de fetru, se agita, mergând de la o masă la alta şi turnând de băut.

— Tu nu eşti flamandă!, spuse scafandrul întorcându-se spre Edmée.

— Nu.

— A, ce bine! începeau să-mi dea frisoane cu graiul lor, cu ţigările lor proaste şi cu lumina lor pe sponci. De fapt, dacă nu eşti flamandă, ce cauţi aici?

Avea o figură plăcută. O trase lângă el pe Edmee, care îi răspunse:

— Sunt verişoara.

— Acum am înţeles! Probabil că nu ai prea des ocazia să te distrezi!

Işi pusese mâna pe talia lui Edmee şi, ca din greşeală, o lăsa să alunece puţin, atingând şoldul; palma îi deveni mai insistentă, mai vioaie. Edmee nu mişca. Era stânjenită, dar nu avea chef să plece şi se gândea la casca mare de aramă care se plimbase pe sub ape.

— Nu vrei să bei ceva? Cine e patronul aici? Tânărul în haină de piele sau bătrânul cu mustaţă cenuşie?

Edmee râse nervos. Era prea mult. Nu se cădea să mai rămână. Nu departe de lampa cu petrol mai erau şi ochii lui Fred, care o fixau.

— Potoleşte-te... Cred că mă strigă...

Evită mişcarea pe care bărbatul o făcu pentru a o reţine. Nu ştia unde să se ducă; i-ar fi plăcut, mai degrabă, să se închidă în colibă cu Jef, în faţa focului zdravăn de brad, pe care l-ar privi cu pupilele mărite, şi, în timp ce el ar tăia o bucată de lemn, ea l-ar admira pe ascuns. Dar Jef plecase cu trăsura la Neroeteren, ca să aducă pâine pentru cină; fără să-i spună nimic, fără să-i ceară să-l însoţească.

Ieşi fără să traverseze prin bucătărie. Nu mai ploua. Vântul sufla mai tare. Norii alergau foarte jos; li se distingeau toate contururile datorită lunii care strălucea în spatele lor şi care, uneori, se arăta timp de o secundă.

Era spectaculos, cu norii care se grăbeau aşa spre capătul lumii şi Edmee se întrebă dacă unii dintre ei reuşeau să se prindă din urmă. O durea ceafa de cât îşi ţinuse capul ridicat. În spatele ei, un burlan ţârâia ca un robinet.

Dintr-odată simţi în apropiere o prezenţă. Se întoarse şi îl văzu pe Fred, în veston negru, ca lipit de ea, cu un zâmbet pe care nu îl mai afişase niciodată.

— Iei aer?

Mâinile lui erau albe păreau nişte fantome în noapte. Se ridicau, ezitau, prindeau capul lui Edmee.

— Verişoară mică!

Spuse asta cu o blândeţe suspectă şi în acelaşi moment îşi apropie capul până când Edmee nu mai văzu decât nasul. O buză o atinse pe a ei în timp ce ea se încorda, îndoia şalele ca să-şi îndepărteze pieptul de pieptul lui Fred. Simţea ienupă- rul, cosmeticalele şi şeviotul ud.

— Nu face pe proasta!..., spuse el foarte încet.

— Ţip!

Feţele le erau la mai puţin de cinci centimetri una de alta, însă şoldurile lui Edmee se cambraseră pentru a păstra distanţa. -

— Taci din gură!

Ea repetă mai tare, atât de tare că se putea auzi din cafenea:

— Ţip!

El îi dădu drumul dintr-odată, ridică din umeri, mormăi ceva în flamandă, apoi în franceză:

— Prostănaco!

La trei metri de ea, el încă mai stătea pe gânduri.

— Preferi scafandrii?

— Da. Şi, dacă el voia, eu...

Se opri. Nu ştia ce să spună ca să se răzbune. Din fericire, el intra deja în casă. O oră mai târziu, veni şi ea, pentru că ploaia începuse din nou şi nu mai era nici cea mai mică scânteie de lumină în cer ori pe pământ.

în cafenea, unii jucau domino, alţii cărţi. Unchiul Louis se întorsese cu maşina lui. Mia aduna sticlele goale de pe masă şi pronunţa o cifră.

— *Viif franks...*

Cinci franci! Număra banii, apoi căuta mărunţiş în buzunarul unui şorţ vopsit negru, care fusese cândva roz.

în bucătărie, fetiţa barcagiului dormea pe genunchii mamei sale şi privirea mătuşii o urmări de Edmee care urca scara spre camera ei.

Capitolul 6

Au se luminase cu totul de ziuă şi un frig ceţos învăluia locul când răsunară trei şuiere sfâşietoare. La Irigaţii se stătea la masă. Edemee, care amorţise, încerca să-şi încălzească degetele la dogoarea focului. în albul opac, dincolo de ferestre, ghici remorcherul care aluneca de-a lungul digului, trăgând barja distrusă; ai fi zis că cele două vase nu atingeau nici apa, nici pământul, ci pluteau chiar pe ceaţă.

Celelalte ambarcaţiuni se învârteau în jurul lor, ca nişte jucării, pe linia orizontului. Canalul se golea. La fel de goală era, dintr-odată, şi casa, precum trupul şi creierul unui om după o orgie.

Şi toţi, fără să ştie de ce, se simţeau trişti. Dezordinea domnea pretutindeni. Se băuse mult şi sticlele se aliniau pe podeaua cafenelei; paharele sparte fuseseră împinse în spatele tejghelei. în ultimele trei zile, Fred fusese de zeci de ori la un pas de beţie. în acele momente, vocea îi devenea mai sonoră; gesticula, rostind şi cele mai neînsemnate fraze cu o mare convingere.

Acum era obosit, şi asta se vedea. Mama lui îl întrebă ceva în flamandă şi el răspunse pomenind, de două ori, numele unchiului Louis. Apoi plecă şi Edmee o întrebă pe Mia unde se ducea.

— Poimâine are loc o mare licitaţie, iar banii pe care conta nu au venit încă. Dar unchiul va aranja ca...

Mia o trase pe verişoară în camera ei şi îi arătă o

pungă de pânză plină cu monede.

— Uite cât am câştigat în trei zile; şaizeci şi trei de franci şi patruzeci de centime!

Acceptase bacşişurile clienţilor. Dechizând un ziar flamand îi arătă, pe ultima pagină, o poză reprezentând o poşetă deasupra căreia era trecut preţul: *42 de franci.*

— E foarte, foarte frumoasă! Vreau să scriu imediat şi să trimit banii.

Fiecare ţinea minte altceva din tot ce se petrecuse în cele trei zile. Pentru Mia, importantă era grămada dş.mărunţiş pe care o va transforma în poşetă. Pentru Fred era nostalgia de a fi înconjurat de lume, de a fi tratat ca mare patron, de a vorbi cu siguranţă şi de a goli paharele de rachiu din cereale.

Jef n-a prea fost văzut; se hotărâse să repare singur zidăria de la vană. Nici nu fugea de Edmee, dar nici nu făcea vreun gest ca să se apropie de ea. O observa pe ascuns; uneori era pe punctul de a-i spune ceva, dar continua să tacă.

Nu era nimic anormal, nu se întâmpla nimic şi totuşi, din acel moment, seară de seară, Edmee avea, înainte de a adormi, aceleaşi gânduri haotice. Era un fel de delir voit, care înlocuia emoţiile produse de vânătoarea de veveriţe. Camerele nu erau încălzite, cearşafurile erau îngheţate şi minute întregi, cu toată buiota, Edmee clănţănea din dinţi în întuneric.

Atunci, imaginile începeau s-o asalteze. Cortegiul acestora era deschis, aproape întotdeauna, de Fred, care o privea cu lăcomie, cu buzele umede, încercând s-o atingă. Căci o făcuse de două ori când a întâlnit-o pe coridorul de la primul etaj. Işi lăsa mâinile să se mişte, ăsta era cuvântul, şi ele insistau o clipă să pipăie şoldurile lui Edmee în timp ce zâmbea cu un surâs forţat.

în şirul gândurilor, mătuşa urma imediat după Fred; Edmee o vedea îndreptându-se cu pasul ei măsurat şi timid spre plopul cu falsele pietre preţioase. Restul

imaginilor varia, dar puţin: fie Jef jupuia un animal enorm pe care Edmee nu-l cunoştea – oare unul dintre caii barjei? –, sau chiar sărea de pe un zid înalt, căci se aflase că hoţul pietrelor de pe potir ieşise pe o fereastră aflată la şase metri de pământ.

Încet-încet, pe măsură ce căldura o pătrundea, Edmee conducea o horă mai dezlănţuită, pe care n-o mai putea opri, cu toate că era gata să ţipe de enervare.

Oare unchiul Louis o să refuze să dea banii? Amanta grasă a lui Fred, de la Hasselt, o să vină să facă scandal. Jandarmii îl ridică pe Jef care îşi umple pentru ultima oară buzunarele cu cartofi copţi în cenuşă.

Casa se clătina şi nimeni nu rămânea la locul lui decât din obişnuinţă. Dovadă este că mătuşa o simţea şi le spiona feţele, ca pentru a ghici cine va ceda primul.

Sâmbătă, Edmee nu ieşi, din cauza unui uşor guturai. Spre seară, aşezată lângă vatră, cu pieptul înfăşurat în şalul ei, se gândi, privind flăcările care se luptau cu ultimele fâşii de lumină ale zilei, că nu se va duce a doua zi la slujbă, pentru că, dacă ar fi mers, trebuia să se împărtăşească.

Foloseau oare acelaşi potir, fără pietre?

Nu era bolnavă. Avea doar un început de gripă şi nasul roşu, obligată fiind să şi-l şteagă foarte des. Stând lângă foc, plimba pe deasupra oamenilor şi a lucrurilor o privire vagă. Când n-a mai rămas decât căminul care lumina bucătăria, obţinu, în stare de veghe, aproape acelaşi decalaj de imagini pe care îl realiza de obicei numai în intimitatea patului său.

Mătuşa tricota. Imediat ce gospodăria era pusă la punct, Mia se ducea să caute un coş plin de pulovere mai vechi, de tipare din hârtie gri, şi cosea cu un asemenea calm, încât Edmee îşi rodea unghiile.

Duminică dimineaţa nu se ridică din pat. Toţi membrii familiei se pregăteau de plecare. Când calul era gata înhămat, Edmee îşi dădu seama dintr-odată că Fred avea să rămână acasă şi îi fu atât de frică încât sfârşi prin a se îmbrăca. Mia veni s-o întrebe dacă se simţea mai rău şi se oferi s-o îngrijească.

— Nu! Vreau să dorm...

Auzi cum jos se împărţea ciocolata şi se luau cărţile de rugăciune din birou, apoi trăsura care se îndepărta.

De fapt, Edmee nu avea chef să mai tragă un pui de somn şi nici măcar să rămână în aşternut. Nu voia nici să coboare, pentru că ceea ce detesta mai mult în casă era bucătăria. Se ridică fără zgomot şi, cu picioarele goale, se îndreptă spre toaletă. Nu mai avea nasul roşu. îşi trecu un prosop ud peste faţă, se pieptănă, apoi, după ce-şi aranjă patul, se culcă la loc şi aşteptă.

în casă nu mişca nimic. Zgomotele trăsurii se stinseseră de mult. în staul, servitorul deschidea uşa mare care scârţâia şi lăsa vacile să iasă. Oare Fred dormea? După câtva timp, desluşi nişte foşnete abia perceptibile; era ca atunci când, stând la pândă, cu simţurile încordate, reuşeşti, în cele din urmă, să auzi până şi zborul muştelor. Dovada că Edmee nu se înşelase era că, în a treia cameră, cea a lui Fred, se trânti un geam. îi fu foarte frică. Pieptul i se ridica îijcet şi ea îşi stângea fiecare sân într-o mână, din toate puterile.

Ceva făcu să răsune o chiuvetă de faianţă, probabil un pieptăn. Edmee privi fix spre uşa care nu avea încuietoare şi simţi cum sângele i se scurge încet-încet din vine, dând năvală spre inimă.

în fine, sesiză târşâit de papuci pe coridor. Da, în sfârşit, pentru că nu mai avea curaj să aştepte! Dar Fred rămase ascultând un timp, cu urechea lipită de uşă, înainte de a răsuci cu grijă butonul. Probabil o credea adormită. De cum strecură capul, îi întâlni privirea ţintită asupra lui şi avu intenţia să se retragă.

— Bună, verişoară!

Prefera să zâmbească, cu acel surâs lătăreţ, umed, pe care i-l cunoştea. Era îmbrăcat într-un pantalon negru şi o cămaşă albă; avea părul proaspăt aranjat, iar briantină degaja un miros fad.

— Te simţi bine?

Ea nu putea răspunde. îl vedea apropiindu-se; se

încorda ca să-şi ascundă frica şi totuşi n-ar fi vrut să fie altundeva.

— N-ai vrea să-ţi aduc ceva cald?

N-avea decât să spună da şi el se va duce jos să aprindă focul, să fiarbă cafeaua; asta îi va lua ceva timp.

— Nu!

El se aşeză pe marginea patului, gata oricând să dea înapoi.

— Gripă?

— Nu ştiu.

— De ce eşti aşa de rea? Vezi, de câteva zile mă gândesc numai la tine...

Ştia, exact de când barcagiii o remarcaseră şi îi vorbiseră despre ea lui Fred, în timp ce-i aruncau ocheade.

— Eu nu!

Era în cămaşă de noapte şi îşi ţinea cuvertura strânsă sub bărbie. Fred, aşezat pe marginea patului, trebuia, pentru a se întoarce spre ea, să se sprijine într-o mână, iar mâna aceasta se găsea la zece centimetri de un picior al lui Edmee.

— Eşti o fată ciudată!

— Ştiu.

Avea un ton agresiv. Corpul nu i se mişcă niciun milimetru.

— N-ai fost niciodată îndrăgostită?

Era ridicol. încerca să vorbească cu un glăscior blând şi drăguţ, care nu i se potrivea atât de bine precum zâmbetul mieros pe care îl adoptase.

Mâna lui îşi schimbă locul şi se aşeză, ca din greşeală, pe genunchiul lui Edmee. îi despărţea grosimea celor trei pături şi totuşi credea că simte căldura acelei mâini care, pe nesimţite, începea s-o frământe.

Edmee se gândea la fotografiile pe care Mia le găsise în buzunarele fratelui său şi frica îi creştea; devenea livid㠄

Nu protesta; nu se hotăra să pună capăt supliciului.

încă foarte puţin şi va bate în retragere...

— N-ai fost niciodată strânsă în braţe de un bărbat?

Avea pielea unsuroasă, trăsăturile grosolane, un aer stânjenit şi sigur în acelaşi timp, care îl făceau jalnic şi respingător.

— Ba da.

în acea clipă îl ura atât de mult, încât îi veni să-l împingă, exasperată.

— Şi nu e bine?

Mâna mare urca, trecea de genunchi, atingea coapsa subţire, în timp ce Fred se apleca, apropiindu-şi capul de cel al lui Edmee.

Nu era aceasta limita limitelor? Dintr-odată, Edmee scoase amândouă mâinile de sub cuvertură şi zgârie faţa bărbatului, cu furie, cu răutate, încercând să-i lase urme.

— Porcule!... Porcule!... Porcule!..., strigă ea.

Ar fi fost în zadar să încerce s-o imobilizeze. Aproape imposibil! Era ca o pisică turbată. Fu nevoit să se ridice, să bată în retragere. Trecându-şi mâna peste faţă, constată că sângera. Ieşi trântind uşa. O clipă mai târziu şoptea prin uşă:

— N-o să spui nimic?
— O să spun ce-o să am chef.
— Edmee! Te rog...
— Porcule!...
— îţi jur că aş vrea...
— O să spun ce-o să am chef!
— Te implor!

Nu putea s-o vadă, aşezată pe patul ei, cu trupul cuprins de spasme, zâmbind cu un surâs satisfăcut şi savurând plăcerea care îi invada corpul la fel cum o făcea căldura focului de lemne.

Ea nu povesti nimic, dar o distra să-l privească pe Fred, ironică, în timp ce mâncau, după ce toată lumea se întorsese de la slujbă.

— Eşti rănit?, întrebă Mia.
— M-am tăiat când m-am ras.

Era bine şi în acelaşi timp neliniştitor. Totul era neliniştitor, până şi liniştea densă din casă, în lipsa străinilor care să spargă ritmul prea regulat al vieţii.

în ziua aceea nu ploua. în aer plutea chiar pulbere de soare.

— Nu te duci la slujba mare cu Fred?, mai zise Mia, aflată într-o proastă dispoziţie, pentru că geanta ei, pe care sperase s-o primească sâmbătă, nu sosise.

A fost o duminică şi mai goală decât altele. Fred plecă la fel ca de obicei, nu veni nimeni, nici unchiul Louis, nici vreunul dintre paznicii dornici de o sticlă de bere sau de un pahar de ienupăr. Niciun biciclist nu trecu pe drum. Nu era nici măcar o barjă pe canal.

Soarele palid, care se stingea uneori ca o lampă fără petrol, făcea ca imensitatea golului să fie resimţită şi mai intens. Şi nu exista nici măcar mirosul cald de iepure sau de găină care se frigea în fiecare duminică, pentru că rămăsese destul de mâncare.

Când dejunul fu aproape pe terminate, Edmee îl căută pe Jef şi nu-l găsi. Se îndreptă spre canal, crezând că lucra la priza de

apă, dar nu era nici acolo. Atunci se simţi grozav de singură. Nu ştia încotro să se îndrepte. Trecu de trei ori pe lângă plopul cu pietrele violete, fără să îndrăznească să se aplece. Pământul nu fusese răscolit. Bucata de lemn pe care o pusese ca semn de orientare era încă la locul ei.

La ora zece traversă casa. Mia, la etaj, aranja camerele, cântând. Aproape de cămin, mătuşa pregătea

fetiţele de culcare.

Mătuşa şi Edmee nu-şi puteau spune nimic. Micuţele nici atât, căci încă nu învăţaseră franceza. îşi zâmbiră, cu un surâs care voia să fie drăgăstos, apoi Edmee rătăci prin curte.

Servitorul care pansa calul nu vorbea decât flamanda, dar, când o văzu pe Edmee deschizând toate uşile în căutarea cuiva, fluieră şi arătă spre ultima clădire.

Nu pusese niciodată piciorul acolo. Era fierăria unde se potcoveau caii. O foloseau atât de rar, că uşa dublă era întotdeauna închisă. Or, în duminica aceea, un firicel de fum se înălţa deasupra coşului.

Edmee intră şi auzi zgomote slabe, ca şi cum cineva, surprins de apariţia ei neaşteptată, încerca să se ascundă. Ieşi imediat şi, la colţul clădirii, îl zări pe Jef, foarte încurcat.

— Ce faci aici?

Era pentru prima oară când se găseau cu adevărat singuri, de la furtul pietrelor. Jef ezita s-o privească, iar ea dădu roată forjei unde focul era aprins.

— Nu mai poţi să vorbeşti?

Ea observă că avea privirea fixă, dar nu era deloc în felul în care o făcea Fred. Dimpotrivă! Părea să fie pe punctul să-i spună ceva rău, să-i arunce o înjurătură!

Din buzuarul şorţului de piele pe care îl purta scoase un obiect, se apropie de ea şi, fără un cuvânt, i-l puse în faţă, la zece centimetri de nas.

— Ce este asta?

Părea un vârf de umbrelă. Era o bucată de metal sau, mai degrabă, un aliaj, o tijă, probabil din fier, cu un capăt dintr-un material mai deschis la culoare.

Jef o privea pe Edmee cu asprime, drept în ochi.

— Nu pricep..., bâigui ea.

— Paratrăsnetul!

Cum nu înţelegea nimic, râse:

— Ce mutră ai! Explică-mi!

— Paratrăsnetul bisericii... Vârful e din platină...

Spunea asta fără afectare, lăsând să-i scape cu

greutate silabele.

— M-am dus să-l iau în noaptea asta.

— Din vârful clopotniţei?

Revedea biserica flamandă construită din cărămizi, cu naosul scund, ca turtit la pământ, cu turnul la fel de subţire şi înalt ca un stâlp.

— Eşti nebun, Jef?

Ea aşa credea. Era prea serios şi, mai ales, avea un aer prea detaşat, care ascundea prost o ameninţare sau o supărare.

El nici măcar nu răspunse. Cu o singură mişcare a cleştelui, separă platina de suportul de fier şi puse metalul preţios intr-un recipient care se încălzea la focul forjei.

Apoi se duse la uşă, se asigură că nu venea nimeni şi se îndreptă spre fundul atelierului.

Niciodată nu semănase atât de mult cu un prostănac de la ţară. Totul în fiinţa lui era anormal şi totuşi avea privirea hotărâtă, voluntară. De sub un vechi capac din fier scoase o casetuţă de lemn de mărimea unei cutii pentru mănuşi. Fără să spună nimic, o puse în faţa lui Edmee şi se duse să supravegheze crăticioara, manevrând foalele.

Edmee era derutată. Caseta din stejar, crud încă, era lucrată ca o dantelă şi niciun centimetru pătrat nu rămăsese nesculptat. Probabil că Jef se inspirase din desenele de broderie ale surorii sale, copiind flori stilizate pe care le înmulţise şi le înlănţuise la infinit. în mijlocul capacului era săpată o literă, iniţiala lui Edmee.

— Jef!

Nu răspunse decât printr-un mormăit, pentru că era ocupat.

— Ce vrei să faci cu... cu obiectul...?

Nu spuse nimic, aţâţă focul şi, când metalul fu aproape lichid, se apropie, ţinând crăticioara cu cleştele. Ce avea de gând? Să încrusteze lemnul cu platină, să umple cu metal spaţiile care imaginau iniţiala? Lucră în faţa ei, cu sudoarea pe frunte, cu faţa

nemişcată. N-a fost nicio reuşită deplină, niciun rateu total. Lemnul se arse pe alocuri şi se înnegri la marginea literei, în timp ce metalul se prelingea de-o parte şi de alta, formând semne lipsite de înţeles.

Cu toate astea, rezultatul fu surprinzător, extraordinar, şi Edmee voi să ia caseta.

— Nu e gata. Mai trebuie s-o lustruiesc...

Avea aceeaşi frunte încăpăţânată şi privirea atât de dură încât se putea crede că punea la cale o răzbunare. Dar Edmee, căreia îi era frică de Fred, nu se temea de el. Mormăia şi asta era tot! Nu îndrăznise să se aplece pentru a-şi lipi buzele de ceafa ei.

Făcea lucruri grele, periculoase. Fura pietrele de la potir, se căţăra noaptea, singur, în vârful clopotniţei, apoi, ore întregi, ascunzându-se, lucra ca un marinar pe un vas cu pânze, răbdător, sculptând în lemn cu vârful cuţitului. Dar nici măcar n-o privea în faţă!

— Dă-mi-o aşa cum e.

— Nu. Nu e frumoasă.

— Şi dacă mie mi se pare frumoasă?

Nu-i lăsă bucuria de a-şi termina opera, de a o lustrui. îşi înveli caseta în şal şi voi să plece. Ajunsă în pragul uşii, era gata să dispară. Totuşi, se întoarse şi-i strigă:

— Mulţumesc, Jef.

în camera ei, admirând caseta, se gândi: „Poate ar fi trebuit să-l sărut?”.

Dar imediat se încordă şi conchise: „Nu! E inutil”.

îşi propuse, într-o doară, să umple caseta cu pietrele violete şi cu alte obiecte interzise pe care i le va mai aduce Jef. Puse totuşi înăuntru o fotografie de la Mia, care îi reprezenta pe aceasta şi pe Fred la târgul de la Neroeteren. Era una dintre acele poze care se câştigau trăgând la ţintă. Mia zâmbea fericită. Fred, cu puşca pe umăr, închidea un ochi.

Seara, Edmee coborî ca o regină, dominând de pe scară familia aşezată deja la masă. Fred nu îndrăzni s-o privească, Jef, cu coatele pe masă, mânca şi mai lacom. Mătuşa, cu faţa mereu inexpresivă, îşi termina ultimele

bucăţele din farfurie fără să ridice ochii, astfel că frazele în flamandă pe care le pronunţa din când în când rămaseră fără răspuns, ca .şi cum ar fi fost lipsite de rezonanţă.

Capitolul 7

dmee avea temperatură. Cea mai mică dintre veri-

41 şoare, Alice, se întorsese de la şcoală cu scarlatină. *QJ*'* Aerul, cerul, pământulerau nesănătoase aici. Plouase prea mult. încă ploua şi în cele din urmă se afundau în putregai. în casă, totul mucegăise. A trebuit aruncat jumătate din jambon; se culcau în cearşafuri muiate de umezeală.

Mia susţinea că verişoara ei prinsese un guturai, dar Edmee o contrazicea, dorindu-şi să mai iasă din casă. în realitate, nu ştia ce avea. Răceala nu-i trecea. Avea nasul din ce în ce mai roşu şi sensibil, ochii îi luceau şi o durere surdă, în spatele urechilor, nu-i dădea pace. Când închidea ochii, i se părea că avea capul umflat şi plin de lucruri ciudate, de nedefinit.

Edmee ştia însă că totul era mai complicat decât un simplu guturai: ceva ce venea de departe şi avea rădăcini în cea mai fragedă copilărie. La patru sau cinci ani era somnambulă aproape în fiecare noapte; se ridica, tresărind, din pat, vorbea mult, privind în jurul ei cu groază – casa ardea, sau apele năvăleau, ori peretele se apropia, urmând s-o strivească...

Or, acum, reuşea să fie somnambulă fără să doarmă, închidea ochii şi în minte îi defilau imaginile. în unele seri nu putea să aţipească, atât era de surescitată. Oricât s-ar fi străduit, nu putea să descopere cauza neliniştii sale.

Avea temperatură, pe care şi-o întreţinea. De

exemplu, chiar şi acum, stătea în colibă, aşezată în faţa focului pe care-l aprinsese singură. închisese uşa cu cheia şi privea fix flăcările până când ameţea. Căldura rugului, în carnea ei, se amesteca intim cu cea a febrei; senzaţia era în acelaşi timp voluptuoasă şi înspăimântătoare.

Avea să facă scarlatină? Ideea asta se juca pe nervi, căci îi era frică de moarte. De ce n-au trimis-o pe Alice la spital? Unde mai pui că acasă era prost îngrijită, iar doctorul nu putea veni decât o dată pe zi.

La baza flăcărilor, mai ales când acestea ţâşneau dintr-un con de pin, era o strălucire grozavă; adevărate puncte de foc traversau pleoapele lui Edmee, care îşi ţinea batista făcută ghem într-o mână, ca să-şi tamponeze nările. '

Nu-l văzuse pe Jef de după-amiază. Nu ştia unde muncea, dar nici nu avea nevoie de el. De altfel, vorbea din ce în ce mai puţin şi avea un comportament îngrijorător. Mai ales privirea lui era la fel de grea ca o mână ce ţi se aşază pe umăr, iar când i-o surprindea, Edmee avea aceeaşi tresărire ca în momentul în care te atinge cineva pe neaşteptate, tocmai când te credeai singur.

Cât despre Fred, ştia unde este: închis în birou, unde, cu toate că nu era decât ora trei, aprinsese lampa, făcând socoteli pentru declaraţia de venituri. Ochii lui nu aveau nimic misterios şi totuşi el era acela pe care Edmee îl întâlnea cel mai des în coşmarurile ei, un Fred mai îndesat, plesnind de sănătate. Asimetria feţei se accentua, ochii se holbau; zâmbea cu acel surâs umed, în acelaşi timp stânjenit şi arogant, pe care îl arbora când o întâlnea pe Edmee pe un coridor.

Asta nu-i scăpase Miei.

— S-ar zice că Fred e îndrăgostit de tine!

îndrăgostit! Oare Mia nu ştia la fel de bine ca Edmee ce voia să spună asta? Nu văzuse pozele şterse din buzunarele fratelui ei? Uita că nu rezista mai mult de câteva zile fără să se meargă la Hasselt?

Ei bine, săptămâna asta nu se dusese! Pierdea

vremea ieşindu-i în cale lui Edmee şi căutând metode ca s-o atragă la el în birou. O dată reuşi, în trecere, să-i pună mâna pe sân şi păru uimit că ea nu era complet plată.

Edmee se gândea pentru a douăzecea oară la acea secundă, în special ca să retrăiască tresărirea de indignare pe care a avut-o atunci şi mai ales încremenirea instinctivă a fiinţei sale.

îi era cald. Era beată de febră, de lumina roşie şi de căldură. Urechile îi zumzăiau în ritmul în care torcea focul.

Afară, ploaia cădea, continuu şi albă. Ferestrele îşi pierduseră transparenţa. Nimic de privit decât picăturile, Edmee simţea cum i se umezesc ochii.

O stăpânea un soi de nerăbdare, un tremur involuntar pe care îl definea ca fiind un presentiment, căci resimţise aceeaşi senzaţie la moartea tatălui său, chiar înainte de a afla vestea.

Printre picăturile de ploaie zări o luminţă la etajul casei, în camera unde era îngrijită Alice. Jos observă o altă lampă, aproape de spatele aplecat al lui Fred.

Ce s-ar fi putut întâmpla? Dimineaţă i se făcuse frică văzând un jandarm pe bicicletă, dar s-a lămurit repede că venise pentru o formalitate în legătură cu un muncitor agricol.

Edmee nu mai avea ochi pentru pieile de veveriţă şi nu-i mai cerea lui Jef să-i facă din ele o haină. De opt zile nu se mai dusese nici măcar la locul unde îngropase pietrele violete, la rădăcina copacului. Nu mai voia să ştie nici unde pusese caseta sculptată!

Clocea ceva, cum se spusese despre Alice, a cărei boală nu se declarase decât după două zile de zăcut. Şi acum, după ce se gândise atât, cele două oscioare din spatele urechilor i se sensibilizaseră. Ochii arşi nu mai vedeau decât lucruri tulburi.

Se ridică, traversă curtea prin ploaie şi, pe coridor, îşi descheie haina. Dinspre birou se strecura o rază de lumină, îl auzi pe Fred ridicându-se şi deschizând uşa.

— Unde te duci?

— Să mă plimb.

De data aceasta nu era nimeni în bucătărie, căci mătuşa şi Mia se instalaseră, cu coşul lor de cusut, la căpătâiul lui Alice. Fred voi să zică ceva, se răzgândi şi Edmee profită ca să iasă.

Deşi amurgul nu sosise încă, toate contururile erau estompate. Edmee se îndreptă spre pădurica de brazi, unde Jef omorâse în faţa ei prima veveriţă şi unde, apoi, se tăiaseră lemne care erau aranjate în steri sub copaci.

Simţea că Fred era în spatele ei. Nu avusese nevoie să audă scârţâitul uşii. îi era frică, dar nu făcea calentoarsă. Plopii care împărţeau câmpul în dreptunghiuri erau lugubri cu trunchiurile lor ude, negre ca de cerneală. Cât despre canal, îşi schimba culoarea în fiecare zi, în fiecare oră, şi acum, când totul se întunecase, doar el era mai deschis decât cerul, de un alb-moarat, dintr-un capăt în altul.

Edmee intră în pădure fără să se uite înapoi. în umbra copacilor o străbătu un frison, şi, cu nervii întinşi, merse până la ramurile tăiate, aşezate în grămezi regulate.

Era aproape uscat. Ploaia nu trecuse prin cupola cenuşie de brazi; excepţie făceau locurile unde picăturile de apă cădeau una câte una, formând mici bălţi printre acele ruginii.

Se aşeză pe butuci. Nu voia să întoarcă ochii spre casă, pentru că ştia că venea Fred. Din locul ei putea mai mult să ghicească decât să zărească luminiţa din camera lui Alice.

Sub brazi, paşii nu făceau zgomot şi, dintr-odată, Edmee sesiză că Fred înaintează, că era foarte aproape de ea, atât de aproape încât simţi nevoia să-i vorbească pentru a o linişti.

— Visezi la iubitul tău?

Se întoarse brusc şi îl privi drept în ochi. Era mai tulburat ca de obicei şi s-ar fi zis că petrecuse ore

întregi fixând flăcările. Veni alături de ea. Fata dădu înapoi. El se apropie mai mult.

— Ce vrei de la mine?

îi era mai frică decât în ziua în care venise s-o vadă în camera ei; şi chiar şi pământul era mai plin de apă decât în acea duminică, chiar şi natura mai tristă, mai descurajată. Iar acum Alice era bolnavă, bucătăria goală, Jef bântuia tot timpul pe-afară şi nici măcar nu mai venea în colibă!

— De ce eşti rea cu mine? „

— Nu sunt rea.

Ea ghici că braţul vărului ei se ridica ca să-i cuprindă talia, dar fu incapabilă să se mişte. Avea aceeaşi senzaţie de neputinţă ca şi în vis, când era imobilizată la pământ de greutatea misterioasă a picioarelor.

— Nu mă gândesc decât la tine toată ziua! Nu mai fac nimic altceva! Eşti atât de diferită de alte fete...

Fără voia ei, pe buzele lui Edmee înflori un zâmbet. Remarcase, deci, că era altfel...

îşi ţinea genunchiul lipit de piciorul verişoarei, picior încordat ca struna unui arc, insensibil tocmai din cauza tensiunii.

— Dorm prost!...

O apucă de mijlocul încordat ca şi piciorul şi încercă s-o tragă spre el. Ea rezistă, în timp ce el se bâlbâia, tulburat, roşu ca racul, atât de plin de dorinţă, încât zâmbetul se ştergea pentru a face loc unei grimase.

Dintr-odată, cu o singură privire, Edmee îşi dădu seama de schimbare; fu cuprinsă de panică, se zbătu ca să scape, gâfâind:

— Nu! Lasă-mă... Nu!...

Faţa lui Fred se tot apropia de a ei. Mâinile urcau de-a lungul pieptului, atingând sânul pe care îl frământau.

— Mă doare!

O încerca aceeaşi groază din cele mai rele coşmaruri ale ei. Nu mai ştia unde este, nici ce se întâmplă. îi era frică! Voia să fugă! Voia să ţipe şi nu reuşea! Chiar în acel moment zări luminiţa de la fereastra casei, dar

poate că era o halucinaţie.

— Nu vreau!

Mâna lui Fred îi zdrobea sânul; celaltă i se plimba pe tot corpul, îi atingea genunchiul, îi urca pe sub rochie, până când a perceput şi îngrozitorul contact al palmei cu pielea, chiar deasupra ciorapului.

— Nu vreau!

Era pe jumătate răsturnată sub el. Simţea butucul rupân- du-i oasele şi aceeaşi mână care se încăpăţâna, stângace.

Izbucni într-un râs crispat, bolnăvicios. Hohoti când mâna grosolană se încurcă în lenjerie, pipăind peste tot, neîndemânatică, şi când Fred îşi pierdu răbdarea.

îi vedea ochii aţintiţi asupra ei, rătăciţi, din ce în ce mai răi; el mormăia ca un animal care se loveşte de nişte obstacole.

Fata continua să râdă şi asta îi accentua durerea de gât. în acelaşi timp, îşi arcui şalele până când capul îi ajunse mai jos decât pântecul şi tot trupul îi ajunse rigid şi tare ca fierul.

— Lasă-mă!

Nu avea putere să se oprească din râsul care o trăgea la vale ca pe o pantă. Ea avea mereu dorinţa să fugă, să se arunce la pământ şi să plângă. Totuşi, continua să hohotească şi îşi înfigea unghiile în ceafa vânătă a lui Fred!

A tăcut dintr-odată şi totul căpătă parcă precizia unei linii dăltuite în marmură. Fred rămase nemişcat şi el. Foarte aproape se auzise un alt râs şi, în acelaşi timp, un fâşâit, ca un freamăt de viaţă.

Fred se desprinse cu atâta neîndemânare, încât se rostogoli pe pământ, peste acele de pin care i se prinseră în păr şi pe haine, trăgându-şi verişoara după el.

Ridicându-se, căută în jurul lui să vadă cine răsese şi nu-l descoperi decât după ce răscoli multă vreme întunericul pădurii: era un băieţel, cu saboţi lustruiţi, cu o căciulă din tricot roşu şi un şal strâns în jurul pieptului. Avea un cap caraghios, pometi coloraţi, o

gură mare şi în ochii albaştri o viclenie ascuţită.

Când Fred voi să-l prindă, făcu un salt, continuând să râdă şi, timp de câteva clipe, ai fi zis că nu va putea fi ajuns din urmă. Spunea fraze batjocoritoare în flamandă, repetând acelaşi cuvânt cu încăpăţânare, chiar şi când mâna lui Fred l-a prins de ceafă.

Dar Fred nu glumea. Avea o figură înspăimântătoare, poate pentru a părea mai puţin ridicol. II scuturâ pe omuleţ, la cinci metri de Edmee, şi mormăi o frază pe care ea o traducea prin:

— Promiţi că n-o să spui nimic?

Puştiul o privea pe Edmee cu un aer complice.

— Promiţi că n-o să spui nimic?

— *Neen!...*

Nu! îi arunca asta în faţă, cu îndrăzneală. Nu credea în pericol. Râdea! Poate îl împingea o forţă obscură, aşa cum o împinsese pe Edmee? ,

— Promite!

— *Neen!*

— O să vorbeşti?

Copilul o luă pe Edmee drept martor. Era chiar un ghemo- toc ciudat, ale cărui trăsături copilăreşti aveau deja expresia unei persoane adulte. Căutând ochii lui Edmee, se alinta, ca îndrăgostit.

— Cui o să-i spui?...

Ea nu făcea decât să ghicească sensul acestui dialog.

— Tuturor!

Fred îl zgâlţâi.

— O să-ţi dau cinci franci...

— *Neen!...*

Edmee râse din nou, convulsiv. Era din cauza fricii care o năpădea chiar în clipa în care se aştepta mai puţin. Râdea de vărul ei, de această scenă ridicolă. De poziţia lor, a tuturor, şi Fred se încăpăţâna să-l zgâlţâie pe puşti.

— îţi zic că o să taci!

— *Neen!...*

Râsul lui Edmee îi plăcea copilului. Se simţea

încurajat. Căzuse şi el pradă febrei.

— O să taci?

— Neen!... Neen!... Neen!...

Ca să-l întrebe pentru ultima oară, Fred ridică bucăţica de om până la înălţimea capului său.

— Neen!... Neen!... Neen!...

Râsul lui Edmee încetă chiar în clipa în care nu se mai putea şti dacă e vorba de râs sau de plâns, fiindcă aceasta simţea că urma drama şi, în acelaşi timp, înţelegea că e deja prea târziu.

Crispat, ruşinat, agitat, Fred aruncă literalmente copilul la pământ, trântind o înjurătură în flamandă.

Corpul căzu jumătate pe o rădăcină de brad, jumătate pe acele moi. Numai că pe rădăcină ajunsese capul. Puştiul nu mai râdea. Trupul i se mişca moale, încet. Una dintre mâini i se îndreptă spre faţă, dar se opri la un centimetru de aceasta şi se auzi un sunet slab, un cuvânt care nu se înţelese, sau doar un vaiet.

Edmee îşi ţinea amândoi sânii în mâini. Fred părea mai înalt, mai mare decât de obicei. Cu fruntea aplecată privea ţintă copilul, certându-l încă. Nu primi niciun răspuns. Făcu un pas, vorbi mai blând, cu o voce care nu mai era a sa.

Edmee ţipă fără să vrea la gândul care tocmai pusese stăpânire pe ea:

— E mort!...

Sângele perla părul blond al puştiului. Căciuliţa din tricot roşu era pe jos, iar un sabot rămăsese agăţat de picioruşul răsucit.

Fred îşi trecu mâinile peste faţă. Nu îndrăzni să se apropie şi, când o mână a puştiului se mişcă o ultimă dată, la câţiva milimetri, o luă la fugă.

Nu mai erau doi, ci trei cei care contemplau trupul. Fred şi Edmee nu observaseră când Jef, pe care nimeni nu-l auzise venind, traversase luminişul ca să se aplece asupra puştiului.

A fost o uşurare. Când Jef se ridică, privi spre casa unde luminiţa spărgea noaptea care se lăsa. Fred, lipit

de trunchiul unui copac, începu să plângă, dintr-odată, prosteşte. Costumul îi era încă plin de acele de pin.

Legănându-se ca un urs în mijlocul luminişului, Jef îi vorbi în cele din urmă lui Edmee fără să se întoarcă spre ea.

— Va trebui să ne întoarcem şi să nu spunem nimic! Mai ales să nu spunem nimic!...

Brusc, ridicându-şi capul, Fred bâigui:

— Ce vrei să faci?

— Mai întâi trebuie să se întoarcă ea şi să tacă!

Edmee era atât de pierită, încât abia putea să meargă. I se părea că, dacă va continua să privească trupul, ceva se va rupe în ea.

— Ce-o să faci?, spuse ea ca un ecou al vocii lui Fred.

— O să văd...

O luă la fugă. Era la capătul puterilor. Nici măcar nu realiză pe unde intrase în casă. în bucătărie, focul era stins; de cum puse piciorul pe dalele acesteia, o uşă se deschise, undeva la etaj, şi Mia întrebă:

— Tu eşti, Edmee?

— Da.

— Nu vrei să aprinzi tu focul? Eu trebuie să am grijă de Alice şi, în curând, vine ora mesei...

Edmee căută o bucată de hârtie, nişte surcele, orice. Rătăci multă vreme în întuneric fără să găsească chibriturile, până când dădu cu mâna peste ele, pe cămin.

îi era frig. Flăcările care se ridicau aproape că o speriau; Mia mai strigă o dată:

— Mai întâi pune apa la fiert!

Pompa scârţâi. La fiecare mişcare a manetei se auzea cum instalaţia aspira cu greutate, de parcă ar fi fost respiraţia unui bolnav. Edmee îşi spunea că, la un moment dat, o să cadă leşinată şi că o vor găsi aşa, nemişcată, pe dalele gri ale bucătăriei. Dar nu leşină. Mia coborî, curăţă legumele pentru, supă, povestindu-i despre starea lui Alice, care delirase.

Uşa de la intrare se deschise. Se auziră paşi

înaintând spre birou. Fără să se arate, Fred strigă, străduindu-se să aibă o voce normală:

— Edmee!

Ar fi trebuit să nu răspundă, să se ascundă într-un colţ sau să se închidă în camera ei. Intră totuşi în încăperea unde lampa rămăsese aprinsă. Fred tocmai termina să-şi aranjeze părul. Pe masă erau facturile şi o carte de comerţ, uitată deschisă.

— Jef zice să nu spunem nimic. închide uşa. Există oameni lipsiţi de posibilităţi care au treisprezece copii. Sigur, băiatul era la furat de lemne...

Ea nu putea vorbi. Privea fix pipa lui Fred, pe care acesta o lăsase pe marginea mesei în momentul în care ieşise din cameră.

— La noapte, Jef şi cu mine o să aranjăm...

Ea era prea scârbită. Fiecare lucru pe care îl vedea lua proporţii monstruoase, respirând duşmănie. Şi mereu între ochii ei şi obiecte stăruia pata informă a căciuliţei roşii.

— Aş putea conta...?

înaintă solemn spre ea, căreia însă îi era imposibil să suporte scena până la capăt, aşa că ieşi bâlbâindu-se fără să-şi dea seama:

— Da!... E bine!... E bine!...

îi era greaţă. îi era greaţă. Crezu că o să dea afară tot ce mâncase la prânz când o zărise pe Mia, în bucătărie, tăind bucăţi mari de slănină.

— Ce ai?

— Eu? Nimic...

— Din cauza lui Fred?

— Nu. Cred că sunt bolnavă.

Dar nu voia să urce în camera ei unde s-ar fi găsit dintr-odată foarte singură. Preferă să se aşeze în colţ, lângă foc, pe scăunelul scund, cu capul în mâini; imediat fu cuprinsă de un frison, pe când Mia curăţa cartofii, iar când ceasul număra frenetic secundele.

Capitolul 8

''”*Tifa* şa se închise încet şi Edmee auzi pasul doctorului

Iii P^e^ cor^ ^or^> ^a^P°i P^e^ scară. Ştia că, mai apoi, avea să intre în bucătărie şi că mătuşa îi va desfunda urciorul de ţuică. Jos începu murmurul şi Edmee, aruncând cuverturile, se ridică la marginea patului, punând picioarele goale pe podea. Cum se putea vedea în oglindă, îşi adresă un zâmbet dulceag de bolnav.

Se găsi frumoasă, emoţionantă. Tenul îi era şi mai mat decât înainte şi părul căpătase o fineţe ireală. Cămaşa de noapte îi dezvelea sfârcul unui sân şi Edmee îl privi grav, mai zâmbi o dată, pentru că se schimbase şi el, devenise mai roz, mai viu: s-ar fi zis că înflorea.

Afară, lumina era puternică. Când ajunse la fereastră, unde avea obiceiul să stea în genunchi pe un scaun, cu fruntea lipită de geam, descoperi chiar deasupra plopilor un soare galben ca un drops acrişor.

întreg peisajul avea tonuri de bomboană. Iarba, cât vedeai cu ochii, era de un verde pal, tânăr, proaspăt. în livadă, florile pomilor fructiferi căpătaseră nuanţe de roz. Natura avea gustul răcoritor al copilăriei. Canalele înguste, care tăiau verdeaţa în dreptunghiuri, aveau şi ele un aspect luminos, vesel, ca şi cum apa nu era numai rece, dar şi aromată.

I se instalase un godin în cameră; Edmee savura

acum contrastul dintre căldura apăsătoare şi răcoarea pe care o ghicea dincolo de ziduri, când îşi lipea tâmplele de geam. Vacile păşteau pe câmpul din apropiere. Mult mai departe, oile mergeau strânse unele în altele.

Era sfârşitul lui martie sau începutul lui aprilie? Nu ştia foarte exact. Fusese foarte bolnavă şi, tocmai de aceea, toate zilele semănaseră între ele.

Nici nu voia să se gândească la asta, nici să privească păduricea, nici, mai ales, să urmărească cu privirea reţeaua de canale care porneau de la vană şi irigau toate terenurile. Totuşi, o făcea neîncetat şi poate datorită acestui fapt reuşea să rămână bolnavă.

Căci voia să fie bolnavă! Nu dorea să se vindece, dar, mai ales, să fie nevoită să trăiască din nou în casa aceea, printre toţi ceilalţi. Se închidea în colţul ei, în patul ei, în camera ei, unde îşi crease încet-încet un decor intim. Se mulţumea cu puţin. De exemplu, cu o floare de hârtie colorată, ca aceea de pe tapetul peretelui din faţa ei, care îi venea deasupra capului când stătea culcată, şi avea o pată roz în plus faţă de celelalte. Sau, închizând ochii pe jumătate, cu capul unchiului Louis, care îi apărea tot pe perete, atât de viu, încât era complet uimită că nu o recunoaştea când ea deschidea ochii mari.

Pe suprafaţa de fontă a godinului i se părea că se desenează nori luminoşi şi ocrăpătură părea clopotul unei biserici. Mai mult, Edmee avea o cutie mare cu obiecte personale şi, aproape în fiecare zi, le scotea pe toate, unul câte unul.

Doctorul nu pricepea de ce vindecarea se dovedea atât de dificilă, pentru că, în cele din urmă, nu avusese decât o bronşită. Alice, de exemplu, se însănătoşise de scarlatină în trei săptămâni şi de multă vreme se întorsese deja la şcoală alături de surorile ei.

Dar doctorul nu ştia. Nimeni nu ştia. Edmee îi privea cu oarecare milă, pentru că ceea ce era uimitor,

nedrept, este că nu avusese decât bronşită!

în orice clipă, oricând i-ar fi dat prin cap, n-gvea decât să se întindă în pat şi să se gândească la un anume lucru pentru ca să facă temperatură. Şi chiar o va face la viitoarea vizită a doctorului, ca să nu-l audă spunând:

— Cred că acum ai putea coborî ca să te distrezi cu verişorii tăi.

Nu! Nu se putea simţi bine cu ei. Prea i se întâmplase ceva îngrozitor!

în seara băieţelului, aşa cum numea în sinea ei seara aceea, se luase masa fără mătuşa, pentru că Alice avea un puternic puseu de febră. O auzeau vorbind, de jos, spunând în flamandă cuvinte fără şir. Fred şi Jef mâncau tăcuţi, cu ochii în farfurie. Cât despre Edmee, ea nu se atinsese de nimic şi Mia fusese singura care vorbise fără să-şi dea sema că se întâmpla ceva nefiresc.

Odată ajunsă în camera ei, Edmee se aşezase îmbrăcată pe pat, în întuneric. începuse să pândească zgomotele. Ştia că Fred şi Jef trebuiau să iasă şi bănuia de ce. Or, ea voia să-i însoţească. Era o necesitate.

Fiecare era în dormitorul lui şi probabil că ciuleau urechea la fel ca ea, aşteptând ca întreaga casă să adoarmă. Curios lucru, furtuna încetase. Uneori se zărea luna printre doi nori pufoşi şi nimic nu mai amintea de ploaie, în afară de picăturile care cădeau de pe acoperiş pe pervaz.

Alice vorbise multă vreme. Mătuşa, la căpătâiul ei, pobabil adormise. Edmee aţipise şi ea pe marginea patului şi, când se ridicase tresărind, nu auzise niciun zgomot.

îi fusese teamă. Se grăbise la fereastră şi de acolo, holbând ochii, zărise o luminiţă foarte mică mişcându-se pe câmp.

Ştia ce era. Nici măcar nu-şi bătu capul să-şi pună şalul atunci când ieşi fără zgomot şi, odată afară, o apucă din nou spaima, spaima de toate, de singurătate,

de întuneric, de lucrurile care se întâmplau în câmpie. Alergă până îşi pierdu respiraţia pe pământul mocirlos în care i se înfundau picioarele. Uneori nu mai vedea nicio lumină şi panica punea stăpânire pe ea la gândul de a rămâne singură.

Gâfâia. Nu se mai gândea la nimic decât să-şi întâlnească verii, sau pe oricine altcineva. în spatele ei, casa era complet neagră, ca fără ieşire.

Dintr-odată, mult mai repede decât i-ar fi dat prin cap, se ciocni de Fred:

— Ssst!..., făcu acesta.

Ea încremeni, având impresia că este închisă într-un bloc de gheaţă diafană. Privea cu ochii mari. Asculta. Dârdâia.

Se găseau lângă vană, la picioarele taluzului canalului cel mare. Jef şi Fred erau în picioare, la doi metri unul de altul, şi Edmee încercă să afle la ce se uitau aşa fără să mişte, fără să spună nimic. Curând percepu un murmur de apă curgătoare şi observă cum lichidul negru ca de smoală se scurgea în canalul îngust. Căută cu privirea corpul puştiului; nu zări nimic altceva decât o sapă pe care verii ei o aduseseră.

Era ceva ireal. Fred şi Jef erau încă vii sau, mai degrabă, două fantome? .

Apa curgea. Nivelul scădea. Trecu o oră bună fără un gest, fără un cuvânt, o oră îngheţată, perfidă. Doar atunci Jef se agită şi, cum nemişcarea era cuvântul de ordine, gestul păru ceva anormal. Spuse:

— Asta e!

Nimic altceva! Canalul mic secase: se vedea numai mâlul de pe fund; Jef coborî, săpă, încet, o groapă lunguiaţă, în timp ce Fred privea totul, încremenit.

Jef avea noroiul până la genunchi şi continua să se afunde. În spatele lui, o cutie veche de conserve era îngropată în mâl.

— Asta e!, repetă el.

Edmee, aflată lângă Fred, simţi cum acesta tresări, începând să se elibereze, uşor-uşor, din strânsoarea tăcerii şi a nemişcării. Totuşi, el trebui să-şi adune toate forţele pentru a face câţiva paşi. Abia străbătu trei metri că se aplecă, se ridică ţinând ceva în braţe, în timp ce Edmee îşi muşca pumnul.

Până când Fred nu i-a întins greutatea lui Jef, până când acesta n-a culcat corpul în groapă, Edmee a fost incapabilă să respire şi atunci pricepu că era gata să se îmbolnăvească. O voia! Voia să aibă temperatură ca să nu se mai gândească la cele ce se întâmplaseră!

îi era frig, o dureau capul şi gâtul. Timp de câteva clipe nu văzu nimic, deşi avea ochii larg deschişi; când îşi reveni, Jef tocmai deschidea vana: apa ţâşnea bolborosind.

Ce se petrecuse cu Fred care, după câţiva paşi, se prăbuşise pe spate, la pământ, cât era de lung, şi rămase aşa minute bune, afundându-se în mâlul negricios? Se ridică gemând şi doar mai târziu Edmee înţelese că fusese gata să leşine.

Acum, totul se terminase! Apa ajunsese din nou la nivelul obişnuit şi mai clipocea uşor, reflectând razele lunii. Călcând apăsat, străbătură câmpul moale, îndreptându-se spre casa întunecată. Fără un cuvânt, îşi scoaseră încălţările şi le lăsară pe coridor.

A doua zi, Edmee era din nou bolnavă, roşie la faţă, arzând toată în patul ei şi fixându-l pe doctor cu ochi strălucitori. Dârdâise toată noaptea, iar acum clănţănea uneori din dinţi fără să se poată opri.

— Sper că nu va fi decât o bronşită.

Ea înţelese. Căci înţelegea totul, vedea totul, îşi dădea seama de tot! Nu o bronşită voia ea să aibă, ci o boală foarte gravă, o meningită, de exemplu! De asta se străduia să se gândească fără încetare la pădurice şi la canal.

I se dădeau siropuri şi ceaiuri fierbinţi; i se părea că

trupul îi devenise incandescent precum focul pe care, în ajun, îl contemplase până aproape ameţise. Transpira. Patul se impregna de viaţa, de căldura şi de mirosul ei. După trei zile, medicul îi spuse Miei cu jumătate de glas:

— Totul o să fie bine. Mă temeam de o pneumonie, dar pericolul pare să fi trecut.

Aşadar, Edmee voi să aibă pneumonie. De cum rămase singură, se ridică din aşternut, clătinându-se; mici pete strălucitoare îi dansau în faţa ochilor. Umplu un lighean cu apă şi, fără să-şi scoată cămaşa, intră în el în picioare. Apa era rece ca gheaţa. Corpul ei era fierbinte. Simţea frigul care urca până la glezne, apoi până la genunchi.

Dar nu făcu pneumonie! Bronşita nu se agravase, dar asta nu-l împiedicase pe doctor să se îngrijoreze, pentru că Edmee era totuşi moale, fără reflexe, refuzând să părăsească patul.

în timpul acestor zile i se părea că obiectele din cameră prind viaţă, Edmee descoperind chiar şi chipul unchiului Louis într-o floare de pe tapet.

Acum, umplea de viaţă, special, toate colţurile încăperii, îşi făcuse şi unele obiceiuri, ca acela de a sta, în fiecare zi, să pândească, de la fereastră, sosirea factorului, cu a sa bicicletă nichelată. Era convinsă că, atâta vreme cât nu aducea un plic oficial împodobit cu sigilii roşii, nu exista niciun pericol.

Trecuseră deja două luni de la acele întâmplări. Edmee nu mai gândea la fel. Ba chiar i se făcea cumva lene să-şi amintească amănuntele scenei din pădure.

Dar ceea ce o urmărea încă era zgomotul apei, care, în plină noapte, îşi relua locul; zilnic, sub privirile ei, canalele argintii se înşiruiau prin verdeaţa palidă.

Văzând-o atât de limpede, este foarte posibil ca oamenii să fi avut poftă s-o bea din căuşul palmei, ca dintr-un izvor. Şi totuşi, înainte de a ajunge în şanţuri, trecea peste...

Abia dacă-şi mai amintea forma şi aspectul fizic, însă revedea limpede căciula groasă, de lână roşie, şi-auzea vocea copilărească repetând în râs:

— *Neen!... Neen!... Neen!...*

La început nu voise să-i primească nici pe Jef şi nici pe Fred. Dar, trezindu-se într-o dimineaţă, îl zări pe Fred stând în dreptul uşii, smerit, ezitant, atât de umil încât îi făcu semn să intre. Nu slăbise şi nici măcar mai palid nu ajunsese. Nu era vina lui dacă avea carnea atât de zdravănă, atât de vie. Dar nu mai era atât de exuberant.

— E multă vreme de când vreau să-ţi cer iertare.

Atunci, Edmee pricepu de ce o privea cu milă. Probabil că îi părea foarte slăbită şi Fred credea că o să moară! Era bolnav de compasiune, până-ntr-atât, încât fu nevoit să întoarcă capul ca să-şi ascundă ochii umezi!

— îţi cer iertare!

Ea nu spuse nimic, făcând pe plictisita, incapabilă să vorbească. Schiţă un gest de durere şi închise ochii; el stătea acolo, tulburat, contemplând-o; apoi ieşi în vârful picioarelor.

Două zile mai târziu, după un drum la Hasselt, îi aduse o pereche de papuci din piele albastră cu desene aurii. Intră fără zgomot, dis-de-dimineaţă, fără să ştie că ea îl observa printre gene, puse papucii pe treapta patului şi ieşi cu spatele.

Mătuşa o vizita de cel puţin două ori pe zi. Ea era cea care aducea cel mai adesea supa de găină; învăţase câteva cuvinte franţuzeşti pe care le pronunţa fără să poată însă forma o frază.

Dar oare era sinceră când îşi lua acel aer plin de milă? Nu avea cumva un gând ascuns? Edmee se temea de privirea ei ştearsă, care nu o urmărea niciodată prea mult şi care îi scăpa.

Pe deasupra, mătuşa obişnuia să umble fără să facă zgomot, pentru că-şi lăsa saboţii în capul scării. O dată, Edmee, care era la fereastră, o auzi chiar în clipa când

deschidea uşa şi nu avu timp decât să se arunce în pat, gâfâind. Oare mătuşa o zărise? în orice caz, nu spusese nimic. Totuşi, amestecase supa cu lingura ca să se răcească şi o susţinuse pe Edmee de umeri ca să o bea.

Numai Mia rămăsese aceeaşi, ceea ce devena obositor. îşi primise poşeta care conţinea pudră, ruj de buze şi fard de obraz şi acum se chinuia să se machieze în faţa oglinzii din camera lui Edmee.

Vorbea tot timpul. Râdea şi povestea cum băiatul potcovarului îi trimisese un bilet, la ieşirea de la slujbă; acum îi venise cheful să se mărite cu el. Gura îi turuia întruna! Fardurile o făceau vulgară, schimbându-i până şi vârsta. îi ceru permisiunea lui Edmee să scotocească în cutia de carton, se extaziă de toate acele obiecte, probă un guler din dantelă fină pe care Edmee îl moştenise de la maică-sa...

— Unchiul Louis zice că eşti depresivă şi că, ceea ce ţi-ar trebui, ar fi o schimbare de aer.

Edmee o privea îngrijorată, se întreba ce însemna asta şi dacă nu voiau să scape de ea.

Unchiul Louis veni şi el s-o vadă, de trei sau de patru ori. Se aşeză lângă pat, continuând să-şi fumeze trabucul şi privind-o părinteşte:

— îţi merge mai bine?

— Nu ştiu.

— încearcă să-mi spui exact unde te doare. Şi eu am făcut puţină medicină, la fel ca tatăl tău, şi, vezi tu, mi se pare că te laşi pe tânjală. Ar trebui să faci ceva!

Prima dată când i-a spus asta, Edmee plânse, fără să ştie de ce, şi el fu foarte contrariat, căutând, stângaci, s-o consoleze:

— Hai! Hai! N-am vrut să te supăr. Verii tăi sunt drăguţi cu tine?

— Da.

— Atunci trebuie să priveşti lucrurile în faţă.

Să fi vorbit mătuşa cu el? Avea o privire insistentă care o deranja pe Edmee.

— Sora mea face tot ce poate. E o mare nenorocire

că bărbatul ei a murit, căci, într-o casă ca asta, e nevoie de un bărbat, Fred e un băiat bun, dar...

Se ridică brusc.

— Haide! Curaj, micuţo! Şi, mai ales, cu energie, ce naiba!

Dar, de îndată ce el părăsea încăperea, Edmee redevenea rece şi lucidă, privea în tavan şi îşi promitea să nu se însănătoşească.

Dintre toţi ai casei, Jef venea cel mai rar s-o yadă. E adevărat că, odată ajuns în cameră, nu ştia unde să se aşeze şi se agăţa de primul pretext ca să plece. Sau, ca să-şi facă de lucru, încărca godinul până sus, aţâţa focul tare, declanşând o ploaie de scântei roşii.

Nu intra niciodată când Edmee era singură. Intr-o zi îi aduse o cuvertură pentru picioare pe care i-o confecţionase din piei de dihor; Mia o privise cu invidie, fiindcă fusese convinsă că urma să-i facă ei o blană şi un manşon. Or, Jef sosise cu acoperitoarea când sora lui era de faţă.

— Te mai duci în colibă?, întrebă aceasta.

Mia fu cea care răspunse:

— îşi petrece acolo cea mai mare parte a zilei. Nu ştiu ce tot moşmondeşte!

Era singurul lucru pe care Edmee îl regreta: coliba cu focul de brad care îi ardea pleoapele şi îi umplea pieptul de un miros ameţitor.

Dar se descurca altfel, cerând ca fonta godinului să fie întotdeauna înroşită. Aşa că soba sfârâia. Căldura ajungea până la ea în valuri. Era bine, mai ales când îşi lipea fruntea de geamul rece şi când focul îi încălzea spatele.

Afară era frig, deşi venise deja primăvara. Toate culorile erau reci. Orizontul se îndepărtase. Se vedea mult mai departe, însă mereu aceleaşi câmpuri, tăiate în dreptunghiuri egale de canalele argintii şi de plopi. .

Băieţelul era tot acolo, abia la vreo şase sute de metri de canalul pe care treceau vapoare de cinci-şase ori pe zi. Edmee nu vorbise niciodată despre asta cu nimeni, nici măcar cu Jef sau cu Fred. Nu ştia ce

crezuseră oamenii despre dispariţia
lui, dar ea auzea încă râsul din ce în ce mai nervos al puştiului care, în cele din urmă, îşi depăşise frica, repetând:

— Neen!... Neen!...

Nu mai avea febră. Nu mai reuşea să se lase cuprinsă de exaltare. Acum, totul era exact pe dos şi poate că Mia spusese cuvântul corect: depresie.

Nu mânca, premeditat! Se hrănea doar cu supă de găină şi biscuiţi. Ridicându-se din pat, îşi simţea slăbiciunea, şi asta îi făcea plăcere. Nu voia să se vindece! Nu avea chef să se aşeze alături de ceilalţi la masa din bucătărie!

îşi făurise un colţişor numai al ei, impregnat de ea, între cei patru pereţi, cu acea fereastră care o făcea stăpână peste o bucată mare de spaţiu. în privinţa casei, o simţea trăind clipă de clipă. Auzea toate zgomotele, chiar şi pe acelea care scăpau altora. Le ştia semnificaţia. Dacă Jef se trezea cu o oră mai devreme decât de obicei, însemna că era miercuri şi că se ducea să coacă pâinea, iar când Fred îşi agita periile şi flacoanele, era clar că pleca la Hasselt sau la Bruxelles de unde îi va aduce, cu siguranţă, bomboane ori vreun obiect, asemenea oglinzii montate în ramă îmbrăcată în solzi de metal, pe care o păstra sub pernă.

Doctorul nu pricepea nimic şi se gândea că o radiografie ar putea da o idee mai clară în privinţa bolii lui Edmee, numai că ea nu voia să fie radiografiată. îi repeta la fiecare vizită:

— Fă un efort să te dai jos, fie şi numai pentru o oră!

Ea nu voia să coboare deloc, nici să facă vreun efort! Voia să rămână bolnavă, în colţul ei!

Avea fereastra ei, peisajul ei, cutia ei de carton în care îşi pusese câteva lucruri; pereţii, mobilele, până şi cele mai mărunte obiecte erau impregnate de fiinţa ei.

Slăbise şi mai mult. Nu avea şolduri, dar în fiecare zi i se părea că sânii erau mai rotunzi şi mai plini de viaţă. Atunci, cu voluptate, se apleca asupra ei însăşi, se

gândea, făcea să-i defileze pe retină imaginile secrete până ce Mia, greoaie şi zgomotoasă, venea s-o întrebe dacă noua ei pălărie îi venea bine sau dacă nu-şi dăduse cu prea multă pudră.

Pe lângă toate astea mai era şi un cuvânt magic ce părea să cheme peisajul incitant, murmurul apei din rigole, freamătul plopilor şi o anumită căldură plăcută care, uneori, la prânz, o îndemnau să deschidă fereastra şi să respire adânc, fără ca trupul să-i tremure sub cămaşa de noapte: Paştele!

Micuţele, care nu mai mergeau la şcoală, se jucau afară, în iarbă, cu o maşină de gătit de douăzeci de centimetri sau legănând o păpuşă. Vacile nu se mai întorceau noaptea acasă şi mugeau încă de la răsăritul soarelui. Pe câmp era o mulţime de puncte albe şi galbene: părăluţe şi untişor.

Se trecuse la hainele de vară. Fetiţele nu vor mai fi îmbrăcate în negru, ci vor trece la un fel de jumătate de doliu, cu veşminte în alb şi negru. Mia voia un pardesiu gri-perle.

Doctorul nu mai venea decât sâmbăta, mai ales ca să bea un păhărel.

— Sunt de părere că Edmee ar putea ieşi de-acum; aerul i-ar face bine...

Suferinda cerea să i se facă focul în cameră pentru a putea simţi în spate căldura pătrunzătoare a interioarelor de iarnă şi pe frunte geamul rece, având în faţa ochilor peisajul mai luminos al primăverii cu iarba lui nouă, cu frunzişul încă nedefinit şi izvoarele care curgeau argintii, după ce trecuseră acolo peste...

îi revedea pe cei doi veri stând nemişcaţi în noapte, cu picioarele în noroi, în timp ce apa curgea, şi atunci i se părea că toată apa asta din canal – care, din branşament în branşament, din vană în vană, era gata să se piardă în firicele subţiri, lucitoare, în câmp – era otrăvită, căci trecuse, limpede şi zgomotoasă, peste băieţelul cu căciuliţă roşie care răsese atât din cauză că era înfricoşat.

Capitolul 9

Odată cu venirea verii, viaţa de afară pătrundea în casă prin toţi porii. Aerul câmpiei intra pe ferestrele larg deschise şi ieşea pe uşi fără să aibă timp să se impregneze de mirosurile familiare. Abia dacă reuşea, dimineaţa, să scoată putoarea de hrişcă şi slănină.

Până şi câmpurile erau schimbate. Cu câteva săptămâni mai devreme, se putea distinge o mică pată la orizont – bicicleta factorului sau silueta unui paznic. Or, iată că acum erau oameni peste tot, necunoscuţi veniţi din satele îndepărtate ca să cosească fânul.

Abia dacă se închidea noaptea uşa cafenelei, căci, de la patru dimineaţa, bărbaţi adormiţi făceau să le răsune pantofii cu blacheuri pe dale şi cereau de băut.

Nu mai exista colţişor intim. Oamenii intrau în bucătărie şi se aşezau la taclale cu mătuşa care spăla vasele. Mia, care, în fiecare zi, îşi dădea cu pudră şi ruj, servea clienţii în cafenea.

Edmee bântuia strângându-şi şalul în jurul umerilor, în pofida căldurii. Nu mai rămânea în cameră pentru că nu mai era destul de bolnavă, dar putea tuşi, privi oamenii şi lucrurile cu un aer suferind. Toată lumea remarcă faptul că era palidă şi că avea cearcăne adânci, albastre.

Nu ştia unde să se ducă, era folosită. Cei patru zilieri care nu făceau decât să încarce fânul se instalaseră în coliba ei, pentru a-şi prepara prânzul. Soarele apropia

linia orizontului. Nu se mai punea problema să înhame calul la şaretă pentru a merge la Neroeteren. Săreau pe o bicicletă sau o luau pe jos. Nu se afla satul la o aruncătură de băţ, dincolo de pădurea cea mare de brazi?

Edmee se ducea uneori până *acolo,* cu pas încet, de convalescentă. Casa băieţelului era prima pe dreapta, pe drumul spre Maeseyck; scundă, fără etaj, cu ziduri neregulate, sparte doar de două ferestre.

Trebuie să fi fost foarte întuneric iarna, când uşa era închisă. Trecând pe lângă ea, nu zăreai decât un furnicar în penumbră, lumina a două vase de aramă atârnate deasupra căminului şi un copilaş cu fundul gol care se ţâra pe pământ. Pe fereastră se zărea o fată care era croitoreasă.

Mai erau şi alţi copii, nouă sau zece, care însă tot timpul băteau străzile. Cu siguranţă că deja îl uitaseră pe cel care lipsea. îl căutaseră în canalul mare, unde se presupunea că alunecase pe când se juca. Apoi crezuseră că trupul putuse fi târât mai departe de o barjă. Acum, preocupaţi cu fânul şi cu muncile agricole, nu se mai gândeau la el.

Edmee mergea de obicei până la biserică, pe un drum frumos mărginit de case flamande. Trecea mai întâi prin faţa brutăriei de unde răzbătea un miros parfumat şi cald; mai la deal auzea ciocanul potcovarului.

— L-ai văzut?, o întrebă Mia la întoarcere.

Mia era îndrăgostită. Aştepta, nerăbdătoare, ziua de duminică pentru a strecura un bilet în mână băiatului lui Stevelynck, care îi trimitea şi el unul, în timpul slujbei, lucru care o tulbura.

Tânărul, stângaci şi timid, era institutor. Fusese numit la Anvers, dar acum era în vacanţă. Din când în când trecea prin faţa casei, pe bicicletă, cu pantalonii strânşi la glezne cu ace de siguranţă. De fiecare dată lua acelaşi aer nevinovat, ca să spună că era cald şi că îi

era sete.

De cum îl vedea din depărtare, Mia lăsa totul baltă, alergând în camera ei, de unde se întorcea având pe faţă un strat gros de pudră şi urme de săpun după urechi.

— Se îmbracă prost, spunea Edmee. Miroase a ţăran.

Atunci se certau, rămânând bosumflate pentru câteva ore.

Fred şi Jef stăteau mai mereu pe-afară. Peste tot erau muncitori de supravegheat, fără să mai punem la socoteală vagoanele de încărcat în gara din Neroeteren. Le mai şi încurcau. Se simţea că ceva nu merge cum trebuie.

De două ori, de exemplu, s-au făcut nişte greşeli de expediere. Altă dată, rupându-şi piciorul căzând dintr-o şaretă, se observă că unul dintre zilieri nu fusese trecut pe poliţele de asigurare.

în aceste cazuri se vedea sosind unchiul Louis, care se instala în birou, cu Fred. Când deschideai uşa, te sufocai, atât se fumase. Fred era încurcat, iar unchiul mergea cu paşi mari, având din ce în ce mai mult aerul de adevărat stăpân al casei. în trecere, se oprea în faţa lui Edmee şi, apucând-o de bărbie, o cerceta cu un ochi critic.

— Nu e mai bine?

— Tot tuşesc.

Atunci, el mormăia ceva de neînţeles, coborând în bucătărie, unde scotocea prin dulapuri ca un proprietar întors din călătorie; în acele momente, mătuşii i se făcea frică.

Tot el fu cel care, trecând un deget peste obrazul pudrat al Miei, îi trânti un cuvânt flamand, unul singur, suficient însă pentru ca acesteia să-i urce sângele în obraji. *

Nu era deloc mulţumit. Chiar şi atunci când privea câmpurile pline de muncitori, tot încrunta din sprâncene, trăgân- du-se de mustăţile cenuşii.

— Ce mai e şi asta?, întrebă, arătând cu mâna spre un camion pe care doi oameni îl încărcau în depărtare.

— Am un cal bolnav, replică Fred. Pentru comanda Pesson am închiriat un camion de la Neroeteren.

— Şaizeci de franci pe zi?

— O sută!

Oftând, unchiul se întorcea în birou pentru a da noi instrucţiuni. Ce nu mergea? Totul şi nimic! Edmee vedea clar că Fred făcea tot ce-i stătea în putinţă. Cât despre Jef, acesta muncea cât doi oameni la un loc; de cum se lumina, era deja în picioare; îşi lua câteva tartine şi nu mai apărea decât spre seară, frânt de oboseală.

Era un an prost. Plouase prea mult şi o parte din fân se stricase. Dar asta se mai întâmplase şi altă dată. Ceea ce îi demoraliza era însă seria de mici incidente nefericite, precum piciorul rupt al omului care nici măcar nu avea asigurare, îmbolnăvirea unui cal survenită exact în momentul strângerii fânului ori greşeala inexplicabilă care făcuse ca un vagon să fie trimis la Mons în loc să ajungă la Gând. în plus, mai existau şi alte lucruri, mai mărunte, aproape ridicole, cărora li se dădea o atât de mare importanţă, încât ajunseseră să descurajeze pe toată lumea, mai puţin pe Mia.

Nu mai aveau nicio tragere de inimă, niciun elan; Fred le plesnea pe fetiţe, care nu făcuseră altceva decât să i se încurce printre picioare, jucându-se; totuşi, mătuşa nu spunea nimic, devenea mai fadă, mai ştearsă, ca şi cum nu voia să atragă soarta nefastă.

într-o zi de august, între Fred şi unchiul Louis avu loc o foarte serioasă discuţie. Erau amândoi în birou. Din bucătărie se auzi, la început, murmur de voci, apoi, tonurile vocilor lor din ce în ce mai ridicate şi un scaun trântit de podea.

Mătuşa continua să-şi facă de lucru prin gospodărie, dar Edmee o vedea că trăgea cu urechea. Nu se desluşeau decât câteva cuvinte în flamandă. Fred vorbea cu vehemenţă; dintr-odată, uşa se deschise, dar în bucătărie nu intră nimeni. Se auzi numai maşina

unchiului, demarând în trombă.

Fred, surescitat, puse să fie chemat fratele său de la câmp. Vorbiră cu toţii ore întregi, timp în care primul ameninţă cu plecarea, susţinând că n-o să-i fie greu să-şi câştige existenţa. Doar nu mai era un băieţel şi, în consecinţă, n-avea să stea cu braţele în sân, primind, precum un şcolar, reproşurile părintelui.

Mătuşa îl asculta clipind des. Deşi peste măsură de nervos, Fred se străduí totuşi să traducă pentru Edmee cele mai multe dintre fraze, amestecând franceza cu flamanda. Jef, căţărat pe un scăunel, privea în jos clătinând din capul lui mare şi învârtind maşinal un capăt de lemn.

— Lam spus unchiului că dificultăţile pe care le întâmpinăm nu sunt noi. Numai că tata ni le ascundea. Fără ştirea noastră, ipoteca şi semna pentru douăzeci şi patru de mii de franci în poliţe. Aş vrea să văd cum s-ar descurca acum, dacă ar mai fi încă aici! Cu ce sunt eu vinovat că avea o amantă?

Fred nu se mai putea stăpâni. Din când în când, cuvintele i se îngrămădeau în gât, făcându-l să se bâlbâie îngrozitor.

Era pentru prima oară când tatăl era evocat într-o astfel de postură. în cafenea se auzea ciocnet de pahare; Mia îşi servea, liniştită, clienţii. Fără să spună nimic, mătuşa se duse să se aşeze lângă căminul în care nu ardea focul; cu capul în şorţ, plângea în tăcere, ridicând spasmodic din umeri.

Dintr-odată, Jef se ridică şi îi strigă ceva fratelui său. Fred, la rândul lui, sări în picioare, cu o privire ameninţătoare. Erau gata să se ia la bătaie. Jef stătea alături de mama lui, ca pentru a o apăra. Şi Fred căuta un ajutor, un sprijin, dar privirea lui nu întâlni decât ochii alunecoşi ai lui Edmee.

Atunci, în timpul tăcerii care preceda bătaia dintre cei doi băieţi cu pumnii strânşi, se auziră văicărelile mătuşii care gemea cu faţa ascunsă în şorţ. Subit, figura

lui Jef se transformă: acel chip prost croit dintr-un material prea dur, tulburându-se, se topi într-o expresie de milă copilărească. în acelaşi timp, îşi puse mâna lui mare pe umărul slab al maică-sii, părând că vrea s-o legene, şoptind fără să-şi dea seama:

— Uşurel, mamă, uşurel...!

Fereastra era deschisă şi aerul mirosea a fân cosit. Afară se auzeau cântec de cocoşi şi triluri de păsărele, nechezat de cai şi, mai apoi, vacarmul puternic al unei şarete pe drumul pietruit.

Fred fixa podeaua, cu muşchii mai puţin încordaţi şi gândurile aiurea.

Numai Edmee rămase indiferentă, observându-i pe toţi cei din jur. Ca pentru a le aminti că mai era şi ea pe-acolo, ori că mai exista şi altceva pe lume decât micile lor probleme, tuşi până îşi pierdu răsuflarea, lăsând impresia că umblă după urme de sânge în batistă.

O oră mai târziu, mătuşa, cu ochii înroşiţi de plâns, perie cel mai bun costum al lui Fred, care s-a îmbrăcat, cu privirea întunecată şi umerii lăsaţi.

Era absolut necesar ca unchiul Louis să se întoarcă: a doua zi trebuiau plătiţi muncitorii. Fred se ducea să-i ceară scuze.

Când coborî, cu cămaşa foşnind, cu părul lins, mama îl conduse până în prag şi îi zâmbi, cu un surâs trist, de compătimire, dar şi de încurajare. în curte, Jef era ocupat să repare o roabă.

Gâştele sălbatice trecură cu o lună mai devreme decât de obicei, iar de Toussaint[IV] vremea răcoroasă se întoarse, aşa că toată lumea se adună în jurul căldurii focului.

Fetele primiseră câte un palton nou, dar Edmee nu voia să-l poarte pe al ei, pretextând că bătrâna cusătoreasă din Neroeteren îi croise umeri prea largi şi

IV Sărbătoare religioasă în Franţa, când se prăznuiesc toţi sfinţii (n.t.).

îi pusese buzunarele prea jos.

La cimitir se opriră de zeci de ori, căci se întâlneau cu lume cu care trebuia să vorbească: veri, unchi, mătuşi pe care Edmee nu-i cunoştea. Erau toţi în negru şi rătăceau în mirosul iute de crizanteme şi de flori îngrozitoare, de un galben lipicios.

Bărbaţii vorbeau aproape ca de obicei, dar femeile aveau figuri triste şi, de cum se zăreau de departe, mai ales bătrânele, începeau lungul şir de văicăreli.

Edmee, prea subţire îmbrăcată, tuşi de-adevăratelea, fără să aibă nevoie să-şi exagereze accesele. Bătrânele o priveau clătinând din cap cu milă, ca şi cum ar fi fost deja pe moarte. Una dintre ele, o verişoară mai îndepărtată, dădu câte o bomboană fiecărui copil, dar, ca să-şi arate interesul pe care îl acorda bolnavei, ei îi dădu două.

Fred îi urmă pe bărbaţi la cafenea; în casă domnea o senzaţie de tristeţe. Edmee avea obrajii înroşiţi. Dintr-odată îşi reaminti, fără îndoială din cauza similitudinii atmosferei, sosirea ei la Neoreteren, cu vicinalul, moartea unchiului, înmormântarea, orele fierbinţi din colibă şi prima veveriţă. Să fi simţit, încă de la sosire, o ameninţare plutind în aer? Şi acum, după atâta timp, se chinuia şi căuta degeaba motivul.

Cum institutorul Stevelynck avea un concediu de două zile, Mia era pe undeva cu el, pe strada măturată de briza rece care făcea pietrele să pară mai albe. Subiectul nu se discutase niciodată serios, dar era cunoscut şi lucrurile lăsate să meargă de la sine.

Edmee nu era geloasă. Dimpotrivă! O privea, curioasă, pe verişoara ei aflată în plină transformare şi care, uneori, însufleţită de fericire, părea aproape frumoasă. Dar era proastă! Avea o idee falsă despre bărbaţi, despre viaţă, despre tot! De o lună cânta acelaşi cântec – pe care Edmee îl găsea ridicol –, numai pentru că-l auzise pe iubitul ei fredonându-1. îşi comandase parfumuri şi se gândea deja la hainele pe

care o să şi le facă atunci când n-o să mai fie în doliu, căutând modele într-o urâtă revistă de mode la care se abonase.

Probabil că acum stăteau amândoi, lipiţi de un copac de pe marginea drumului, discutând şi râzând. Dar, oare, institutorul ştia de eczema ei de nevindecat?

Edmee n-avea chef să-şi găsească vreun iubit. Toţi erau caraghioşi. Dar, mai ales, nu putea accepta ideea că un bărbat va avea într-o zi dreptul s-o domine.

Cele două tinere s-au întors la căderea nopţii, în şaretă. Aşa cum prevăzuse Edmee, Mia era topită de fericire: o strângea insistent de mână, ca şi cum ar fi fost cea a institutorului ei.

Peste câteva zile merseră din nou la cimitir unde, pe morminte, oamenii depuseseră flori. Trebuind să treacă la mai puţin de două sute de metri de vane, Fred făcu un efort să nu privească în partea *aceea.* Edmee, la fel. Apa, încreţită de briză, era de un cenuşiu-verzui lugubru.

Fără să vrea, exact în momentul în care ajunseseră în dreptul ecluzei, Edmee o privi, cu ochii uscaţi, iar cei ai lui Fred, ficşi, făcură acelaşi lucru, în pofida voinţei lui.

Apoi, privirile li se întâlniră. Fred era emoţionat. Se simţea tulburat, măcinat de gândul la micuţul al cărui mormânt nu-l ştia nimeni, în afară de ei trei.

Se mâncă jambon cu pâine, pentru că nu fusese timp de gătit.

A doua zi, care era tot zi de sărbătoare, unchiul Louis veni şi o observă pe Edmee cu mai multă atenţie decât de obicei.

— Vin să te iau mâine! Să fii gata devreme.

Dimineaţa următoare călători până la Hasselt, în maşina unchiului, fără să scoată o vorbă. A dus-o la un medic pe care îl cunoştea şi care o examină binevoitor:

— Dezbracă-te, micuţo! Până la mijloc.

Edmee aruncă o privire spre unchiul Louis, care pricepu şi ridică din umeri.

— Haide! Crezi că nu ştiu cum arată o fetiţă?

Bărbaţii schimbară câteva vorbe în flamandă; Edmee ezita să-şi dezgolească pieptul. Nu i se mai întâmplase niciodată aşa ceva. în urmă cu un an s-ar fi simţit mai puţin jenată, dar acum sânii îi crescuseră şi i se părea că aceştia ar fi fost ultimul lucru din lume pe care era în stare să-l arate.

Rămase numai în cămaşa -cu dantelă îngustă care, în lumina cabinetului de consultaţii, părea de un alb crud. Doctorul, cu părul său roşcat, se apropie fără s-o privească şi-i dădu jos breteaua, cu un gest indiferent.

— Respiră!... Tuşeşte!... Respiră!

îi făcea rău să-şi simtă sânii goi, şi încă şi mai rău când mâna doctorului, palpându-i torsul, i-a atins din neatenţie. Unchiul Louis, ca s-o facă să se simtă mai bine, se prefăcea că priveşte o litografie care reprezenta o vânătoare călare.

— Respiră!... Mai încet!...

Se sufoca, simţea că rochia îi alunecă de-a lungul şoldurilor prea înguste şi că avea să i se vadă pântecul, buricul.

— Vino cu mine. Ar fi bine să facem o radiografie.

Unchiul Louis rămase în cabinet. Medicul, ajutat de un tânăr cu ochelari, a cărui prezenţă n-o deranjă deloc pe Edmee, manevră un aparat impresionant.

— Vă mulţumesc.

De-acum ştia! Nu mai avea nevoie să aştepte răspunsul pe care doctorul promitea să-l dea peste trei zile. înţelesese că se vorbea de puncte pline cu lichid. în minte îi încolţi amintirea faptului că mama ei murise de tuberculoză.

De altfel, şi unchiul îşi schimbă atitudinea. O invită la restaurant pentru a cina împreună, comportându-se foarte frumos cu ea, astfel că nu era greu de ghicit ce îi spusese doctorul la plecare.

Nu înceta s-o observe. Nu avea o privire ascuţită, din contră! Era mai degrabă grea, ca întreaga lui persoană, însă Edmee simţea că totuşi înţelegea multe.

— Cred că trebuie să te îngrijeşti serios. Aerul din Neroeteren este curat. Te plictiseşti în casa verilor tăi?

— Nu.

— Fred e cam aiurit, iar Jef pare o maimuţă uriaşă, însă are cea mai bună inimă din lume.

îi vorbea ca unei persoane adulte, îi făcea confidenţe şi îi întindea farfuriile pentru ca ea să se servească prima.

— în ceea ce o priveşte pe sora mea (nu spusese mătuşa ta), ea este o sfântă. A avut supărări mari, pe care nu pot să ţi le dezvălui.

— Le ştiu. Unchiul meu avea o amantă.

Oare nu pricepea ea totul?

— Nu e vorba numai despre asta. Trebuie să ne purtăm frumos cu ea. Afacerile nu sunt chiar aşa de strălucite pe cât s-ar zice. Sunt tot felul de dificultăţi de depăşit şi nu ştiu dacă verii tăi...

Tăcu. Poate că nu ştia nici el de ce vorbise atât? Era îngrijorat. în restaurant, toată lumea îl cunoştea. însuşi patronul veni să-i strângă mâna; chelnerii i se adresau cu respect.

Nu fusese Mia multă vreme îndrăgostită de el? Şi lui Edmee i-ar fi plăcut să călătorească cu un bărbat la fel de serios, care ştia să comande şi în faţa căruia oamenii să se încline.

— Ai vrea şi un desert?

— Dar dumneavoastră?

— Nu. Desertul meu este un trabuc.

— Atunci nu o să iau nici eu.

Căci nu era o fetiţă moartă după dulciuri! Voia să se arate la înălţimea lui.

— Un fruct?

— Mulţumesc.

Se vedea într-o oglindă ceţoasă şi găsea că are aerul unei femei. Nu-şi pusese paltonul făcut la Neroeteren, ci paltonul ei, paltonul de la Bruxelles, iar unchiul o aprobase. Deci, el înţelegea diferenţa!

— Eşti fericită?

— Toată lumea e drăguţă cu mine.

Era uşor emoţionat, poate puţin mai mult de când îi văzuse pieptul dezgolit şi îşi tot întorcea privirile de la ea.

— Nu e la fel ca viaţa dintr-un oraş mare, dar te obişnuieşti până la urmă. Cândva era cea mai frumoasă proprietate din Limbourg şi dacă un bărbat voia s-o pună pe picioare...

El era însurat. Nevasta lui era deja bătrână, foarte grasă, cu părul alb. Oare o ducea şi pe ea la Hasselt? Edmee devenea geloasă.

— Cu toţii trec printr-o pasă proastă... Fred, care se descurajează repede, spune că lasă totul, că vinde...

Când Edmee se întoarse la Neroeteren, în maşina unchiului, nu povesti nimănui despre călătorie. Era numai a ei! Secretul ei! Doar un bărbat îi văzuse pieptul şi, în faţa oglinzii, se întrebă dacă sânii ei nu erau cumva prea mici!

Avea un trup alb, coaste pe care le puteai număra cu degetul, un pântec îngust şi uşor bombat.

„Numai că sunt tuberculoasă!”

Simţea o oarecare mândrie. Nu era tristă. Mia, de exemplu, nu putea să fie tuberculoasă şi totuşi carnea îndesată îi era nesănătoasă, ca a tatălui ei, care murise dintr-o simplă rană.

Unchiul Louis reveni peste două zile. Edmee îl surprinse când îi arăta lui Fred o fotografie ciudată, în care se vedeau coaste şi între ele, pete tulburi, negre şi gri: era radiografia ei.

Edmee avea două puncte de infecţie, marcate cu săgeţi roşii.

— Nu e nimic!, spuse unchiul Louis, bătându-l pe umăr. Şase luni de îngrijiri şi vor dispărea. Când eşti tânăr...

Şi Fred o privi cu o admiraţie emoţionantă.

Capitolul 10

'^ji^ra a patra oară când unchiul Louis o însoţea pe **41*'** Edmee la doctorul din Hasselt. Devenise deja un *¿y*'* obicei ca, mai apoi, să ia dejunul la *Hotel Wouters,* în salonul cu acoperiş de sticlă transparentă, frecventat mai ales de preoţi.

Unchiul LOJÎS cunoştea pe toată lumea. Patronul se grăbea să-i iasă în întâmpinare, în timp ce nevastă-sa, zâmbind către Edmee, o atingea cu afecţiune pe obraz, miorlăind cu un puternic accent flamand:

— Şi micuţa? S-a vindecat?

Căci toată lumea era la curent. Radiografia trecuse din mână în mână. Un preot bătrân chiar insistă ca tânăra să fie dusă la Lourdes.

Cum, în acea zi, unchiul Louis avea probleme de rezolvat în oraş, o instală pe Edmee în holul hotelului, imediat după ce şi-au terminat masa, promiţând că se va întoarce peste două ore.

Afară era foarte frig. îngheţul venise încă de la începutul lui decembrie, iar copiii putea fi văzuţi deja patinând pe canale.

într-un colţ dogorea o sobă îmbrăcată în faianţă. Pe masă nu erau decât reviste religioase. Edmee, căreia îi era prea cald, se strecură în stradă şi merse de-a lungul unui trotuar. Remarcase încă de dimineaţă că oraşul nu

avea aspectul lui obişnuit. în ciuda frigului, se puteau vedea mai mulţi trecători şi mai multe maşini decât de obicei. Vitrinele erau împodobite. Se pregătea Crăciunul.

În faţa rafturilor se aflau mai ales mame şi copii. Edmee se opri şi ea. Era pentru prima oară când, după multă vreme, se găsea singură într-un oraş adevărat şi totul o interesa; se întorcea să privească pe câte cineva, parcurgea titlurile cărţilor din librării; uneori, cădea pe gânduri privind ferestrele vreunei case spunându-şi că în spatele lor trăiau oameni.

Se mira să vadă atâta lume bine îmbrăcată, atâţia copii cu hăinuţe de blană şi mănuşi de piele. îi plăcea să audă în spatele ei clinchetul enervant al tramvaiului, apoi să-l urmărească trecând la nivelul trotuarului, luminat ca'o lanternă.

Pavajul era dur, de un alb rece. Negustorii puseseră zăpadă artificială în vitrine, unde globuri arămii şi violete atârnau în brazii de Crăciun.

Edmee zări în faţa ei gara de unde, cu un an în urmă, luase trenul vicinal pentru Neroeteren. Coti la dreapta, pe o stradă de-a lungul căreia erau numai case întunecate şi niciun magazin.

încă din ajun, Fred se găsea la Hasselt. Petrecea ore întregi într-o micuţă cafenea numită *Chez Julie.* situată în spatele gării. Edmee ştia asta, pentru că îi spusese Mia.

Edmee nu-l căuta dintr-o dorinţă mărturisită, ci privea toate clădirile, citind atent ce scria pe ele. Făcu astfel turul unui grup de imobile, pe străzi goale, înainte să remarce o faţadă galbenă, vopsită ca pentru a imita lemnul, cu perdele croşetate la ferestre.

Acolo era! Numele scris pe geam, cu litere albe împodobite cu iniţiale, ca o semnătură: *Chez Julie.* Fără să se mai gândească, apăsă pe clanţă şi intră; un curent de aer închise uşa la loc, în urma ei. încăperea goală era lungă şi nimic nu întrerupea monotonia celor două rânduri de mese din pin lustruit, poate doar la capăt, aproape de tejghea, spatele unui bărbat aşezat, aplecat

către o femeie care nu putea fi decât ghicită fiindcă tovarăşul ei o ascundea.

Fred era. Edmee îi recunoscu vestonul de serj negru şi gâtul musculos. Acesta nu se întoarse. Trecuse un braţ pe după umerii femeii şi vorbea destul de tare în flamandă. Aceasta se aplecă pentru a putea vedea cine intrase. Era roşcată, iar carnea îi era trandafirie. O privi cu uimire pe tânără şi i se adresă în dialect. Fred, la rândul lui, se întoarse, se ridică din- tr-un salt, răsturnă un pahar, făcu câţiva paşi dând impresia că dorea să-i taie calea verişoarei.

Edmee era calmă. Nu-l văzuse niciodată pe Fred atât de aprins în obraji, cu ochi atât de mari, atât de strălucitori. Ba chiar i se părea că nici nu se ţine bine pe picioare.

— Bună, Fred! Te deranjez?

— Ce cauţi tu aici? Cine ţi-a spus...?

Din spatele magazinului, o femeie bătrână, obeză, îşi iţi capul pentru a vedea ce tulburase viaţa casei.

— Aş vrea să mă încălzesc.

Edmee era îngheţată, într-adevăr, dar mai ales dorea să continue să-l privească. Fred, care nu-şi revenea din năuceală, o lăsă s-o facă, şi ea se aşeză la aceeaşi masă cu femeia care, după ce adunase cioburile de stică, îşi reluase locul.

Erau o cafenea ciudată, o femeie ciudată! Totul era curios şi Edmee, care citise unele cărţi, nu reuşea să înţeleagă.

— Bei ceva, domnişoară?, întrebă roşcata.

Edmee arătă spre păhărele.

— Ce e ăsta, Fred?

— Lichior de cireşe.

— Vreau acelaşi lucru.

O urmări cu privirea pe chelneriţa care se îndrepta spre tejghea. Era înaltă şi grasă, dar plăcută, apetisantă, ca şi cum ar fi fost de mâncare. Avea pielea deschisă, parfumată, fără vreun defect, fără o pată, de

un roz care, în locurile cele mai cărnoase, bătea în alb. Purta o rochie din mătase, ca şi ciorapii negri care se asortau cu pantofii de lac, pesemne foarte noi din moment ce scârţâiau la fiecare pas.

Când femeia se aplecă să umple paharul lui Edmee, aceasta văzu în tăietura corsajului sânii mari şi grei, dar cu sfârcuri foarte mici.

— Unde este unchiul Louis?

— M-a lăsat la hotel în timp ce el îşi rezolvă problemele. Mai am vreme.

Vocea lui Fred era nu numai plictisită, dar şi confuză.

— Şi mie la fel!, spuse el arătând paharele.

— îmi mai plăteşti şi mie un rând?, făcu femeia care avea un puternic accent flamand.

Deşi aerul era greu, Edmee, aşezată pe banchetă, se simţea pătrunsă de o senzaţie de bine şi de confort. Totul dovedea prostul gust: perdelele croşetate, mesele din pin prea deschise la culoare, lustra din sticlă roz. Peste tot se găseau podoabe lipsite de stil şi totuşi, în atmosfera călduţă a unei sobe mult mai mari şi mai luxoase decât cea de la *Hotel Wouters,* te simţeai bine lăsându-ţi privirea să vagabondeze pe podeaua acoperită de rumeguş, prin care nu se zărea niciun băţ de chibrit şi unde picioarele scaunelor şi ale meselor se aliniau riguros.

Nu semăna cu niciun stabiliment pe care Edmee să-l fi ştiut din cărţi. Cu atât mai mult nu era o casă de toleranţă. Nimic ruşinos, nimic de ascuns aici. Lustra, de exemplu, avea acelaşi model la care probabil toţi oamenii mărunţi din Hasselt visau.

Cu siguranţă, Fred împingea uşa cu un oftat de uşurare când sosea de la Neroeteren, oraş în care lămpile cu petrol împrăştiau o lumină tristă. Era deja unul de-al locului, fiind primit cu tot atâta bucurie şi deferenţă ca unchiul Louis la *Woutersl* Bea, aşezat alături de femeia aceasta pe care o tachina; ea râdea, arătându-şi dinţii prea mărunţi. El o bătea uşor pe

braţul musculos şi proaspăt, se apleca în timp ce, din când în când, bătrâna venea să arunce un ochi prin uşa din spate.

Şi el plătea consumaţia! Avea un portofel umflat de bancnote, o voce plină de bucuria de a trăi!

— Acum, că te-ai încălzit, ar trebui să te întorci la hotel.

Tânăra simţea că nu-şi revenise complet din beţie, dar că făcea eforturi să pară sever şi să-i vorbească limpede.

— Am timp.

Lichiorul îi încălzea pieptul. Se întoarse spre femeie.

— Mai daţi-mi unu'!, ceru Edmee.

Fred voi să protesteze, dar tovarăşa lui strigă:

— Asta n-a făcut niciodată rău nimănui! Trei lichioruri?

Trebuie că avea o atitudine egală, mereu gata să râdă, fără a o face cu adevărat, şi să le propună să consume. Dacă o priveai de aproape, remarcai riduri fine şi se simţea dintr-o mie de nimicuri că era născută la ţară; că, fetiţă fiind, făcuse kilometri întregi, în haina cu glugă, cu picioarele în saboţi, pentru a se duce la şcoală.

— Dă-mi o ţigară, Fred.

Nu avea dreptul să părăsească cafeneaua înainte de ora unsprezece şi abia atunci Fred o însoţea în dormitor, la etajul doi al unei case muncitoreşti, de pe una dintre străduţe.

Nu tocmai la asta se gândea Edmee, însă îi privea pe amândoi cu o curiozitate sexuală. Uitase de ceas şi-şi dorea să mai rămână un pic. Cum femeia pusese picior peste picior, îi privea ciorapii de mătase, genunchii durdulii, locul unde începeau coapsele, după care se uită fix şi la picioarele ei, slabe, lungi, cu ciorapi de lână şi pantofi cu şireturi ale căror tocuri începeau să se strâmbe.

Cealaltă îi punea lui Fred întrebări în flamandă şi nu era greu de ghicit că-i vorbea despre Edmee, cu un

strop de neîncredere sau de gelozie. însă tânăra nu era geloasă. Din contră! Ceva o atrăgea la atitudinea acestei femei şi, în ambianţa cafenelei, poate că era vorba despre ceea ce se putea presimţi, surd şi cald, sub calmul aparent.

— Ar trebui să pleci!, insistă Fred, privind fără încetare ba la ceas, ba la uşă. Şi, mai ales, să nu-i spui unchiului că ai venit aici!

— Ce proastă sunt!, replică ea înţepată.

Capul i se învârtea, ca în colibă când fixa focul prea multă vreme. în afară de asta, mai era şi parfumul femeii, îndeajuns pentru a crea o ambianţă anume, dar şi mirosul de lichior care se insinua mai greu, amărui.

— Plec odată cu tine.

— Nu vreau! De altfel, unchiul o să fie şi mai mirat.

Fred îndreptă spre ea o privire ruşinată şi rugătoare, care o distra. îi era frică! Edmee îşi amintea de aplombul lui când o văzuse intrând şi de vocea bucuroasă. El era cel care comanda:

— încă un lichior, Rose!

Deci se numea Rose. Julie era, fără îndoială, patroana obeză pe care o auzeau agitându-se prin bucătărie şi vorbind cu pisicile. Se mai auzeau şi oamenii care treceau pe trotuar şi, mai rar, huruitul unei maşini.

— Ai fost la doctor? Ce a zis?

— Nimic.

Era fericită, fără să ştie de ce; nu-l scăpa din ochi. Rose îşi umplu şi ei paharul după cel al lui Fred. Edmee îl goli încetişor, ţinând o clipă lichiorul înţepător pe limbă.

în acel moment, uşa se deschise. Văzură crescând ca într-un vis silueta unchiului Louis a cărui mână o apucă de braţ pe Edmee, ridicând-o, pur şi simplu, pe sus. Odată în picioare, aceasta începu să se clatine.

Sigur ştia ce se întâmplă. Fără îndoială, cineva care o văzuse intrând îl anunţase.

Nu spuse nimic, dar, după ce o împinse pe Edmee

spre uşă, se întoarse dintr-odată către Fred, care se ridicase greoi, şi îi trase două palme. Niciodată, Edmee nu-şi imaginase că asemenea lovituri pot răsuna atât de tare, umplând cu zgomotul lor o întreagă cafenea. Ea resimţi fizic şocul şi-l zări vag pe Fred, rămas nemişcat, cu o mână lipită de obrazul stâng.

De acum se afla iarăşi în frigul de pe stradă. Unchiul o împinse spre maşină, susţinând-o un moment, deschise portiera cu o mână şi cu cealaltă o aşeză pe Edmee înăuntru.

Era mult mai înalt şi mai voinic decât Fred. Faptul nu fusese niciodată atât de evident. Ghemuită într-un colţ, în timp ce maşina rula, ieşind din oraş, alergând după razele argintii ale propriilor faruri, Edmee încerca să-şi amintească toate amănuntele: uimirea lui Rose, ciorapii de mătase neagră, pantofii de lac, gustul lichiorului, apariţia unchiului.

— Nu a fost el de vină, exclamă dintr-odată.

Unchiul Louis nu răspunse. Privea drept înainte. Era impresionant, mai ales din cauza acestei curse în întuneric, întrucât conducea mai repede decât de obicei.

Edmee tuşi pentru a-l obliga să se ocupe şi de ea, însă n-o băgă în seamă. Abia la a doua încercare, cu un gest al mâinii, bărbatul se asigură că geamurile erau bine închise.

Mătuşa jumulea o găină şi Mia călca cămăşi bărbăteşti pe masa din bucătărie, când unchiul intră lăsând-o de Edmee să treacă înaintea lui. Mătuşa presimţi o dramă chiar înainte de a-şi ridica fruntea, căci era în această sosire ceva prea categoric.

Unchiul nu-şi scoase nici paltonul, nici pălăria. Nu se aşeză, pronunţă vreo zece fraze în flamandă, mătuşa îşi încleştă mâinile pe găină, iar Mia uită de fierul de călcat.

Se terminase! Plecase deja! Maşina se îndepărta. Mătuşa rămase nemişcată, zdrobită de veste, şi Mia îşi privi, curioasă, verişoara.

— lisuse! Fecioară Maria!

Dintr-odată, în sfârşit, mătuşa începu să plângă; fetiţele, pe care Edmee nu le văzuse pentru că erau aşezate pe jos, se repeziră spre genunchii ei, plângând şi ele.

— Sunt sigură că n-o să se mai întoarcă, oftă Mia, punân- du-şi fierul pe foc. îl cunosc pe Fred!

Edmee, care nu apucase nici să-şi scoată paltonul, le privea cu răceală, mai ales pe mătuşa care nu-i păruse nicicând atât de străină. Nu avea chef să se aşeze în bucătărie şi să-i asculte văicărelile.

— Unde te duci?

— în camera mea.

— N-am făcut focul. Aşteaptă! Tu ce ştii? Unchiul a spus douăsprezece mii de franci. Este enorm...

— Ce douăsprezece mii de franci?

Mia îi explică şi Edmee pricepu atitudinea unchiului Louis în ceea ce o privea. Fusese la bancă ca să lămurească anumite probleme îngrijorătoare. în calitate de tutore al copiilor minori, examinase conturile lui Fred.

Or, cifrele erau falsificate. De trei ori, Fred ridicase câte patru mii de franci pentru cheltuieli personale, utilizându-i în afaceri perdante.

Edmee era, fără îndoială, singura care îi înţelegea situaţia, imaginându-şi-l fugind de acasă, o dată pe săptămână, şi intrând ca o vijelie la *Julie,* unde petrecea ore întregi, în colţul lui, bând împreună cu Rose. Era bogat, ce naiba! Doar el plătea! Mai soseau şi alţi clienţi, poate şi alte femei, dar de plătit el plătea, marele proprietar din Neroeteren!

Vorbea tare. Era ascultat! Admirat! Cu siguranţă, juca şi cărţi care-l puneau la şi mai mare cheltuială.

— E prea mândru: sunt sigură că nu se va mai întoarce! gemea Mia ascunzându-şi şi ea chipul în şorţ.

Şareta intră în curte, iar lui Jef i-au trebuit zece minute până să deshame calul. Lui Edmee, care îşi scosese paltonul, nu-i venea să urce. Jef îşi privi uimit

mama, sora, verişoara. Aducea cu el frigul de afară, iar buzele îi erau îngheţate.

Mia fu cea care îi dădu vestea, vorbind în flamandă şi întrerupându-se din când în când ca să-şi şteargă nasul. Jef nu se mişcă. O privi calm pe Edmee.

Când totul fusese spus, dădu la o parte pătura de călcat, luă un castron din dulap, îl umplu cu supă şi mâncă fără să spună nimic.

În următoarele trei zile, unchiul Louis veni în fiecare dimineaţă, îmbrăcat în costum de vânătoare: se închidea în birou de unde nu ieşea decât ca să ceară o cană de cafea. Din timp în timp, îl chema pe Jef; acesta rămânea o clipă şi se întorcea apoi în staul sau la atelier.

Canalele erau îngheţate şi, aproape de ecluză, o barjă era imobilizată pentru mai multe săptămâni.

Mătuşa nu mai plângea, dar îmbătrânea văzând cu ochii. Ai fi zis că se făcuse mai subţire, iar umerii parcă i se prăbuşiseră.

Mia era tristă, dar asta se observa din altceva. De exemplu, scotocea prin sertarele lui Fred, în care descoperea tot felul de lucruri. Aşa se făcu că-i arătă lui Edmee o brichetă de aur, ascunsă sub cămăşi, pe care fratele ei nu o arătase nimănui.

Unchiul Louis mânca împreună cu familia. Deşi evita să-i vorbească, Edmee simţea că era privită cu bunăvoinţă, cu milă chiar, ca şi cum ar fi fost principala victimă.

Se aşteptau ca Fred să se întoarcă? Mia nu credea. Mătuşa nu spunea nimic, iar Jef umbla de la o clădire la alta, bălă- bănindu-şi capul mare.

La un moment dat, unchiul veni însoţit de un omuleţ slab, contabilul firmei lui de trabucuri, care îl ajută să verifice socotelile.

Devenise şi mai impozant. Când intra în bucătărie, toată lumea tăcea înfricoşată, încercând să-i citească

ceva în privire, fiindcă de spus nu spunea nimic. Fuma mult, scoţând nori groşi. Casa întreagă era îmbibată de mirosul ţigărilor sale de foi.

întotdeauna îi era prea cald. La prânz i se întâmpla să-i poruncească Miei să deschidă uşa, iar ceilalţi îngheţau fără să îndrăznească să lase să se înţeleagă ce se întâmplă cu ei.

în seara celei de-a treia zile, stăteau la masă când se auzi zgomotul unei maşini. Aceeaşi curiozitate se citea pe feţele tuturor, mai puţin pe a unchiului Louis care continua să-şi mănânce supa, ferindu-şi mustăţile.

Uşa de la intrare se deschise. Mătuşa schiţă gestul de a se ridica, chiar o făcu o clipă, dar se lăsă să cadă la loc, de parcă fusese un gest interzis.

Intră Fred; se opri o clipă în prag, unde numai Edmee şi Mia îi puteau zări chipul; ceilalţi evitară să se întoarcă. Mustăţile unchiului fremătau; mâna continua să mânuiască lingura.

Contrar aşteptărilor, Fred nu era nici distrus, nici plin de noroi asemenea unui nenorocit care, în sfârşit, se întoarce acasă.

Era calm şi mai serios decât de obicei. Pardesiul era curat; îşi scoase agale mănuşile noi. După ce îşi puse paltonul pe un scaun, făcu turul mesei, se aplecă să-şi sărute mama pe obraz, simplu, aşa cum făcea de fiecare dată. Mătuşa era livid şi buza inferioară i se zbătu ca pentru a opri un suspin.

Unchiul înălţă capul, îi trimise lui Fred o privire întrebătoare, dar acesta păru să nu-l vadă, deschise dulapul, luă o farfurie, un tacâm, se aşeză la locul lui, faţă în faţă cu mama sa.

Evită să se uite la Edmee. Dinţii îi erau strânşi de efort. Când i se servi supa, se întoarse pe jumătate spre Jef şi spuse în franceză:

— Să-mi bagi maşina în garaj.

Mia tresări, căci Fred nu avusese niciodată maşină.

Unchiul împinse scaunul, se ridică şi lăsă să-i cadă şervetul, căci, atunci când era prezent, se puneau şi faţă de masă, şi şervete.

Făcu înconjurul mesei pentru a ajunge la mătuşa, o sărută pe frunte şi spuse o frază în flamandă. Se străduia să fie la fel de calm ca Fred, dar parcă se mai micşorase şi se şi lovi de tocul uşii.

— Mâine o să vin cu avocatul meu, îi spuse mătuşii.

Fred îşi mânca supa fără să scoată o vorbă. Era tras la faţă şi obosit. Să nu fi dormit în toate aceste trei zile?

Toţi ciuliră urechile. Maşina unchiului se auzi îndepăr- tându-se; atunci, mătuşa se ridică de pe scaun, se aruncă în braţe fiului ei, hohotind şi spunând cuvinte pe care Edmee nu le putea înţelege.

Nu vedea decât un ochi al lui Fred, un singur ochi care o privea cu o neliniște impregnată de orgoliu, ca şi cum făcuse toate astea numai pentru ea.

Capitolul 11

dmee, în chiloţi, cu părul pe faţă, spărsese un strat

41 subţire de gheaţă de deasupra ligheanului şi ezita să-şi treacă peste obraji prosopul ud al cărui simplu contact o făcea să-i degere degetele.

Era duminica dinaintea Anului Nou, dimineaţa devreme. O lumânare lumina camera şi geamurile îngheţate erau albe ca laptele. Uneori se auzea un zgomot dincolo de perete: cineva care, la fel ca Edmee, se îmbrăca pentru liturghie. Dar ei îi era atât de frig, era în jurul ei o asemenea carapace de aer îngheţat, că nu reuşea să se grăbească.

Fără s-o fi auzit mergând pe coridor, uşa se deschise şi intră Mia, în palton, cu gulerul de blană ridicat, cu mâinile într-un manşon gros.

— Te speli?

Ea se mulţumise să-şi dea cu pudră şi cu ruj, şi, fără îndoială, aşa cum i se întâmpla adesea, dormise fără să-şi scoată ciorapii. Privea coapsele goale ale lui Edmee care aveau vine albastre.

— Grăbeşte-te! Ţi s-a făcut pielea găinii.

De fapt, altceva voia să-i spună. Venise cu un gând precis şi, cum Edmee termina să se şteargă pe faţă, o

întrebă fără s-o privească în ochi:

— E adevărat că vrei să te măriţi cu Fred?

— Eu?

Edmee uită să se îmbrace. Rămase acolo, cu pielea înţepenită de apa rece, privindu-şi verişoara şi încercând să înţeleagă.

— De ce nu?, continuă Mia. N-ai fi prima!

Edmee o apucă de mâneca hainei şi ţipă cu o voce ascuţită:

— Cine ţi-a spus asta? Spune-mi cine ţi-a povestit aşa ceva?

— Ssst!

Din camera de alături se auziră nişte zgomote.

— E Jef! Bine, o să-ţi spun, dar, bagă de seamă, că nu
trebuie să afle... "

Nervoasă, Edmee îşi puse combinezonul; degetele prea îngheţate i se agăţară în copcile fustei.

— Ieri, pe când eram singuri, l-am întrebat ce se întâmplă de-o vreme încoace, este aşa de ciudat cam de când te duceai în fiecare săptămână la Hasselt...

Edmee tresări, roşi, fiindcă într-adevăr ceva se schimbase de când se ducea la doctor cu unchiul Louis. Dar cine băgase de seamă? Singura diferenţă era că în loc să trăiască tot timpul în aceeaşi atmosferă, să se târască din bucătărie în colibă, avea acum o distracţie: maşina care aluneca printre copaci, *Hotel Wouters,* cabinetul doctorului, străzile cu vitrinele lor luminate şi tramvaiele care claxonau...

— Şi el ce ţi-a răspuns?, o întrebă ea aspru, punându-şi, în fine, paltonul.

— Nimic. A rămas multă vreme în tăcere. Apoi mi-a spus doar atât: că, dacă o să te măriţi cu Fred, o să te omoare. Hai iute! Cred că mama e deja jos. Fă-te că nu ştii nimic.

în şaretă, Edmee nu se gândi decât la asta. Stătea

alături de Jef, care ţinea hăţurile. Apa din urmele lăsate de roţi era îngheţată şi pământul, tare ca fierul. Din cauza frigului, nimeni nu spunea nimic. Se strângeau unii în alţii, iar privirile rătăceau peste întinderile îngheţate.

De ce o fi vorbit Jef cu Mia? Şi cum de ghicise el că era ceva schimbat din moment ce nici măcar ea nu îşi dădea bine seama? Acesta privea drept înainte, ţinând hăţurile cu o mână umflată de mănuşa tricotată.

Nu se întâmpla exact la fel în fiecare duminică de iarnă? Nu! Deşi nu apăruse nimic excepţional. Nici altă dată nu vorbeau mai mult, dar, de exemplu, trecând pe lângă a doua pădure de brazi, Edmee se gândi la veveriţa ucisă acolo, cea mai mare din întreaga colecţie. Cu toate că Jef nu spunea nimic, ştia că şi el se gândeşte la acelaşi lucru.

Trecând pe lângă câmpul de gheaţă, îşi aminti de sania verde, de Fred care invita fata cu sânii mari şi de toată familia care s-a întors pe jos, pentru că ea şi Jef luaseră trăsura.

Se ducea mai rar în colibă şi, ca din întâmplare, de fiecare dată când vărul ei nu era acolo. N-o făcea special. Nu şi-ar fi putut explica de ce se întâmpla aşa. Ba chiar i-ar fi fost greu să spună cu ce se ocupase Jef în ultimele două luni. Nu-l vedea aproape niciodată. Ştia că era pe-afară, că supraveghea muncitorii ori paznicii, şi asta era tot.

Dar de ce vorbise el despre Fred?

Reflectă la asta în timpul slujbei, şi apoi pe drumul de întoarcere. Se gândi la asta încălzindu-şi mâinile deasupra focului, mâncând plăcintele de hrişcă cu slănină. Era furioasă şi agitată. Când Fred coborî, fără gulerul tare, Mia îi aruncă o privire complice, din cauza căreia Edmee o consideră caraghioasă.

în duminica aia, Fred nu se mai duse la slujbă, nici la cafenea, nu termină nici măcar să se îmbrace, rămânând, până seara, în papuci. Ore întregi, lângă

şemineu, se auzi murmurul monoton al unei discuţii în flamandă.

încă de la începutul discuţiei, Jef se ambalase ca şi cum îi fusese de ajuns. Mia, care pregătea cina, arunca, din când în când, câte o frază. Mătuşa îmbrăca fetiţele răspunzându-i lui Fred cu voce plângăreaţă. Primise o lungă scrisoare de la unchiul Louis. în calitate de tutore auxiliar al copiilor, alături de Fred care, de-acum, era major, îşi anunţa sora că avea să ceară ca acesta să fie pus sub supraveghere judiciară.

— Nu e decât al doilea tutore, îi răspunse Jef. Tutorele legal tu eşti, mamă!

Dar mătuşa nu pricepea nimic, îngrozindu-se numai când auzea invocându-se numele judecătorului de pace. Unchiul Louis îi scria, printre altele, că pusese toată familia la curent şi îl anunţase şi pe avocatul lui despre această problemă.

Fred fuma privind cratiţele din care ieşeau aburi. Cu tălpile papucilor sprijinite de uşa deschisă a cuptorului, se legăna pe picioarele din spate ale scaunului.

— O să mai vedem!

Nu o băga în seamă pe Edmee şi Mia era cea care traducea, din când în când, câte o frază în franceză.

— Maşina m-a costat cinci mii de franci şi de-acum ajung mai repede la Hasselt, mai ieftin.

Mătuşa nu-l contrazicea, nu-i făcea niciun reproş, însă s-a dus de două ori să caute, în sertarul mesei, scrisoarea unchiului şi, punându-şi ochelarii, citi o frază care conţinea un nou reproş.

— N-are şi el maşină?

Gheaţa de pe geamuri se topea încet. Edmee observa faţa lui Fred ale cărei trăsături nu mai exprimau aceeaşi hotărâre ca la întoarcerea lui de la Hasselt. O fi fost de vină şi căldura focului, fiindcă avea nasul roşu, ochii încercănaţi şi strălucitori. Era liniştit, nu se temea. între el şi mama lui avea loc o discuţie ca între soţi.

— Ce-o să facem miercuri?, întrebă Mia în franceză.

Era Anul Nou. Dintotdeauna, întreaga familia, chiar

şi un frate care locuia aproape de Maestricht, în Olanda, se aduna la unchiul Louis, fiindcă era cel mai mare. Fred ridică din umeri.

— Asta e treaba maică-tii.

S-a mai discutat încă o oră. Pentru Fred nu se punea problema să mai meargă acolo. De altfel, oricum, trebuia să se lipsească de-acum înainte de ajutorul unchiului Louis, căruia cel mai înţelept era să-i înapoieze cât mai curând banii împrumutaţi în mai multe rânduri. Aceşti bani trebuia să-i găsească undeva şi la asta se gândea Fred privind aburii ridicându-se din cratiţe.

— Eu cred că e obligatoriu să ne ducem, oftă Mia, punând lemne în sobă.

Mătuşa era de aceeaşi părere. Toată lumea o să meargă, cu excepţia lui Fred, nu atât din cauza unchiului Louis, cât din principiu, de ochii familiei, de ochii lumii.

— Eu nu vin!, anunţă Edmee care nu zisese nimic până atunci şi de care Fred părea să fi uitat.

O privi mirat.

— De ce?

— Pentru că nu-mi place omul ăsta!

Roşie în obraji, ea ezită, apoi adăugă privind în gol:

— E un mizerabil! La doctor a rămas special să mă vadă când mă dezbrăcăm.

Tâmplele i se zbăteau. Era conştientă că face un lucru de o importanţă deosebită. Or, împotriva aşteptărilor ei, Fred întoarse capul, îşi reluă atitudinea dinainte şi nici măcar nu ridică din umeri.

A doua zi sosi o nouă scrisoare de la unchiul, prin care îşi invita sora la masă, împreună cu copiii, pentru miercuri, specificând însă faptul că nu se punea problema să vină şi Fred.

...doar dacă, adăuga el, *nu s-a decis să-şi pună cenuşă în cap şi să dea asigurări de bună purtare în*

viitor...

Mătuşa plânse citind scrisoarea, pe care Fred o aruncă în foc. În aceeaşi zi au primit vizita unui preot, un văr îndepărtat, paroh într-un sătuc din apropiere de Maeseyck. Aşteptă să rămână singur cu mătuşa ca să-i vorbească şi multă vreme se auzi murmurul vocii sale care semăna cu o predică ţinută în piaţa bisericii.

Edmee îl studia pe Jef şi îşi dădea seama că niciodată nu-l privise cu atenţie, că în realitate era mult mai ieşit din comun decât părea celor care îl cunoşteau. Capul lui era atât de mare, încât nu i se potrivea nicio şapcă din toate cele care se găseau la pălărier. Avea ochii înfundaţi sub fruntea bombată şi un fel de gropiţă sub nas.

Nu se uita la ea sau o făcea numai când ea nu-l putea vedea, neinteresat de discuţia purtată în şoaptă în legătură cu unchiul Louis.

Era puţin înspăimântător, la fel de înspăimântător ca atunci când te găseşti faţă în faţă cu un animal ale cărui reflexe nu le cunoşti şi în ochii căruia eşti incapabil să citeşti.

De ce i s-o fi destăinuit Miei şi de ce o fi vorbit despre Fred, când ştia prea bine că Edmee îl respinsese?

Era 1 ianuarie, la ora opt dimineaţa, când Edmee, care nu trebuia să plece, coborî, îmbrăţişă pe toată lumea şi zise din vârful buzelor:

— La mulţi ani!

Se făceau gofre, din obişnuinţă, şi mirosul din casă, în acea dimineaţă, era cel al gofrelor îndulcite pe care copiii le înmuiau în cafea.

— La mulţi ani, Jef!

El primi sărutul lui Edmee aproape de ureche şi mormăi ceva.

— La mulţi ani, Fred!

Ea insistă, ca o subliniere.

— ...şi gata cu necazurile!

Mătuşa o sărută şi ea, absentă. Oare după mai mult de un an se obişnuise s-o considere pe Edmee ca pe un membru al familiei?

S-au îmbrăcat; Fred se închise în birou, unde îşi făcuse singur focul. Jef înhămă calul. Mia trebui să mai urce de două ori pentru că mătuşa îşi uitase mănuşile negre, apoi pentru că Alice nu avea batistă.

În fine, trăsura se îndepărtă şi Edmee rămase singură în bucătărie.

Familia plecase la ora nouă. La zece şi jumătate, Edmee era tot aşezată lângă sobă, complet singură. Dintr-odată, se ridică, crispată, urcă în camera ei şi îşi schimbă rochia. Dimineaţă îşi pusese una comandată la Neroeteren şi în care formele îi erau la fel de nedefinite ca ale Miei. îşi alese vechea ei rochie neagră, cea de la Bruxelles, al cărei material se rărise de atâta purtat, cam scurtă, strânsă pe corp, de la umeri până la şolduri.

Edmee era foarte agitată şi i se întâmplă să rostească cu jumătate de voce cuvinte de neînţeles. Când coborî, focul era aproape stins şi, cum îi era frig, avu grijă să mai pună câteva lemne.

Ştia că trăsura, care înainta şontâc-şontâc pe drum, trecuse de Neroeteren. înăuntru, toţi trebuie să fi îngheţat de frig şi de emoţie în aşteptarea petrecerii unchiului.

Edmee privi ceasul, o apucă pe coridorul cu dale şi se opri în faţa uşii biroului. Dar, în loc să intre, se aplecă şi se uită pe gaura cheii.

Fred era aşezat în faţa unui teanc de hârtii cărora nu le dădea nicio atenţie. îşi fuma pipa cu fumuri mici şi privea în gol, încrâncenat. Părea că fixează broasca într-atât, încât la un moment dat Edmee crezu că-i ghicise prezenţa.

Nici vorbă! Luă o foaie cu antet, o citi, pentru ca apoi

s-o arunce imediat, iritat. După care apucă o alta şi îşi trecu mâna prin păr. Din cauza cosmeticelor, părul îşi păstra onduleurile, dar acum i se ridicase, stând zburlit, într-o parte.

Timp de o oră, Edmee trebălui grăbită prin bucătărie. Când se întoarse în faţa biroului, avu grijă să-şi stăpânească un zâmbet victorios. Bătu la uşă, pentru că era un obicei pentru toată lumea, chiar şi pentru mătuşa, să ciocănească înainte de a intra în această încăpere. Fred scoase un mormăit şi o privi cu ochi tulburi, care încercau să revină la realitate.

— Ce s-a întâmplat?

— Vino să mănânci.

— Imediat.

— Nu. Imediat o să fie rece.

O urmă fără convingere, se opri o clipă în pragul bucătăriei, pentru că sesiză că apăruseră faţa de masă, şervetele şi două tacâmuri frumos aranjate. Se aşeză stângaci.

— Mi-a spus Mia că sunt ouă şi slănină în dulap, murmură el.

Ea îi aduse însă viţel rece cu maioneză, omletă cu jambon şi cremă de zahăr ars, cum nu făcuse nimeni niciodată la Neroeteren.

Edmee stătea în faţa lui, rece, severă. îl servea exagerând cu politeţea manierelor, ceea ce îl miră.

— Tu ai făcut astea?

— Păi, cine altcineva?

Se ridică pentru a lua un platou din cuptor, i-l oferi lui Fred, nu ca mătuşa sau ca Mia, ci ca o stăpână a casei care are musafiri.

— Acum, dacă vrei, spuse ea, o să mergem să ne plimbăm o oră.

Cinci minute mai târziu se îmbrăcau, fiecare în camera lui, şi Edmee strigă:

— Pune-ţi căciula de blană!

Era una din acelea vechi, de lutru, cum poartă încă

ţăranii olandezi.

Fred închise uşa casei cu cheia. La început merseră amândoi în tăcere, pe drumul îngheţat, iar în jurul lor nu se auzea niciun zgomot, nu se simţea nicio pală de vânt, nicio mişcare. Cum câmpurile erau acoperite de zăpadă întărită, ai fi zis că rătăceau într-un peisaj lunar.
'

— E frig!, spuse Edmee ajungând la prima pădure.

O privi nesigur, se bâlbâi:

— Vrei să-mi dai braţul?

Ea acceptă. De patru sau cinci ori făcu paşi mărunţi şi iuţi ca nişte paşi de dans, ca să-şi potrivească mersul cu cel al vărului ei.

— Tot satul trebuie să fie la patinaj.

Nu se înşela. Zece minute mai târziu văzură terenurile irigate a căror apă era îngheţată şi un nor de mici siluete negre care zburau repede ca nişte musculiţe.

— Numai că de data asta n-avem sanie, spuse Edmee aluziv.

Cum îl ţinea de braţ, sesiză un spasm, o mişcare ca de jenă.

— Vrei să mă duc după ea?

— Nu. Să mergem.

îi îngheţaseră faţă, mâinile şi picioare, dar restul trupului îi ardea. Fred era mai înalt decât ea, iar lucrul acesta o obliga să se ridice pe vârfuri.

— E adevărat ce ai spus într-o zi despre unchiul Louis?

— Ce am spus?

— Că, în cabinetul doctorului, te privea când te dezbrăcai...

— Este adevărat! Dar n-a apucat să vădă nimic, că am avut grijă să mă întorc cu spatele. .

îi era ciudă pe ea că era atât de politicoasă.

— Dar doctorul a văzut?

— Ce?

— Tot!

îi venea să râdă, dar râsul nu-i ajunse pe buze. Când se apropie de câmpul unde se patina, rămase la braţul lui Fred, cu toate că zărise deja puloverul galben al fetei brutarului.

Mergeau repede amândoi. Căciula de lutru a lui Fred îl făcea să pară stăpânul regiunii. Străbătură terenul îngheţat asemenea unor oameni veniţi să vadă distracţia mulţimii, fără să catadicsească să se amestece printre ei.

Pe Edmee o cuprinsese o veselie interioară care se traducea printr-un soi de zbatere a inimii, care însă nu ajungea până la suprafaţă, căci era la fel de palidă, la fel de indiferentă în aparenţă ca de obicei.

Trei hectare de teren erau acoperite de gheaţă. Or, fiecare hectar era separat de celelalte printr-un şanţ destul de adânc, lat de un metru, care se vedea de departe. Gheaţa care acoperea iarba era de un alb lăptos, iar cea din şanţuri avea reflexe întunecate.

Fred şi Edmee mergeau cu atenţie, căci nu aveau patine. De două ori, tânăra era gata să cadă, dar se ţinu de braţul vărului ei.

— Vrei să mergem mai departe?

— Vreau să mergem până la capăt.

Nişte băieţi se învârteau în jurul lor în viteză, făcând figuri complicate ca s-o uimească pe Edmee. Fata brutarului, dimpotrivă, patina la distanţă, fără să-l scape din ochi pe Fred, sperând poate că va veni spre ea.

Edmee îşi savura triumful. Privea pădurea învecinată unde ştia că vărul ei o dusese pe fata cea grasă. Bănuia: aveau amândoi nasul, mâinile şi picioarele reci; gâfâiau după cursă; Fred, care îşi frământa tovarăşa, o răsturnase pe o grămadă de lemne, sau în zăpadă, nu contează unde, nu contează cum, aşa cum încercase s-o răstoarne şi pe ea! Cealaltă behăise de bucurie. îl lăsase să-i dezvelească, în vântul rece, butucii de picioare de un roz animal, pe care se făcuse pielea găinii.

— Un sfert de oră, spusese Mia. Doar atât!

Fred se poticni o clipă, ca şi cum ar fi dat peste un obstacol. Voi apoi s-o tragă pe verişoara lui, dar Edmee

intui că se petrecuse ceva important şi îl întrebă:

— Ce ai?

— Nimic.

Ea se asigură că brutăreasa nu era în raza lor vizuală, privi înapoi şi nu văzu nimic anormal.

— Ce se întâmplă, Fred?

Cu faţa tulburată, el repetă:

— Vino!

în fine, lui Edmee îi dădu prin cap să se uite la pământul îngheţat. Tocmai ajunseseră la un şanţ de un gri-verzui. Copiii treceau în şir indian pe patinele lor de lemn, căci gheaţa era mai netedă decât în altă parte.

Or, sub picioare, Edmee distinse o pată roşie şi, lăsând dintr-odată braţul vărului ei, se dădu trei paşi înapoi.

Până la pata roşie erau cel puţin zece centimetri de gheaţă. Privind de aproape, se recunoştea forma unei căciuliţe şi chiar, ca mărite de o lupă de gheaţă, ochiurile groase ale tricotului.

Când Edmee ajunse lângă Fred, îi era atât de frig, încât umerii i se strânseseră. Nu-i mai luă braţul şi se făcu că nu-l observă.

— Să ne întoarcem!, spuse ea.

Şi cu cât mergea mai repede, cu atât pasul încetinea fără să-şi dea seama de ce. Vântul era slab, dar când bătea din faţă le înţepa pielea obrajilor.

Parcurseră, fără un cuvând, cei trei kilometri care îi despărţeau de casă; Fred căută cheia în buzunare, deschise în cele din urmă, iar Edmee se grăbi în bucătărie şi trase capacul sobei ca să-şi încălzească mâinile şi faţa.

— Vrei să bei ceva?

Ea nu răspunse. Fără să-şi scoată pardesiul, nici căciula de lutru, el se duse să ia cruşon de ienupăr din salon şi umplu două pahare.

Masa nu fusese strânsă, iar omleta rămăsese pe o farfurie. Geamurile erau albe. Flăcările căminului luminau în roşu interiorul camerei.

Edmee îşi goli paharul dintr-o înghiţitură şi avu nevoie de ceva timp ca să-şi revină din arsura simţită în

gât şi în piept. Fred ezita să se apropie de foc, nerenunţând nici la căciulă, nici la palton.

— Edmee!

— Da..., spuse ea fără să întoarcă privirile.

în acelaşi timp, cu amândouă mâinile întinse deasupra flăcărilor, i se părea că vede cum îi curge sângele prin artere.

— Mă asculţi?

— Da...

Era speriată, deşi ghicea cuvânt cu cuvânt ce urma el să spună. Pentru o secundă îşi aminti de capul mare al lui Jef, apoi de apariţia Miei, ieri-dimineaţă, în dormitorul ei.

— Dacă mă stabilesc într-un oraş, la Bruxelles sau la Anvers, o să accepţi să te măriţi cu mine?

Ea nu răspunse. Continua să se încălzească, îşi privea lacom mâinile care păreau transparente.

— Nu vrei?

— Şi Irigaţiile?

— O să le vând şi ştiu eu pe cineva care nu se va da în lături să le cumpere...

— Unchiul Louis?

— Da.

— Şi Jef, Mia, toţi ceilalţi?

— O să aibă destui bani ca să se descurce.

— Mă mai gândesc.

îşi dezbrăcă paltonul, se aşeză ca să-şi scoată ghetele şi îşi puse picioarele pe cuptor.

— Vreau să rămân singură.

Fred plecă. îl auzi intrând în birou. Ştia că focul se stinsese de mult, dar el rămase totuşi acolo.

Pe la şase, trăsura se opri în faţa uşii.

Mia şi cele două micuţe se grăbiră spre sobă, căci erau vinete de frig.

— Unde e Fred?

— în birou.

— N-a mâncat?

Dar, în aceeaşi clipă, Mia observă masa pusă şi o

privi pe Edmee, stăpânindu-şi cu greu un zâmbet.

— Ce vrei să spui?, o întrebă aceasta cu agresivitate.

— Nimic!

Mătuşa intră şi ea, ruptă de oboseală, cu faţa săpată de ridurile parcă şi mai adânci, încă mai sătulă de tot şi de toate, cu acel aer jalnic al animalelor obişnuite să fie bine tratate şi care dintr-odată au fost bătute. Nu era greu de ghicit ce se petrecuse. Toată familia, fraţii, cumnatele, verii, toată lumea era pornită dacă nu împotriva ei, cel puţin împotriva lui Fred, şi se pusese problema de judecată, de avocaţi, de apărători, de confiscări. Mătuşa nu se mai ţinea pe picioare şi se lăsă să cadă pe un scaun, fără măcar să-şi scoată mănuşile.

— Fred?, întrebă ea.

Mia îi răspunse în flamandă. Mătuşa o privi pe Edmee aşa cum o privise întotdeauna, cu o curiozitate care voia să fie binevoitoare, dar care nu trecea de simpla intenţie. în fond, trăia neîncrederea unei femele faţă de o altă femelă, dar din altă rasă. "

Cât despre Jef, el dezhămă calul şi îl duse în grajd. Intrând, apucă cu degetele un rest de omletă rece şi-l îndesă în gura larg deschisă, nu atât din lăcomie, cât de foame, ceea ce nu-l împiedică să privească masa aranjată, cu aceeaşi uimire ca şi a surorii lui.

Mia fu cea care se duse să bată la uşa biroului, nu imediat, ci doar când a fost gata terciul făcut din zer, legume şi cartofi copţi cu o zi înainte. Fred se aşează la locul lui. Faţa de masă dispăruse. Farfuriile erau aşezate chiar pe lemnul mesei.

— Nu mi-e foame, spuse Edmee.

Se aşează lângă sobă, cu tălpile goale pe cuptor. Fred puse o întrebare în flamandă. Mia răspunse cu un aer înţepat; Edmee traducea din instinct replicile.

— Ce au zis?

— Că o să facă un proces!

Atunci, lipsită de energie ca un bolnav, străduindu-se să tuşească cât mai din adâncul pieptului, Edmee strigă:

— Fred!

Toată lumea se întoarse spre ea şi lingurile rămaseră în aer.

— Ascult.

— Ei bine, este da! "

Lingura lui Jef fu prima care se puse în mişcare. Mia rosti cu voce afectată:

— Trebuie să urc.

Fetiţele nu pricepeau nimic, privindu-i pe cei mari rând pe rând. Mătuşa lăsase capul în farfurie şi mânca fără a-şi da seama ce face. Era palidă şi parcă îşi oprise şi respiraţia.

Fred îşi mânuia lingura cu zgomot.

Sfârâitul regulat al focului domina totul, ca şi vacarmul făcut de un samovar al cărui capac era ridicat de aburi.

La dreapta, mai albe ca niciodată, geamurile îngheţate ale celor două ferestre.

Afară, alb îngheţat peste tot, alb scânteietor ca luna, numai umbrele negre ale plopilor şi undeva, sub gheaţă, pata roşie a unei căciuliţe de copil.

Capitolul 12

Crasul şi jovialul judecător de instrucţie Coosemans avu norocul, ieşind din palatul de justiţie împreună cu grefierul, să-l întâlnească pe doctorul Van Zuylen care aducea un raport.

— în maşină, Van Zuylen!, îi spuse împingându-l într-un taxi. Părea că are treabă şi procurorul plecase deja cu maşina lui.

•

Anvers era înecat de o ploaie fină de octombrie, care făcea pavajul alunecos. în faţa Gării centrale pierdură timp într-un ambuteiaj, căci trenul de Paris tocmai sosise, apoi pătrunseră într-un cartier liniştit, fără magazine, cu străzi largi şi case cu două etaje semănând între ele. în ciuda ploii, era lume adunată în faţa porţii cu numărul 73. în aceeaşi clipă, o maşină particulară se opri la marginea trotuarului, venind din sens invers, şi judecătorul Coosemans râse fericit, căci era procurorul care abia ajungea, deşi plecase cu cinci minute înainte. Conducea el însuşi, deşi era miop.

Doi agenţi menţineau ordinea. Pe trotuar nu erau decât vecini, mai ales femei pe care evenimentul le smulsese de la treburile gospodăreşti şi care avuseseră timp doar să-şi ia umbrelele. Când oamenii observară că şi Parchetul e prezent şi-l văzură pe comisar repezindu-

se spre procuror, se aşternu o linişte solemnă.

La fel ca celelalte, casa avea două etaje. Parterul era din piatră fasonată, iar restul, din cărămidă cu rosturile proaspăt retencuite. încă de pe hol se simţea că numai o dramă ar fi putut tulbura armonia alcătuită din ordine şi curăţenie, lăsând urme de paşi, ba chiar bălţi de apă pe carelajul coridorului, decorat cu un suport de umbrele din faianţă albastră.

Judecătorul Coosemans adulmecă.

— Trăsneşte a medicină!

Procurorul puse neîncrezător degetul pe o placă de aramă prinsă pe uşa din dreapta, care anunţa: *Chirurg-dentist.*

Dentistul însuşi, în alb, şi nevasta lui, care încă nu era pieptănată, stăteau în capul scării.

— I-am chestionat. Nu ştiu nimic, spuse comisarul de cartier. Aşa cum vedeţi, imobilul nu are portar. în timpul orelor de consultaţii, uşa nu e încuiată cu cheia şi oricine poate pătrunde în casă.

Pe măsură ce se apropiau de scară, mirosul de linoleum şi de cabinet dentar se amestecau între ele. Pereţii erau vopsiţi în imitaţie de marmură.

— Mai sus?

Cei patru bărbaţi urcau în şir indian şi patru mâini alunecau una în spatele celeilalte pe balustradă.

— Bătrâna doamnă pe care aţi văzut-o la primul etaj e proprietăreasa. Dacă-i vorbiţi, vorbiţi-i foarte tare, domnule procuror, căci e tare de urechi.

Aceasta stătea pe palier şi probabil că nu era chiar aşa de surdă, căci îndreptă spre comisar o privire dispreţuitoare. Purta o rochie neagră garnisită cu jais, mitene şi pantofi cu un inel de argint, ca aceia ai clericilor.

— Ştiţi ceva, doamnă?

Se auzeau zgomote uşoare la etajul doi, dar

procurorul întârzia, clătina din cap, o întrerupea din când în când pe bătrână pentru a-i facă grefierului un semn care voia să zică:

— Notează, notează! E foarte interesant!

Şi grefierul scria textual în carneţelul lui;

Soţii Van Elst, locatari de opt luni şi căsătoriţi din aceeaşi perioadă. Soţul este secretar la compania franco-belgiană de Navigaţie. Proprietăreasa pretinde că aude când se merge în apartamentul de deasupra. Soţia Van Elst se trezeşte târziu. Gospodină proastă. Bucătărie aproape deloc. Mănâncă rece sau merg la restaurant. Se întorc târziu. Fără prieteni. Numai vizitele fratelui lui Van Elst care nu se şterge niciodată pe picioare.

— Totul este exact, comisare?

— Exact. Chiar datorită ultimului amănunt suntem pe o pistă serioasă. în dimineaţa asta, puţin înainte de ora nouă, un bărbat a urcat şi a rămas aproape o jumătate de oră sus. Doamna spune că l-a auzit mergând. Soţia Van Elst încă dormea. Când bărbatul a plecat, proprietăreasa a încercat să-l vadă, dar nu i-a zărit decât spatele. în schimb, pe linoleumul scării erau urme de paşi pe care le-a recunoscut, pentru că de două ori l-a rugat pe acelaşi vizitator să se şteargă pe picioare.

— Este fratele?

— Exact.

Procurorul începu iarăşi să urce, urmat de toţi acei domni.

— Vreţi să începeţi prin a vedea cadavrul?

Nu aveau decât să împingă uşa din stânga. Astfel se intra într-un dormitor banal, aşa cum se văd prin expoziţiile din marile magazine. Mobilele şi covoarele erau încă noi.

în oglinda dulapului, procurorul văzu mai întâi imaginea unui pat în dezordine, a unui corp de femeie

aproape gol şi reveni la realitate, îşi scoase ochelarii, îi puse la loc, îi scoase încă o dată ca să şteargă lentilele şi să aibă timp să-şi recapete suflul.

O plapumă roz alunecase pe carpetă. Un agent de poliţie stătea lângă fereastră, neştiind ce să facă, nici unde să privească. Pe noptieră, un ceas deşteptător continua să ticăie. Pe jos erau papuci uzaţi şi un combinezon.

— Ce ziceţi, doctore?

Faţa moartei era micuţă şi părul şaten împrăştiat pe pernă era foarte fin, mătăsos, ca viu. Medicul începu prin a închide pleoapele şi a se asigura cu vârful arătătorului de rigiditatea corpului, apoi se întoarse încurcat spre tovarăşii săi, murmurând:

— Evident, a fost sugrumată, dar...

Ridică din umeri.

— Păcat!

Şi se aplecă asupra cadavrului care nu era îmbrăcat decât cu o cămaşă ridicată până peste pântec. Procurorul întoarse capul. Judecătorul Coosemens profită ca să-şi aprindă ţigara şi grefierul îl întrebă pe comisar:

— Asta e doamna care se numeşte Van Elst? '

— Edmee Van Elst, nouăsprezece ani, născută la Bruxelles.

Doctotul spuse, îndreptându-se şi căutând toaleta:

— A fost un viol.

Trăsese cearşaful alb peste corpul şi faţa cadavrului. II aşteptau, căci se săpunea pe mâini minuţios în camera vecină. Cum procurorul dădea să iasă, comisarul îl reţinu.

— Iată ce era pe pat.

Mai întâi patru pietre violete care păreau că aparţinuseră unei bijuterii vechi; apoi o casetă sculptată cu litera *E* încrustată în metal; în fine, o zdreanţă, o bucată de tricot roşu.

— L-am chestionat pe soţ în legătură cu aceste

obiecte.

— Scuzaţi de întrebare, domnule comisar. Cine a descoperit crima?

— Lăptarul care urcă în fiecare dimineaţă la ora nouă şi jumătate. El a alertat toată casa, mi s-a telefonat şi, înainte de a alerga la faţa locului, v-am anunţat.

— Unde era soţul?

— Dentistul de jos i-a telefonat la birou. Acum este în sufragerie. N-a văzut niciodată pietrele care, între noi fie vorba, trebuie să fie false, nici caseta. N-are nimic de spus despre cârpă.

De când cadavrul fusese acoperit se vorbea foarte tare.

— Nu spune nimic altceva?

— A început prin a umbla cu paşi foarte mari, ţipând. Apoi a căzut în genunchi. Când s-a ridicat, a rupt acest scaun. E foarte puternic, un coleric. A plâns, a urlat. La un moment dat, s-a aruncat cu capul în perete şi a trebuit să îl duc eu în sufragerie, unde îl supraveghează unul dintre oamenii mei.

Procurorul privi în jurul lui ca să se asigure că nu uitase nimic şi, ajungând pe palier, aşteptă până când comisarul deschise a treia uşă, căci a doua, care era întredeschisă, era cea de la bucătărie.

Prin ferestrele cu perdele de tul se zăreau geamurile de la casa din faţă şi oamenii care se uitau, unul dintre ei chiar, un domn bătrân, cu binoclul.

— Unde este?

Agentul îl arătă pe Fred Van Elst prăbuşit într-un colţ lângă un bufet, cu bărbia în piept, cu părul ciufulit, cu braţele atârnând.

— Ridicaţi-vă, vă rog.

El nu făcu decât să înalţe privirile, arătându-şi figura buhăită, tumefiată, ochii roşii, pleoapele umflate şi pe buza superioară o zgârietură care sângera.

— Ce s-a întâmplat?, bâigui el cu o voce tulbure pe care comisarul trebui să se aplece ca s-o înţeleagă.

— Domnul procuror şi domnul judecător ar vrea să ştie...

El îşi îndreptă încet corpul flasc, îi privi unul după altul cu năuceală şi îşi trecu mâna peste frunte. Procurorul era neliniştit. Comisarul îl privea pe agent cu un aer întrebător.

— Ce s-a întâmplat, repetă Fred sprijinindu-se atât de brusc de bufet, că răsturnă o cană.

Agentul arătă pe jos aproape de scaun o sticlă goală de rom.

— Voiam să-i dau puţin ca să-l remontez, căci mi-era teamă să nu facă vreo prostie. A băut tot!

Fred, cu coatele pe bufet, îi privea de parcă nu i-ar fi văzut, cu ochi tulburi străbătuţi de străfulgerări de raţiune.

Prin bătrâna proprietăreasă, fidelă postului ei de pe palier, au obţinut adresa fratelui, Jef Van Elst, care trăia la periferie, la Berchem, cu mama şi surorile mai tinere. Procurorul îl urcă pe doctor în maşina lui, în vreme ce judecătorul Coosemans îl îmbarcă pe comisar în taxi.

— în cele din urmă o să meargă de la sine!, conchise judecătorul. Numai dacă fratele în chestiune va fi fără îndoială greu de găsit...

Au luat-o pe o stradă comercială, cu un du-te-vino continuu ca un furnicar, cu pavajul noroit. D. Coosemans îşi fuma încet trabucul, care umplea taxiul de un fum albăstrui.

— O să avem aceeaşi iarnă ca acum doi ani: ceaţă şi ploaie. Prefer un ger ca anul trecut.

Panourile publicitare defilau dincolo de ferestrele maşinii. Depăşeau tramvaiele, maşinile de aprovizionare, camioanele grele încărcate cu bere.

După o intersecţie, strada deveni mai lată, mai puţin zgomotoasă, casele mai joase. Maşina procurorului se opri în faţa unui imobil lung, care părea construit de-o parte şi de alta a unei porţi de acces foarte late.

Locuinţa propriu-zisă era în stânga, cu ferestre mici

împodobite cu perdele crem şi un vas de aramă pe fiecare pervaz. O firmă proaspăt vopsită anunţa:

Fabrica de bomboane fine Van Elst

Din stradă se simţea deja un vag miros dulceag. Comisarul fu cel care sună şi o fetiţă de opt ani deschise uşa, privindu-i pe toţi cu teamă.

— Jef Van Elst este acasă?

— Trebuie să mergeţi la altă uşă.

Vorbea flamanda din Limbourg, diferită de cea din Anvers. Părul blond era împletit strâns şi nu forma decât o codiţă ţeapănă pe şorţul în carouri roz.

— Vă duc eu.

închise uşa, făcu câţiva paşi pe trotuar, în direcţia porţii. "

— A fost plecat de dimineaţă?, o întrebă- procurorul, oprind-o.

— în dimineaţa asta, da!

Au trecut pe sub arcada porţii. în curte era o camionetă care purta aceeaşi firmă ca şi casa, iar mirosul de glucoză era şi mai accentuat. Bărbaţii care o urmau pe fetiţă îşi aruncau priviri uimite.

— Spune-mi, micuţo, mama ta e aici?

— Aţi putut-o vedea pe fereastră; şi pe ea, şi pe sora mea, Mia, care a venit să ne ajute pentru că trebuie livrate comenzile de Moş Nicolae şi de Crăciun.

Se vedeau, intr-adevăr, într-o cameră scundă, în faţa ferestrei, trei femei aşezate lângă nişte cutii mari de tablă pline cu bomboane albastre şi roşii pe care le luau una câte una şi le împachetau în hârtie transparentă. Cea mai tânără se ridică, deschise uşa şi strigă:

— Ce se întâmplă, Alice?

Era însărcinată şi avea trăsăturile întinse şi marginile nărilor galbene.

— Pe Jef îl caută!

Cea mai în vârstă, în spatele geamului ud, continua să îndoaie hârtiile cu mişcări regulate, fără să vadă nimic, poate chiar fără să se gândească la nimic. Avea o faţă slabă, resemnată, ochi şterşi. în curte ciuguleau două găini.

— Pe aici!

Şi Alice îi conduse spre o curte mai mică, unde se îngrămădeau în ploaie butoaiele cu zahăr de cartof.

— Jef!

împinse o uşă şi se zăriră strălucirile roşii ale unui cuptor deschis.

— Jef!

Ea se miră, se îngrijoră.

— Lasă-mă pe mine să intru primul, spuse comisarul dând-o la o parte.

Bărbaţii trecură unul după altul, lăsând copilul afară. Pe plăci de marmură erau platouri cu caramele şi bomboane care aşteptau să fie îmbrăcate în hârtie. în aer se amestecau mirosul de cofetărie şi un iz iute de ars.

Mai întâi trebuia să te obişnuieşti cu semiîntunericul. Flăcările cuptorului îţi ardeau pupilele. Încet-încet se distinse conturul lucrurilor şi numai atunci se văzu că bărbatul era acolo, cu părul pudrat, aşezat în faţa căminului, cu capul între mâini.

Era îmbrăcat cu o pereche de pantaloni vechi strânşi de o curea şi cu o cămaşă fără mâneci, aşa cum poartă brutarii. Braţele goale aveau muşchi proeminenţi. Procurorul ezită să înainteze. În privinţa comisarului, el scoase automat un revolver din buzunar.

— Jef Van Elst!... În numele legii, te somez să nu opui rezistenţă...

Spatele se clătină, apoi, încet, bărbatul se ridică, îşi legănă capul atât de mare încât părea neomenesc în lumina cuptorului. Cu aceeaşi încetineală, se întoarse şi se văzu că era calm, că avea ochii uscaţi. "

— Sifilis ereditar..., spuse şoptit medicul către judecătorul Coosemans, care ori nu-l auzi, ori nu

înţelese.

Procurorul îi spunea fetiţei care dădea să intre:

— Du-te şi joacă-te lângă mama ta!

Vocea comisarului reluă:

— Jef Van Elst, în numele legii, te arestez pentru asasinarea şi violarea cumnatei tale, Edmee Van Elst, petrecută azi-dimineaţă la domiciliul acesteia, în strada Bruxelles.

Atunci, bărbatul pe care îl aveau înaintea lor şi a cărui faţă era de acelaşi gri lipsit de strălucire ca făina îşi trecu mâinile peste obraji, peste pleoape şi pe ceafă.

— Ah! Da..., oftă el.

Se întoarse spre foc. Comisarul, crezând că se va opune, sări pe el pentru a-i pune cătuşele. Jef se eliberă dintr-o scuturătură şi rămase în acelaşi loc, şoptind:

— Nu faceţi atâta zgomot! Ar putea auzi micuţele...

După o clipă de tăcere, adăugă:

— O să ieşim pe poarta mare.

S-ar fi zis că focul era cel care-l reţinea. Când îşi privea vizitatorii, avea aerul unui orb, atât se uitase la flăcări.

— Jef Van Elst, pronunţă solemn procurorul, făcând semn grefierului să stea aproape, ca să înregistreze răspunsul, de ce v-aţi omorât cumnata?

Comisarul avea cătuşele pregătite. O voce ascuţită, cea a surorii însărcinate, striga din curte:

— Alice!... Alice!...

Şi Jef replică brusc agresiv:

— Dar dumneavoastră ce aţi fi făcut?

În noaptea următoare sări de la o fereastră a infirmeriei închisorii, situată la etajul al treilea, apoi se mai scurseră şase zile până ce muri.

Sfârşit

Cuprins

Pisica..... 5
Casa de pe canal.....145

În Biblioteca Adevărul

1. Notre-Dame de Paris - *Victor Hugo*
2. Marile speranţe voi. I - *Charles Dickens*
3. Marile speranţe voi. II - *Charles Dickens*
4. Un yankeu la curtea regelui Arthur - *Mark Twain*
5. Ion - *•Liviu Rebreanu*
6. Cărţile junglei - *Rudyard Kipling*
7. Ultimul mohican - *James Fenimore Cooper*
8. Anna Karenina voi. I - *Leu Tolstoi*
9. Anna Karenina voi. II - *Leu Tolstoi*
10. Ivanhoe - *Walter Scott*
11. Chemarea strămbunilor - *Jack London*
12. Papillon voi. I - *Henri Charrière*
13. Papillon voi. II - *Henri Charrière*
14. Coliba unchiului Tom - *•Harriet Beecher-Stowe*
15. Gestapo - *Sven Hassel*
16. Dracula - *Bram Stoker*
17. Doamna Bovary - *Gustave Flaubert*
18. Shogun voi. I - *James Clavell*
19. Shogun voi. II - *James Clavell*
20. Shogun voi. III - *James Clavell*
21. La răscruce de vânturi - *Emily Brontë*
22. Uragan asupra Europei voi. I - *•Vintilà Corbul, Eugen Burada*
23. Uragan asupra Europei voi. II - *Vintilà Corbul, Eugen Burada*
24. Enigma Otiliei - *George Càlinescu*
25. Somnul de veci • Doamna din lac - *Raymond Chandler*
26. Mara - *loan Slavici*
27. Idiotul voi. I - *Fiodor M. Dostoïevski*
28. Idiotul voi. II - *Fiodor M. Dostoïevski*
29. Mândrie şi prejudecată - *•Jane Austen*
30. Accidentul • Oraşul cu salcâmi - *Mihail Sébastian*
31. Aventurile lui Sherlock Holmes • Memoriile lui Sherlock Holmes - *Sir Arthur Conan Doyle*
32. Winnetou voi. I - *Karl May*
33. Winnetou voi. II - *Karl May*
34. Winnetou voi. III - *Karl May*
35. Pisica • Casa de pe canal - *Georges Simenon*

Construieşte-ţi biblioteca împreună cu Adevărul:
www.adevarul.ro/carte; e-mail: carte@adevarul.ro
Telefon: 021.407.76.38 / 51; Fax: 021.407.76.42

edilura
Adevărul
holding

S.C. Adevărul Holding S.R.L.,
Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, sector 2, Bucureşti.
Director general: Răzvan Corneţeanu
Director executiv: Ioana Voicu
Director adjunct: Carmen Dincă
Telefon: 021.407.76.38; Fax: 021.407.76.42

Toate drepturile asupra ediţiei de faţă sunt rezervate exelusiv editurii S.C. Adevărul Holding S.R.L. Reproducerea parţială sau integrală a textului fără acordul editurii este interzisă şi va fi pedepsită conform legilor în vigoare.

Redactor:	Gabriela Riegler
Tehnoredactor:	Puiu Enache
Corector:	Cristina
Ilustraţie	Florian Marina
Ilustraţii text:	Design Forge

Tipar executat de Grafica Veneta

Preţul de vânzare conţine 2%, reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din

România în contul deschis la BCR Unirea, Bucureşti cu nr. RO65 RNCB 0082 0005 0872 0001.

Adevărul
holding